

Dějiny a archiv
městečka Kamenice na Mor.

Podává

AUGUSTIN KRATOCHVÍL,

kaplan v Popovicích.

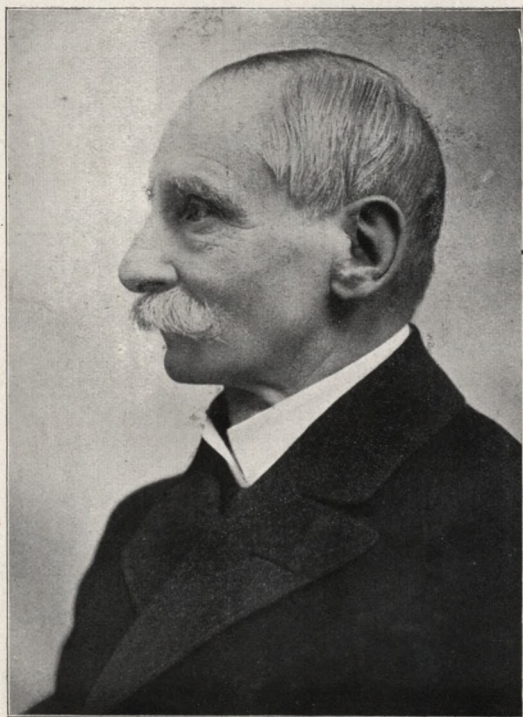
V POPOVICÍCH 1912.

Vlastním nákladem. — Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.

40424

Na památku návštěvy v Německu.

V Německu: n/p. 20. / 12. 1914.

J. Ex. Jos. Vincenc hr. Valdštejn-Vartenberk.

Dějiny a archiv 77
městečka Kamenice na Mor.

Podává

AUGUSTIN KRATOCHVÍL,

kaplan v Popovicích.

V POPOVICÍCH 1912.

Vlastním nákladem. — Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.

73387u

největší záhubou pro naše kulturně-historické památky, jež se nám dochovaly i za neblahé 30leté války a 18. pro nás tak smutného století, jest 2. polovice 19. věku. — Četné vrchnostenské, městské (B., T., B.) a vesnické archivy úmyslně neb i z neznalosti úplně zničeny (většinou v stupách [papírna Friedmannova u Tasova by mohla vypravovati!], neb pálením, prodejem kupcům [B.]), výsadní listiny svobodníků a privileje našimi císaři a králi potvrzené pohozeny, matky pokladnice různých cechů i s pečetmi a cechov. poháry prodány do ciziny, z kostelů cechov. odznaky, korouhve a podstavníky vyhoštěny (B., B., R., Ž.) a tam postaveny, kde nemá ani pavouk míti své síťe (K.), vzácných a starobyklých náhrobků použito za dlažbu, stupně a kameny pod kříže, ano i za ohradu pro dobytek, cínové rakve z hrobek vyndány, prodány aneb z nich ulity svícny, a m. j.

Jaké naopak úcty zaslouží si město, ves a jednotlivec, kteří ostříhají až posavad svých památek jako svého nejdražšího statku a nejkrásnější vzpomínky na své předky? K městečkům, která si dochovala alespoň většinu svých písemných památek, druží se i Kamenice, městečko v západní Moravě, jehož dějiny odvážil jsem se napsati hlavně na základě dochovaných tamních archivalií. Uvedl jsem i archiv jeho, bych naznačil, jak by mnohá naše bohatá města měla učiniti přístupnými své dochované písemnosti; neboť právě z nedostatku vydaných monografií jeví se mnohé nesprávné a předpojaté nazírání na některé, s naším národním životem tak úzce sloučené, důležité otázky; na př.: Přesné určení, kdy a kde byli podobojí, Čeští bratři, kde zavládl luteranismus, jak se prováděla protireformace, jak se šířila němčina na úkor našeho jazyka a m. j. Až se napíše dějiny Moravy s doklady pod čarou uvedenými z archivů jednotlivých našich obcí, pak bude možno o nich říci: Jak jste krásnými a cizácké poskvrny není na vás!

Knihu věnuji **Kamenickým obyvatelům**, mezi nimiž mi bylo dopráno žítí v l. 1892—1894tých.

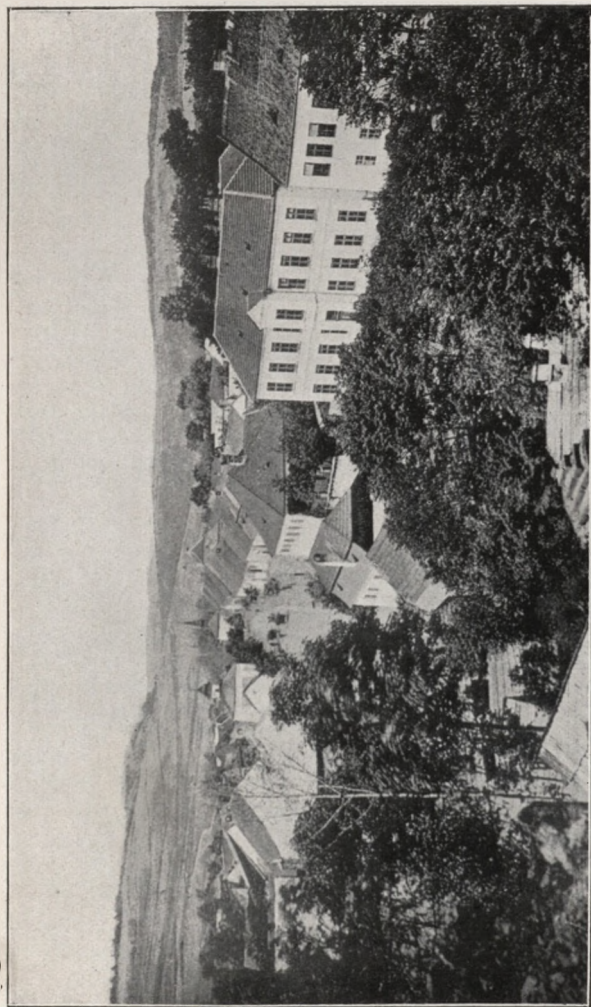
V Popovicích, dne 6. května 1912.

Aug. Kratochvíl.

DĚJINY MĚSTEČKA.

I. Poloha a rozloha.

Městečko KAMENICE jest na $30^{\circ} 27'$ v. d. a $49^{\circ} 22'$ s. š., v býv. kraji Jihlavském po obou stranách silnic třebickopolenské a kamenickolucké, částečně na stráni (542 m nad mořem), částečně v údolí při potoku (obr. 1., 2., 3.). Části městečka slují: Městečko, Vrchní

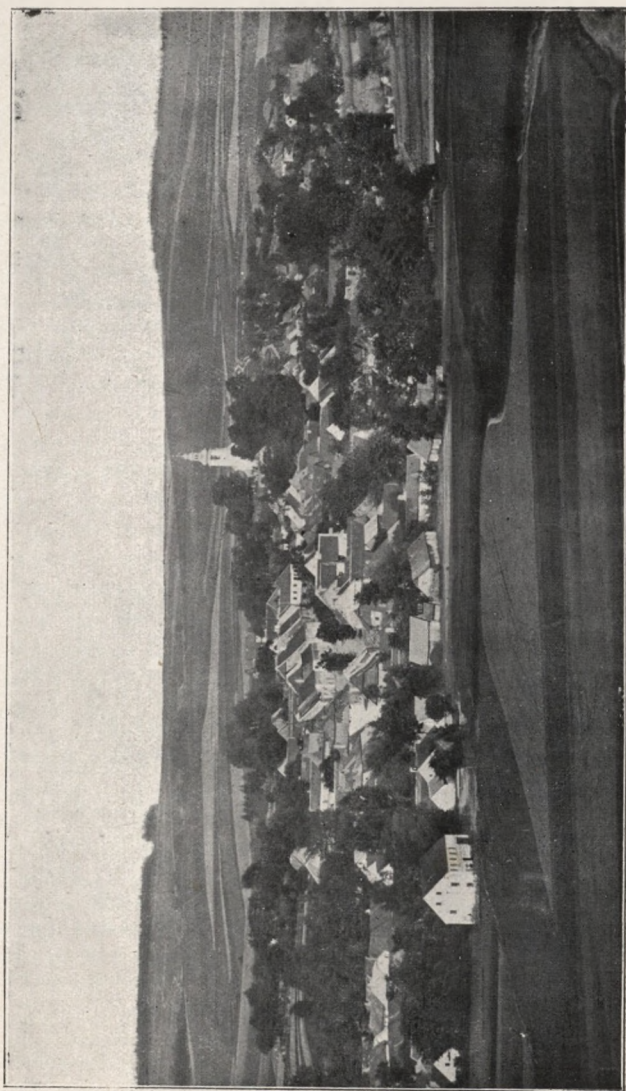

Obr. 1. Pohled na městečko Kamenici od kostela.

a Dolní konec, Na Budíně (za kostelem), Liščí (za lavkou k Řehořovu), Na špitálce, Za Kaňkem. Silnice od Polné nešla původně městečkem, ale podél panského sídla k hospodě na Kaňku a údolím za farským kopcem na silnici k Třebíči.

Dle urbáře r. 1556 bylo zde obydlených domů 91, z nichž 6 mlýnů (Matouš, Daněk, Matěj, Václav, Brychta, Trojanka), radnice, lázeň (na níž byl Martin, lázebník), $5 \frac{3}{2}$ lánů (Vaněk Jelen, Václav Šimonů, Jan Mikula, Svaton Štěbetka, Jiřík Krejčí), 13 lánů (Zikmund Čapek, Vaněk Šplíchal, Vaněk

Šumpelů, Janek Piplánů, Jakub Hašků, Vaněk Koch, Havel Čermák, Martin Ježků, Šimek Mikulů, Jan Tomík, Klíma Jersenský, Ondra Štěbetka, Jan Hrnčířů), 47 podsedků a 4 polopodsedky, 5 domků vystavěných na obci; mlynář Daněk měl i $\frac{1}{2}$ lán, Vavřinec Pacovský $\frac{1}{2}$ lán a podsedeck, Jan Bravenec 2 pod-

Obr. 3. Pohled na Kamenici od západu.

sedky; mnozí drželi po lánu, jiní po podsedku u zaniklé vsi Prosýna.

Rejstřík k účtům na r. 1655 a záznam v zem. registratuře v Brně, udává, že zde bylo s počátku XVII. stol. 94 sousedův a 18 podruhův; z domů bylo: 18 celolánů po 25 m. $2\frac{2}{3}$ ačtlu II. a 50 m. $5\frac{1}{3}$ ačt. III. tř. polí, $14\frac{1}{2}$ l. po 12 m. $5\frac{1}{3}$ ačt. II. a 25 m. $2\frac{2}{3}$ ačt. III. tř., 6 domků s poli a 74 bez nich; celkem polí 2582 m. (= $15\frac{4}{64}$ l.) ve 337 kusích.

Za 30leté války zpustlo mnoho domů; r. 1666 stály pustý 2 mlýny, 4 lány, $2\frac{1}{2}$ lány, 14 podsedků, 2 polopodsedky a 13 míst po chalupách; r. 1678 nalezeno ještě 8 starých opustlých a 4 nové opuštěné domy! R. 1750 k 127 domům patřilo $2551\frac{2}{8}$ m. polí, $135\frac{2}{8}$ m. pustin, 7 m. $1\frac{1}{2}$ ačt. zahrady, $8\frac{1}{2}$ vozu otavy¹⁾; r. 1790 bylo zde 165 domů, 206 rodin, 1155 obyv.; r. 1842: 188 domů, 1569 obyv. (750 mužů, 819 žen); při domech bylo 1583 j. 1331□⁰ polí, 92 j. 1385□⁰ luk, 105 j. 515□⁰ pastvin, 10 j. 766□⁰ rybníků, 88 j. 512□⁰ pustých polí, 17 j. 338□⁰ zahrad, 37 j. 890□⁰ lesa, 17 koní, 412 kusů hovězího dobytka a 197 ovcí; r. 1900: 271 domů, 1856 obyv. (937 mužů a 919 žen), z nichž 1844 kat., 12 evang., všichni českého jazyka;²⁾ r. 1910: 296 domů, 1809 čes. obyv. (926 m., 883 ž.), z nichž 1797 kat. a 12 prot. (6 lut. a 6 helv.).

Katastr dělá 18·57 km² (s Vržanovem 20·65 km²), z něhož jest 17·99 km² poplatné půdy (1236 ha polí, 186 ha luk, 883 ha zahrad, 147 ha pastvin, 221 ha lesa).

II. Jak se kdy jmenovalo městečko?

Kamenice slula r. 1400 „Camenecz prope Polnam“³⁾, v českých listinách s poč. 16. stol. „Kamenice“, 1574 „město Stará Kamenice“, r. 1578 „městys Kamenice“ a „Stará Kamenice“, 1579—1642 stále „Stará Kamenice“, za l. 1642 — do počátku 19. století (na př. r. 1809) „Stará Radní Kamenice“, Staro-radní Kamenice“, „S. R. Kamenice“ (německy „Reichs Gräfl. Waldstein. Markt Kamenitz“ 1753, „Alt Stadtl Rath Kamenitz“ r. 1766, latinsky „Vetero-consulare Kamenicium“ r. 1691). Ovšem úplně přesně na rok nelze udati užívání toho či onoho názvu. Dnešní název „Kamenice na Moravě“ není historicky odůvodněný, ale úředně zavedený; má-li se již tímto pojmenováním lišiti od jiných Kamenic v našich zemích, nejlépe bylo by vyžádati si starobylý, dějinami potvrzený a nepřeložitelný název „Stará Radní Kamenice“.

¹⁾ Rektif. odd., 265; urbar přiznání, 30. — ²⁾ S Vržanovem 1991 čes. obyv., 1979 katolíků a 12 evangelíků. — ³⁾ C. D. M., XIII., 23.

III. Dějiny.

a) Kamenice majetkem Třebického kláštera (x—1468).

Ježto všechny písemné památky býv. Třebického kláštera se ztratily,¹⁾ nelze s jistotou posoudit, kdy a kým Kamenice s okolními některými osadami byla mu darována neb jím přikoupena. Pravděpodobno se tak stalo, když král Václav II. r. 1298 založil proboštství Měřínské a nadal je značnými statky²⁾ podřídív je jmenovanému klášteru. Je-li předpoklad jen poněkud odůvodněn, byla by bývala Kamenice do oné doby zeměpanským majetkem.

Klášter (obr. 4.) vystavěl zdejší kostel, jež opevnil na způsob hradu zdí, jejíž základy mnohem silnější a pevnější a poněkud jiným směrem jdoucí jsou znatelný pod dnešní kamennou ohradou. Na jižní a východní snáze přístupné straně jest široký příkop a násep. Opevnění sloužilo i za útočiště obyvatelům; přicházíť se za kopání hrobů na zbytky zdí obílených vápnem.

Jinou památkou na klášter. vrchnost jest znak na býv. obecní pečeti: 3 kapuce a berla.

Z dějin městečka oné doby víme, že r. 1400 Jan Mráz, olom. biskup, poukázal Zikmundovi, oltářníku v kostele sv. Jakuba v Brně, a jeho nástupcům $1\frac{1}{2}$ kopy gr. roční činže ze svých příjmů z kostela Kamenického.³⁾

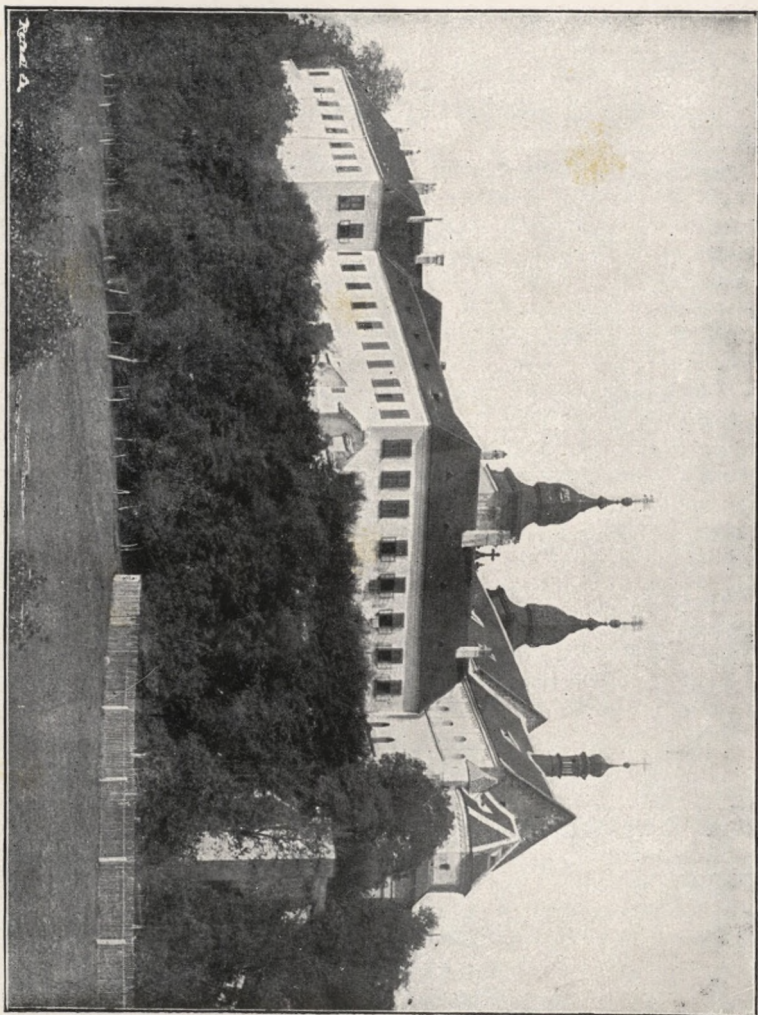
Když byl Třebíč obléhán uher. králem Matyášem r. 1468, snažil se náš král Jiří o marné narovnání; dále (na Polné 2. června) „Janovi, biskupu Pětikostelskému, nejvyššímu kancléři krále uherského, Michalovi z Guth, nadržpánu, Mikulášovi Cuporovi z Monoslu, vévodě Sedmihradskému a hrabí Sekelskému, a Emerichovi z Zápolie, věčnému hrabí země Spišské, svůj gleit, aby s jeho radami v městečku Kamenici mohli se sjeti a s nimi mluvití a působiti věci potřebné atd.“⁴⁾

¹⁾ Kopiář a vzácné letopisy („Annalium Trebic. Coenobii monimentum“), jichž používal ještě Pešina z Čechorodu († 1680).

²⁾ Zemské desky brněnské počínají r. 1348; kdyby byla Kamenice později darována, byl by zápis proveden v nich. Též v C. D. M. není zápisné listiny na Kamenici.

³⁾ Jan, farář u sv. Jakuba v Brně, doporučil 100 kop gr. k oltáři sv. Maří Magd. pro spásu svou a svých předků tak, aby se za ně koupilo 10 kop roční činže pro Zikmunda, jeho příbuzného, jež byl ustanovil oltářníkem při témž oltáři. Ježto zuřily války, nemohlo se oněch 100 kop prodati. Proto biskup Jan jen prozatím těch 100 kop koupil za 10 kop roční činže, kterou určil ze svých příjmů od některých kostelů: $1\frac{1}{2}$ kopy z Červené Lhoty, $1\frac{1}{2}$ k. z Kamenice, $1\frac{1}{2}$ k. z Černické Zhoře, 4 k. z Luk a $1\frac{1}{2}$ k. z Konešína (C. D. M., XIII., 23.).

⁴⁾ Poznámka 355. ve IV. sv. Palackého Dějin nár. Českého (str. 461.).

Obr. 4. Bývalý Třebický klášter, dnes zámek — sídlo býv. vrchnosti.

b) Kamenice v zástavě u p. Zdeňka ze Šternberka (1468—1480), pp. Jaroslava a Vaňka z Lomnice (1480—1491), pp. z Pernštejna (1491—1525 a 1546—1556) a pp. z Boskovic (1525—1546).

Po dobytí Třebíče týž král zmocniv se statků Třebického kláštera r. 1468, zastavil je p. Zdeňkovi ze Šternberka (obr. 5.); bylť zůstal opat s klášteřem věren čes. králi. Za l. 1480—1491 zapsáno zboží panu Jaroslavovi a Vaňkovi z Lomnice.

R. 1491 zastaveny statky býv. Třebického kláštera v 15.500 zl. uh. p. Vilémovi z Pernštejna (obr. 6.), jenž městečku Kamenici r. 1501 pustil odúmrtí právo, dle něhož mohli obyvatelé zdejší své statky svobodně a libovolně poručiti nebo dávatí za života nebo na smrtelné posteli.

Obr. 5. Znak pánů ze Šternberka.

Obr. 6. Znak pánů z Pernštejna.

Po smrti (r. 1521) páně Vilémově dědil Třebíč s přísl. syn jeho Jan zv. Bohatý, jenž zaměnil dědictví r. 1525 s Arklebem Vranovickým z Boskovic (odtud zv. „Třebický z Boskovic“) za Vranov a Jemnici s přísl. Pan Arkleb zemřel 1528, zůstaviv syna Jana Jetřicha (obr. 7.).

Obr. 7. Znak pánů z Boskovic.

Když zdvihli Turci válku proti cís. Ferdinandu I., táhl s ním i nový pán na Třebíči; poněvadž potřeboval peněz, dopsal úředník jeho Jan z Svin rychtáři zdejšímu, „aby hned do všech dědin a do všech vsí oznámil, kteréž ku právu kamenického přísluší, aby se k tomu měly skutečně a úrok sv. Václavský a jiné všecky poplatky aby konečně na klášter dali tu neděli před sv. Křížem. Neb pánu J. M. našemu, poněvadž jest sám životně při králi J. M. a táhne na vojnu, pilná a velmi znamenitá potřeba jest peněz. Protož, rychtáři, aby v tomto oznamování tvů pilnosti nic nesešlo, tak se zachovej, neb jistě věz, kdo by do toho času poplatkův všech sv. Václavských nedal, znaje svého J. M. pána takovou znamenitú

potřebu, že bych se k němu všelijakým trestáním zachovati chtěl jako k neposlušnému. Co se zbroje, vozův a jiných potřeb válečných dotýče, to také lidem s pilností oznam, přijma k sobě konšely, ať to všickni, jakž na koho co uloženo jest, pohotově mají, a přišla-li by další potřeba, aby hned veřejně a hotově se všemi potřebami dali se tu najíti, kdež by se jim rozkázalo pod pokutami hrdel i statkův . . .¹⁾

Za téhož majitele založeny „Městské knihy“ (1529), a učiněna smlouva o prodávání soli (1532), aby v žádné obci ku právu kamenickému přináležející nebyla prodávána (M. kn., 4.). R. 1546 postoupil však Třebický a Jamenský statek dřívějšímu majiteli p. Janu z Pernštejna na Helfenštejně, jenž („pán a držitel opatství Třebického a proboštství Měřinského“) násl. roku²⁾ Kamenici nejen potvrdil odúmrt a sjednávání sateb. smluv, ale také i lépe vysvětlil některé artikule oné.³⁾ Pan Jan z Pernštejna byl nejvyšším komorníkem brněnským a zemským hejtmanem; † 1548.

Ze 3 synův jeho dědil Třebíč s přísl. pan Vratislav, jemuž náleželo i panství Židlochovské. Císař Ferdinand „vzhledna na poslušné a synovské přimluvy krále Maximiliana a knížete Ferdinanda a maje v paměti mnohé pilné, pracné a užitečné služby, kteréž jest (p. Vratislav) nám i synům našim nejmilejším . . . , jezdíc do cizích, dalekých zemí a krajin v znamenitých poselstvích . . . prokázal, a také uvážic my to a vida, že předkové naši, králi čeští a markrabové moravští slavné paměti, předešlým držitelům téhož panství a kláštera Třebického na témž zboží znamenité veliké sumy připsali, v kterýchžto sumách i zápisích až podnes týž Vratislav z Pernštejna v držení a užívání dotčeného panství Třebického se vším přísl. pořádnou zástavou jest, a tak, jakž jsme všecy ty zápisy a zástavy od předkův našich, kteréž se na ty vztahují, viděti ráčili, s dobrým rozmyslem mocí královskou v Čechách“ dal⁴⁾ „ku pravému a dědičnému užívání“ témuž p. Vratislavovi z Pernštejna „klášter Třebíč s předkláštěním, dvorem poplužním, město Třebíč s předměstím, kostelním podacím, mlýnem, valchou a mýtem, ves Teyn (= Týn) s desátkem obilným vytykaným, jarým i ozimým, ves Vokřešice s hrachem sutým, s des.⁵⁾, ves Vračerovice (= Račerovice) s dvorem, s des., ves Říпов s des., ves Víckov (zaniklá ves u Sokolí) s des., ves Sokolí s des., Novú Ves s des., ves Pacoucov (= Poucov) s des., ves Bodíkovice (= Budíkovice) s des., ves Trnavu s des., ves Červenou Lhotu s kost. pod., ves Ssahalín (= Čiahalín), ves Čechtín, ves Číchov s des., ves Kouty s rychtou zákupní, s des., ves Chlum s des., městečko Kamenice

¹⁾ Na Třebíči, v neděli po sv. Bartoloměji 1529. (A. [= Archiv městečka], č. 1.).

²⁾ Dán a psán léta od Narození Syna Božího 1547.

³⁾ Znění privileje viz v knihách „Kšaftové“!

⁴⁾ Na hradě našem Pražském, v pátek, den sv. Filipa a Jakuba, Apoštolů Božích 1556. (Z. d. b., XXIII., 9.).

⁵⁾ s des. = s desátkem obilným vytykaným, jarým i ozimým.

s kost. podacím, ves Vržanov s des., ves Smrčné s des., ves Malou Kameničku s des., ves Řehořov s rychtou zákupní, s des., ves Radošov s des., ves Věžnici Bahennou, ves Lúky s kost. podacím, s rychtou zákupní, ves Studnice, ves Jamné s rychtou zák., ves Rybné s rychtou zák., ves Zhoř z Hanzelínu (= Zhoř Housecí¹⁾ = Zhoř Cernická) s kostel. podacím, s rychtou zák., ves Bítovice (= Horní Bítovčice) s rychtou zák., ves Kozlov (Jihlav. okr.) s rychtou zák., s des., ves Stáje, ves Předboř (= Předvoř) s rychtou zák., ves Votín (Jihl. okr.), proboštsství Měřínské, městečko Měřín s kostel. podacím, ves Pustinu, ves Chloumek (= Chlumeck) s des., ves Blízkov s rychtou zák., s des., ves Netín s kostel. podacím, s rychtou zák., ves Kochanov s rychtou zák., s des., ves Zhoř Malou, ves Dědkov s rychtou zák. a des., ves Jersín s rychtou zák. a des., ves Mezeříčko s des., ves Černý s rychtou zák. a des., ves Pavlínov s rychtou zák. a des., ves Milíkov s des., ves Zhoř Pivcovu (= Stráneckou) s des., ves Svatoslav s des., ves Vilímovičky (= Horní Vilímovice) s ovsem sutým, ves Městonovice (= Věstoňovice) se dvorem, ves Benetice se žitem sutým a ovsem sutým, městečko Vladislav s kostel. podacím, tvrz pustou Kojetín (= Kojatín, Náměšf. okr.), ves Smrk s des., ves Střížov s kostel. podacím, ves Valdíkov s dvorem a des., ves Čiměř, ves Konešín s kostel. podacím, dvorem poplužním, pivovarem a sladovnicí, (ves Konešín v nově postaveném²⁾), ves Studenec s penězi, platy, sutí s žitem, ovsem, hrachem též sutým, s des., hrad pustý Kozlov (u Kozlan, Náměšf. okr.), ves Kozlany s dvorem, a s tím, co dávají za desátek, hrad pustý Kokštejn (či Kopštejn, u Hartíkovice), ves Hartíkovice (= Hartíkovice) s tím, což k Třebíči náleží, ves Sedlec s dvorem a ovsem sutým, ves Třesov s dvorem, ves Střítež s dvorem poplužním, s žitem a ovsem sutým, ves Kožichovice s žitem a ovsem sutým, ves Slavičky, ves Výčapy s pšenicí a ovsem sutým, s des., což k Třebíči náleží, ves Vojkovice (Židlochov. okr.) s kostel. podacím a s dvorem, ves Telnice s kostel. podacím, ves Sokolníky (= Sokolnice) se 3 drejlinky vína, které z městečka Blučiny z desátku vinného na klášter Třebický se vydávají, ves pustou „Wozrannov“, ves p. „Zhorzovo“ (u Měřína), Novú Ves pustou, ves p. Prosenín³⁾, ves p. Rychýřku⁴⁾, ves Svatoslav u Luk, ves Světlá⁵⁾ u Chlumku, ves Světlá⁵⁾ u Pavlínova, ves Radíčovice (u Budíkovice), ves Arkle-

¹⁾ R. 1427 slul majitel: Vaněk Hússe či House ze Zhoře.

²⁾ Při opise z původ. desk opakována slova „ves Konešín“; „v nově postaveném“ náleží k slovu dvorem neb pivovarem.

³⁾ Stávala u Kamenice směrem k Radošovu; slula „Prosýn“ (dle urbáře z r. 1556) neb Prosenín; pozemků její užívali obyvatelé z Kamenice a Radošova. Zanikla ku konci 15. stol. Samota s 5 domy na týchž místech sluje „Prosejn“.

⁴⁾ Rytířka (Jihlav. okr.)

⁵⁾ Bývala na trati „na Světlých“ neb „Světlích“.

bice (u Kožíchovic), ves Chrapinov, ves pustou Nehradov¹⁾, ves p. Kojetín (= Kojatín), ves p. Popůvky, ves a dvůr Hostákov s des., kteráž již k klášteru skoupena, ves Ptáčov se dvorem, ves Kracovice se dvorem, se 3 many v Červené Lhotě a s lidmi jich, s manem v Čechtíně, s manem v Lukách, s manem v Studnicích, s manem Bítovčicích, s manem v Malé Kameničce s des., s manem z Kozlova, s manem Jamenským i s lidmi jeho, s manem z Rehořova i s des., s manem z Stáje, s manem v Mezeříčku, s des. i od člověka jeho, s manem v Černém s des., s manem z Pustiny, s manem v Kochanově, s many v Batúchovicích, s manem v Víckově i s des., s manem v Dobrkovicích i s des., s manem v Sedleci, se 2 many v Studenci s des., se 2 many v Konešíně, se 2 many v Smrku i s des., se 2 many z Střížova, s manem z Čiměře, s manem z Vladislavě, se 2 many v Stříteži, s manem v Slavičkách i ze vsi Poždátky, s manem v Tučapech, s manem v Trnavě i s des., se 2 many v Svatoslavi i s des., s manem v Beneticích, se 2 many v Čechalíně (= Čihalíně), se 2 many v Pocoucově s des., se 2 many v Chlumě, s manem pod Chlumem, se 2 many v Sokolnicích a třetím manem mlynářem na mlýně v Sokolnicích, se všemi dvořáky platnými i neplatnými, . . . ovšem sutým, kterýž slove dřevní . . .“

c) Kamenice majetkem pánů z Pernštejna (1556—1557).

Dluhy zděděné po otci a nádherný život, jež vedl, přinutily nového pána, že rozprodal mimo jiné zboží i sotva nabytý majetek třebický: Vesnice při Náměšti prodal p. Oldřichovi z Lomnice na Meziříčí a Náměšti, býv. probošství Měřínské s četnými vesnicemi (Rehořov též) a many p. Janovi st. Stráneckému ze Stránec, město Třebíč, městečka Kamenici a Vladislav a mnohé vsi (Malou Kameničku, Vržanov) s many (též v Kameničce . . . a jinde) a se všemi dvořáky p. Burianovi Osovskému z Doubravice a potomkům (obr. 8.). Kup vložen do desky r. 1558.²⁾ Mezi vesnicemi uvedeny pustými: Arklebice, Radičovice, Rychýřka, Svatoslav u Luk, Vozhřanov, Prosenín či Prosýn a Nehradov. — Památkou na pány z Pernštejna jest dochovaný urbář z r. 1556. (Zám. arch. v Třebíči.).

Obr. 8. Znak pp. Osovských z Doubravice.

¹⁾ U mlýna Štastného nad Jihlavkou, blíže Třebíče.

²⁾ Z. d. b., XXIV., 1.

d) Páni Osovští z Doubravice (1557—1613).

Burian Osovský z Doubravice (1557—1563) měl za manželku Elišku Bítovskou z Lichtenburka († 1567), kteréž zapsal 1000 zl. do zemských desk 1560 na svém vlastním a dědičném zboží, městečku Kamenici s přísl. ku pravému jejímu věnnému právu.¹⁾ Za něho na žádost purkmistra a konšelův města Třebíče schválil císař Ferdinand I. mocí královskou v Čechách pro Třebíč, městečka a vsi na panství právo odúmrtí.²⁾ Po něm dědila statek Eliška Bítovská z Lichtenburka (1563—1567), jež zajížděla do Kamenice se svým úředníkem v čas lovení starého rybníka (na př. 1565 utraceno 2 zl. 10 bíl. gr., když ráčila J. M. paní zde býti).

Z téže doby dochovaly se nejstarší účty obecní (z r. 1565) a „Knihy sirotčí“ (z r. 1565).

Po něm nastoupivší syn,

Smil II. Osovský z Doubravice (1568—1613) byl vynikajícím zjevem v řadách naší šlechty.³⁾ Zasedal r. 1593 též v stavovské komisi, jíž příslušelo se starati o najímání a vydržování 300 jezdců na hranicích moravských proti Turkům.⁴⁾ V Kamenici přivítal r. 1567 císař a král Maximiliana.⁵⁾

Do r. 1568 náležely nějaké zahrady, polní trati, louky, kopaniny a stodoly při městečku vrchnosti, jež je pronajímala za roční plat; t. r. na žádost Kamenických ponechal je p. Smil týmž za dědičné za posavadní plat o sv. Václavě a obci daroval 2 rybníčky nad městečkem.⁶⁾ Na zaplacení přejatých dluhů po otci nejen o d p r o d á v a l některé v e s n i c e, ale p o ř á d a l i p ř í j m y o d p o d d a n ý c h. Proto Albert Rottštejnský z Rottštejna, úředník na Třebíči, oznámil zdejšímu „rychtáři, aby všechny chalupníky jakž při městys Kamenici, tak i při dědinách, kteříž na obci přistaveni jsou, a platu J. M. pánu nedávají, poznamenané na zámek neprodlívajíc odeslal, jináče nečiníc pod trestáním“. Zároveň měl poručiti Smrčenským, Vržanovským a Radošovským, „ať do mlýna J. M. pána pilně nosí a jinam zanechají pod skutečným trestáním a pokutou“. Václavu Bartovů rozkázáno pověděti, „že Její M. paní bez těch 7 slepic býti nechce“; protož „že jest mi jistým a nemalým podivením, že on toho podle mého poručení dávno při J. Milosti paní nespokojil. Protož ať to hned spokojí, k J. M. paní takové slepice přinese a dále, proč toho neučinil, podle předešlého poručení, ať o tom zprávu dá“.⁷⁾

¹⁾ Z. d. b., XXIV., 8.

²⁾ Ve Vídni, ve čtvrtek po Suchých dnech postních 1560. Viz A., č. 3. a 17.

³⁾ Viz Fr. J. Rypáčka „Paměti a zápisy Smila II. Osovského z Doubravice a na Třebíči (v programmě I. čes. gymn. státního v Brně 1897.).

⁴⁾ Fr. Kameníček, Zemské sněmy a sjezdy Moravské, II., 341.

⁵⁾ Když J. M. pán ráčil býti v Kamenici při příjezdu J. Velebnosti císařské, utraceno 1 zl. (Účty z t. r.)

⁶⁾ V Třebíči, v pondělí po sv. Kunhutě 1568 (A., č. 4.).

⁷⁾ Na Třebíči, v pondělí Provodní 1581. (A., č. 6.).

Také vlastnoručně dopsal do Kamenice purkmistrovi a starším, že jim pošle žádost po svém purkrabí Jeremiášovi, a doufá, že ji zplní.¹⁾ Žádost zněla:²⁾ „Smil Osovský z Doubravice a na Třebíči. — Purkmistře a starší i všecka obec městečka Kamenice, poddaní moji věrní, milí! Vědětí vám dávám, že jsem o tom Janovi, purkrabímu, služebníku mému, poručil, aby, což za potřebného předně bylo, k vám na místě mém promluvil, a podle toho i jistou vůli mou a žádost v známost tímto spisem mým uvedl, a po přečtení toho všeho, co by více oznamoval, že jemu toho všeho tak nejínáče, než jako bych já sám tu osobně byl, věřiti budete, což o vás o jednom každém žádně pochybnosti nemám. Ač v pravdě, moji Kameničtí, žeť bych vás byl prohlídalice na nynější způsob v mnohých nedostacích a příčinách všelijak rád ušetřili a tím vás již více mimo prvnější mnohá dobrodiní mně od vás činěná obtěžovati nechtěli, ale z veliké neb důležité potřeby a hned nevyhnutelně toho mi učiniti zbraňovalo. Netajíce toho nic před Vámi, a to předně v tom, kterak já vždy po ta všechna léta jsouce pánem vašim jsem ty cesty obmýšlel, ano, což nejvíce mohlo býti, na sobě zdržovali, abych Vás sobě jako věrný poddaný svý jak předně v spokojenosti u víře Vaší, tak také jedenkaždý i při živnostech všech bez překážky všelijaké volně užívající obtěžování ničím nebyli, zachovati mohli. Ale pro dluhy mé, které mi s velikou těžkostí, témuž důchody mé nepostačující, platiti přichází, tak kdybych to časně nepředcházet, že bych mohl potom nějaký těžkosti a škody velmi nenabyté dočekati, ale velmi těžce snášeti. Protož nevědouce na tento čas sobě o pomoc, jaké rady dáti, k vám se jakožto k poddaným mým věrným, milým utíkám a Vám věřic, prohlídalice na mnohé potomní věci, co by z toho pojítí mohly, ač chtěli-li byste mne sobě jako pána svého rádi zachovati, že mně v tom nějakou pomoc, nic na Vás neukládaje, na splacení takových dluhů mých učiníte a nějakou summu peněz do některého líta pod jistý ujištění propůjčíte; neb sice, nestane-li mi se od vás ta nějaká pomoc, již bych museli vás, ač dosti nerad a s žalostí, opustiti a Pánu Bohu poručiti. Nad tím hned žádného rozmyšlení nemějte. Těž také po vás toho žádám, poněvadž jsem Vám některé vesnice, aby od Vás piva braly, pustil a na vaření piva k ruce své volnost máte, že také jako pánu svému dědičnému z lásky poddané z každého sudu piva po III. gr. bílých, a to na čtyry termíny, hned od nynějšího času počínajíc, totiž jeden termín v druhou nedeli Postní, a potom o sv. Janě, o sv. Bartoloměji a o Třech Králích, aneb místo těch III gr. z jedné každé várky po XX gr. bílých, a to každého roku pořád na ty termíny výš psané dáti svolíte. A tak což mi tu koli jako pro pána svého učiníte, Vám to chci a připovídám dostatečně listem pod pečeti svou stvrditi, že žádnému jinému pánu kromě mne a do mé smrti toliko takovým posudním více dávatí povinni býti nemáte. Což jsem k Vám té naděje jako k věrným poddaným, že toto mé předložení jedno i druhé a žádost mou, kterouž na Vás vzkládám pro důležitou a velikou potřebu mou k srdcím svým připustíte a mně jako pánu svému příjemnou a přívětivou odpověď po tomto vyslaném mým, kteréhož k Vám nashválé s tímto listem svým věřicím posílám, dáte.“

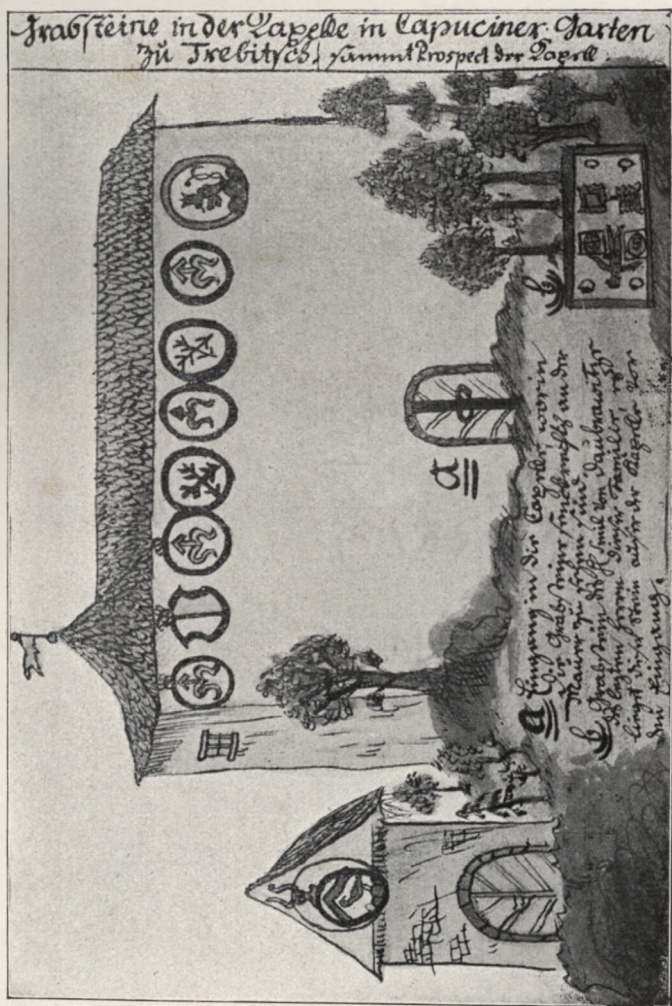
Smil z Doubravice, m. p.

L. S.

Vydal r. 1573 „Zřízení selské“ vesnicím ku panství Třebic. (v. Ad. Kubeše práci v Č. M. M., VIII., 17—25), a 1583 „Zřízení poddaným měšťanům“ (v. je v knihách „Kšaftech“, a v VII. výr. zprávě čes. reálky v Brně 1888). — Z jeho doby dochovala se „Registra k zapisování kupův na grunty“ (zal. 1578), knihy „Svatebních smluv“ (z r. 1579) a knihy „Kšaftové“ (z r. 1579).

¹⁾ Na Třebíči, v pondělí před Hromicemi 1588. (A., č. 15.).

²⁾ A., č. 16.

Kaplička, v níž byl pohřben
Vit Weidhofer z Vogelsberku,
jehož znak nad dveřmi se
spatřuje.

Bývalé mausoleum pánů Osovských z Doubravice na Třebíči
v kapuc. zahradě v Třebíči.
(a == vchod do hrobky či kaple; b == značí místo, kde ležel pomník p. Smila
Osovského z Doubravice).

(Burian Osovský.) (Eliška Bítovská z Lichtenburka.) (Bohunka z Žerotína.) (Smil Osovský z Doubravice.)
Náhrobky rodiny Osovských z Doubravice v klášterní kapucínské zahradě v Třebíči.

Byl dvakrát ženat: s Bohunkou z Žerotína, dcerou slavného Karla z Žerotína († 1588), a Kateřinou z Valdštejna, kteréž r. 1591 zapsal „věna jejího na svém vlastním zboží a dědictví svobodném a žádnému nezávadném, na městečku Kamenici s kost. podacím, na vsi Lhotě (Červené) s kost. pod. a dvoře při též vsi, na vsi Čechtíně, dvoře a pivovaře při též vsi, na vsi Koutech, na vsi Radošově, na vsi Kameničce, na vsi Chlumu s kost. pod., na vsi Horním Smrčným, na vsi Vržanově, na vsi Čichově, na dvoře a mlýně, kterýž slove „Chrástkovský“, na rybníštích, lesích, desátku obilném, na krčmách a šencích pivních i na všech i všelijakých k svrchupsaným vesnicím, dvorům, mlýnu, pivovaru náležitých užítích . . ., jakž to všecko od starodávna k tomu ke všemu přináleží, 7500 zl. ku pravému jejímu věnnému právu a nad věno z lásky manželské 4500 zl. v desky zemské“.¹⁾ Pí. Kateřina ihned přijala p. Smila na oněch 4500 zl. na pravý a jednostejný spolek a učinila jej svým pravým společníkem.²⁾ R. 1612 učinil ji svou pravou společnicí a po své smrti dokonalou nápadnicí svého statku: Zámku a města Třebíče i se všemi předměstími při témž městě, se dvorem poplužním, s ovčírnou při témž zámku i s mlýnem pod týmž zámkem, městeček Kamenice a Vladislavě, a všech vesnic a dvorů a při nich ovčírén, též pivovaru při vsi a dvoru Čechtínském . . . a se vším přísl. Vymínil si jen 10.000 zl., aby je mohl dáti neb poručiti, komu by se jemu líbilo a zdálo.³⁾ Načež pí. Kateřina spolčila se s ním a učinila jej nápadníkem všeho statku; jen si vymínila 8000 zl., aby je mohla dáti, komu by se jí líbilo.³⁾

V urbáři z této doby bylo panství rozděleno na 5 soudů: Podklášterský, Červenolhotský, Kamenický (pro Kamenici, Kameničku, Radošov, Smrčné a Vržanov), Vladislavský a Kožichovský.

Sám † 1613 jako poslední člen slavného rodu Osovských z Doubravice a pochován ve sklípku při bratrském zboře; pomníky jeho, p. Buriana, pí. Elišky z Lichtenburka a pí. Bohunky z Žerotína se dochovaly v zahradní zdi kapucínského kláštera Třebického, kdež stával zmíněný zbor.

Ve vydání v obecních účtech jsou i položky: 1568 když J. M. pán ráčil býti v Kamenici s p. Albrechtem (t. j. Rottštejským z Rottštejna), úředníkem na Třebíči; 1569 když J. M. pán ráčil v Kamenici dvěma noclehy býti, utraceno 8 zl. 9¹/₂ gr.; na honě před vánocemi t. r., r. 1571 s úředníkem po obec. potřebách zde byl.

Velkým neštěstím Kamenici byl požár r. 1574. V „Městských knihách“ (na listě 55. a 56.) zapsáno: „Léta 1574 v úterý před

¹⁾ Z. d. b., XXVII., 56.

²⁾ Z. d. b., XXVII., 57.

³⁾ Na Třebíči, v pondělí po neděli Provodní 1612. (Z. d. b., XXX., 46.).

památkou sv. Jana Křtitele v městě Staré Kamenice stal se tento zápis při přítomnosti úřadu Kamenického i vší obci a za úřadu uroz. pana Bořivoje Bořka Nepoliského ze Záchrašťan, ty časy úředníka na Třebíči. Jakož jest od Vávry Nakoukala tu středu před slavností Seslání Ducha sv. od téhož Vávry Nakoukala skrz Martu, manželku jeho, a dceru Jakuba Sasyna, oheň vyšel skrz velikú všetečnost její, že jest sobě ve chlivě jakás telata podkuřovala, a tak příčinú její město všecko, rathúz, fara, 2 pivovary, lázně, škola, mlýny jest zhořelo, což jest se tu týmž ohněm znamenitá a nanebitá škoda stala. Pro kterýž to zlý účinek měla jest na hrdle mistrem popravným trestána býti, ale na přimluvu paní měšťek Třebických, kteréž jsou se za ni k Její Milosti paní přimlouvali a potom mnozí dobří lidé a úřadu Kamenickému tolkéž ke vší obci Kamenické podle Jakuba Sasyna, otce jejího, prohlídajíc na jeho starost, té jest milosti užila, že na hrdle trestána není, na takový způsob, aby hned Vávra Nakoukal, manžel její, i syn, poněvadž se sám v některých slovích před tím proti úřadu Kamenickému i tolkéž vší obci Kamenické se lehkomyšlně choval, panství Třebického prázden byl, a blížejc desíti mil, aby nebyval. Pak-li by se v tom tak nezachoval, tehdy beze vší milosti, aby na hrdle i s ženú svú trestán byl. A mezi tím, stala-li by se jaká škoda poddaným J. M. páně, aby rukojmové byli povinni tu škodu nahrazovati; pakli by se z toho vymycovati chtěli, mají k obci Kamenické 500 zl. propadnouti, a ty aby na nich obec Kamenická pořadem práva, jakž pořádek v tomto markrabství Moravském jest, sobě dobývati mohla. Ze strany mistra popravního i šerhy, což se té útraty dotýče, Jakub Sasyn povinen jest na svůj náklad to všeckno spraviti a zaplatiti. A tak obec Kamenická žádné škody v obecných věcech toho nésti nemá. A což se toho spáleníště dotýče, odkud jest oheň vyšel, to puštěno Jakubovi Sasynovi, aby je do tří let pořád sběhlých vystavil, a co sirotci jaké placení na tom mají, to aby jim nescházelo. A Vávra Nakoukal, co jest vyplatil a na tom má, náleží to na obec Kamenickou případnutí (má). A tak což se v tomto zápisu zavírá, Jakub Sasyn, pojistil jest toho rukojmími pod týmiž všemi pokutami, že se tomu všemu zadosti stane, jakž nahoře doloženo jest . . . A tak pro budúcí toho paměť jeden tento zápis za úřadem Kamenickým zůstává a druhý k rejstrům na zámek Třebíč jest vzat.“

Sdíletí zármutek s poddanými přišla i J. M. paní Bohunka; neboť již ve čtvrtek den sv. Jana byla v Kamenici.

T. r. zmenšen obecní příjem; vždyť ze skoupených peněz na 6 domech nedostalo se ničeho; zhořelý a staly se lhotami pohořelými. Naopak vydání se zvýšila opravami radnice, lázně, fary a školy; proto starší jezdili na Třebíč s prosbami. Po-

něvadž vyhořel pivovar, není zmínky o něm za potomních let až do r. 1624. Ještě r. 1578 vyskytují se položky na stavení radnice, při němž kamenickou práci konali Vlachové.

Obr. 9. Znak pánů z Žerotína.

R. 1612 píše Karel z Žerotína hr. Jarolímovi Thurnovi, že vyprovodil až do Kamenice J. Mt. (t. j. krále Matyáše)¹⁾ z Třebíče.

Vdova po panu Smilovi, Kateřina z Valdštejna (sestra Albrechta z Valdštejna, císař. vojevůdce za 30leté války), provdala se r. 1614 za Karla st. z Žerotína (obr. 9.). Od ní t. r. v pátek, den sv. Jakuba, dosáhla Kamenice prostředkováním dvojct. kněze Jakuba Petrozelína Kunštátského, správce církevního v Třebíči, obdarování na kolaturu a její záduší. Tím zapsala se do srdcí zdejších obyvatelův.²⁾

R. 1620 jel od Polné Kamenicí k Třebíči „zimní“ král Bedřich Falcký, jsa na cestě do Brna, aby přijal holdování moravských stavů. — Za několik měsíců později již „dáno vojákům z lidu císařského z velikého přinucení a ze strachu ztracení hrdel našich“ 165 zl. (Účty 1620).

Do její doby spadá veliký převrat náboženský, národnostní a politický, jenž nastal po stavovské porážce na Bílé hoře u nás. — Ježto podle patentův císařských měla se paní Kateřina odstěhovati ze země, odešla se svým manželem do Vratislavě, postoupivši r. 1628 své statky svému bratrovi Adamovi z Valdštejna a vyžádavši si jen ročního důchodu. Když pak obdržela povolení od císaře Ferdinanda II., že se smí vrátiti na Moravu, převedla na sebe všecku moc a právo na Třebické panství podle reversu daného p. Adamem v Menším městě Pražském 30. září 1628. Po † p. Karla z Žerotína (v Přerově 1636) zůstávala ve vlasti a posl. vůlí ustanovila³⁾ svého bratra Adama z Valdštejna, po něm nejstaršího jeho syna Rudolfa, a po smrti jeho nejstaršího syna tak, aby statek vždy připadal na nejstaršího z rodu (t. zv. seniorát). Odtud stále rod tento zůstává v držení statku Třebického.

Zemřela v Brně r. 1638 a byla pohřbena v hrobce při zboru bratrském v Třebíči po boku svého prvního manžela.

¹⁾ V. Brandl, Spisy Karla st. z Žerotína, III., 80.

²⁾ Viz zápis v „Rejstrech k zapisování kupův na grundy“ (list 2.).

³⁾ Na hradě Přerově, v pátek, den sv. Doroty (= 6. února) r. 1637. — Posl. vůle otištěna v Lidové čítance Moravské, str. 446—456. (Mimo jiné doporučila Tobiášovi Kamenickému, lokaji svému, 25 zl., Janovi Kamenickému 20 zl.).

e) Páni z Valdštejna (1638—x) (obr. 10.).

Adam z Valdštejna, na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích, Dobrovici, Židlochovicích a Novém Valdštejně, J. M. C. rada, komorník a nejvyšší purkrabí Pražský, † t. r. dne 24. srpna.

Rudolf hr. z Valdštejna († 15. června 1640), měl za manž. Zdislavu roz. Sezimovou z Ústí, jež po jeho smrti byla poručnící jediného nedospělého syna Adama Františka.

Do jejího poručenství spadá dokončení 30leté války. — R. 1642 vydalo naše městečko vojenskému lidu jen za dnů 6.—23. prosince 2100 lib. masa a 3964 lib. chleba,¹⁾ a za celý rok dáno jim potraviny a na hotovosti 1075 zl. 59 kr. 3 d. a skoro 9 mtů ovsa; 1 lib. masa čítána pouze za 3 kr., sud piva za 5 zl. 50 kr., 80 lib. chleba za 35 kr.!!²⁾

Obr. 10. Znak pánů z Valdštejna.

¹⁾ A., č. 32.

²⁾ Sepsání útrat, které se staly při městysi Staré Kamenici lidem vojenským v durczuzích, noclezích, na salvách quardýjích a o fedruncích soldatův od 1. ledna až do 31. prosince, vše v letu 1642.

Předně co na noclezích, též fedruncích jim vydáno,	příjíždějíc v malém počtu	69 zl. 33 kr.
--	---------------------------	---------------

Item od 26. června — 14. srpna, když armáda J. M. C. šla k Olomouci na salvuquardy, totiž kvartirmistra a jeho conhorta z regimentu Pampeš, též na partaje k městysu přijíždějící vynaloženo		347 zl. 37 kr. 3 d.
--	--	---------------------

Item s pagaží z regimentu šporejtarskou od 3.—5. listopadu utraceno	a 23 m. ovsa po 24 kr.	67 zl. 36 kr.
---	------------------------	---------------

Item 22. listopadu s generálem uherským a 7 kompaniemi jeho přes noc dle sečtení	a 51 m. 1 čtvrt a 2 mejt.	88 zl. 12 kr.
--	---------------------------	---------------

Item 3. prosince přišly k nám pěchoty 3 kumpanie z regimentu Strannerova, a zůstávaly až do 12. ledna 1643 t. j. 41 dní. Stráveno s nimi masa 55 centů 58 lib., každá libra za 3 kr., činí	a 113 m. a čtvrt ovsa.	277 zl. 54 kr.
--	------------------------	----------------

Piva: 50 $\frac{1}{2}$ sudu, každý sud za 5 zl. 50 kr., činí	a 53 m. a 3 čtvrti ovsa.	292 zl. 55 kr.
--	--------------------------	----------------

Chleba: 111 centů 16 lib.; do míry 80 lib., míra za 35 kr., činí 81		61 zl. 15 kr.
---	--	---------------

Hotových peněz 268 zl.

Celkem	1075 zl. 59 kr. 3 d.
a 8 mtů a 3 $\frac{1}{2}$ čtvrtě ovsa. (A., č. 33.).	

Príloha k str. 10

		Ján † 1501		m. Anna Štefánková z Buzovnice	
Ján † 1529		Zdeněk † 1535		Václav † 1557	
m. Barbara z Buzovnice		m. Vojtěch z Valterského † 1536		m. Apollonia Čechovská z Klatova	
Bedřich † 1560		Jan † 1579		Zdeněk † 1574	
		1. m. Alžběta z Klatova († 1565) 2. m. Magdalena z Valterského		m. Maria z Martína	
				† 1577	
				1. m. Anna z Valterského 2. m. Markéta z Lobkovic	
				† 1579	
Karel † 1592		Anna 1. m. Alžběta z Valterského z Březova († 1614) 2. m. Antonína Lenka z Znojma († 1630)		Katalína 1. m. Štefánková z Dobrušky 2. m. Karel z Znojma	
Bedřich † 1610		Maximilián P. 1614 1. m. Katalína hr. Hradská 2. m. Marie Polykara z Talmberka 3. m. Max hr. Šternberk		Barbora Karel Jan † 1612 Ferdinand Viktor	
m. Zdeněk z Buzovnice z Oč. 2.				† 1612	
Frant. Adam † 1666				Jedlič	
Albrecht 1		Ferdinand Anselm († 1630) 1. m. Filiberta z Modru 2. m. Štefánka z Klatova		Karel Ferdinand 1634, † 1702 m. Marie Anž. hr. Bavorská * 1657, † 1710	
		Anselm Josef † 1706 vševy po Max. hr. Šternberkovi		Karel Anselm * 1665, † 1712 m. Maria Terézia hr. Lotaringenská † 1729	
Jan Josef * 1684, † 1731 m. Eleonora hr. Valterská * 1847, † 1741		Frant. Joz. Oktavian * 1693, † 1739 m. Maria Markéta hr. Čerinská z Čadce * 1699, † 1723		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin	
Albrecht * 1707 m. Josef sv. p. Čechovský		Anselm * 1704, † 1725 m. Maria Alžb. sv. p. Pöschnerová * 1703, † 1767		Jan Václav † 1715	
		Vincenc Fer. * 1726, † 1787 m. Štef. hr. Šternberk * 1726, † 1832		Eleonora 1688, † 1733 m. Jan Joz. hr. 1. m. Benedikt hr. Thas Václavský * 1704, † 1732	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, † 1780 m. An. Katerina sv. p. Lobkovic	
Anselm * 1707 m. Marie Anna † 1710		Marie Anzelika * 1685, † 1759 m. Jan Václav sv. p. Katerina-Lotaringenská Rolin		Marie Anzelika 1693, †	

Vmyslíme-li si k vojenským břemenům ještě týrání od vojska, přehnané jeho požadavky¹⁾ a vpád švédský na Moravu r. 1645, nelze se diviti, že se neodvedly posl. roku ani úroky ani platy vrchnosti, a že všechna obec městečka prosila hr. Zdislavy za odpuštění obojích,²⁾ — ano za l. 1644—1650 nebylo kladeno žádných splátek pro obtížnost švédských a císařských soldatův. (R. 47.).

Aby měla obec nějaký stálější příjem, koupila r. 1647 od Pavla Koktáčka za 500 kop mor. mlýn pod kostelem, zv. pak „obecní“ (R., 100). — Z posl. roku 30leté války (1648) povolila táž hraběnka Kamenickým na jejich žádost, že smějí svým nákladem své privileje v Brně u zem. desk vyhledati, jí je ukázati, aby mohla o nich rozhodovati.³⁾

Na svou obranu, hlavně však za švédského vpádu r. 1645, opevnili měšťané i uličky šraňky; jsouť t. r. položky v účtech tesařům za udělání šraňkův. Odtud lze si vysvětliti na panském domě na straně od brány díry po nepřátelské střelbě z pušek, když se marně útočilo na bránu.

Adam František (1655—1666) zemřel bezdětek.

František Augustin (1666—1684), bratránek předěšlého, vydal a potvrdil zdejším mistrům řemesla starého krej-

¹⁾ Třebický hejtman Pavel Vodička purkmistrovi a konšelům poručil (... nejinak nežli česky ...), aby denně vachtmistrovi dávali 2 tolary ... (7. prosince 1642). (A., č. 34.). — Týž poučil zdejší úřad, že nemají vydávati na polní máz vojenský, ale na zdejší; kdyby se jim na profiant nedostávalo žita, měli si vzíti z fary (po přivolení p. faráře třebic.), čeho by potřebovali, ale se slibem, že zase potomně mu je odvedou v Třebíči. (A., č. 35.).

²⁾ Žádost odůvodňovali také tímto; „... Kterak na onen čas pominulý léta 1645 skrze vpád do země lidu švédského ubozí zarmoucení lidé nemalé, ale přetěžké soužení nerci-li od téhož lidu, ale od obojí strany po několik let ... snášeti musili a mnohokrát od množství lidu vojenského přeložení jsouce jistě na malé větvičky jsme se zadrželi, a téměř z kořene vyvráceni byli ... v mnohém za sloup a za zeď v ty všecky časy našemu panství byvše, podle nejvyšší možnosti všeliké zlé věci předcházejíce, zatím také o všechno naše jmeničko ubozí jsme se připravili. V těch ... neštěstích, jichžto všech vypraviti nelze a nemožná věc jest, povinné a patřící 3je úroky i s platy do důchodův V. V. H. M. za jmenovaný rok 1645 jsme zadrželi a pro nemožnost až posavad neodvedli ... Toliko za týž rok nadepsaný abychem ... dosáhnouti a užiti mohli, aby nám jmenované úroky s platy ... z milostivé lásky jakožto svým věrným chudobným poddaným milosrdné passirovati ráčili ... Než odpověď hraběnčina nepotěšila Kamenických; píšeť: „... Ačkoli jsou (Kameničtí) po ty nedávné přestálé vojenské nebezpečná léta mnohokrát k zplundrování a vypálení přišli, a nemalou, než velikou škodu vystátí musili, s kterými též nad tím utrpení a lítost snáším, ale, poněvadž v ty nebezpečné časy jeden každý tomu jhu poddán býti musil, jako i podobně panství Židlochovské k dokonale ruině a zkáze přišlo, a nic méně já přece věřitelům svým, kteříž na mnoho tisíc na témž panství pretense mají, zcela a zúplna, jakoby v celosti bylo, platiti musím, z té příčiny jim nemohu na tom zadrželém reštu žádného nachlasu učiniti, nýbrž jim tu milost činím, aby takový rešt na snešedlné termíny, totiž každoročně po 100 zl. do důchodu syna Mého odvozovali až do vyplacení celé té sumy ...“ (A., č. 37.).

³⁾ A., č. 38. — Škoda, že jich neznáme; nedochovaly se.

čovského artikule, jimiž by se mohli i s potomky svými řídití.¹⁾ Z téže doby dochoval se koncept žádosti purkmistra a rady zdejší, aby J. Ex. p. hrabě jim přidal „pro věčnou a slavnou památku“ svou mimo posavadní 2 výroční trhy ještě 2, a to na den sv. Jakuba a sv. Tomáše, a před každým z nich trh na koňský a jiný dobytek. Odůvodňovali ji, že „pro předešlé vojenské durchzogy, pro chudobu a nedostatečnost naši jedni druhým pomáhati sobě nemůžeme“ . . . a „poněvadž od nás mnoho rozličných věcí peněžitých do důchodův V. V. hr. Ex. se dle nejvyšší možnosti poslušné a povinné odvozuje a přichází, o pomoc proti tomu již kde sobě raditi nemůžeme . . .“²⁾

Po něm nastoupil bratr jeho Karel Ferdinand (1684 — † 1702), jehož úředník Martin Möller dopsal úřadu do Kamenice, aby všechny reversy, jež vydal kovář J. Kavalír, na německo přeložili, jakož i, co právní posel podal memoriál, popsali, a vše odeslali v německé řeči pod obec. pečeti; chtělť takovou věc J. Ex. p. hraběti přednésti. První případ, kdy pro neznalost našeho jazyka užito němčiny pro vrchnost.³⁾

Rychle se vystřídali: Karel Arnošt (— † 1713), syn předešlého, Jan Václav (1713), Frant. Josef (— 1722) a Jan Josef (— † 1731).

Za prvního z nich stalo se usnešení: „My obyvatelé městys Staro Radní Kamenice, ale nýbrž celá poctivá obec, že chceme a máme, co se koliv bude při Její Mil. císařské pohledávati, že chceme a máme všichni při sobě státi, a což by koliv útrat na takové pohledávání vynacházelo, že chceme všichni společně trpící býti; čemuž že tak a ne jináče jest, všichni připovídáme.“⁴⁾

Vrchnost. hejtman Václav Fridrich Kirpal zamýšlel zvýšiti za hr. Jana Josefa výtěžek z panství; zdejší měšťané doslechnuvše, že by i z poplatných rolí a luk u Kamenice zavěsti mnil větší plat, požádali ho „poslušně věrní poddaní všichni obyvatelé“, aby „jim tu milost uděliti a při těch starodávných plattech, jak od předešlé milostivé vrchnosti určeny jsou, zanechati ráčil . . .“ Kdyby „přece větší plat nám přivětšen býti měl,“ poníženě žádali, „by slušnou a poníženou žádostí k J. M. hraběci jakožto k své nejmilostivější vrchnosti rekurírovati mohli a moc měli.“⁵⁾ Hrabě určil, že podúroční role neb kopaniny (588 m. dle lánské visitace) za roční plat 153 zl. 31 kr. 1¹/₂ d. mají býti ponechány na užívání; ostatní kopaniny a louky, kteréž poddaní z Kamenice z vrchnost. lesův zdělati se opovážili a nespravedlivě užívali, ač by se měly k užítku vrchnosti odníti, přece se jim ponechávají (do vůle vrchnosti) takto: z 877²/₄ m. v lepší půdě zaplatí ročně z míry po 7 kr., z 613³/₄ m. v špatné půdě po 5 kr., za vůz sena 18 kr. Takový plat se měl odváděti při sv. Václavě. Další kopání neb orání bez zvláštního milostivého dovolení pod trestem se zapovídalo. A aby

¹⁾ A., č. 49. -- Úplné znění jejich viz tamtéž.

²⁾ A., č. 58. ³⁾ A., č. 76. ⁴⁾ A., č. 86. ⁵⁾ A., č. 107.

žádný podvod neb fortel nemohl se státi, nařízeno polesným, aby všechny kopaniny a louky pořádně popsali, mezníky vysadili a popsání do urbárů vložili.¹⁾

Týž hrabě daroval t. r. na stavbu zdejší fary 200 zl. a poskytl na stavení potřebný na panství materiál bez platu.²⁾

R. 1729 žádali Kameničtí hraběte, by jejich dítky „k řemeslům schopné k naučení jich bez všeho platu propouštěl, jakž bývalo až do času dřívějšího hejtmana Václava Kirpala, který jistý plat do vrchnost. důchodu za ohlášení a propuštění dítek na řemeslo začal a po sobě zanechal, uváží-li zvláště, že není pamětníka, aby to kdy dříve bývalo, by za propuštění dítek na řemeslo z Kamenice vrchnosti jaký plat se odváděl.“³⁾ Pan hrabě přivolil na jejich žádost; měli si obyvatelé vyžádati povolení v kanceláři na zámku Třebickém.⁴⁾

Po něm dědil statek synovec jeho František Arnošt (—† 1748).

Král. tribunál v Brně upozornil všeobecně, že od datum 23. července 1731 musejí, kteří jakés privileje mají, v 6 měs. podati je na potvrzení, nechťejí-li jich ztratiti. Kamenickým se sice jednalo hlavně o právo na jarmarky, pivovar a odúmrt, ale neměli písemných důkazů pro ně, poněvadž zhořelo vše r. 1574 s radnicí. Proto, ač dosti pozdě, požádali Michala Höffla, zemského advokáta v Brně, aby jim poradil, jak by dosáhli ztvrzení. Týž jim však dopsal až 9. ledna 1732, že v záležitosti oné nutno takto si počínati: Nejstarší lidé ať se předvolají k soudu, kteří by vypověděli, že zaručenou pravdu slýchali, že r. 1620 skrze Poláky a nepřátelské vpády radnice byla úplně spálena, a se vším i písemné památky ohněm zničeny; z okolí nejstarší pamětníci ať dosvědčí, že se tvrdí, že se do Kamenice již přes 120 let na výroční trhy chodí, a sice dvakrát ročně; ať též řeknou, že obec ne jeden, nýbrž 2 pivovary měla, a že tíž zde obecní pivo píjávali a nikoli vrchnostenské; zároveň ať se dodá, že to vše vrchnost jim ponechala a přiznala.⁵⁾

Za jeho bratra Josefa Jiřího (—1760) zakázány r. 1750 při obnovení rady a právního úřadu všechno bývalé hodování na obec. účet. Týž na opětnou žádost Kamenických, aby bezplatně jejich děti dostávali povolení na řemeslo, odpověděl, že poplatek za to 3 zl. 30 kr. má zůstat, za vrchnostenské dovolení k „vandrování“ ročně 1 zl. vrchnosti snížen na 45 kr., císařských 30 kr. zůstalo, a konečně, aby synové, jakmile se ožení, pokládání byli za podruhy a platili po 12 kr.⁶⁾

Po něm se vystřídali: Emanuel Filibert (—1775), syn předešlého,

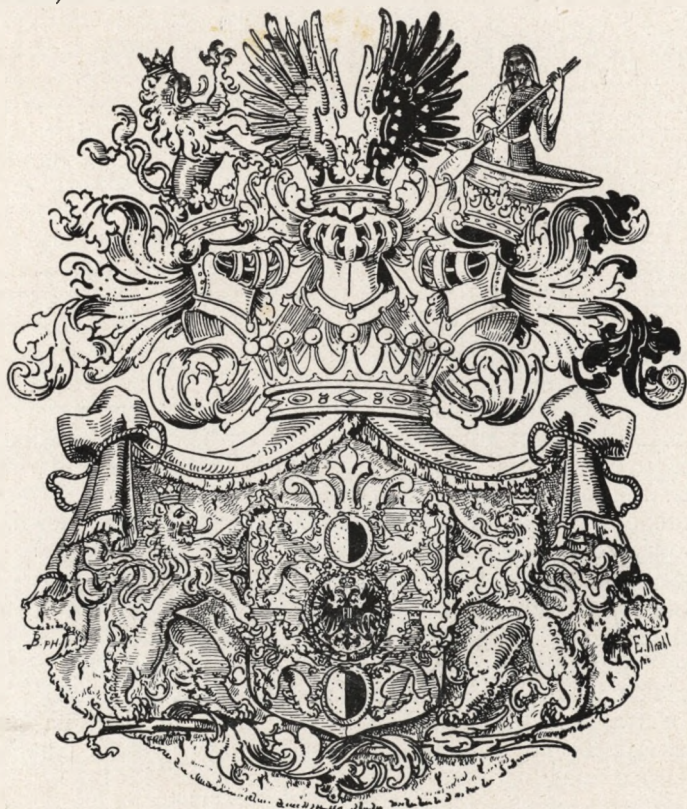
Vincenc (—1802), bratránek jeho; z jeho doby se dochovala Kniha opisů svatebních smluv z r. 1786 a testamentů poč.

¹⁾ A., č. 108. ²⁾ A., č. 110. ³⁾ A., č. 117. ⁴⁾ Dux, den 20. Juli 1729. ⁵⁾ A., č. 118, 119, 120. ⁶⁾ V král. městě Brně, dne 16. prosince 1750. (A., č. 138.).

r. 1787. Císař František II. udělil městečku 5 výročních a dobytých trhův r. 1796 (A., č. 168.).

Po r. 1787 následovali: Josef Karel (—1814),

Frant. Adam (—1823). R. 1820 dne 22. května v pondělí svatodušní veliká voda přišla, že po mostě nebylo ani pámatky, a mnoho stodol a chalupu vzala. Most jmenovaný stavěl Martin Jedoun za 92 zl. Vodou se potrhaly rybníky: Cihalský, pod ním, sádka (co z ní do kašně teče voda), Stejskal, Zuskař, Zunka, Polák, Utopenej (na tom se utopila ten den Františka ze špitálky), Zdarsů, Dolní rybník a Kmentovej a sádka pod ním. Za l. 1812—1820 neplatilo obilí nic, ale daně byly velké! Láník 18 zl., $\frac{1}{2}$ láník 10 zl. měsíčně! (Připsáno k účtům z r. 1644).

Obr. 11. Znak hrabat z Valdštejn-Vartenberka.

Arnošt (—1832). R. 1830 dne 16. srpna stala se smlouva mezi ním a obcí Kamenickou, dle níž ponechala po velkých a dlouhá léta se vlekcoucích soudech (do kmetičny = emfitenticky) vrchnost obci městečka K. a sousedům činž.

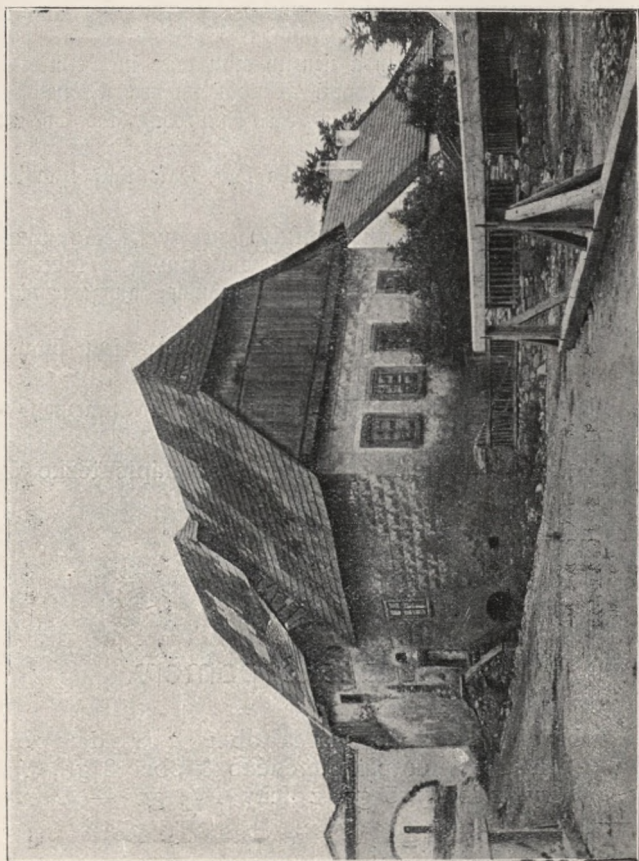
pole a jiné vrchnost. grunty, celkem 1136 j. $764\frac{3}{6}\square^0$ (r. 1825: 1227 j. $1420\frac{3}{6}\square^0$); naopak obec a ti samotní sousedé zůstavili vrchnosti činž. a rustikální grunty v míře 42 j. $734\frac{1}{6}\square^0$ (neb r. 1825: 38 j. $136\frac{4}{6}\square^0$). Zároveň zavázali se poslední platiti ku konci září 627 zl. $57\frac{1}{2}$ kr. na zámek do Třebíče.

Antonín (—1848).

Po zrušení poddanství vystřídali se: Kristián (—1858); Vincenc (—1867); Vojtěch (—1868); Dr. Jan (— † 3. června 1876); podle odstupní smlouvy ze dne 7. prosince 1880 nastoupil J. Ex. hr. Josef (— † 31. července 1903); J. Ex. hr. Arnošt (od 8. června — † 1. srpna 1904); podle odstupní smlouvy ze dne 14. listopadu r. 1906 jest uživatelem majetkového práva nad Třebickým panstvím.

Josef Vincenc hr. Valdštejn-Vartenberk (obr. 11.).

U brány stojí bývalé panské sídlo (č. 20) (obr. 12.); starobylá renaissanční stavba bývala o poschodí vyšší a jest nejen

Brána.

Vchod do domu.

Obr. 12. Bývalé sídlo p. Kateřiny z Valdštejna.

ter.

vně ozdobena krásnou rustikou vyškabanou v omýtce, ale i šlechtickými znaky a mravně náboženskými výroky. Ostění oken a dveří jsou z tesaného kamene. Klenba v síni, nad níž spočívala věž, připomíná smělou klenbu na schodišti na Pernštýně; pod stavením velké sklepy a studně. Sev. strana stavení jest porouchána poněkud kulkami z pušek za 30leté války. Ze znaků jsou dochovány Osovských z Doubravice a žerotinský, zalíčen jest valdštejnský. Dle nich lze souditi, že býval dům sídlem Kateřiny z Valdštejna, jež sem často zajížděla, obzvláště na rybolov (viz poznámky v tehdejších obec. účtech), a ježto byla (bratrského) vyznání, ozdobila jej dle vzoru bratrských sborů různými citáty.

Ze slov nad vchodem jsou znatelná slova: „Źtrzihen Paue . . . przebivaghejm.“

Na pravo vedle okna jsou 3 průpovědi:

1. WśielitŹ cziowiek, kterŹj se Źtará a Źtiedrze Źe ufaŹuge k lidem tiem, genŹ Źtiedroty geho hodni gŹau, ten zaŹiŹtŹe miŹowan bude. S WoŹeŹnym poŹiechnaním Źtatek, gehoŹ poctiwoŹtŹi hoguie Źe roŹmáhá.“

2. Cziowiek ŹkaupŹ, laŹomŹ a neuziŹlŹ cziim wice má, tím wice Źiádá, a toho, co ŹhromaŹduge, uŹiti neumi. A wŹal by pro ŹiŹtŹe netoliko to, co w Źwe moei má, ale i wlaŹtŹni duŹŹi rád by prodal, fdo by mu za ni nieco dal.“

3. „Nemuozie w Źwietie nie draŹŹŹího býti, gaŹo fdyŹ cziowiek muozie przŹitele nebo towarŹŹŹe wierneho miti.“

Z. býv. 1. poschodí (dnes půdy) se vycházelo dveřmi na pavlač s vyhlídkou na „městečko“; na pavlači (senník) nad dveřmi lze čísti: „WoŹie daufal nebudu zawrŹien na wiefy,“ a odtud na pravo:

1. „Wlád Źem byl a Źtaral Źem Źe a newidiel Źem Źprawedliwego opuŹŹtŹieného, aniŹ plemene geho aby nebraŹo dyleba.“

2. „Nebudelit Pa uŹdzielawati domu, nadarmo pracuŹy ti, kterŹi Źtawiegi geg.“

Nad 4 okny jako nějaký vlys vine se nápis těžko čitelný: „. . . WŹŹwobod mne Paue . . .“

Dům náleží Václavovi Hrdličkovi.

IV. Poddanské poměry.

Dle urbáře¹⁾ z r. 1556 platila obec z radnice (místo podsedku) 2 gr. a z lánu příkoupeného k obci 8 gr., 3 slepice, 20 vajec, 2 syry, z louky 5 gr. z líchy 1¹/₂ gr. — L a z e b n í k

¹⁾ V zámeckém archivu v Třebíči.

Martin dával z lázně 3 gr., luk a kopanin $\frac{1}{2}$ kopy. — V městečku byly 2 pivovary panské; kdož by koliv v nich pivo vařil, měl dáti z jedné várky 5 gr.; peníze se odváděly vždy za 4 neděle; než pán byl povinen panev, kádě, pivovary, když by sešly, dělati a opravy přitom držeti. — Reznických krámů bylo 7; v kterémž by kdokoli maso prodával, měl dáti od každého $\frac{1}{4}$ centnýř nepřepouštěného loje při sv. Martině. — Každý rolník, který pole měl, povinen byl o vánocích každý rok na zámek vůz dřev dovézt. (R. 1573: Ty fury scházejí, než místo dřev kladý ke mlýnu, když potřebí, vozí.). — Každý, kdokoli koně choval, povinen dáti polesního ovsa 2 měrice, a když koní neměl, 1 měř. o sv. Martině. — Mlynářů 7; byli povinni na zámku střechy staré tvrditi a opravovati, mosty, mostnice, když potřebí, dělati, schody, vrata, dvěře, lavice, ve dvoře krmíky, koryta a jiné drobné věci dělati; místo zmíněné roboty dával každý z nich 5 kr., celkem 35 kr. — Vrchnost dostávala odtud o sv. Jiří 132 slepic, 970 vajec, 97 sýrů, o sv. Václavě (úroku) $9\frac{1}{2}$ kopy 24 gr., $1\frac{1}{2}$ d., z luk a kopanin 40 kop $25\frac{1}{2}$ gr., z rolí od pusté vsi Prosenína $2\frac{1}{2}$ kopy $23\frac{1}{2}$ gr.

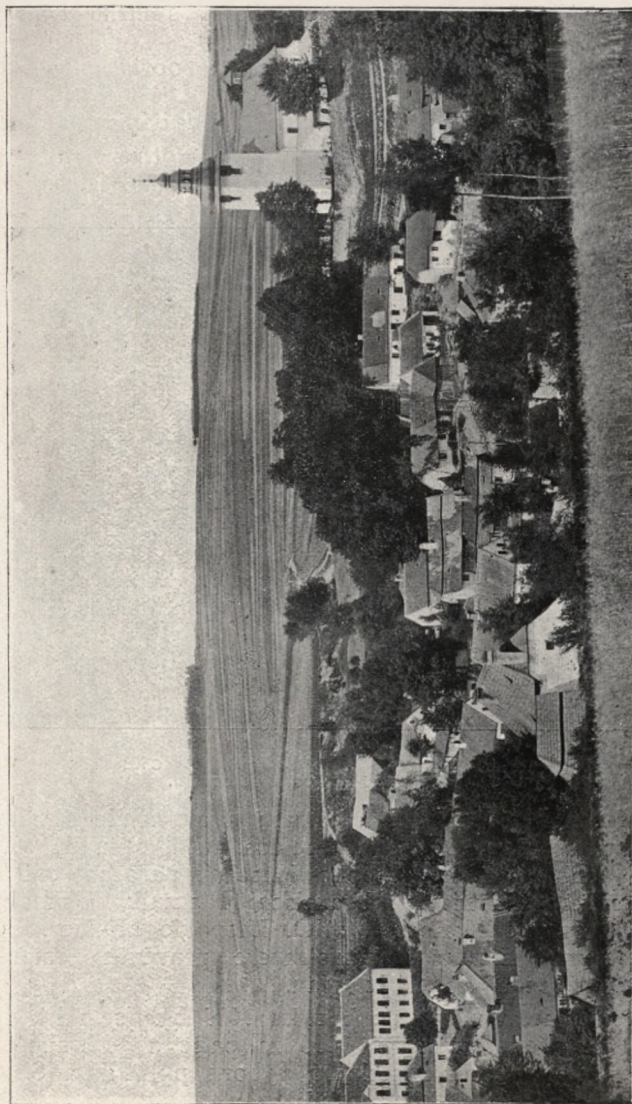
V urbáři¹⁾ r. 1573 se jmenuje sám osmý mlynář „Ssimek“ na mlýně nově postaveným na potoce „Kamenička“; tehdy 2 panští rybníci sluly „Starý“ v Pouštích a „Nový“; do onoho se dávalo plodu na vejtech 2 kopy, do tohoto 40. — R. 1654 obnášel příjem: 35 kr. od 7 mlynářů, po 116 zl. 40 kr. o sv. Jiří a sv. Václavě z pivovaru, úroku o sv. Jiří 21 zl. 25 kr. $4\frac{1}{2}$ d., 4 zl. 5 kr. za roboty od mlynářů, 17 kr. 3 d. za počty (o sv. Jiří) od krejčích, 18 zl. 16 kr. za slepice, 4 zl. 11 kr. $1\frac{1}{2}$ d. za vejce, 54 zl. 10 kr. 2 d. úroku o sv. Václavě, 134 zl. 48 kr. 3 d. z luk, rolí a kopanin, 18 zl. 58 kr. 4 d. za polesní oves, dovoz 62 klad na pilu;²⁾ celkový úrok o sv. Jiří 120 zl. 11 gr., o sv. Václavě 278 zl. $7\frac{1}{2}$ gr.

R. 1750 dávalo vrchnosti městečko pozemkové činže o sv. Jiří 21 zl. 25 kr. a o sv. Václavě 54 zl. 1 kr., robotní činže 4 zl. 5 kr. a různé 276 zl. 19 kr., z kopanin 235 zl. 1 kr. — Kamenička: 25 zl. 45 kr. pozem., za předivo 11 zl. 40 kr., z kopanin 27 zl. 30 kr. a různé 46 zl. 26 kr. — Vržanov: 7 zl. 53 kr. pozem., za předivo 4 zl. 40 kr., z kopanin 17 zl. 30 kr. a různé 20 zl. 56 kr. Roboty: Kamenice byla povinna ročně 60 klad na 30 vozech na panskou pilu dovézt; $\frac{1}{4}$ níci (40) robotovali ručně po 2 dnech při vrchn. zahradách. — Kamenička: Svob. dvořák robotoval týdně 1 den s koňmi, 10 celoláníků po 3 dnech a od sv. Jiří — sv. Havla ještě 4 dni pěšky, 4 $\frac{1}{2}$ -láníci polovici, co láník, 6 chalupníků 2 dni a 3 podruzi po 1 dni pěšky. — Ve Vržanově měli stejnou robotu; byliť zde 4 láníci, $\frac{1}{2}$ l., 5 chalup a 2 podruzi.

¹⁾ V zámeckém archivě v Třebíči. ²⁾ 5 gr. = 11 kr. 4 d., 10 gr. = 23 kr. 2 d.

V. Kostel, kaple a kříže.

Kostel¹⁾ sv. apošt. Jakuba Většího stojí na kopci (vedou k němu 62 schody) nad městečkem (obr. 13.) na hřbitově ob-

Valy u kostela.

Fara.
Cesta do
Řehořova.

Obr. 13. Okolí farního kostela.

Školj.

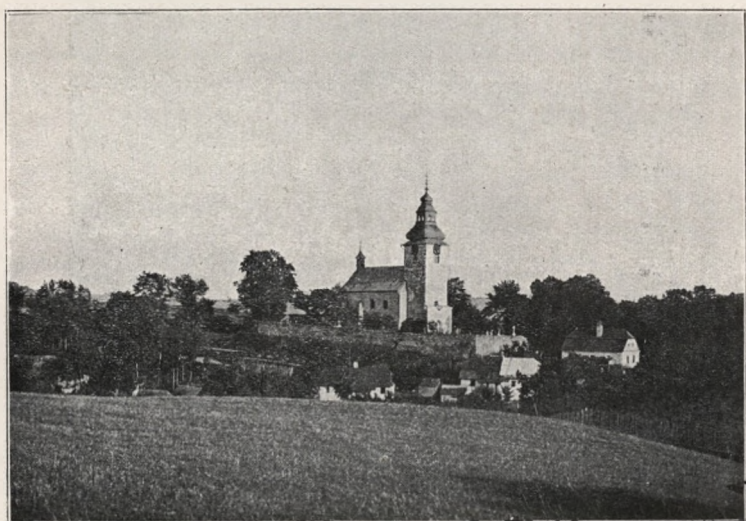
¹⁾ Na chrám Páně se pamatovalo nekatolíky a katolíky. R. 1617 se poznamenává, že † Jan, dvorák řehořovský, s manž. odkázali k zdejšímu záduší 15 zl.

klíčeném kamennou zdí (obr. 14.). — Gotický presbytář s okny ozdobenými kružbami poukazuje na 14. stol.; loď, o jejímž got. původě svědčí zachovalý got. poboční vchod, má rovný strop a nikterak nepřiléhá ke krásné klenbě v kněžišti (obr. 15.). Též „síňka“ není ozdobou; bylať přistavena s poč. 19. stol. Na evangelijní straně hlav. oltáře s anktuář s mříží z plochých páskův.

Na věži, pod níž proražen hlavní portál r. 1892, visí 3 zvony:

1. Nejstarší s 2 řádky minuskulního nápisu na koruně:

(1) X + Paue + M^o + CCCCC^o + XXX + VI + teno + zvon + delan + fe cti + a f chvale + Panu Bohu + a (2) f ewatenu + iafubu.

Obr. 14. Pohled na kostel od severu. Chudobinec.

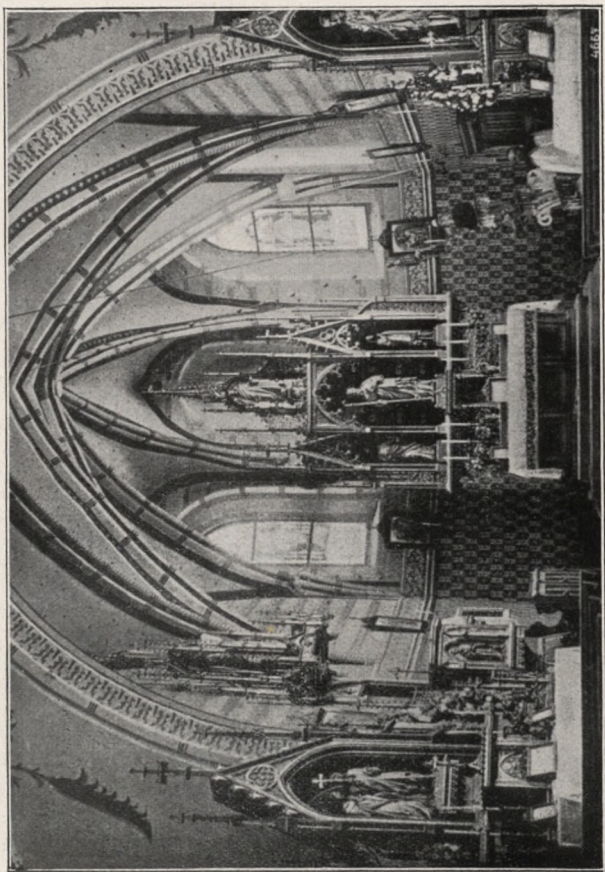
2. Největší s reliefs sv. Jakuba a sv. Kříže s nápisem: Fusa est campana 1600, primo refusa 1656, secunda vice refusa 1843 sub A. R. D. Josepho Haschek parrocho, sub praefecto Domino illustri D: Francisco Ptacznik, Primatoribus oppidi D. Josepho Kratochvil et D. Leopoldo Müllner. Pondus 1808 librarum. Expensas ministravere proventus communes. Gegoßen von Joseph Hilzer in Iglau.

3. Legenda na něm zní: V roku 1689 byl jsem lit, v roku 1752 v Brně přelit a v roku 1866 za patrona p. hraběte Vincence Waldsteina, pak kostelního výboru pp. Filipa Semsche,

— R. 1608 mělo záduší skoupených 21 zl. 50 gr. na domě Jarolima Kordíku (R, 42); r. 1650 koupili kostelníci starší k záduší kamenickému 21 kop za hotových 7 kop (R, 120).

c. k. poštmistra a předsedy, Jana Viškovského a Františka Nováka a Frant. Maštery a Petra Klimenta, faráře, ke cti a chvále sv. Vincence Ferrer. v Jihlavě od Jos. Hilzera opět přelit.

Z největšího, ježto jej obec po puknutí dala ulíti 1843 svým nákladem, vybírá poplatek sama.

Obr. 15. Vnitřek (hlavní oltář) kostela v Kamenici.

Mimo hlavní oltář jsou 2 vedlejší, jež r. 1691 bývaly zasvěceny P. Marii a sv. Václavu, dnes sv. Cyrillu a Methoději, a sv. Josefu. Nákladem dobrodinců upravený r. 1825 hl. oltář ustoupil r. 1894 dnešnímu souhlasnému slohově s presbytářem (dílu to J. Krejčíka). Sochy sv. Jakuba, Jana, Petra a Spasitele na něm vystihují pěkně zobrazení „Proměnění Páně“.

R. 1892 opraven chrám Páně zevnitř, a zjednány varhany (Zachystal v Třebíči). R. 1894 položena cement. dlažba, restaurována okna v kněžišti a opatřen hlav. oltář; násl. roku zjednáno

oltář Bož. hrobu (v sínce), sochy Bolestné P. Marie a P. Marie Lurdské, r. 1902 oltář sv. Cyrilla a Methoděje, křtitelnice, kazatelna (od Zejdy, polychromie od C. Čelouda z Třebíče), r. 1903 presbytář vymalován¹⁾ (Ferd. Hlobil v Kroměříži), věž a střecha pobity plechem a opatřeny bleskosvodem, r. 1910 nová křížová cesta (od Vítka ze Zhoře).

Kaple sv. Anny vystavěna farářem Jos. Streitem za I. pol. 18. století, ježto v zimě jest přístup do far. kostela nemožný. R. 1911 započato s její opravou: Střecha pobita plechem, vnitř nový oltář zbudován Vítkem ze Zhoře.

V obec. obvodě křížů jest 23, boží muky 2, 5 kapliček, 3 sochy sv. Jana Nep. a 6 obrázkův.

VI. Duchovní správa.

Že by v Kamenici býval ženský klášter řádu sv. Benedikta, jak tomu chce ústní podání, jest zbožný výmysl. Jisto jest, že, když městečko náleželo poddansky klášteru Třebickému, duchovně též spravováno bylo jím. R. 1400 olom. biskup Jan poukázal Zikmundovi, oltářníkovi oltáře Maří Magdaleny v kostele sv. Jakuba v Brně, 1½ kopy gr. činže z farního kostela; dostávaliž jmenovanou činži biskupové od mnoha let od zdejšího kostela.²⁾ Jménem neznáme žádného z nich; podobně nedochovala se nám jména kněží zde působících po zrušení onoho až do času, kdy sem vniklo nekatolictví — lutheranismus. Stalo se tak vlivem lutherské Jihlavy, Vel. Meziříčí a Třebíče.

Z pastorů jsou známi: Jiří za l. 1553—1558, jenž r. 1558 žaloval poručníky dítek a statku po † Václavovi Chroustenském z Malovar zůstalých z 50 kop, že mu r. 1557 pobrali farský desátek z Rehořova; páni našli, že se má za onen desátek dáti 30 kop.³⁾ Násl. roku sice byl Jiří odsud pryč,

¹⁾ Nad vítězným obloukem, kde jest znak „Maria“, objeven tehdy nápis: „Obnoveno Léta Páně 1765.“ Při dalším seškrabování ukázal se latinský nápis: „GLORIÆ ET PLÆ VENERATIONI DIVI IACOBI MAIORIS HISPANIÆ APOSTOLI (1723). — SVB TREBICENSI DOMINO IOANNE IOSEPHO DE WALDSTEIN COMITE. QVI BONA CVNCTA FACIT. — HAEC SACRA DOMVS PAROCHO RENOVATA IOSEPHO STREIT KAMENICENSI. TV DEVS AVGE FIDEM. — Pod tím česky: Obnoveno Léta Panie 1723.

²⁾ Z Červené Lhoty 1½ kopy gr., z Černické Zhoře 1½ kopy gr., z Luk 4 kopy gr. a z „Cunossyn“ (Koněšina) 1½ kopy gr. (C. D. M., XIII. 23).

³⁾ Kněz Jiřík, farář kamenický, pohání „Bohuše Žabského z Žab, Jana staršího Stráneckého z Stránec a na Myslibořicích, mocných otcovských poručníkův dítek a statku po † Václavovi Chroustenském z Malovar zůstalých z 50 kop, že jsou mi l. (15)57 desátek jarý i ozimý ze vsi Řehořova pobrali dali, kterýžto

ale žaloval o týž řehořovský desátek Jana a Rafaela Chroustenského z Malovar z 30 zl. a p. Vratislava z Pernštejna ze 120 kop, že mu odňali farský desátek z též vsi za l. 1553—1556.¹⁾

Podobně kn. Jan (1560—1562) žaloval p. Jana Chroustenského z Malovar a z Chroustenic a na Rudolci, držitele vsi Řehořova, z 1 kopy hř., že mu obilný desátek z též vsi nechal pobrati.²⁾

Kn. Sixt, jemuž r. 1568 zaplacen o vozík kočí 9 zl. 7¹/₂ gr.

Od r. 1571 kn. Martin.

Kn. Kašpar Albin Hořepnický neb kn. Kašpar, „správce církevní“ (1577 a 1587), za něhož vzala na sebe obec vybírání desátku a dávala farářů určitý plat, na př. 1577 53 zl.; r. 1587 byl při svateb. smlouvách.

R. 1601. vdávala se Anna, dcera kn. Adama Petridesa, t. č. faráře zdejšího.

R. 1604. připomíná se ctihodný kn. Daniel Horský, „správce círk. kamenický“.

R. 1606. kn. Matěj Domažlický, „správce a kazatel náš“, jenž se osobně přičinil r. 1614., že patronátní právo³⁾ na zdejší faru bylo postoupeno obci Kamenické pí. Kateřinou z Valdštejna.

desátek od starodávna farářům, předkům mým, dáván byl, a oni mi toho desátku jakožto farář i správci té fary na ten čas dát i spravovati nechtí. — Páni nalezli, že jemu ten desátek na 30 kop napraven býti má.“ (Brněn. pūh., XXII., 25.)

¹⁾ Kn. Jiřík, předešlý farář kamenický, poh. Jana a Rafaela Chroustenského z Malovar a na Myslibořicích, spolu bratry nedilné, ze 30 kop gr., že jsou mi pod předešlým pūhonem l. 1558 o desátek jarý i ozimý ze vsi Řehořova, když jsem t. č. farářem v Kamenici byl, pobrati dali, kterýžto desátek od starodávna farářům, předkům mým, dáván byl. — Týž kn. Jiřík poh. p. Vratislava z Pernštejna a na Tovačově, nejvyššího kmorníka J. M. krále Maximiliana v král. Českém, z 120 kop gr., že jest mi za 4 léta pořad zběhlá, totiž l. 53°, 54°, 55° a 56° desátek i jarý i ozimý za držení svého ze vsi Řehořova, když jsem těch časův farářem v Kamenici byl, odjít i pobrati dal, kterýžto desátek od starodávna předkům mým dáván byl; páni nalezli, poněvadž kn. Jiřík p. Vratislava tím titulem, kteréhož naužívá, pohání, že zmocnění Jiřík Vlatovský z Vlatovic a Křištof Falkenhon z Gložku na místě p. Vratislava tomu pūhonu odpovídati nemají. (Brněn. pūh., XXII., 168)

²⁾ Kn. Jan, farář kamenický, poh. Jana Chroustenského z Malovar z Chroustenic a na Rudolci z 1 kop. hř., že jest mně desátek jarý i ozimý ze vsi své Řehořova i přes nález J. Milosti pánův soudcův pobrati dal, kterýžto desátek k faře kamenické nálezem Jich Milostí p. soudcův přisouzen jest; páni nalezli, že zmocnění tomu pūhonu odpovídati nemají, poněvadž kn. Jan pohaněje o desátek k faře kamenické náležitý summu v pūhonu přesáhl. (Brněn. pūh., XXII., 254.)

³⁾ Já Kateřina Osovská, rozená z Valdštejna, na Třebíči a Červené Lhotě, dědičná paní a držitelkyně statku a panství Třebického, známo činím tímto listem mým vůbec přede všemi, nynějšími a budoucími, kdežkoliv čten anebo čtoucí slyšán bude, zvláště tu, kdež náleží, že jsou přede mne předstoupili poddaní moji věrní, milí, purkmistrové městys Staré Kamenice a Vladislavě, též rychtářové a konšelé z dědin Červené Lhoty, Chlumu, Benetic a Střížova na místě všech pod-

Před r. 1620 kn. Jiřík Borovský. Po svátku sv. Kříže dáno poslovi za chůzi (na žádost kn. Jiříka) pro kn. Jakuba do Třebíče 3 gr., po dokonání života (před 26. červnem) téhož

daných mých i jiných cizopanských lidí k záduší (m) jmenovaným přináležejících, a za to mne se vši poddanosti ponižené a pokorně žádali, poněvadž z daru věčného Pána Boha vyznání pravé víry křesťanské vedle čistotného učení evangelium svatého slova Božího též všech ceremonií Kristem Pánem ustanovených od drahně let, jak za dobré a slavné paměti urozeného pána, pana Smila Osovského z Doubravice na Třebíči a Červené Lhotě, J. M. C. Římského rady, pana manžela mého nejmilejšího, i za předešlých držitelů panství Třebického užívali, při kterémžto pravém učení evangelickém a slovu Božím až do tohoto času i za panování mého zachováni jsou, abych jim tu milost z lásky a milosti učinila a jim podací fary, kostely a krchovy v jmenovaných městečkách a dědinách ležící s tím vším, což k nim od starodávna přináleží, poněvadž to vše mé dědičné jest, darovala a osvobodila, a to tak, aby oni purkmistři a starší na místě dotčených obcí a dědin k jejich záduší přináležejících sobě na časy budoucí a věčné na farách v městys Kamenici, v městys Vladislavi a v dědině Červené Lhotě učitele evangelické Confessi Augšburské, dobré a slavné paměti císaři Karlovi V. na sněmě říšském léta Páně 1530 podané, se přiznávající vedle chvalitebného řádu kněžstva evangelického v Horním podkraji tomto Brněnském markrabství Moravského se v učení Božím a řádech církevních chovající bez všelijaké překážky mé, budoucích mých potomků, erbů, pánův a držitelů panství Třebického, nyní i na časy budoucí od děkana a starších kněžstva evangelického v kraji tomto Horním Brněnském přijímati neb jednati, a k nim s manželkami a dítkami svými, nyní i budoucími, k poslouchání slova Božího a užívání velebných svátostí choditi a nimi se řiditi, i také volně při týchž kostelích se pochovávatí mohli. Tu já svrchupsaná Kateřina Osovská, rozená z Valdštejna, slyšíc takovou jejich pobožnou, slušnou a křesťanskou žádost, znamenaje nestálý a rozličným proměnám poddaný bytí běh lidský na světě, že všickni pod pádem a smrtelností jsme, tak že nic jistšího nemáme nad smrt, a nic nejistšího nad hodinu smrti, a znajíc to, že o spasení duší svých se starají, uvažujíc také to, že jsou se jak předkové jejich k dobré a slavné paměti Jeho Milosti panu manželu mému nejmilejšímu, urozenému pánu, panu Smilovi Osovskému z Doubravice, ve všem poddaně a poslušně chovali, tak i oni ke mně sami chovatí se nepřestávají, chtěje tomu, aby ve mně jakožto paní své dědičné hodnou památku měli, tak činím, a jsouce toho mocna s dobrým svým rozmyslem a jistou vůlí svou, ano i s radou pánův a přátel mých nadepsaným poddaným svým tu milost činím a jim jmenovaných městeček a vsí podací a collatury jakožto své věci dědičné se vším příslušenstvím, což k nim přináleží, k vyživení správců a učitelů církevních, nyní i budoucím, od sebe i erbův a budoucích potomkův svých, pánů a držitelů panství Třebického a dotčených městeček a dědin, dávám a osvobozuji tak a na ten způsob, aby tiž poddaní moji moc měli na časy budoucí a věčné učitele, kteří by se srovnávali s výš dotčenou Confessi Augšpurskou na těch farách chovatí, je od děkana a starších kněžstva evangelického v Horním podkraji tomto Brněnském bráti a nimi se i s svými domácími v příčině náboženství řiditi, a to bez překážky mých erbův a budoucích potomků, pánů a držitelův panství Třebického však s tou výminkou, pokudž bych já jich v držení neb v živnosti byla, tedy to s vůlí mou aby činili, jako i, pokudž by po mně pána a vrchnost evangelickou měli, kteráž by se k nadepsané Confessi Augšburské přiznávala a kněžími z děkanství tohoto Hořejšího kraje Brněnského pocházejícími se spravovala s vůlí a vědomím takové vrchnosti své. A protož já napřed psaná Kateřina Osovská, rozená z Valdštejna, to míti chci, aby často psaní purkmistrové, starší a konšelé výš psaných městeček a dědin, nyní i budoucí, při tomto všem mém, jakž se nadpisuje, obdarování a nadání celc, neporušeně a beze vši překážky mé, erbův a budoucích potomkův, pánů a držitelův téhož panství Třebického, pozůstavení a zachování byli. Zavazují také dotčené erby a budoucí potomky, pány a držitele panství Třebického a dotčených záduší, aby, pokudž jináč požeňnání Božího dojtí

kněze za cestu do Třebíče 3 gr., při pohřbu kn. Jiříka vynaloženo 2 kopy 6 gr.¹⁾

Po † Jiříkovi přistěhoval se sem z Červené Lhoty r. 1620 o sv. Lukáši kn. Matěj Ayda (r. 1621 zv. „kn. Matěj Pešina“, 1622 C. H. kn. Matěj); za něho od správy chlévcův a haltyře na faře vydáno 8 gr. 3 d. Ještě r. 1622 a 1623 dostával plat a deputát od obce; v onom 117 zl. 10 kr. (i s pivem čítáno), 2½ m. pohanky a 4 m. hrachu, v tomto 70 zl. služby, 111 zl. 6 gr. 3 d. za pivo, 5 m. pšenice, 1 mt. ovsu; r. 1624 čítal se mu příjem jen za ¾ roku (52 zl. 15 gr., za 9 sudův piva 54 zl., 22 m. žita, 6 m. pš., 6 m. ječ., 1½ m. hrachu); za katol. protireformace po vypovídacích dekretch z 2. pol. t. r. opustil faru a žil mezi měšťany, kteří mu z milosti r. 1625 darovali 1 m. žita, r. 1626 2 m. ovsu, r. 1627 7 m. žita.

R. 1625 obdržel písař Martin Zábranský 1 m. ječmene „za práci v příčině čítání kázání“.

chtějí, netoliko výš psaným osadním městečk a dědin, nynějším i budoucím, v tomto již svrchu postaveným a vysvětleným náboženství, jim překážky žádné nečinili a jich k jinému žádnému náboženství žádným vymyšleným způsobem nenutili, ale také aby raději všelijak nad tímto mým nadáním ruku ochraňuje drželi a při tom při všem vyživení, kteréž na ten čas služebníkům církevním v dotčených místech vyměřeno jest, jak z desátku, platu, tak i z důchodu panství Třebického, kterýž obzvláště k faře Lhotské vychází, nyní i na časy budoucí zanechali. Dávám také mocí listu tohoto moc a právo, aby nynější i budoucí správce církevní, nechoval-li by kterého kdykoli Bůh, o statečku svém kšaftovati aneb jeho, byť i bez kšaftu někdo umřel, manželce, dítkám neb přátelům zanechatí mohli, a nápadníci jejich, aby téhož statku bez překážky každého člověka užívali a svobodu měli buď na gruntech panství Třebického nyní i na budoucí časy zůstávati neb, kde se koliv viděti bude, svobodně se odebrati, však vedle artikulův kněží evangelických v kraji tomto, okolní služebníci aby dosluhovali, až by jiný na místo toho, kteréhož by tak Pán Bůh smrti povolati ráčil, od děkana a starších společnosti kněžstva evangelického v kraji tomto dosazen byl.

Tomu na svědomí já svrchupsaná Kateřina Osovská, rozená z Valdštejna, pečeť svou vlastní k tomuto listu jsem přitisknouti rozkázala a dožádala jsem se urozených pánů: pána, pana Ladislava Šlejnice ze Šlejníc na Hostímě, J. M. C. rady, pana Zdeňka Brtnického z Valdštejna na Brtnici, Sadku, Heralticích a Mor. Budějovicích, J. M. C. rady, též uroz. a stat. rytířů, pana Jindřicha Zahradce z Zahradek na Vyšnovém, Krhově a Hobzí, J. M. C. rady, a pana Petra Rejchmberka z Želetic na Jaroměřicích a Bohušicích, sudiho menšího v kraji Brněnském markrabství Moravského, že jsou také pečeti své vedle mé k tomuto listu přitisknouti a přivěsiti dali, však sobě a erbům svým beze škody. Jenž jest dán a psán na zámku Třebíči na den sv. apoštolů Filipa a Jakuba léta Páně 1614.

(Perg. orig., 47 X 74 + 9; pečeti dochovány a mají nápisy:

KATERZINA Z VALDSTEYNA, LADISLAVS BARO A SCHLEINITZ, ZDENIEK BRTNICZKEY Z VALDSTEYNA A NA BRTNICZY, HENRICVS ZAHRADECIVS A ZAHRADEK, PETR RACHNBERK Z ZELETIC.).

¹⁾ O rodině téhož kněze poznamenáno, že r. 1620 den Jana Buriana (t. j. 26. června) prodal Jan Hudec podsedek s přísl. Dorotě, vdově po † svatě paměti kn. Jiříkovi Borovským, správci církevním městyse Staré Kamenice, za 65 zl.; násl. roku den sv. Matouše koupil od kněží Páně jakožto poručníku sirotků † kn. Jiříka s povolením vrchnosti Matěj Benda za tutéž cenu. 11 zl. se mělo vyplatiti Hluchému na Chlum, ostatní kněžským sirotkům. (R. 84.).

Posledním luter. knězem byl Šimon, za jehož přítomnosti staly se svatební smlouvy r. 1626.

Do doby nekatolictví spadá sepsání neznámým spisovatelem v Kamenici knihy „Catalogus testium veritatis“¹⁾

Po vypovězení nekat. kazatelů připojena zdejší farnost k Třebíči a s ním přifařena až do r. 1638 do Rudíkova; farské desátky a pole (ač nevšechna) vrácena kat. farářům; ovšem o duchovní správě nelze za těch let mluvit; vždyť na faře bydleli podruzi! Ještě r. 1633 platili z ní 2 zl. 15 gr. (Učty z t. r.). Z kněžských luk přijato r. 1630 pro obec 1 zl. R. 1638 dne 9. února sezdával zde správce círk. Jan z Pihavého²⁾, děkan města Třebíče, jenž administroval Třebíč s Kamenicí.

V l. 1638—1648 přifařena Kamenice do Třebíče; r. 1639 dne 25. ledna oddával v chrámě starokamenickém Václav Bureš rod. z Kojetína, správce círk. města Třebíče, jenž založil r. 1640 matriky naše.

Když se započalo jednati o obnovu zdejší duchovní správy, žádal kolem r. 1648 dle dochovaného konceptu Vincenc Julius Luneus, kaplan třebický, hr. Zdislavy, aby se upravily platy kamenického faráře, aby nepřišlo k nějakému nedorozumění mezi farářem třeb. a zdejším; navrhoval mezi jiným, „aby desátky ve všem tak, jakž již jednou od p. hr. Rudolfa z Valdštejna administrátorům fary kamenické plně a z ouplna puštěny byly, ty aby beze všeho zmenšení kamen. faráře byly...“, „fara aby se zase tak spravila...“, „aby ty diškreci a lásky... nyní ročně 10 sáhů... a půl kopy štik...“³⁾ Stodola kněžská dřevěná roubená a podezděná vystavěna r. 1644.

Po obnově fary r. 1648 přifařeny sem farnosti: chlumská (— 1785) mimo Brancouzy a Dol. Smrčné, jež připadly do Přibyslavic, benetická (— 1785) mimo Bochovice a později na čas (1670—1673) i červenohotská.

Prvním farářem ustanoven zmíněný a velezasloužilý Vincenc Luneus (nar. v Matějovicích ve Slezsku), jemuž opravena fara r. 1652 za 155 zl. 57 kr. 3 d. — Ve visitační zprávě r. 1662 nazývá se „sanctus et exemplaris, ad invidiam aliorum, verus apostolicus et ecclesiasticus vir“; bylť obrátil od r. 1658

¹⁾ Byla nalezena na zdejší radnici před r. 1777 a donesena na faru faráři a kaplanovi Němcovi, kteří poznávše, že jest „rozličným kacířským učením a pravé víry katolické tupením naplněna,“ poslali ji ke konsistoři. Ježto Kameničti tvrdili, že, co není kniha na radnici, odstoupilo požehnání Boží od městečka, žádali, aby jim byla vrácena. Děkan měřinský Ant. Zalejský oznámil však 12. prosince 1777, že ji nemá, a že by jí nevrátil, byť ji i měl.“ (A., č. 163.).

²⁾ Volný, K. T., III., 139: Johann v. Pihavý; Dr. Fr. Dvorský, Třebický okr., 140: Jan Pihavý.

³⁾ A., č. 39. — R. 1649 dne 28. prosince při vytýkání ozimího obilí utraceno s P. Václavem Buršem, jenž zde zůstal 4 dni, 9 zl. 12 kr., při vytýkání ječmenův s P. Vincencem 3 zl. 31 kr.

za pomoci jesuitů¹⁾ na katolictví 200 nekatolíkův a opravil kostel svým nákladem; tehdy žilo zde vedle 812 katolíků ještě 330 luteránův.

Za l. 1663—1670 působil Vavřinec Ignác Solický, jehož uvozoval r. 1664 děkan meziříčský; dobrovolně se zřekl fary.

Dr. fil. Václav Zezulka ze Standelberka (nar. v Místku) byl v Kamenici od 24. října 1670—1674, kdy odešel do Rožné.

Václav Bernard Janotík — 1687 („kurát kamenický a chlumský“). Popsal r. 1674 pro matriku třeb. děkanství zprávu o své fáře: „... K fáře patřilo pole, na něž se mohlo zaseti 30 m. Obec za nekatolictví odňala fáře některá pole a nechce je navrátiti; na farní louce 3—4 vozy sena. Dříve dávala obec 10 sáhů dřeva faráři, nekat. kazatelé užívali lesa dle libosti; tiž měli od obce 10 věder piva a kopu kaprů, ale žádných desátků; teď má 1 vědro z každé várky. — Z některých polí u městečka běře desátek farář, z jiných vrchnost a z jiných obec, z Vržanova a Kameničky jen vrchnost, z Rehořova většinou vrchnost (jihlavští jesuité) a farář jen z podzimní pšenice a žita, ječmene a ovsa. — Letníky dávaly dříve všechny obce, teď místo nich peníze (Kamenice, Vržanov a Kamenička): po 10 kr. větší rolník, po 4 kr. menší; Rehořov nic. — Kostelníků bylo 10, z nich 2 „starší“ byli bez roboty; 8 slulo „zvonici“ či „kostelníci ke zvonům“²⁾; dostávali něco za zvonění o pohřbech a za každé zvonění v letě proti bouři od kostela 8 kr.; jeden z nich mívá „týden“ (slul „hebdomadarius“), v němž nerobotoval, aby otevřel kostel, přijdou-li se křtem neb, má-li se jíti k nemocnému. — Varhaník, jenž v kostele povinen byl předzpěvovati, měl od obce 7 zl., 4 sáhy dřeva, 4 m. žita, z pohřbů podíl, za pašije 60 kr., v neděli u faráře oběd. Z benetické farnosti, k níž patřily Benetice, Vilimovice, Zvěstoňovice a Svatoslav, dávaly se desátky neb peníze za ně vrchnosti; podobně i z Chlumu (a přif. Koutů, Radošova, Čichova a Smrčného).³⁾

Z oné doby (r. 1683) dochovalo se nařízení olomouckého biskupa hr. Karla z Lichtenštejna o štolových poplatcích, jež se měly vybírat při zdejší fáře:

Od křtu	5, 6, 8 až 10 kr. a 1 slípku,
„ úvodu	1 gr. a 1 svíčku,
„ pohřbu dítěte	5, 6, 8 kr.
„ prohlásek a oddavek	15 kr., 1 zl., 1 zl. 10 kr.
„ pohřbu dospělého	8, 10 až 12 kr.
„ „ „ se mší sv. čtenou	1 zl., 1 zl. 10 kr.
„ slav. pohřbu se zpív. mší sv., kondukt. a officiem za mrtvé	2 zl., 2 zl. 10 kr.
„ pohřbu v kostele	10 zl. kostelu.

Za kázání nad mrtvým byla nutná úmluva s farářem.⁴⁾

Martin Josef Matlotius (= Matlok) (praes. 28. října 1687—1698); byl povolán za faráře do Třebíče, kde napsal církv.

¹⁾ Vydání na vychování pánův Patres Jesuitův r. 1658 93 zl. 35 kr. 5 d.

²⁾ Navrhoval je farář a potvrzoval počestný úřad obecní. Dochovala se jich jména z r. 1687—1692, 1697, 1704, 1726, 1744 a 1758. (A., č. 72.).

³⁾ Matrika trebického děkanství z r. 1674. (Biskup. konsist.)

⁴⁾ A., č. 68. — Nutno ovšem uvážiti, že tehdy kopa kaprů byla jen za 4 zl., roční býček za 4 zl., sáh drva za 24 kr., tesařům za vybití 1200 šindelů na radnici dáno 30 kr., 1 m. vápna 7½ kr.

kroniku třebickou.¹⁾ V děkan. třebické matrice z r. 1691 jest popis zdejší farnosti od něho. Co se týká příjmu farářova, zaznamenal toto: „... Desátek z Kamenice r. 1690 činil: 82 mand. žita, 16 mand. pš., 28 mand. ječ., 12 mand. hrachu, 52 mand. ovsa a 5 mand. jarého žita a pšenice; z některých polí běře je vrchnost a z jiných obec. — Z Řehořova: 24 mand. žita, 8 mand. ječ. a 19 mand. ovsa.

Desáteční obilí si farář musil nechati dovážeti sám. O některých polích se praví, že prý jsou osvobozeny od desátků, jiné nazývají zahradami (ač nejsou jimi), jiné Nívky, o jiných tvrdí, že jsou opuštěny, — aby jen se vyhnuli dávatí desátý snop. — Z Kameničky a Vržanova nedostávalo se nic; místo desátku odvozoval se odtud roční plat vrchnosti. — Za letníky Vržanov a Kamenička dávaly faráři ročně 2 zl., Kamenice 8 zl. a místo dříví 1 zl. 10 kr., ač ještě r. 1674 dávalo se 10 sáhů dřeva; povinnost ona plyne z podání, jež dáno k vrchnosti r. 1669: „... Item. Od obce každý rok dává se jemu dřev na faru 10 sáhů.“ (Poznámka v missále.). K faře patřovalo pole zv. „Farářka“ pod 6 m., jehož majitel platil roční úrok obci. Z louky 3—4 vozy sena, z Benetic a Chlumu a příf. obcí nic; 4 svobodní dvořáci ve Vilímovicích nedávali ničeho.“²⁾

Bernard Fr. Sattler (nar. v Místku) — 1717, a

Josef Karel Streit (od 11. února 1717 — † 17. července 1745); nákladem jeho a dobrodinců vystavěna kaple sv. Anny na městečku. Obraz jeho dochován na faře.

Ježto farnost byla příliš rozsáhlá a faráři jen někdy přišli do vzdálenějších obcí, nelze se diviti, že mnozí, byť protireformační rozkazy byly sebe přísnější, nenavrátili se do církve (na př. r. 1707 † otec Samuele Krčála, svobodníka ve Vilímovicích, byl pochován na poli v svob. gruntě, poněvadž „se převrátiti“ nemohl), jiní byli nestálí a vrtkáví ve víře, k jiným konečně luteránští kazatelé chodili potajmu a jim posluhovali pod obojí způsoubou. Zvláště byli nakloněni starému luteranismu někteří obyvatelé z Radošova a Smrčného, ale hlavně 4 svobodní dvořáci ve Vilímovicích, u nichž r. 1719 dne 15. července byli 2 predikanti (Michal Dionysius, jenž prozradil, že jich na své cestě má přes 18.000 na posluhování, a druhý neznámý) na cestě z Čech do Uher se navracející, jež vodil jakýs 60letý posel. Chodili od Hustopeče k Jestřebí, Holubí Zhoří, Boru Meziříčskému, Vilímovicům a Březce.

Velmi důležitý jsou záznamy při výslechu na útrpném právě kamenickém a výpovědi očitých svědků, jež sepsány o 60 odstavcích 10. prosince 1719 na faře kamenické za přítomnosti měřinského faráře Jakuba Pachra a zdejšího Josefa Streita.³⁾

¹⁾ Přeložil ji z latiny (společně s pokračováním Jakuba Dvořeckého) a uveřejnil v programě stát. gymnasia třebického Fr. J. Rypáček.

²⁾ Matrika třebického děkanství z r. 1691. (Biskup. konsist.). — ³⁾ A., č. 78.

Z Radošova se vrátili do církve r. 1723: Vít Pařízka, Matěj a Tomáš Peštál,¹⁾ ze Smrčného Mikuláš Caha.²⁾

Josef Cardeli; již násl. roku odešel do Třebíče na faru.

Martin Sarkander Kroček,³⁾ dř. exposita ve Vladislavi, nar. v Albrechticích (okr. Příbor); † zde 30. října 1780.

Jan Al. Vinkler³⁾ od 23. prosince 1780; za něho vyfařeny 1785 Chlum a Benetice; založil farní knihovnu a světil r. 1811 správu zdejší farnosti Ignáci Vyškovskému, chlumskému faráři. Zemřel r. 1815.

Ignác Vyškovský³⁾ — † 2. dubna 1828; vystavěl svým nákladem u kostela špitál pro několik schudlých podporovaných obcí.

Jan Racek, rodák z Třebíče, exposita vladislavský, od 3. července 1828; zaměnil (čehož později litoval) v květnu faru se studnickým farářem Jos. Bergmannem, jenž zde zemřel 11. října 1842. Jos. Hašek od konce prosince 1842 — † 1861. Petr Kliment³⁾ — 1890.

Od 12. února 1891 Ignác Páral, jehož přičiněním opraven kostel vně i nádherně uvnitř, fara a kaple sv. Anny.

Ze zdejších kaplanů byli literárně činní: Těšík Josef (* 1813 v Dol. Borech, † 1880 v Telči), Karel Orel v l. 1849—57 († ve Stražku r. 1885), Augustin Kratochvíl (* 1865 v Bučovicích) v l. 1892—94, spisovatel této knihy.

Kostel má jmění 5.864·13 K, záduší 12.823 K, stříb. fond 205·11 K, farní obročí 22.770 K, chud. ústav 9.353·05 K, jmění kaple sv. Anny 634·79 K.

Matriky křestní a pro oddavky zal. r. 1641 kn. Václavem Buršem, farářem třebíčským, a kostelníky staršími Lukášem Mečířem a Stanislavem Budínským. Psal je česky Samuel Z. (ábranský) K(amenický). Od r. 1653 mají záhlaví latinské.

Přifařeny jsou: Kamenice, Vržanov, Kamenička, Řehořov a samoty Brodek a Prosejn, celkem 2741 kat.

Patronátní právo vykonává stále majitel Třebického statku mimo dobu od 1614 do katol. protireformace, kdy se ho zřekla paní Kateřina z Valdštejna na prospěch městečka.

Fara stojí na jižní straně městečka na svahu kopce tak, že do zahrady tvoří přízemí, k městečku jest však na poschodí. Že by stávala u kostela, jak míní⁴⁾ Volný, jest nesprávně. R. 1574 vyhořela stará fara s lázní a jinými domy. Po mnoho násl. let jest stálá položka v účtech na opravu fary. Hned s poč. 30-leté války vpádem Polákův a vystěhováním nekatol. kněží opustila i fara; jen nejnutnější na ní opravováno; r. 1630 dáno tesařům za spravování krovu, jenž se naklonil, 1 zl. 15 gr., a zedníkovi za podezdívání kanceláře a kuchyně 7 gr. 5 d.; r. 1633 byla pobíjena šindelem, a ježto nebylo zde kněží, pronajata podruhm; r. 1652 vyžadovala oprava 155 zl. 57 kr. 3 d. (almárka dána do

¹⁾ A., č. 99. — ²⁾ A., č. 102. — ³⁾ Má vyobrazení na faře.

⁴⁾ K. T., III., 184.

zdi v kanceláři, kamna ve velké světnici přestavěna, a rybníček u fary vyvážen).

Dnešní podobu má po stavbě a opravách za far. Streita za 1. pol. 18. stol.; patronátní pán hr. Jan Jos. Valdštejn věnoval sám na stavbu 200 zl. a veškeren materiál na panství na stavění nalezený.¹⁾ Poslední oprava (pobití střechy plechem,) se dala za nynějšího faráře.

VI. Školství.

A. Obecní škola.

Ač lze nutně předpokládati, že zde bývala škola dříve, činí se zmínka o ní ve vydání v účtech z r. 1565 (. . . na správu fary, školy, . . .); r. 1587 se připomínají svatební smlouvy mezi Valentínem Těnochem z Hlivic, ty časy rektorem školy městečka Staré Kamenice, a Kateřinou, dcerou Tobiáše Krejčího, zdejšího souseda (K. s. s., 36. a 37.). R. 1621 byl svědkem se strany ženicha Jarolíma Kordíka rektor Mikuláš (K. s. s., 136.).

Ještě r. 1628 dáno rektorovi 3 zl. a 1 m. žita; násl. roku není položky v účtech ani o učiteli ani o škole; zpustlať (za počátků 30leté války) na čas, a stavení pronajato podruhům, kteří roku 1633 z něho platili 1 zl. 21 gr. 5 d.; než již t. r. vydávají se v účtech rektorovi 3 zl. R. 1637 za přivezení p. rektora dáno 1 zl.; po 2 letech dělala služba škol. mládence 3 zl.; r. 1640 zavdáno Johannesovi, rektorovi starému, 5 zl., a dáno Tobiášovi, rektorovi, služby za $\frac{1}{4}$ roku 22 gr. 3 $\frac{1}{2}$ d.; r. 1649 připomíná se Adam Větrovský, správce školní, jenž od r. 1655 byl i obec. písařem; r. 1659 dáno rektorovi Karlovi, jenž odsud pryč měl se dostati, 30 kr.; r. 1661 rektor obdržel 7 zl. a 4 m. žita; r. 1664 na Boží Tělo po vykonaném procesí darováno rektorovi (jako varhaníkovi) se žáky 30 kr.; r. 1700 dostával rektor 14 zl., 4 m. žita a 4 sáhy dříví.

R. 1756 a 1759 zapsán v matrikách Tomáš Fux, rektor, a r. 1755 a 1760 Jan Valter, ludirektor a rektor.

Kolem r. 1760 jmenoval se učitel Leopold Valter, jenž mimo nepatrný plat od obce dostával škol. plat („sobotales“) 20 zl. 10 kr., jež platili rodiče v sobotu za dítě po 1, 2 a 4 kr.; topivo v polínkách přinášely dívky vždy ve středu samy.

Po něm učili Frant. Diviš, Jan Sobotka, jenž odešel do Bohdalova, Václav Heger, který se stal revisorem daně z nápojů, Josef Doležal a Jan Klement, od r. 1794 „vzorný učitel pro Třebíčské panství“; následkem toho slula

¹⁾ V Teplicích, 28. června 1725. (A., č. 110.)

škola zdejší „vzorná triviální“ škola“. Do r. 1788 byla jednotřídní, od t. r. se vyučovalo 198 dětí v jedné světnici polo-denně z nedostatku místa; od r. 1791 dvojtřídní (Jos. Ulrych, učitel pomocník, měl 50 zl. ze škol. fondu). Za něho přiznán násled. příjem: Školné z Kamenice 74 zl. 48 kr., Kameničky 10 zl. 10 kr. a Vržanova 6 zl. 36 kr.; koleda dávala 10 zl. 52 kr., služné 20 zl. 10 kr., $3\frac{6}{8}$ m. žita od příškol. obcí v ceně 4 zl. 22 kr. 2 d., od kostela 5 zl. 50 kr., od vrchnosti místo 2 sudů piva 12 zl., štola z pohřbů 4 zl. 30 kr.

Leopold Kremláček (1814—1832), Josef Erben (— 1846),

Martin Krulla (1846—1878), od r. 1853 „vzorný“ učitel, žijící posud ve vděčné památce u svých žákův. Byly to zvláštní poměry t. č.! Při jeho nastoupení připomenuty dětem česky povinnosti jejich k učiteli, a učitel naopak německým jazykem byl upozorněn na svůj poměr ke škole. Za něho škol. pomocníkem byl Jos. Klimeš.

Příjmu měl 505 zl. 35 kr. (za obilí, koledu, školné, službu varhanickou), z čehož pomocníku platil 120 zl., čištění škol. 2 světnic 24 zl. a za dovoz piva 2 zl. 54 kr. Na otop školy velkostatek dával 18 sáhů měkkého dříví.

Frant. Sax (1874—1905), odtud Alois Jos. Pátek, spisovatel.

Poslední nar. se r. 1850 v Třešti; jako učitel působil dříve v rodném městě, Brtnici a Lukách u Jihlavy. Napsal: Brtnice Trhová a zboží trhovobrtnické (1887), Okr. hejtmanství jihlavské (1888), Jihlavský okres (1901 ve „Vlastivědě Moravské“), Pověsti Jihlavy a okolí, a vydal Mapu hejtmanství jihlavského pro školy; přispíval menšími články do různých časopisův. Sestavil školní lavice pro dívky od 4—14 let, jež na krajinských výstavách v Karlíně, Telči, Táboře, Třebíči a jub. v Kroměříži vyznamenány byly čestnými diplomy a medaillemi.

Kde stávala škola původně, není známo. R. 1574 vyhořela. V obec. účtech každoročně jest položka na opravu fary a školy. R. 1728 dne 19. května smluvila se obec se zedníky o vystavění školy na způsob tento, že slíbili, čehokoliv bude potřeba, zdi jak na dílku, tak také na přič až pod krovy, světnici, komoru i také, co pod světnicí, starou zeď opravit; za práci měli dostati 50 zl. a 2 vědra piva, jež se vypilo s celým úřadem. Lukáš Jelínek převzal za 11 zl. 15 kr. tesařskou práci na škole, aby poopravil čeho bude potřeba, střechy, krov, stropy, lavice, dvěře.²⁾ Toť byl asi domek č. 41., kde se učilo v jedné světnici.

Po rozšíření školy na dvoutřídní učilo se od r. 1792 v I. poschodí na radnici.

¹⁾ Školy byly: Normální v Brně s přípravkou pro učitele; triviální (vyučovalo se trivium: čtení, psaní a počtům) či farní, střední po vesnicích a exkurrendní do menších osad. Ve městech byly hlavní, a později v každém děkanství některá vzornou.

²⁾ A., č. 114.

R. 1817 započato se stavbou škol. budovy č. 189; vyučovalo se v ní ve 2 tř. od r. 1818.

R. 1856 bylo dětí 262 (v I. tř. 146, v 2. 116), r. 1910 403.

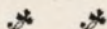
Škola č. 38. vystavěna r. 1889. Od r. 1887 jest čtyřtřídní, 1895 pětitřídní, od r. 1909 šestitřídní.

Vyučování ručním pracím povoleno r. 1882.

Knihovna učitelská má 280 sv., žákovská 238 sv.

Přiškoleny jsou Kamenička a Vržanov, a do r. 1788 i Řehořov, kdy povoleno v něm zřídit „střední“ školu.

B. Průmyslová škola pokračovací (o 2 tř.) od r. 1909.

VII. Správa obecní.

Podle nejstarších památek písemných spravoval obec úřad: rychtář a 8 starších neb tovaryšů¹⁾ či konšelů, kteří se střídali v purkmistrovském úřadě; první purkmistr slul primátor.

Účty se kladly a odevzdávaly o soudě obecném, v lednu obyčejně konaném; na obnovu rady a složení účtů sešel se i starý úřad i nový. Mimo účty potvrzoval úřad 8, později 10 kostelníků, z nichž 8 slulo „zvoníky“ neb „kostelníky ke zvonům“, kteří hlavně zvonili proti mračnům, volil 12 porýbných („fišmejstrů“) nad rybníky: Dolním ryb., nad obecním, nad Valovým, nad Stejskalem, nad cihelnou, nad Zuskařem (po 2), vodáka ke kašním, 2 ponocné, hajného nad Strázkou, 2 občany nad pobožností v Dolním konci.

Dle prvních účtů — r. 1750 vyskytuje se v nich „útrata při soudě obecním“ 15—20 zl. T. r. sice zakázal Jos. Jiří hr. Valdštejn všechno hodování při obnově rady a kladení účtů, ale v posl. dochovaných účtech z r. 1704 čteme: „Vydání, jakž obyčejně, každoročně vychází: Na soud držení a posudek 15 zl., za 2 sudy piva, jeden k soudu a druhý k podsudku obecnímu 14 zl.“

¹⁾ Za úřadu Jana Němčíka a jeho tovaryšů . . . (Účty z r. 1565). . . L. 1567 odvedl Jakub Sasyn se svými tovaryši novému úřadu . . . (Účty z t. r.) . . . Za úřadu Jana Němčíka se staršími jeho . . . (Účty z r. 1572). — R. 1529 byl starším Jan Štěbetka a rychtářem Matuš Němčík, 1531 rycht. Ondra Štěbetka, 1532 Tomek, švec (r.) a Václav Prušů starším, 1533 byl v úřadě Václav Kochů, 1537 rycht. Kaňka, 1538 Havel Čermák, Vítek Piplan (purg.), 1551 Havel Šula, Svatoň (purg.), 1556 Václav Bartů (r.), 1568 Václav Nakoukal (r.), 1571 Jakub Dopita (purg.), Jan Kučera (r.), 1587 Tomáš Pruknař (r.), 1653 Martin Bulíček, prim., 1665 Jiří Černý (pr.), 1678 Pavel Bumbálek (pr.), 1692 Bart. Chudoba (r.), 1700 Jakub Pštros (pr.), 1702 Řehoř Dvořáček, ob. starší, 1705 Tomáš Kozlíček (pr.), 1709 Pavel Skala (pr.), 1730 Tomáš Zábranský (pr.), 1749 Lukáš Jelínek (r.), 1755 Karel Mann (purg.), 1759 Fr. Krčál (prim.), 1765 Jan Vyškovský (pr.).

Písemnosti úřední obstarával a knihy a účty psával „radní“ písař,¹⁾ posílky konal „právní“ posel. Posl. primátorem byl Fr. Prukner, posl. rychtářem Jos. Kratochvíl.

Počínajíc r. 1850 spravuje obec 15členný výbor, starosta a 2 radní.

Déle starostovali: Jan Vyškovský (11 let), Fr. Záborský, Kašpar Lavička (po 2krát), Jan Filip, Petr Dvořáček, Leopold Blahouš, Václav Hrdlička, Jan Kolda, Fr. Prukner, Jan Kolda.

Obr. 16. Rybník „Zdsák“.

Za starších²⁾ dob mívala obec příjem ze šenků z radnice, zisku na soli,³⁾ skoupených peněz,⁴⁾ rybníků,⁵⁾ cihelny (v. t.), lázně (v. t.), za časů nekatolických z farního desátku, pokud měla pivovar, z várek, z obec. mlýna (v. t.) a valchy, míst o jar-

¹⁾ Na př.: 1590 Ludvík (1595 byl již †), 1594 Pavel Chromý, 1602 Jan Svoboda, 1616 pan Pavel Žitavský, do r. 1624 Jeremiáš Horáček Třebický, 1624 – 1637 a 1643 – 1647 Martin Zábranský, 1638 a 1639 Jakub Kačerovský, 1640 – 1643 Pavel Babbista Muthyn, 1647 – 1670 Samuel Zábranský, 1655 Adam Větrovský, 1766 Karel Gärtler, 1817 Leopold Kremláček, 1819 Šimon Schimek, jenž i na české listiny podpisoval se německy.

²⁾ Za l. 1565 – asi 1704.

³⁾ Již r. 1565 činil 28 zl.; r. 1652 byl prodej soli pronajat; r. 1749 s pronajmutím radnice rathouzskému ponechán mu i obchod solí.

⁴⁾ Za hotové peníze koupil úřad na místě celé obce splátky na jednotlivých domech, jež se ročně pak splácely obci.

⁵⁾ Na př. r. 1565 z rybníčku „nad Matějem“, „za Hulíkovým“, za Štěpánovým“, „Dolního“, r. 1566 „Stejskala“; pod „Dol. rybníkem“ a „za Hulíkovým“ bývaly sádky obce.; r. 1577 se připomíná mimo příjem z onoho rybníka i užitek (15 $\frac{1}{2}$ gr.) ze sádky pod ním, z jiné sádky pod tímto dostávala obec 16 $\frac{1}{2}$ gr. — Za vyvážení sádky r. 1642 a dělání při ní tarasu dáno 1 zl. 45 kr., za dělání a kladení trouby do téže sádky 1 zl. 24 kr.

macích, ze zahrad obecných a r. 1622 i z vápenice či vápenné skály; — vydání na skupování peněz,¹⁾ na várky, pivovar, obec. mlýn, valchu, rybníky, cihelnu, vojsko, správu fary, školy, hodin, lázeň, kašně, stodolu, různé fedruňky či podpory, obec. služebníkům neb oficírům („osobám, jež platí obec“), horolovníku (hodináři), písaři, rektorovi, vodákovi, právnímu poslovi, 2 hlásným, polnímu hotaři, za času nekatolictví knězi, když brala na místě jeho desátky, vytykači a skladači.

Obec. jmění. R. 1750 měla obec 40 m. polí (10 m. „u Strážky“, 12 m. „za kostelem“ a 18 m. „nad Žlíbkem“), luk (na Dolních Líchách, u Vápenice) pod 3 vozy sena, pastvin 13 m., lesa 2 m. (u Strážky), 9 rybníků (6 na 5 kop a 3 na 13 kop kaprů) a 2 mlýny po 1 slož. na nestálé vodě.

Dnes jí patří: 15 j. 1361⁰ polí, 11 j. 1060⁰ luk, 79 j. 283⁰ lesa, 841⁰ zahrad, 15 j. 51⁰ pustin, 9 j. 1018⁰ rybníků (Cihlák, Zdarsák (obr. 16.), Kremláčkův, Kocourkův, a panský [zv. Mydlářův]), radnice č. 21., 2 školní budovy a býv. pivovar.

Celkový obec. příjem (s 120% přírůžkou ke všem přímým daním a 32% zvláště ku výdělkové dani) obnášel r. 1910 30.346·50 K, vydání 29.354·46 K.

Obec. znak a pečeť. Nejstarší otisk obec. pečeti jest na listině z r. 1605; znakem jsou na štítě 3 kapuce neboli kápí a horní část berly, nad štítem mitra; český opis jest nečitelný. Jiná pečeť s tímž znakem (z r. 16—08) má legendu: OBECZNI + PECZET + MIESTIS + KAMENICZE +. Jest dochována (obr. 17.) — Mimo tyto větší byly i 2 menší; jedna s latinským opisem: SIG. MI. OPPID. CAMENIC, druhá rychtářská s českým: PECZET . RICHT . MEST . CAMEN; na oné jest znak jak na předešlých, na této poněkud odlišný: 3 kápí jakoby visely na berle, nad štítem 1675 (viz obr. 19.). Na dnešním razítku jest moravská orlice s nápisem: „RADA OBCE MĚSTYSE KAMENICE“.

Obr. 17. Pečeť městečka Kamenice z r. 1608.

Městečko mívalo dříve svůj špitál, lázeň, mlýn s vaichou, cihelnu, pivovar, stodolu, pastoušky.

Špitál. V účtech r. 1620 se poznamenává vydání 3 zl. 24 gr. 1 d. z platův z radnice, ze špitála a lázně; o sv. Matouši t. r. dána ze špitála podle sousedů 1 kopa na vojáky. Ještě r.

¹⁾ Za hotové peníze koupil úřad na místě celé obce splátky na jednotlivých domech, jež se ročně pak splácely obci.

1654 platila obec z něho 4 gr. vrchnosti, ale brzy potom zpustl. Děd. třebická matrika z r. 1674 praví, že zde býval špitál, což dokazuje zahrada jakás pustá (a skoro louka) mimo městečko zv. „Špitální zahrada“ neb „Špitálka“, kteréž užívala obec. R. 1721 prodán obec. podsedek a již jen „misto od starodávna puštěho špitála se vším, což k tomu od starodávna patřilo, Františkovi Kratochvílovi k vystavení za 60 kop počtu mor.“; r. 1743 zaměnil jej s chalupou svého syna Matěje, jenž se vyskytuje na domě ještě r. 1768; po něm syn Kašpar. (R., 218. a 219.).

Lázeň (č. 67.) (proti mlýnu Chlubnovu). Již v nejstarších účtech z r. 1565 uvádí se příjem 4 zl. 16 gr. z lázně, jež za velkého ohně vyhořela r. 1574. Byla sice opravena a r. 1620 přijato nájmu z ní 2 zl., ale násl. roku zpustla. Účty z r. 1622 neví již o ní. Dne 13. března 1654 stala se smlouva, dle níž purkmistr a páni radní zdejší prodali láznu někdy prve bývalou za 18 kop mor. Václavovi Boleslavskému (odtud „Láznický“); r. 1674 dne 20. září koupil grunt, jenž lázna slula a bývala, po † (1674) Boleslavském Tomáš Cerný za touž cenu; r. 1686 Tomáši Kratochvílovi ji prodal Tomáš Cerný, r. 1692 onen Mikulášovi Fouskovi, násl. roku Mikuláš Fouska Ondřejevi Krupařovi (R., 131—135); r. 1749 náležel dům Šimonovi Navrkalovi, dnes Lambertovi Kabelkovi. Posud se říká tam „v lázni“.

Mlýn (č. 62.) (Chlubnův, „u valchařů“). Ví se dle urbáře r. 1556, že slul Václav „podkostelním mlynářem“, a že r. 1628 koupil mlýn pod kostelem se vším přísl. od Tomáše Kropáče Ondřeje Mlejnek za 500 zl. mor. Ježto nový majitel zběhl, prodán od téhož Tomáše Kropáče r. 1634 Pavlovi Koktáčkovi jako svému zeti v téže ceně; poslední r. 1647 prodal svůj mlýn purkmistrovi a radním městyse Staré Radní Kamenice. Zbytek splátkových peněz 289 zl. koupila obec r. 1656 za hotových 55 zl.; posl. splátka se zaplatila obci r. 1687. Při mlýně upravena byla r. 1649 valcha pro soukeníky. Mlýn pronajímala obec; na př. r. 1678 byl na něm Jiljí Lamentz, 1749 Tomáš Fux.

Nájemník¹⁾ musil „ročně 30 zl. skládati, slady beze všeho platu mleti, kamení, vřeten a ocelování a jinší přípravy ke mlýnu patřící svým nákladem způsobiti, kromě kola palečného a vodního, též moučnice a vantrók, na které obec dříví a prkna povinna opatřiti, on ale takové způsobiti, pokoj se sousedy zachovati, různic žádných netropiti a schůzek netrpěti; kdyby pak ale jaká škoda na rybníku mlýnským se od koho činila, o tom časně purkmistru vědomost učiniti, při vrchnějších rybnících, kdyby horní mlynáři jim vědomost učinili, v nebezpečenství povodně k hájení jich napomocen býti a mlýn tím způsobem opatřiti,

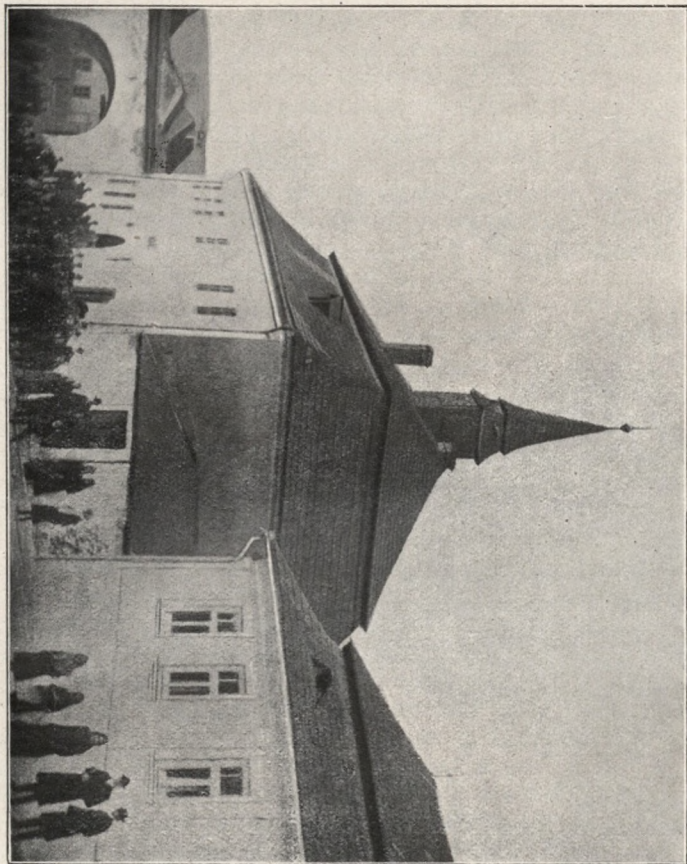
¹⁾ Dochovaly se nájemné smlouvy z r. 1728 s Janem Skalou (A., č. 113.), r. 1732 s Lukášem Jelínkem (A., č. 121.), r. 1734 s týmž opět (A., č. 124.), r. 1749 s Matoušem Skalou (A., č. 128.), r. 1752 s Karlem Dočekalem (A., č. 133.), r. 1752 s Matějem Fouskem (A., č. 134.) r. 1765 s Matějem Jelínkem (A., č. 152.).

aby se škoda nestala . . . Kdyby mlynáři se nelíbilo aneb po-
čestné obci, na jednu čtvrt léta při vyjití těch 3 roků (neboť
na ně se vždy úmluva stávala), výpověď ze mlýna oznámiti.“

Soukeníci platili z každého kusu 7 kr.

Cihelna. Dle obec. účtů byla vystavěna r. 1565. Když
pak za 30leté války zpusťla, opravena 1642; dánof t. r. tesařům
za stavění cihelny 7 zl. 30 kr., za prázdnění peci a dělání nové
9 zl. 20 kr. 1000 cihel r. 1573 stál 1 zl. 5 gr., 1000 dlaždiček
40 gr.

Obr. 18. Radnice v městečku Kamenici.

Pivovar (č. 220) vyhořel r. 1574; ježto nemohl býti oprave-
ven, není o něm zmínky do r. 1624. Poslední pivo vařil Jan
Filip r. 1882.

Stodola. Od dob, kdy brala obec desáteční obilí
(1577) — r. 1627 měla svou stodolu; vytykači desátku dávány
3 zl. a 2 m. žita, skladači 3 zl. a 1 m. žita.

Pastoušky. Již r. 1565 obdržel pastýř služby 2 gr. R. 1573 vydáno do pastoušky na kamna 29 gr. a cihly pod ně 27 gr.; r. 1620 náklad na pastoušky a šatlavu činil 1 zl. 27 gr., r. 1623 18 gr., 1630 20 gr. 4 d., r. 1637 opraveny skla za 10 gr. 2 d., r. 1640 spravována okna. Ku konci 30leté války zpustly; vždyť r. 1670 prodáno obcí místo neb „staré pastoušky“ kováři Jiříkovi Svobodovi za 10 zl.; ponechal se mu i kousek místa u potoka na zahrádku; r. 1674 koupil je od úřadu po † Svobodovi Pavel Coufal, jenž je postoupil r. 1683 synu Matějovi, který byl na něm ještě r. 1693. (R., 159. a 160.).

Radnice (obr. 18.) na západním konci městečka jest jednopatrová budova s věží, na níž jsou hodiny. Za starších dob se obyčejně nazývala „rathouzem“. Dole pronajímal se „šenk“ rathouzskému,¹⁾ nahoře bývala poradní síň úřadu kamenického; zde (v „domě obecním“ r. 1598, neb „v domě radním“ či „v domě radním rathouze“) daly se soudy, smlouvy a srovnání mezi sousedy.

Nynější budova upravena po ohni r. 1574, jak svědčí již nečitelný nápis ve zdi k silnici do Polné (Řeta Panie 1.5.7.5 toto stavení započato stavěti . . . (za úřadu) . . . Bourfowa, Augustina Stareho, . . . Wirzika Skolarzowa, richtarze . . . dokonáno za tohož urzadu, Řeta . . . Gzin Prawie, nebož se cyszarze ani frále.)

Zbytky rustiky a vyčínivající krakorce (viditelné z Polenské silnice) upominají na býv. vnější krásu, začernalé zdi na půdě jsou zbytky jmenovaného ohně, na dvoře gotický portál do sklepa (dle podání — bývalé mučírny) jest nejstarší a nejvzácnější částí radního domu.

Od t. r. — 1580 vyskytují se položky na stavení „rathúzu“.²⁾ Na věži její bývaly hodiny; již r. 1565 platilo se za jejich opravování a za strunu k nim 1 zl. 2 gr. Natahoval je orlojník či horolojník za roční plat 2—4 zl. (r. 1623). Z radnice platilo se úroku sv. Jirského 10 gr., za slepice 11 gr. 2 d., za vejce 1 gr. 1¹/₂ d., úroku o sv. Václavě 20 gr.

Vodovod. Důležitá památka a odkaz po předcích zděděný zmizel r. 1909 — vodovod, — aby ustoupil dokonalejšímu a vydatnějšímu.

Voda vedena do kašen v městečku r. 1576; tehdy počíná se v účtech položka „na kašny a trouby“ („na koryto ke kašni“, „porubání borovic“, „vrtání troub“); r. 1578 od vedení vody do městys dány 2 zl. a na kašni 11 zl. 13 gr.“; násl. roku dělal náklad na kašnu, a co se dalo za veikou kád' místo kašny, 5 zl. 19 gr.; r. 1620 tesařům za děláni kašny 1 kopa 10 gr.;

¹⁾ Z r. 1749 dochována nájemní smlouva mezi rathouzským Tomášem Kra-mářem a obcí, dle níž měl nájemce „platiti ročně obci z radnice 35 zl., hodiny darmo spravovati; k tomu se jemu solný obchod popouští a dovoluje se mu i jiný, který by byl témuž ku prospěchu a dobrému“.

²⁾ Met vápna byl za 3 zl., 1000 cihel 1 zl., 1000 šindele 1 zl., zedníkům dáno za dláždění 1¹/₂ zl., tesařům brtnickým za krov 3¹/₂ zl.; r. 1577 vypáleno na další stavění 72.000 cihel, za plech na makovici, za olej, barvu i za pobíjení makovice dáno 3 zl. 4 gr., za lámání kamene před radnicí 4 zl. 12 kr.

t. r. dávány trouby do Dolního rybníka; r. 1628 vodák neb vodař měl 3 zl.; r. 1635 koupen dub na klíště k horní kašně; r. 1637 dáno za udělení kašny v městečku 3 zl. 15 gr. a za koryto k dolní kašně 4 zl. 10 gr. 1 d.; násl. roku za spravování vody do obojí kašny 4 zl. 15 gr.

Nový vodovod byl vystavěn r. 1909 za 47.000 korun; voda se vede z louky „od Stejskala“ nad Kremláčkovým.

Mimo městský úřad jsou tu: obvodní lékař s priv. lékárnou, 2 porodní báby, zednický mistr, c. k. poštovní úřad, četnické stanoviště, stravovna, veřejná čítárna s knihovnou a spolky: hasičský, čtenářsko-ochotnický, jednota sv. Josefa (od r. 1900) a dělnická tělocvičná jednota.

VIII. Tržní a krevní právo.

Městečko má tržní a mívalo hrdelní právo.

Trhy. Ježto chybějí účty z r. 1574—1576 a v příjme se poznamenává r. 1577: „Jarmarečního po oba jarmarky 2 zl. 9 gr.“, ve vydání „poslu od frejunku obojího jarmarku 2 zl. 9 gr.“, jest jisto, že za oněch 3 let obdrželo městečko privilej na výroční 2 trhy, jež se konaly na den Nalezení sv. Kříže a sv. Václava. Za 2. pol. XVII. stol. požádala obec hr. Fr. Aug. z Valdštejna o další 2 trhy (na den sv. Jakuba a sv. Tomáše).

Poněvadž v účtech z r. 1704 přijato ze 2 jarmarků 6 zl. 6 kr., zdá se, že neobdržela 2 nových výročních trhů. Za 18. stol. zvýšen počet trhový na 5. Za předchozích panovníků (Marie Terezie neb Josefa II.) opominulo městečko vyžádati si potvrzení jejich a ztratilo je úplně. Císař František II. mocí královskou v Čechách znovu vysadil r. 1796¹⁾ na žádost městečka 5 výročních trhů: na úterek Velkonoční, na den sv. Jakuba, sv. Václava, sv. Tomáše, sv. Šimona a Judy; den před tím měl býti trh dobytčí; vymínil si však císař, že, připadl-li by některý trh na neděli, měl se přeložiti na předcházející nebo následující den. Teď se konají ve čtvrtěk: 1. po Hromnicích, 2. před sv. Josefem, 3. před sv. Janem Nepom., 4. před sv. Jakubem, 5. po sv. Václavě. Dobytčí trh vždy v den výročního trhu.

K hrdelnímu či útrpnému právu byly přiděleny mnohé obce okolní. Ježto se z archivu ztratilo mnoho a zhořely 3 smolné knihy kamenického soudu hrdelního, lze z jednotlivých poznámek jen nastíniti zprávy o něm. Soudilo se a trápením se vymáhaly výpovědi na radnici, kde r. 1666 spraveny dvěře u mučírny. R. 1566 vyplaceno 7 zl. 4 gr. kameníkovi za otesání kamene na pranýř, který stával na městečku, kde kolem

¹⁾ Wien, 17. Junius 1796. (A., č. 164).

něho hrnčíři prodávali o trzích; pranýř měl nahoře korouhvičku, a v něm byl zadělán železný loket pro veřejnost a na obecní potřebu. Trdlice udělána r. 1571 za 5 gr. Kláda ležela v radnici, později před ní; r. 1666 udělal kovář řetěz ke 2 novým kladám pro vězně a preclík na ruce na ně, r. 1684 vyklizena kláda ze světnice v radnici po věznicích. Šibenice či spravedlnost (trám to dole obezděný a omítaný) obnovena r. 1666; stávala původně „na Chmelenci“,¹⁾ později na místě dnešního Koldova kříže u silnice k Řehořovu na trati „Na spravedlnosti“.

Kat či mistr popravní byl přivázen z Jihlavy.

Odvolání s počátku odtud nešlo nikam; až r. 1666 dopsal třebický úředník purkmistrovi, aby „vlastní vyznání zločincův“ a ortele napsané pod městskou pečeti k „vyrozumění“ se zasílaly vrchnosti, ovšem bez újmy jejich práva. Později zavedeno odvolání k appelačnímu soudu do Prahy.

Soudívalo se přísně: Pro nezvedené ženy byla váha s košem udělána r. 1579 (r. 1670 na Dolním rybníku [nad mlýnem „Hrubých“]); jiné ženy potrestány mimo peněžitý plat (po 10 kopách) tím, že od posla právního musily vypít na místě určeném za rynku 3 lžíce kolomasti. Jindy (1632) trestalo se pardusem a cejchem. R. 1651 vypověděl Hanuš Pfeifer, soused zdejší, že sice za cizoložství trest na hrdle byl mu odpuštěn, ale přece po 3 neděle měl státi s nahým mečem při chrámu Páně; než i to mu bylo odpuštěno, a to pro dítky jeho. R. 1600 Dorota z Hodova umřela po třetím trápení. R. 1631 Manda Vlasáková před právem bez trápení popravního mistra přiznala se dobrovolně, čehož se dopouštěla proti Pánu Bohu a příkázáním jeho, a popravicem ztrestána mečem. Téhož dne a roku mistrem popravním byli vymrskáni odtud, aby 6 míl zšíři a zděli třebického panství byli vzdáleni. R. 1680 Jírovi Skakalíkovi z Rybného milost byla dána, že na příklad jiným oběšením má býti potrestán. R. 1682 Mikuláš Bosáček z Číhalína, že svedl dceru, měl býti za živá vpleten v kolo, ale vedle milosti byl sťat; dcera měla státi po 3 neděle při celých službách Božích u kostela s koštišti na bedrách křížem drženými.²⁾

R. 1755 zrušen hrdelní soud, a odstraněno právo útrpné.

IX. Živnosti.

Obyvatelé živí se hlavně polním hospodářstvím a řemesly, méně obchodem a průmyslem.

¹⁾ Ježto byla viditelná z panského sídla, rozkázala ji pí. Kateřina z Valdštejna postavit u silnice k Řehořovu.

²⁾ Viz v archivu č. 10, 18, 48, 59, 64, 66, 67, 69, 74, 75, 80, 81, 91, 93, 94, 109, 115 a 116.

R. 1537 mluví se o chmelnici (podnes trať „Chmelec“). Daří se žito, oves, ječmen, len, brambory, méně pšenice; dosti luk.

Trati slují od mnohých staletí: Na bílých horách, U vrchový cesty, Ve vrších, Na Chebzí, Na hlubokém, Na Stodolovských, Březina neb Poušť, Na Bukovci, Na obecnici či Honzovi, Na Paláskách, U šibenice, Jansů vršek, Brodek, Pod kopcem, Na světničkách, Farářka, U Strážky, Na lazích, V mokří, Na nivách, V Proseníně, Oulehly, při teplém žlebě, V Končinách, Cesty, Vody, U jalovčí, U vápenic, Na líchách, Na kozím hřbetě, Na přičce, Holubka neb Kremláčkovy, U panských rybníků, U Klokočky, Na Vejhoně, Na Zuzaně, U puškaře, Drahůtka, k Poušti, Bílá hora či Kolín, Blažetín, V Kořečku, Nad Božími mukami, Lícha u žlíbku Čapkového, U cihelny, Za kostelem, Randula, Na hraničkách, Na kopách neb Milostných, Na kukli, na Babce, Na Kankovských, Čihadník neb v Poustevníku, v Pouštích neb na „Tlaczi“, v „Zdierzinách“, Kristiánka, U jam; r. 1643 byly louky podle farářky, za Strážkou, Na vejpustku, za kostelem, u jam, nad Utopeným, u obec. rybníka, u cihelny, u Zuskače.

Řemeslníci bývali sloučeni v ceších, dnes v živnostenském společenství pro Kamenici a okolí. Cechy byly tyto:

1. Cech řeznický. Dochovaly se (u Koldů) jen cechovní 1. Registry založené k cechu řeznickému v městys Kamenici létha Páně 1639 dne 10. Aprilis, a 2. Kniha řádu řeznického z r. 1832. Na jediném otisku cech. pečeti jest nápis: „POCTIV . CZECHV . (R. A. N. B.) KAMENIC.“ Na cechovní korouhvi s poznamenanými roky 1823—1875 jsou slova: „Sv. Lukáši, oroduj za nás.“ — Z masných krámů (nově vystavěny r. 1676)¹⁾ brala činži vrchnost.

2. Cech mlynářský a pekařský; onen byl založen r. 1718, tento se přidal k prvnímu r. 1743. Zachované památky cechovní v matce pokladnici (u Jaroslava Chlubny na č. 62.) jsou pečef (obr. 19.), mnohé knihy a četné listiny.

Na pečeti s opisem „PE(čeť) : PO(ctivého) . CECHV MLYNÁRSKIHO : MĚSTIS : KAMENICE : 1730“ byl znak: Na korunovaném štítě drženém 2 lvy mlýnské kolo.

Knihy: a) „Knížka pamětní při poctivém cechu mlynářském a pekařském v městys Kamenici od počátku a způsobení cechu našeho mlynářského.“ (2 díly.) Z ní se dovídáme, že r. 1718 zřídili mlynáři v zdejším městečku cech mlynářský a koupili sobě artikule za 56 zl. od třebic. cechu; vydání mimo to s tím spojená byla: 1 zl. 29 kr. za matku pokladnici, 2 zl. 11 kr. za sekrýt (pečef) dochovaný a po druhé (nezachoval se) po připojení pekařů 2 zl., za 1 exemplář artikulů, čeho je potřebí pro

¹⁾ A., č. 63.

všecky cechy, 1 zl. 30 kr., za fakule 6 zl. 6 kr., za pouzdro na ně 15 kr., za španělský vosk 12 kr. — Ač již r. 1737 a 1738 (na př. Karel Skála) požádali někteří poctiví pekařští mistři o přijetí do mlynářského cechu za hodnověrné údy, přec až r. 1743 se sloučili úplně.

b) Generální cechovní artikulové pro pořádky král. dědičných zemí českých r. 1739. (tisk);

c) Rejstřík pro cech mlynářský a pekařský od r. 1828;

d) Kniha na připovědění učedníkův od r. 1831;

e) Počet počestného mlynářského a pekařského cechu z r. 1840.

Obr. 19. Cechovní pečeti z Kamenice.

Tkalcovská.

Kovářská a zámečnická.

Kolářská, bednářská,
zednická a stolářská.

Ševcovská.

Rychtář. obec. pečef.

Mlynářská.

Listiny: a) Opis (na perg.) artikulů mlynářského cechu třebického, jak byly potvrzeny hr. Frant. z Valdštejna, a b) Opis jejich na papíře, jak potvrzeny Kamenici hr. Fr. z Valdštejna.

Na cechovní korouhvi chované při pokladnici jest na jedné straně obraz P. Marie a na druhé sv. Václava; v rozích obrazo-

vých preclík a kolo a roky 1839 a 1881; žerď od korouhve v kostele.

Z chlebových krámů (od r. 1644) od hokynářek do-
stávala činži obec.

Artikulové, jež byly dány r. 1607 Smilem Osovským z Doubravice třebickým mlynářům a stvrzení hr. Fr. z Valdštejna, a v opise potvrzení byli Kamenici hr. Frant. Jos. z Valdštejna, zní takto:

Já Frant. Josef, svatě Římské říše hr. z Valdštejna, dědičný pán panství Kláštera Hradiště, . . . jakož také města a panství Třebíče v Markrabství Moravském . . . znám činím tímto listem obecně přede všemi, že jsou přede mne předstoupili mistři poctivého řemesla mlynářského, kteříž na potoku při městys Kamenici k panství třebickému přináležející, lidé moji poddaní věrní milí, správu mi toho dávající, kterak jsou pro zachování dobrého řádu v svém řemesle o některé artikule, kterými by se na budoucí časy řídit a spravovati mohli a chtěli, se snesli, mnohými poddanými a poniženými prosbami mne žádající, abych jim povolení své k tomu dal, by se oni na budoucí časy týmiž artikuly v řemesle svém a cechu řídit a spravovati mohli, a jim takové artikule pečeti svou potvrdil, což já jejich slušné náležité žádosti oslyšeti nechtěje, pro vzdělání dobrého řádu mezi nimi ty artikule schválivše, tu milost jim na budoucí časy činím a těch všech artikulův potvrzuji, aby se tak a ne jinaké podle nich řídili a spravovali, kteréžto slovo od slova takto zní:

Artikul 1. Předně a nejprve: Všelijaká spravedlnost, při všem náležitá na týmž potoku, který náleží ku panství třebickému, aby konána byla.

2. „Mistři na týmž potoku nahoře psaní mají míti každého roku dva cechmistry hodnověrné, které mezi sebou za dostatečné k tomu uznají: ti aby věci cechovní všechny řídili a spravovali, peníze i jiné věci cechovní k sobě přijímali a je opatrovali.

3. „Tovaryši a mládenci téhož řemesla mlynářského mají též dva starší tovaryše míti od cechmistrův a mistrů pořádku jejich zřízené a představené; ti aby věci pořádku, jež by jim svěřeny byly, opatrovali, též peníze tovaryšské přijímali, a z těch cechmistrův a mistrů počet činili, a jestližeby Pán Bůh na kterého vandrovního tovaryše řemesla mlynářského nemoc dopustiti ráčil, z týchž peněz tovaryšských vybraných jemu půjčeno aneb uděleno býti má, jakž toho potřebu starší tovaryši znáti budou, však vše s vůlí cechmistrův.

4. Kdož by do cechu přistoupiti chtěl, ten má za obeslání cechu cechmistrův žádati a s přáteli dožadánými před cech předstoupiti, a uctivě za to žádati, aby za spolubratra a úd cechovní přijat býti mohl, a ten povinen bude všem mistrům svačinu, 4 funty vosku a peněz dle uznání všech do cechu složit.

5. Kdož by cechovní byl a pod poslušenstvím cechu zůstával, ten má hned na obeslání cechmistrův povolně a poslušně se dáti najíti, a jestližeby svévolně přijíti nechtěl a příčin slušných, že bezelstně přijíti nemohl, cechu neprokázal, ten a takový jeden funt vosku cechu dáti má, a dle uznání v kázni mistrův zůstane.

6. Který by mistr přijal mládence, a ten se chtěl řemeslu učiti, ten má k jednání dvou osob z mistrův se dožádati, a mistr na dvě leta k učení jej přijíti; pakli by se jen rok učiti chtěl, ten summu peněz podle smlouvy mistrův dáti povinen bude.

7. Který by mistr práh chtěl dělati neb klásti, ten má to činiti s povolením cechmistrův a jiných mistrů s přítomností jejich; pakli by se toho kdo dopustil a jeden práh bez vůle a přítomnosti cechmistrův a mistrů položil, tomu řemeslo zastavené býti má, a pakli kdo nalezen byl, že by práh falšoval a jednoho coulu výš jej položil, tedy ten coul vyzdvižen býti má, a ten, kdož by se toho dopustil, bez milosti skutečně strestán býti má dle uznání cechu.

8. Jeden každý mlynář má také míti pořádný a otevřený žleb, také aby jeden každý svému bližnímu sousedu vodu přes práh svůj otevřeným žlebem pustil.

9. Který by mistr svému sousedu svévolně vodu odňal, ten má dva funty vosku a dva zlaté do cechu položiti.

10. Který by mistr z potřeby své chtěl při mlýnech co opatření nebo spraviti, tehdy dolní vodou poustoupiti má, až by sobě horní spravil a to pod pokutou a uznáním cechu.

11. A jestliže by kdo při kterém mlýně ke škodě konopě a len máčel, má o tom cechmistrům známost dáti, a uznají-li cechmistri škodu mlynářovu, od koho se stala, ten v moci milostivé vrchnosti v pokutu upadá a zůstává.

12. Jeden každý mlynář šestnáctou částku od jedné každé míry a zproptiného 1 kr. míti má.

13. Jestliže by kdo ve mlýně sám sobě jakékoli obilí zemlíti a zdělati chtěl, tomu mlynář každý jest povinen dopřiti a povoliti.

14. Pokudž by která zahrada aneb louka u mlýna byla, která by mlynáři nepříslušela, a někoho jiného byla, tedy může mlynář vedle ní jda k stavu přihlídati, anebo k jiným potřebám, kteréž ke mlýnu přísluší, avšak bez škody držitele louky aneb zahrady.

15. Každý tovaryš i mládek, když by od svého mistra jiti chtěl, má svému mistru týden napřed věděti dáti; jestliže by pak toho neučinil, do cechu jest povinen jeden funt vosku a v kázni tovaryšské zůstává.

16. Který by mistr do díla neb verkštatů svého tovaryše neb mládka ze závisti aneb jakékoliv příčiny loudil, a to uznáno bylo, ten propadá dva funty vosku a dle uznání trestán býti má.

17. Který by tovaryš aneb mládek o svém pánu aneb mistru nenáležitě mluvil a jeho v místech neslušných pomlouval, anebo z jakýchkoli příčin haněl, a to na něm uznáno bylo, takovému pro jeho lhaní řemeslo se zapověděti má.

18. Který by tovaryš aneb mládek řemeslu mlynářskému se nevyučil pořádně, aneb mistrovský syn nebyl, ten a takový od tovaryšův trpěn ani fedrován býti nemá jakožto nepořádný.

19. Kdo by nebyl pořádně z lože manželského zplozen, takový k učení a řemeslu mlynářskému připuštěn býti nemá.

20. Co se dotýče nájemníkův, žředný jeden druhého nemá vykupovati bez vědomí jeho, aniž co nového vymýšleti, čehož by prve od starodávna nebyvalo, pod pokutou a uznáním cechu.

21. Jestliže by co který mlynář provinil, nemá žádný mlynář druhého trestati, co se dotýče řemesla, jinde krom v plném cechu vedle ustanovení cechu mlynářského pod pokutou 2 zl. k cechu propadení.

22. Který by mlynář, jsa v stavu manželském, buď vdovském aneb mládeckém, se neřádně choval a proti přikázání Božímu výstupek učinil, a to na něm uznáno bylo, ten z řemesla a cechu vyvržen býti má.

23. Jestliže by některý mlynářský tovaryš též co nechvalného provinil, ten od tovaryšů mlynářských při pořádku a dostatečně trestán býti a 1 funt vosku složiti má.

24. Aby jeden každý víru pravou, římsko-katolickou držel a zachoval; který by přestoupil, takového mají mistři vedle vyznání přísežních mistrův do trestání vzíti, a kdež sluší, to oznámiti.

25. Jestliže by kdy cechmistri a mistři na prohlídnutí a ohledání buď na hamy, prahy aneb z jakýchkoli příčin od někoho dožádání byli, mají se tak zachovati a v tom se volně ukázati, však aby v tom žádnými svými škodami ani cechu obtížení nebyli, ale na jejich vlastní útratu, kdož by jich žádal, a do cechu 2 zl. bude povinen složiti.

26. Každý mlynář má míti železný ham, a jak komu vložen bývá, tak ho vždy užívati má, a pakli jináče učinil, ten do cechu 2 funty vosku dáti má, a v trestání cechu pozůstává.

27. Když se práh klade, mají vrchnímu i spodnímu mlynáři spravedlivé hamy podle jistého svědomí dávat, tak aby žádnému ublíženo nebylo.

28. Kdyby někdy veliká voda přišla, také k velikým svátkům bylo, tehdy má mlynář všechny žleby otevřené míti a státi.

29. Každý mlynář nové dílo při mlejnech, to se jemu podle uznání panského neb instrukcí platiti má.

30. Od nové kladnice za vytesání 12 kr.

31. Když obtáhl obručem kámen běhoun, má jemu dáno býti osm grošův a od spodního čtyři groše.

32. Žádný mlynář nemá jeden druhého vykupovati ze mlýna bez jeho a manželky vůle, aniž co nového vymysleti, co od starodávna nebývalo.

33. Žádný mlynář jsouc mistrem nemá žádného pacholka, jeden proti druhému, jenž by svévolně odešel, anebo čas, kterýžto mezi sebou jsou položili, chovati.

34. Každý měsíc mají dva mistři jíti do mlynův a je ohledati, i také vody, jestliže by potřeby bylo, je opravovati; aby se v tom nemeškali a také ohledati měli mírky a měřici ve mlýně, a to proto, jestliže by se nějaká škoda stala aneb Pán Bůh něco dopustil, aby mlynář potom nebyl v tom podezření.

35. Omlený kámen, kterýž ještě čtyř prstů jest tlustý, ten přísluší mlynáři, který nový kámen dělá.

36. Co se dotýče mlynářských tovaryšův při městys oženěných a na domích zůstávajících, kteří by podle řemesla mlynářského handlem v mouce aneb kaších etc. živi býti chtěli, a cechovní nebyli, ten a ti aby žádné překážky jinším mistrům cechovním nečinili. Podobně kdo by i z mlynářův, již na mlýnech neostávají aneb poddani nejsou, a do cechu takový by nepřistoupil, ten aby žádné překážky jak v mouce, krupici, krupách, tak v jáhlich aneb v jiném vaření, jak by se to koliv jmenovati mohlo, buďto na mýtníky, na čtvrti ani na jakékoliv mírky (krom jarmarkův výročních) žádné překážky N. B. nečinil; kdo by se pak toho přece dopustil, ten aby do důchodu panského 10 kop mor. položil.

37. Když by kdo z řemesla zemřel, buď mistr nebo mistrová, dítě aneb čeledín, a od cechmistrů mladšímu mistru kdyby oznámil, on však na funus přijíti zanedbal, pokutu deset bílých a 1 funt vosku do cechu (krom že doma nebyl) dáti má.

38. Jeden každý mistr a tovaryš mají k sobě všude a na všech místech, zvláště pak v cechu a v pořádku všechnu uctivost prokazovati, jedni druhých sobě náležitě vážiti, mladší starším poslušni býti, a to všecko činiti pro vzdělání dobrého řádu, též lásky, svornosti a pokoje, a pakli by kdo co proti tomu činil, buď že by jeden druhého slovy hanlivými, dobrou pověst hyzdícími dotýkal, a urážky se dopustil, a na ně se to seznalo, takový dle uznání plného cechu skutečně trestán býti a 2 zl. k tomu do cechu složiti má.

Posledně aby žádný cechovní mlynář pod pokutou 20 kop mor. jednomu takovému, jenž by v cechu mlynářském a na mlýně nebyl, nic od mouk nemlel, od kaší nebo kroup, jsouc bez toho jiným obchodem obdařen, k handlu by zdělávati chtěl, a kterýž by přece proti takové přísné záповědi čeho se dopustil, takovou pokutu do důchodu panského bez další výmluvy složiti povinen bude.

A protož já napředpsaný František Josef, svatě Římské říše hr. z Valdštejna etc., to tak míti chci, aby tento pořádný obyčej a způsob dle toho listu a obdarování mého, jeden každý mistr i tovarvš řemesla mlynář. na témž potoku na panství mém městys Kamenice přináležejícím povinen byl všechny a všelijaké puncta aneb artikule v tomto listu svrchu ku konci ustanovené zachovati, zdržeti a ostříhati nyní i na budoucí časy. Pro lepší pak toho pevnost a zdržení pečeti svou přirozenou k tomu listu vytisknutou přivěsiti jsem dal.

3. Cech ševcovský či obuvnický.

Pokladnice s některými listinami a 2 knihami („Kniha při cechu novoševcovském na příjem a vydání, zal. r. 1841, a „Kniha vytažená dle staré knihy přístupní od r. 1735“) dochována u Dvořáčka.

Pečeť, na níž byl opis: „PEČET . CECHOW : MĚST : STARE * KAME :“ měla ve znaku botku s korunkou.

Na korouhvi jsou obrazy (sv. Václava, sv. Křišpína a Křišpianiana), znak obecní a valdštejnský a nápis: Sv. Václave, oroduji za nás, sv. patronové naši, prostě za nás.

Již r. 1598 stalo se na právě v obec. domě kamenickém narovnání mezi plným cechem ševcovským (za cechmistrů Jana

Cafourka a Havla Benešova) a Matějem Petrželkou, zdejším sousedem. (R. 26.).

4. Cech kovářský (pro kováře a zámečníky), v jehož pokladnici (u Jana Bulíčka na č. 66.) zachovány knihy:

a) Zápisy dle bývalé knihy mistrovské (poč. r. 1811);

b) Počty cechovní od r. 1840;

c) Učednická a tovaryšská kniha od r. 1836;

d) Kniha mistrovská při počestném cechu kovářském, po rozdělení nyní patřící počestnému cechu kovářskému;

a listina: Opis artikulův kovář. cechu třebického.

Pečeť s odznaky kovářskými a zámečnickými (pod hrabčí korunou) má německý nápis: „SCHMIEDE U. SCHLOSSER. ZVNFT. IN MA. KAMENITZ: 1797“. Na korouhvi jest obraz Nejsv. Trojice a na druhé straně nápis: S. Dubalkain O. P. N. (= Ora Pro Nobis = oroduj za nás).

Poněvadž zdejší kováři neměli svého cechu a nepříslušeli nikam, dopsali r. 1724 cechmistři kovář. cechu v Třebíči zdejšímu primatorovi, aby jim dostatečně nařídil, aby hleděli sobě obliby do počestného cechu se postaviti.¹⁾ Proto cech se ustálil a přejal artikule od třebického cechu.

5. Cech tkadlcovský neb soukenický má posud nejvíce svých památek (u Petra Procházky na č. 65): Knihy:

a) R. 1675 zal. registra pamětní na přijímání k učení do cechu tkadlcovského;

b) Pamětní registra pánův tovaryšův z r. 1725 (2 sv.);

c) Protokol zápisů tovaryšských řádu tkadlcovského v městys Kamenici z r. 1853;

d) Kniha pro vandrovní zal. r. 1778 (2 sv.);

e) Kniha pro synky tovaryšské (L. P. 1778);

f) Kniha pro řád tovaryšů tkadlcovského řemesla r. 1804;

g) Artikule tkadl. cechu a tovaryšského řádu.

Opis (na perg.) artikulů tkadl. cechu v Třebíči daných Smilem Osovským z Doubravice (v Třebíči, v pondělí před památkou sv. Řehoře r. 1577). — Orig. (na papíře) artikulů a pořádku tovaryšů v Kamenici z r. 1675. — Účetní listy čtené.

Pečeť má opis: „PECZET CECH. TKAL. MĚS. S. R. KAME. 1675“, a znakem na ní člunek a 2 krample přes sebe ležící. — Na korouhvi jsou obrazy sv. Severýna („Sv. S., oroduj za nás“) a Boží rodičky („Sv. Boží rodičko, oroduj za nás“).

R. 1649 vystavěla obec při svém mlýně pro soukeníky valchu.

Pořádek tovaryšů o 21 art. z r. 1675 zní:

My cechmistři a mistři řemesla poctivého tkadlcovského v městys Staré Radní Kamenici známo činíme tímto listem naším, že jsou před nás předstoupili poctiví tovaryši cechu našeho, nás za to šetrně žádající, abychom jim pořádek a

¹⁾ A., č. 105.

artikule (podle kterýchžto by se šlechtně chovati mohli) vydati odporni nebyli. Což my tak činíme a jim takové artikule níže psané, aby se tak náležitě řídili a spravovali, vydáváme a tak neproměnitelné mítí chceme.

Předně a nejprvé, aby se Pána Boha báli, prikázání Božího a církve svaté, též do chrámu Páně chození, toho všeho ostříhajíce, pilni byli. Kdyby se tak nechovali, pokuty 3 gr. složití povinen bude, a to jeden každý.

2. Pana otce s paní matkou jak v domě tak i jinde v poctivosti mítí, ano i k jinším počestným lidem tak se chovati.

3. Aby na hospodu ve 2 nedělích a nejdéle ve 4 k řízení tovaryšských věcí choditi povinni byli, a kterýž by tovaryš maje sobě od starších oznámeno, do pořádku toho se nepostavil a se neopověděl, takový půl řádu jejich zaplatiti musí.

4. Stříbrného peníze každého téhodne každý tovaryš bez odporu 3 d. do pokladnice tovaryšské pokládati povinen bude.

5. Kdyby koho z mistrův aneb z jejich domácích P. Bůh smrti neuchoval, jeden každý k průvodu pod 2 gr. pokuty přijíti má.

6. Aby každý tovaryš slušnost v oděvu ve všem zachoval, bez obojku aneb halstuchu mezi lidí nechodil pod pokutou 1 gr.

7. Každý tovaryš jak mistra, tak mistrovou, kdež dělá, povinně má ctíti, a povinen bude; kdyby se tak nezachoval, to k trestání a moci starších tovaryšův zanecháváme.

8. Když by chtěl tovaryš odpuštění vzíti od mistra, tehdy navina osnovu čtvrt lokte udělajíce mistru svému o tom oznámiti, a že dále tu dělati nemíní, pověděti, a tu osnovu dodělati má.

9. Kterýž by tovaryš nepořádně od mistra bez odpuštění odešel, buď něco poškodil a věrně se nezachoval, takový za dobrého držán býti nemá, leč by toho dostatečný výkaz učinil a náležitě ze všeho se vyvedl.

10. Kdyby se tovaryš u mistra dobře nechoval a jemu se nelíbil, bude jemu mistr podle své vůle odpuštění moci dáti, a tovaryš o to reptati nemá.

11. Kdyby takového tovaryše nepořádného jinší cechovní tovaryš nadvandroval, a od něho (chtíc jej zamlčeti) ouplatek vzal, roven jemu býti, a pokutu, když by naň to uznáno bylo, od tovaryšův uloženou složití povinen bude a má.

12. Žádný tovaryš 2 neděle před svátky výročními a 2 po nich vandrovati nemá.

13. Když by tovaryš přivandroval, má opověděného do pokladnice 2 kr. položití, a když by zase vandrovati chtěl, zase 2 kr. položití má.

14. Když by pak přespolní, cizí, však cechovní tovaryš přivandroval na hospodu, tedy, kdyby tu díla nedosáhl, 2 kr. šenku z pokladnice mítí má; kdyby pak dílo se mu nacházelo a dělati nechtěl, nic jemu se dáti nemá.

15. Synkové mistrovští také mají, kteří dělají, do pořádku choditi a potom mezi tovaryše toliko na půl řádu přijímání býti.

16. Hry všeliké o peníze buď v karty, v kostky zanechatí pod pokutou 3 gr. bíl.

17. Žádný tovaryš jeden druhého z díla louditi nemá, zvláště když by sám vandrovní byl, pod pokutou 4 gr.

18. Kterýž by tovaryš u mistra ze stravy dělati chtěl, ten má od třetího lokte, jak se mistru platí, svůj plat vzíti; a pakli by beze stravy dělal, tedy polovičné platu od díla všeho a v neděli oběd mítí má.

19. Kterýž by se na hospodě tovaryš nectně zachoval a truňkem se přeplnil, 2 gr. pokuty dáti musí.

20. Kterýž to by tovaryš v den nedělní a sváteční dlouho líhal a služby Boží obmeškal, 1 gr. pokuty (dáti musí).

21. Všickni tovaryši, starší i mladší, když se na hospodu sejdou, mají se počestně mezi sebou chovati, k různici a bitvě příčiny nedávati; který by příčinu podal, 6 gr. pokuty položití má a musí.

22. Kterýž by tovaryš těch oznámených artikulův chtíc zanedbal a nezachovával, na staršího tovaryše dvojnásobný a na jinší polovičná pokuta dle snešení jejich býti má.

Protož my nadepsani cechmistři, nynější i budoucí, kdyby se tak tovaryši nechovali, k starším se hleděti bude, a trestání býti mají, a co by pak mimo to

následovalo více, k radě pánům cechmistrům utíkati se povinni budou, pro jistotu toho a zdržení pečť cechovní k těmto artikulům listovním a cechovním přivěsiti jsme dali. Čehožto jest datum dne 21. Julii A^o 1675.

Za starších cechmistrův Martina Škary
a Jana Zdarsy

Samuel Zábranský, písař
Kamenický.“

6. Cech krejčovský má jen korouhev s obrazy a slovy: „S. Panno Maria, pros za nás! S. Homo bone, pros za nás!“ Dle přiznání r. 1750 dostávala vrchnost darem od cechu krejčovského 35 kr., soukenického 1 zl. Onen („starý krejčovský“) obdržel cechov. řád o 32 artikulích od hr. Fr. Aug. z Valdštejna.

Zmíněný řád zní:

Já František Augustin, svatě říše římské hrabě z Valdštejna, pán na Třebíči a Doubravici a Novým Valdštejně, Jeho Milosti Císařské skutečná tajná rada, komorník a nad lejbquardy harteřův hejtman, Sv. Jana Hierosolimitanského rytíř, velké balej a kommandator Vídeňské a Krebnické komendy.

Známo činím tímto listem, jak nynějším tak budoucím, kdežkoliv čten neb čtoucí slyšán bude, že jsou přede mne předstoupili opatrní mistři řemesla starého krejčovského a poddani moji věrní a milí, a městys Staro-Radní Kamenice, mne za to slušně žádali, abych jim tu milost učinil a artikulův jejich cechovních, jimiž by sami sebe i své potomky říditi a spravovati mohli, pečeti svou potvrdil a vydal, a nad nimi jako věrný pán jejich ochrannou ruku držeti ráčil. Což tak činím a jim toho všeho, což se v tomto listu i v těchto artikulech nachází, potvrzuji, aby toho všeho bez překážky držitelův panství mého užití mohli.

1. Všichni cechmistři i mistři k společnosti cechovní připojení skutečnou pobožnost na sobě pronášeti mají, aby jeden každý z nich povinnosti k Bohu, sám k sobě i k svým spolubratřím, také i k jiným bližním dokazoval, aby nebylo nad čímž se zhoršovati doma i vně neb přes pole. Mezi lidmi mají prokazovati jedni druhým lásku a upřímnost, nemluvíti o jiných zle a mluvíti chtějícím brániti. Her, rozpustilostí, opilství, svárův, pranic, povykův a k tomu podobných hejskovských křtaltův žádnou měrou zjevně ani tajně, doma ani jinde se nedopouštěti, tolikéž v tance, noční toulky, pokřiky, dlouhého sedání, z čehož pohoršení pochází, se nevydávatí pod pokoutou 10 grošův bílých k cechu propadení.

2. Přijal-li by cechmistr odněkud pověst zlou o některém z cechovních bratrů, bez prodlení jej k sobě povolá a o tom tajně mezi sebou a ním samým napomene, a zvláště, byla-li by věc, kterouž o něm slyšel, veliká a zvláštní, jej pod svědomím, aby se z toho upřímně a věrně spravil, zaváže; jestli jej z jeho odpovědi tou věcí nevinného býti pozná, zase jej pokojně od sebe napomenouc i potěšíc propustí, a potřebuje-li toho radou i pomocí k obhájení dobré pověsti, a nevinu jeho podělí. Ale seznal-li by z jeho řeči hřích tak veliký, jehož by tajiti pro svědomí nenáleželo, a zvláště, jestli by se ten vyjevoval, spolu [s] blízkými sebe o to radu vezme, spolu s nimi o přetržení zlého se postará, aby pro jednoho celá společnost cechovní útržky trpěti nemusila.

3. Pro zachování dobrého řádu mezi vámi, mistry krejčovskými, ať jsou každého roku 2 osoby z plnosti cechu zřízeny, za cechmistry voleny a vyhlášeny. Ty pak osoby rok po řadě zběhlý povinnost cechmistrovskou i bedlivosti podle listu tohoto, i také, což by dobrého a vzdělavatelného bylo mezi vámi neb cechu vašemu, nad tím ruku a správu přední držeti povinni budou. Však ty přednosti ve všem dobrém a poctivém za příklad jiným mistrům cechmistrům mají býti a předčítí. A při takovém volení a vyhlášení jestli by se který mistr zprotivil a práce té na sebe přijíti nechtěl, a cech na mne neb na ouředníka mého to vznesl, v čemž by jemu to ode mne neb od ouředníka mého obráceno bylo, toho aby užil, a cechmistrem přece do uložení času aby zůstával. Pakli by se osoba která z cechmistrův něco nenáležitě dopustila a bylo by to proti řádu cechovnímu, ten ať jest dvojnásobným trestáním i pokoutou dvojnásobní od vás v cechu ztrestán a na mne jako vrchnost a pána svého (že se nerádně choval) takovou věc vznéstí, a tak všickni mistři poctivostí se předcházejíce a společností cechovní svázání

jsouce jeden k druhému na všelikých cestách (a zvláště k cechmistrům) náležitě chovati, a kdož by z mistrův tak se nechoval, ten ať jest ztrestán buď od cechu neb od cechmistrův podle zásluhy.

4. Při obnovení cechmistrův každý mistr povinen bude pro cechovní potřeby do cechu z svého měšce dva groše bílé Suché dni dáti.

5. Cechu aby se neobsílalo ke dni nedělnímu aneb v svátky výroční, a žádné jednání v ty dny aby nebyvaly (leč z důležité potřeby vrchnosti neb lidí přesporních), ale takové jednání k jinému dni aby odloženo bylo a v hodinu uloženou od cechmistrův. Kdož by z mistrův do cechu nepřišel, aby pokuty do cechu dva groše bílá složil, leč by toho příčinu slušnou a hodnou nemožnosti své ukázal aneb cechmistrům se opověděl, a to proto, aby se dlouhým očekáváním nemeškali a lidem rokův zbytečných nepokládali.

6. Mistr jeden každý řemeslo své aby spravedlivě dělal a díla nelehčil, a jestli by co nehodného naň od cechmistrův i od jiných mistrův uznáno bylo, takový ať do cechu jednu kopu grošů složí; však toho jim dopouštím, kteří nemají domácího díla, aby svobodu měli k trhu na prodej dělati dílo dobré a spravedlivé, aby se mohli chudí i bohatí živiti.

7. Mistr, který by se něčeho zlého dopustil proti své dobré pověsti a cti, ten oučinek jeho zlý, kdyby naň uznán a usvědčen byl před právem, purgkmistrem a raddou městys Kamenice, takový ať jest z cechu vyobcován; však toho i před vrchnosti tajiti nemají.

8. Mistr žádný jeden druhého krejčovstva aby nehaněl pod pokutou 3 gr. bílé.

9. Cech plný aby volil tovaryšům pořádek psaný vydati, podle něhož by se tovaryši věděli jak říditi a spravovati, a ten pečeti cechovní aby jim stvrzen byl.

10. Co se vybírání sukna i jiného krejčovstva od mistrův buď po domích neb v jarmark dotýče, toho aby mezi vámi nebylo; kdož by se toho dopustil, aby do cechu deset grošů bílých dal.

11. Mistr žádný dvou učedníků k učení řemeslu nepřijímej, leč by prve jednomu žádosti učinil; kdož by se z mistrův tak nezachoval, povinen cechu půl kopy grošů českých dáti.

12. Mistr žádný učedníka na řemeslo nepřijímej, než až nejprve o něm, že jest z lože poutivého manželského řádně zplozen, svědomí dobré dáno bude, a jinde nemá než v plném cechu jednat býti, a tu s počátku povinen bude připovědného půl kopy grošův českých a funt vosku do cechu dáti, po té učení pak druhý funt vosku. Jestliže by pak učedník ten svévolně z řemesla zběhl, z čehož zjedná jest, aby tomu mistru zůplna od rukojmí zaplaceno bylo. Pakli by učedník ten prostředkem smrti s tohoto světa sešel, tehdy toliko to, což by se za ten čas, pokudž u něho byl, podle smlouvy dáti dostalo, tomu mistru od rukojmí dáno býti má.

13. Řemesla krejčovského aby žádný u mistrův ani nikde jinde nedělal, kdož by se tomu řemeslu pořádně neučil a nevyučil, pod skutečným trestáním (kromě manželky a dítěte mistra toho). Kdož by se z mistrův toho dopustil, ten půl kopy grošův českých do cechu dáti má.

14. Jestli by se mistři kdy spolu svadili a zhaněli bez právního dokázání, taková dostatečně trestání býti a po půl kopě grošův českých dáti mají.

15. Co se čeledi chování dotýče od mistrův, aby žádný mistr tovaryšův více nechoval nežli dva a pacholika jednoho, a kdo by učedníka měl, aby pacholika nechoval. Pakli by mimo to tovaryšů více choval, ten půl kopy grošů českých a od cechu trestán býti má.

16. Co se placení čeledi dotýče, tovaryšovi po 2 gr. bílých a pacholíkovi po jednom groši bílým podle obyčeje starobylého ať se na týden platí. Však u kterých mistrův oprávky mají, na tom přestati mohou. Pakli by mistr viděl, že oprávky není a tovaryš neb pacholík nemohli by na tom přestati, a zvláště přes pole a jinde mistr s ním děláje bude moci svobodu mistr a vůli takovému čeledínu (zvláště pilnějšímu) podle zasloužení jeho přidati záplaty.

17. Mistr žádný jeden druhému tovaryše z verkštatů neodlučovati, aby u něho dělal, pod pokutou propadení do cechu desíti grošů bílých.

18. Jestli by tovaryš z verkštatů svého svévolně bez odpuštění a u jiného mistra dělati by chtěl, toho tovaryše žádný mistr (bez vůle toho mistra, od kteréhož vyvstal) neposazuj, pod pokutou 6 gr. bílých do cechu propadení.

19. Tovaryšův oprávký ať jsou puštěny 2 hodiny před večerem od času velikonočního až do času sv. Bartoloměje, a takoví tovaryši aneb pacholíci zase hned po sv. Bartoloměji v deset hodin na celém orloji bez přinucení vstávají a sobě večer do těch hodin na noc opravovati mají.

20. Který by tovaryš u mistra dílo maje v pondělí zahálež, tomu za půl týhodne buď vyražena mzda jeho.

21. Tovaryš kdyby chtěl vandrovati, týden má napřed dáti mistru věděti, a pacholík dvě neděle.

22. Tovaryš žádný ani pacholík od mistra svého nevystává dvě neděle před hody, též před jarmarkem a v jarmark neb po jarmarce pod skutečným trestáním.

23. Tovaryš neb pacholík, kdyby do městečka přivandroval a dělati chtěl, mistr ten, kterýž by ho posaditi mnil, od hospodáře z hospody ne odjinud posaditi jej má, a to pod pokutou cechu dvou gr. bílých.

24. Tovaryš, který by zahálež, u mistra dělati moha, nechtěl, ten ať nemá svobody jen do třetího dne zaháletí, a potom aby vandroval. Pakli by přece zahálež věda o tom, že zaháletí nemá, ten takový má od cechmistrův šatlavou ztrestán býti.

25. Tovaryš, který by přivandroval, a přislíbil-li by u dvou mistrů dělati, má u toho dělati, kterému nejprve přislíbil, a nechtěl-li by u něho dělati, ať přece vandruje.

26. Tovaryš řemesla krejčovského, když by mistrem chtěl býti aneb jsouc někde jinde mistrem sem se dostal a řemeslo své v městečku Kamenici dělati chtěl, ten každý, když by se cechmistři měli do cechu sjíti, cechmistra za vstoupení den před tím žádej a s přáteli dožádanými před cech vstoupic úmysl svůj a žádost oznam, že řemeslo své krejčovské k ruce své mezi jinými při cechu dělati chce, list řádného zplození svého i také list, že se pořádné řemeslu učil a vyučil, a tudíž (jsa prve jinde mistrem) zachování své dobré (podle pořádku) ukáže, před cechmistry a mistry předloží. Když by se to, že by takový list zachování dobré jeho pořádně bylo, našlo a seznali, tedy má takovému puštěno býti, aby jako jiný mistr krejčovské řemeslo k ruce své svobodně dělati mohl, avšak před tím ten tovaryš nejsouc prve mistrem, tolikéž i ten mistr, odkudž by se koliv sem dostal, povinen bude napřed řemeslo své krejčovské v kusích náležitých podle uznání a na schválení cechmistrův a mistrův rukou svou ukázati a 2 funty vosku do cechu položit.

27. Mistrovský syn aneb kdož by sobě (jsouc toho řemesla krejčovského) mistrovou neb dceru z řemesla pojál, ten povinen bude do cechu 2 funty vosku dáti, a cechmistřům má rukoudáním slíbiti, že v slušných věcech jako mladý mistr i jinak všelijak v dobrém cechu poddán bude.

28. Žádný buď mistr neb tovaryš neb pacholík nenáležející a nejsouc trpící s cechem k ruce své řemesla krejčovského v městečku Kamenici, ani nikdež po vesnicích na panství mém v jedné míli okolo něho, jako v Malé Kameničce, v Čechtině, v Koutech, v Čichově po domích pokrytých aby nedělali; pakli by se kdo toho dopustil, aby jemu to dílo od cechmistrův a mistrův krejčovských pobráno bylo. On pak skrze to šatlavou trestán býti a pokuty jednu kopu groší českých do cechu propadnouti a položití má (krom osoby stavu rytířského v příbytku jeho, těm se zbraňovati nemůže). Kdež by se pak takový krejčí (totiž štolíř) buď v městečku Kamenici aneb v kterékoliv dědině na panství mém u kterékoliv poddaného mého přechovával, cechmistři a mistři, kdyby se jeho doptali a o něm přesvědčiti mohli, mají to hned cechmistřům oznámiti, a cechmistři nemeškajíce mají osoby dvě nebo tři z cechu do toho příbytku k témuž hospodáři vyslati, aby takového štolíře (jsouce v díle postižen a vyzdvížen) vzali a do cechu jich přivedli. Pakli by jim ten štolíř povolen býti a s nimi jíti nechtěl, tehdy rychtář aneb ouřední osoby v městečku Kamenici a vesnic, poddaní moji, mají v tom osobám od cechu vyslaným nápomocni býti, a takového štolíře k tomu, aby před cechmistry a mistry řemesla krejčovského, kteříž se k němu vedle nahoře označeného nařízení mého zachovati mají, postavil, moci dostatečně přidržeti budou. Jestliže by se pak napřed psané ouřední osoby, poddaní moji, toho učiniti zbraňovali a tomu štolíři na ruku byli, vznesa tu věc na mne neb na ouředníka mého, ty osoby ouředné aby úředník můj dostatečně věži ztrestal. Ten, který by takového štolíře v domě svém přechovával, povinen bude mně, pánu dědičnému,

velikou bečku soli za pokutu dáti, a to proto, že se vedle zřízení mého ode mne jim vydaného (kteříž se jim při každém obnovení úřadu a soudech čte, aby žádný stolířů aneb krejčích nepřechovával, zapovídá) nezachoval, a to tolikrát, kolikrát by se koliv toho dopustil.

29. Jestli by umřel kdo z cechu, buďto mistr, manželka neb dítě jeho, též vdova neb některý tovaryš řemesla krejčovského, povinen bude každý mistr s čeládkou svou v čas od cechmistrů uložený, ten skutek učiniti, a to mrtvé tělo k hrobu sprovoditi pod pokutou dva groše bílé.

30. Co se všelijakých v tomto listu položených a nařízených peněz a peněžitých pokut dotýče, to ne jinam než do truhlice cechovní k dobrému cechovnímu ať se skládají, a potom při každém obnovení cechu co se tak nacházeti bude (toho marně na kvasy nevykládajíc), ať mezi mistry rozpůjčí na ten a takový způsob, aby každý z nich při obnovení cechu, což mu půjčeno bude, zase novým cechmistrům odvozovali, a tak vždy jedni druhým počet pořádný aby činili a poznávati mohli, jak mnoho a kterého roku do pokladnice přibude. Tolikéž tovaryši jejich krejčovští ať s pilností do pokladnice své tovaryšské při společném scházení se na hospodě jich skládají, aby v čas potřeby buď v nemoci aneb v jiné příhodě tovaryši vandrovnímu fedruněk a pomoc učiniti mohli a jemu po domích z jednoho do druhého vybíratí a žebratí nedopouštěli, a je k tomu mějte, aby takoví tovaryši nemocní (ač by kteří by byli) domácí u mistra svého, vandrovní pak na hospodě krejčovské zůstávali.

31. Tak ať jsou cechmistrů povinni od tovaryšův starších podle příležitosti času, jak mnoho peněz v pokladnici mívají, a nač je vydávati budou, počet přijímati, a k tomu aby daremně a bez potřebné peněz tovaryšských neutrácely, dohlídali.

32. Jestli by který krejčí jsa z jiného panství a s cechem tímto trpící nejasa, dílo odsud bral a nosil a v tom byl postižen, neb aby naň to usvědčeno bylo, takovému ať jest dílo pobráno a k cechovnímu dobrému obráceno buď, nad to ten a takový podle uznání cechmistrův šatlavou trestán býti a pokuty jednu kopu groší českých dáti má pro výstrahu, aby se jini toho nedopouštěli.

7. Cech kožešnický. Dochována cech. korouhev; na jednom obraze (2 lvi drží kožešinu s holubičkou na ní) jest nápis: „Kožešnický cech od Noe 1842“, na 2. sv. Jan Křtitel.

8. Cech říšský (= reichscech); původně v něm byli koláři, bednáři, zedníci a stolaři; později se k nim přidali tesaři a sedláři. U Jedounů jest pokladnice jeho pěkně zpracovaná a nahoře ozdobená písmenkami: TRDMS II PKTC II TCKM.

V truhlici se uschovává „Kniha mistrovská z r. 1810“, „Kniha přípovědní z r. 1837“ a pečeť („* WAGNER-BINDER-MAVRER-TISCHLER-IN-KAMENITZ“) z r. 1793 s odznaky jednotlivých řemesel. Na cech. praporu obraz Nejsv. Trojice.

Všechny cech. korouhve stávaly v kostele, od poslední opravy v místnosti ve věži za kůrem; jen mlynáři svou korouhev mají při pokladnici. — Z býv. řemesel dořukalo soukenictví; obuvníků jest sice v městečku velký počet, leč nedělají jako samostatní mistři, ale jako vyučenci pracují do třebických továren.

Lazebníci se připomínají zde 2: r. 1529 Jiřík z Meziříčí, r. 1533 Martin z Březníka.

Mlýnů jest 9: Válcový „Kremláčkův“ (č. 53.) s pilou a krupníkem, Dočekalův (zv. „Poláčkův“) (č. 54.) s pilou, Chlubnův (zv. „u valchařů“ neb „obecní“) (č. 62.), jenž býval obecním (v. t.), s pilou, Molákův (zv. po Janu Valovi „Valů“) č. 103. nemele, Mašterův (dle Fr. Valy „Valů“) č. 101., válcový

„Hrubých“ (dř. „Dlouhých“) č. 126 se šindelkou a benzinovým motorem, Pekárkův či Heimrichův (dř. „Fejtů“) (č. 127) se šindelkou (býv. škrobárnou), válcový „Žákův“ (dř. „u Jurkasů“) (č. 128)¹⁾ se šindelkou, válcový „Vostálův“ (zv. „u Tlaskalů“) č. 129.²⁾

K živnostenskému společenstvu odtud patří: 8 krejčích, 34 obuvníků, 4 kováři, 4 truhláři, 4 koláři, 3 bednáři, 3 hrnčíři, tkadlec, 4 pekaři, zámečník, 2 sedláři, sklenář.

Obchodů jest: 5 kupců, 3 řezníci, 9 hospodských, 4 se strižným zbožím, 10 hokynářův a zelinářův.

Průmysl zastoupen továrnou na rukojeti k deštníkům v býv. kontrib. sýpce, 2 cihelnami (kruhovka patří Hrdličkovi), 2 ševcovskými dílnami, bělidlem a strojním zámečnictvím; dělají se zde košťata, dřeváky, bačkory, domácí plátno, běhouny na podlahu ze zbytků látkových.

X. Rodáci.

Jakub z Kamenice, básník a spisovatel nábož. řečí, † 1565 ve Vel. Meziříčí. Frant. Kramář (zv. posud Fr. Krommer)³⁾ (* 27./11. 1759, † ve Vídni 8./1. 1831), dvorní skladatel hudební a kapelník, ředitel kůru v Pětikostelí v Uhřích, čestný člen pařížské konservatoře, posléze cís. komorní strážce dveří. Hudebního vzdělání nabyl u strýce v Tuřanech.⁴⁾ Skladeb jeho se čítá na 150. Jos. Neuman, c. k. voj. lékař (* 1799, † 5./6. 1880), dr. Václav Hrdlička, c. k. štábní lékař (* 9./9. 1822, † 21./5. 1881), Emil Neuman, zemský soudní rada, rytíř řádu Frant. Josefa (* 9./5. 1841, † 29./11. 1890), Frant. Hrdlička, farář v Želetavě (* 22./10. 1817, † 26./7. 1901), Karel Žák, farář v Olšanech (* 8./8. 1854, † 1892), Frant. Zábranský, vrchní pošt. kontrolor (* 1./4. 1838, † 24./10. 1907), Karel Kremláček, kaplan v Obřanech (* 15./10. 1866, † 9./7. 1899), Felix Krula, zemský oficiál (* 13./1. 1858, † 1896).

¹⁾ Mlýn s 1 slož. náležel r. 1655 Jiříkovi Vostálovi, po něm Markovi Vostálovi, r. 1749 Janovi Dočekalovi, r. 1775 Karlovi Jurkasovi.

²⁾ R. 1631 se přiznal Pavel Soural, že Matějovi Tlaskalovi od mlýna jeho odnesl vozní kolo (3. list od zadu v knihách „Kšaftů“); r. 1644 se připomíná Jiřík Tlaskal jinak Vostal; t. r. prodal Pavel Konický Janovi Nebožátkovi svůj nápad (50 zl.) na gruntě a mlýně Tlaskalovým za hotových 12 zl. (R. 485.).

³⁾ Ř. Volný (M. M., VI., 577) nazývá jej Fr. Krommer, podobně Alois Pátek ve svém Jihlavském okrese (str. 176.); dle Ottova Slovníku Naučného (XV., 246), Riegrova N. S. (IV., 1019) se nazýval Krommer; kdežto v onom se píše, že se nar. v Třebíči r. 1760, udává se správně v tomto, že v Kamenici. V kamen. matrice z r. 1759 napsán jest „Kramář“, za poněmčovací doby nazýván byl „Kramer“ neb „Krommer“.

⁴⁾ Oba slovníky píší chybně, že „v Turasu“; Tuřany, něm. Turas.

Ze žijících jest dr. Lamb. Jelínek lékařem ve Vídni (* 14./9. 1848), Jos. Beránek učitelem (* 19./3. 1858), Fr. Beránek pošt. kontrol. (* 16./11. 1859), Bourek Narcis úředníkem, Ot. Blahouš lesníkem (* 4./4. 1883), Šandor Hrdlička pošt. off. v Serajevě (* 12./1. 1879), Karel Chlubna stavitelem v Jihlavě (* 14./10. 1879), Fr. Jelínek úřed. při c. k. minister. (* 28./11. 1865), Fr. Klimeš farářem v Křtalku (* 20./1. 1867), Fr. Kratochvíl lesníkem (* 10./9. 1844), Fr. Krula prof. ve Vídni (* 21./3. 1847), Julius Krula správcem školy v Nov. Poddvorově (* 23./2. 1863), Fr. Sax berním (* 24./4. 1874), Karel Štava pošt. oficiálem (* 13./12. 1870), Fr. Veškrna pošt. kontrol., Jos. Záborský kaplanem v Zabrdovicích (* 19./2. 1880), Marie Zábranská učitelkou ve Vídni (* 21./11. 1864), Karel Zimola kaplanem ve Vážanech (* 23./8. 1875), Jos. Žák správcem školy v Kostelci (* 16./1. 1860).

XI. Dobročinné ústavy.

Chudobinec u kostela založil farář Ig. Vyškovský pro chudé; účty jeho vedeny ve far. chudob. ústavě. Nyní polovice domku ponechána pro nakažlivé nemoce, ze 3 světniček určena jedna za umrlčí komoru, jednu obývá zvoník, a v třetí bydlejí chudí.

Mimo farní chudob. ústav zřídila si obec vlastní.

Raiffeisenka zahájila činnost pro celou farnost r. 1901.

Samoty: Brodek či Březina (7 č. s 41 obyv.), Prosejn (5 č. s 55 obyv.), bývalá ves.

MĚSTSKÝ ARCHIV.

A. Knihy.

I.

Knihy smluv svatebních (K. s. s.) (zv. i „Knihy městské“) obsahují 338 listů (nověji stránkovaných) vytržených z větší knihy; některé listy jsou vystřiženy. Zápisy počínají se r. 1579 a sahají až do r. 1735; jedna smlouva z r. 1738 jest ve-psána na list 313. a 314.

Smlouva svatební „dobrovolná celá dokonalá“ (za dob lute-ránských i „křesťanská“) dále se s dovolením neb z poručení vrchnosti (na př. J. M. vysoce uroz. p. Smila Osovského z Doubravice a na Třebíči) neb jejích úředníkův (r. 1579 uroz. vládyky p. Albrehta Kottštejnského z Kottštejna a p. Bo-řivoje Bořka Napoliského ze Záchrašťan, 1591 uroz. p. Jakuba Vilímovského z Vilímovic, 1592 uroz. p. Jana Krašovského z Skal, 1600 p. Jana Třebického z Skůru [r. 1603 purkrabí a správce panství Třeb.], 1612 p. Pavla Žitavského, 1637 Simeona Žlutického z Lomnice), v domě radním za přítomnosti dobrých a pocti-vých lidí a přátel se strany ženicha i nevěsty, jakož i za úřadu neb před úřadem (r. 1712 „před přítomností celého počestného úřadu“, purkmistra a všech radních).

Ze zápisův jsou důležitý: R. 1579 svědčili z Kamenice To-máš, farář, Jan Kučera, Řehoř ze starého rathúzu . . . (7.).

R. 1580 byli svědky Matouš Molák z Vržanova a Jiřík, mly-nář z Kameničky (9.).

L. P. 1583 v pondělí po sv. Bartoloměji s dovolením uroz. vládyky p. Bořivoje Bořka Napoliského ze Záchrašťan staly se smlouvy svatební mezi Havlem, synem Ráčka z Věžnice, synem pana Matouše Grüna z Štyrzenberka a na Lukách, strany jedné a Ludmilou Souralkou z Kamenice, kmetičnú J. M. Páně, strany druhé . . . (20.).

L. 1586 vzal si dle svat. smluv Bartoň, dvořák z Malé Kameničky, Dorotu, vdovu po † Janovi Němčíkovi, kmetičnú J. M. . . . (33.).

R. 1586 se ženil Bartoň, dvořák z Malé Kameničky; bral si Dorotu, vdovu po † Janovi Němčíkovi z Kamenice . . . (33.).

L. 1587 staly se smlouvy svatební mezi Valentinem Těno-chem z Hlivic, ty časy rektorem školy městečka Staré Kamenice, a Kateřinou, dcerou Tobiáše Krejčího, souseda zde-jšího . . . Stalo se za přítomnosti ctihodných pánův prelátův: ctihodného kněze Jiříka, p. děkana města Polné, a ctihodného kněze Kašpara Albina Hořepnického,

ty časy správce církevního městyse Staré Kamenice.. (36. a 37.).

R. 1591 staly se ve dvoře manském svat. smlouvy mezi Pavlem, synem Pavla Petrovského, mlynářem pod Sokolím, a Martou, dcerou Jana Kocmana, dvořáka z Bítovčic... (37.).

R. 1595 podepsáni jsou jako svědci při svat. smlouvách Judity, dcery † Ludvíka, někdy písaře radního zdejšího: Bernart, dvořák jeclovský, a Jan, dvořák řehořovský... (43.).

R. 1596 byl svědkem kněz Vít loucký (= z Luk) (44.).

L. 1597 z poručení J. M. vysoce uroz. p. Smila Osovského z Doubravice a na Třebíči dána jest k stavu sv. manželskému Marta, dcera † Martina Randule z Kamenice, Janovi Hňupovi, svob. dvořákovi ve Vilímovičkách...¹⁾ (46.).

R. 1598 Šebestián (= Šebesta Nadějovský), soused kamenický, dal k stavu manželskému svou dceru Dorotu Jiříkovi, řehořovskému dvořákovi... (49.).

L. P. 1599 byly svat. smlouvy v Polné, dle nichž si panna Alžběta, dcera p. Ondřeje Doležala, měštěnína polenského, brala Jana, syna p. Tomáše Puknarara, souseda městys Staré Kamenice... Oddáni byli od dvojctihodného kněze Václava Romence, p. děkana polenského... Mezi svědky strany ženichovy byl uroz. p. Křištof Schreibrsdorf z Nešvic... (53. a 54.).

R. 1601 poctivá panna Anna, dcera ctihodného kněze Adama Petridesa, ty časy faráře městyse Staré Kamenice, byla zasnoubena poctivému mládenci Tomášovi Puknarovi, synovi † Jiříka Puknarara, někdy měštěnína města Polné; oddáni byli od ctihodného kněze Jiříka Bakovského, ty časy faráře veselského. Se strany nevěsty byli svědky ctihodní preláti: kněz veselský Jiřík, kněz netínský Adam, se strany ženicha: p. Jan Těnoch, p. Jan Heřmanský, p. Václav Brodský, písař města Polné, p. Bartoloměj Beránek z Měřína. (62. a 63.).

R. 1602 při svatebních smlouvách vdovy Doroty Šedé z Vržanova se Šimonem, synem rychtáře rybenského, byl svědkem se strany nevěsty uroz. pan Jan Adam Volbram ze Štěkře... (70.).

R. 1604 po dokonání svatebních smlouvách v stav manželský potvrzení byli Ondřej, syn Petrův z Řehořova, s vdovou Annou Šebestovou z Kamenice od ctihodného kněze Daniele Horského, „správce církevního kamenického“... (75.).

R. 1605 se ženil Jiřík Mlekosový, dvořák ze vsi Chlumu, syn dvořáka Adama, s Martou Tluksovou, vdovou po Tomáši Tluksovi z Kamenice... (82.).

¹⁾ Hor. Vilímovice (okr. třebický).

R. 1606 potvrdil snoubence v stav manželský ctihodný kněz Matěj Domažlický, správce a kazatel církevní náš kamenický (86.), jindy „správce kamenického lidu Božího“ (89.).

R. 1607 se ženíl Matouš, syn Pavla, dvořáka z Brancouz, s Magdalenou, dcerou Pavla Ondrového z Kameničky... (88.).

R. 1620 staly se smlouvy mezi Vítkem Matějkovým na místě Anny, dcerky jeho, a Jiříkem Javůrkem, pastorkem Vítkova, dvořáka přímělkovského. (117.).

Na listě 121. poznamenána pamět smluv svatebních pana Tomáše Kropáče, souseda městys Staré Kamenice, s Lidmilou, vdovou po † Janovi Molákovi, sousedovi dědiny Vržanova. Stalo se r. 1621 v dědině Vržanově ve dvoře paní nevěsty.

R. 1621 v úterý svatodušní staly se smlouvy svatební mezi purkmistrem Tomášem Cvrčkem a Alžbětou, dcerou po † Říhovi, řezníkovi, za správce církevního, kněze Matěje Pešíny kamenického... (127.).

R. 1621 (datum dne vynecháno) ženíl se Jeremiáš Horáček Třebický, písař kamenický, s Dorotou, vdovou po † Říhovi, řezníkovi. Se strany ženichovy byl při smlouvách ctihodný kněz Jakub, správce l. B. (lidu Božího) v Lukách, a p. Ondřej Mlejnský, úředník v Lukách... (128.).

L. 1621 v úterý před Proměněním Pána Krista staly se v Bohdalově v domě p. Jiříka Hedbávného svatební smlouvy za přítomnosti přátel se strany ženicha Jarolíma Kordíka z Kamenice: ctihodného muže, kněze Matěje Aydy, správce církv. kamenického, purkmistra Tomáše Cvrčka a Mikuláše, rektora... (136.).

L. 1626 dne 16. srpna staly se smlouvy v domě radním za přítomnosti... dvojctihodného muže, kněze Šimona... (137.).

L. P. 1638 dne 9. února... A tak od hodiny smluv zavřených manželé nedílní a nerozlučitedlní zůstávají, kteříž i za pořádné a poctivé manžely od správce církevního, K. Jana z Pihavého, p. děkana města Třebíče vyhlášení jsou... (148.).

L. P. 1639 dne 25. ledna se poznamenává:... snoubenci (Jakub Havlík, syn po † Havlovi Pospíchalovi, jinak Sedlákov, a Dorota Tlaskalova, dcera Matěje Tlaskala) za pořádné a poctivé manžely od správce církev. města Třebíče, K. Václava Burše z Kojetína, v chrámu Starokamenickém v přítomnosti mnohého lidu vyhlášení jsou... (150.). N. B. Když kněz nebyl volán, napsáno: A tak od hodiny smluv zavřených manželé nedílní a nerozlučitedlní zůstávají... (153.).

R. 1642 se píše v „knihách purgkrechtních“... (155.).

Jak se psávala taková svatební smlouva, stůžž zde příklad: Léta Páně 1584 v středu po sv. Vavřinci s dovolením urozeného vládky pana Bořivoje Bořka Nepoliského z Záchrašťan, úředníka na Třebíči, staly se smlouvy svatební celé a dokonalé mezi Janem Prugnarem (rodákem z Polné) strany jedné a Reginú, vdovou pozůstalou po n. (nebožtíkovi) Ondrovi, řezníkovi z Kamenice, kmetičnú J. Milosti Páně, strany druhé, a to takové, že nadepsaný Jan Prugnar vzal jesti sobě Reginu k stavu sv. manželství na ten způsob, aby sirotkův do vůle vrchnosti chránil a jim v ničem, jako by vlastní byli, neubližoval. Jestliže by která děvečka k letům dospělým přijíti a se vdáti měla, tehdy Jan Prugnar spolu s manželkou svou výpravu, jakž na děvečky náležeti bude, dáti a vybyti má. Což by pak Regině spolu se sirotky rovným dílem spravedlivě náleželo, buď málo nebo mnoho, s tím se jemu se všim jako věrná manželka, nic sobě nepozůstavujíc, zadala. Za druhé. Což by Janovi Prugnarovi spravedlnosti po rodičích jeho náleželo aneb náležeti bude, to také manželce své jako věrný manžel, nic sobě nepozůstavujíc, zadal. A tak toho všeho jako věrní manželé společně užívati mají. Stalo se za přítomnosti osob úředních městyse Staré Kamenice, zejména těchto: Jiříka Strouhala, purgmistra staršího městyse Staré Kamenice, Martina z Starý hory, Jiříka Navrkala, Jiříka Slámovýho, Mikuláše Randule, Buriana Němčikova; i také za přítomnosti přátel ženichových: slovutných pánův sousedův polnických, zejména těchto: Jana Chmelíka, primatora města Polné, Adama mošnaře, Matěje Nechuty, Partle kožišníka, Křištofa, písaře důchodního, Václava, písaře radního města Polné. (24. a 25.).

II.

Městské knihy (dle svědectví na listě 86. a 206.).

Jest to zbytek (o 363 listech) větší knihy; listy za poslední doby stránkovány (kéž by se to nebylo stalo!) podobně týmž znatelem archivním, jako první knihy — bez ladu a skladu; i události vylíčené na 2 listech jsou odtrženy od sebe! Název „Kniha trhů a kšaftů“ pochází od téhož. Původní jednoduchý kožený obal, v nějž jsou všity listy, jest dochován.

Obsahují zápisy z l. 1529—1754tých smluv (jež dály se na právě za úřadu . . .) o kupech a prodejkách domů, polí, pustotin, pohořelých míst, o ročních splátkách na domy či veruncích a o odkazech sirotků.

Důležitější výpisy z nich jsou:

L. P. 1532 stala se smlouva pánem J. M. mezi kamenickým a luckým o sůl prodávání, pánem uroz. (Janem) Jetřichem z Boskovic na Třebíči a za uroz. pana Čeňka, ty časy úředníka na Třebíči. Přitom sú byly osoby z Kamenice: purkm. Václav Průšů, a z obcí Jan Mikulášů, Václav Kochů. (Určeno), aby

nebylo v žádné obci prodávání, kteréž ku právu kamenickému přináležejí. (4.).

Z úředníků na Třebíči se připomínají: 1544 uroz. pan Florian z Kojetína, 1546 pan Bohuslav Petrovský, r. 1550 pan Diviš Dvořecký, 1563 p. Daniel Kytlice, 1571 uroz. vládyka Šimon Vídeňský z Čes. Ostrova (140.), 1572 p. Megnuš Bukovský z Hustiřan (72.), 1579 p. Bořivoj Nepoliský ze Záchrašťan (109.), 1650 p. Jan Foltýn Boček, 1655 uroz. p. Jan Khesler Libenský, 1656 uroz. p. Jan Rudolf Pech; na Rudolci býval úředníkem r. 1583 vládyka Jan Stříbský z Kružce¹) (164.).

R. 1544 za úřadu Jiřího Krejčího a rychtáře Ondry Štěbetkova koupil zdejší písař Jiřík grunt „školu starú“ za svobodný sobě a svým budoucím od úřadu za 18 kop míš. (61.).

R. 1550 první pátek v půstě stala se smlouva na Třebíči za přítomnosti uroz. pánův: p. Bohuslava z Zdenného (Zdenína), p. Václava Věžníka, p. Václava Hodického, p. Václava Chroustenského, p. Petra Mrakše, p. Divíše Dvořeckého z Dvorcův, úř. na Třebíči. Smlouva se týkala Matouše Kana z Rouchovan, roz. z Kamenice. (46.).

R. 1555 stala se smlouva, dle níž pustil za 40 kop gr. míš. Janovi Molákovi²) z Vržanova Matěj Kalný z Bítovic, strýc jeho, dvůr ve Vržanově se všemi užitky, rolími, lukami a lesy (102.).

L. P. 1563 za rychtáře Václava Bártova prodal Budinskému Bartoň, dvořák z Kameničky, kus rolí pod cestou proti rybníčku Štěpánovu (109.).

R. 1569 zaměnil uroz. pan Zikmund Zachař z Ploštišť s Janem Němčíkem pole; onen postoupil tomuto polodíly při Dopitových Nivách, Němčík onomu v Dlouhém Křovi (134.).

R. 1679 koupil dvojctih. p. farář Václav Bernart Janotík od p. Jana Lasnitzra, hejtmana panství Třebického, jednu seč, kteráž někdy od Jiříka Randuly od pustého gruntu Smilovského byla koupěna (136.).

R. 1574 za rychtáře Jiřího Strouhala koupil Matěj Poláček od Tomáše Nevrkle mlýn s rolími, sečemi tak, jakž sám užíval Chyba, šafranice, též s těmi rolími, kteréž koupil od sousedů z Malé Kameničky, . . . za 500 kop gr. (143.).

R. 1585 povolila obec Kamenička Bartoňovi dvořákovi, ježto týž dvořák k obci pustil kus místa, kde jsou sobě ku obecní potřebě rybníček udělali, aby sobě trouby, kudy by volně vodu do svého dvoru od rybníčku, který jest ve vsi, mohl vésti (155. a 165.).

¹) R. 1586 koupil si mlýn u Ivančic zv. podnes „Stříbský“.

²) Podnes náleží dvůr též rodině.

L. P. 1590 Mikuláš Hrůza prodal svůj mlýn s rybníkem (se sádkami) nad týmž mlýnem i s kusem rolí a loukou, jakž plot Jana Fouska ukazuje, Tomášovi Pruknarovi za 135 kop. (167.).

Jan Kocman, dvořák z Bítovčic, prodal r. 1591 Šimkovi, zdejšímu mlynáři, kus stráně, která ke dvoru jeho náležela, za 13 zl. (192.).

R. 1722 prodal uroz. p. Frant Václav Pišely, býv. hejtman Třebic. panství, za 20 zl. rolí Randulovskou ležící u Jelínkova mlýna, Tomáši Kozlíčkovi, sousedu a spolu radnímu zdejšímu (348.).

Mezi daty jest i toto: R. 1544 za úřadu Jiříka Krejčího . . . na den mistra Jana Husi (15.), r. 1551 v pondělí den mistra Jana Husi . . . (75.) a r. 1553 dne památky sv. mistra Jana Husi, mučedníka Božího . . . (84.).

R. 1536 poručil Šrámek 10 kop míš. na zvon za úřadu Šimáčkova. (7.). Lázeň v městečku Kamenici koupil r. 1529 za staršího Jana Štebetkova s jeho tovaryši a za rychtáře Matúše Němčíkova Jiřík z Meziříčí za 36 kop gr. míš. od Pátky. Přidal Pátka Jiříkovi kohouta, 3 slepice, stůl a pilu, 2 břitvy, 3 patochy, baněk 30 a 12 škopků (33.). R. 1533 Martin z Březníka od kamenického úřadu za 23 kop gr. míš. (10.). Ještě r. 1549 platil splátky Martin, lazebník; po něm 2 leta Mašek; bylť r. 1550 koupil smlouvou na právě touž lázeň od matky Mašek za 60 kop míš. Tutěž (. . grunt prodal „lazien“ . .) prodal 1555 Gregor sám od sebe i manželky své a dítek svých Jiříkovi, synovi Jana Žižky z Měřína, za 61 kop míš. (100.). Dopátrati se souvislosti v prodejších lázně nelze, poněvadž mnoho listů v těchto knihách chybí.

V l. 1577—1579 kladl peníze kněz Michal . . . (III.).

Z dvořáků v Kameničce (= Malé Kameničce) znám r. 1563—1588 Bartoň, 1600 Vít, 1633 Tomáš Pecka, (odtud dvůr zván „Peckovský“), s poč. XVII. věku Jan Kessler, po něm Marek Navrkal, jenž r. 1656 byl jmenován jako 1½ láník.¹⁾

R. 1618 prodal Havel, řezník, krám svůj řeznický za 12 zl. Janovi Honzlíkovi (274.).

R. 1751 se vzpomíná počestný úředník Karel Mann, soused „náš Kamenický“, jemuž u Strážky za roční plat 12 kr. puštěn kus zahrady podle Šeb. Jedouna a Fr. Krčála (57.).

Berně královská, jakž se od starodávna dávala, obnášela 8 kop a 22 gr. na míšenský počet.

Na vnitřní straně zadní obálky v knize jsou napsána důvěryhodná slova:

W pana Buoha lidy daufagyczch
Newidiel sem opusstiených. Anno 1579.

¹⁾ Dnes patří Fr. Lavičkovi.

III.

Knihy zv. „Kšaftové“

v původní (z r. 1579) vazbě mají na 1. listě vepsáno Martinem Zábranským, v ty časy písařem radním: „Leta Od narození Syna Buoziho Tisyczyho pietisteho Sedmdesateho dewateho“ za správy urozeného vládyky pana Bořivoje Bořka Neposkýho (= Nepoliského) z Záchrašťan etc., ty časy úředníka na Třebíči, tyto knihy, jenž slove „Kšaftové“, do městys Staré Kamenice založeny jsou; v kterýchžto knihách kšaftové pořádně od lidí ležících na smrtelné posteli se činiti a do nich vpisovati mají.

Cžiň dobře, sslechetně y take práwě,
Nebog se Cysaře ani též Krále,
Tak chwálu od každého budeš gmíti,
Kdyžto před Lydi smíti budeš jíti.

Der seinen Jungen hatt gewaldt, Meliora sunt vulnera diligentis,
Der wirdt mit Ehren werden alt. quam seua auscula bladiensis.

Předmluva na 2. listě zní: „Bořivoj Bořek Nepoliský z Záchrašťan, úředník na Třebíči. Povinnost každého člověka v přednosti postaveného jest a býti má taková, aby sám v dobrém řádu předně k Bohu, potom i k lidem sebe vyšším, rovným i nižším, stál, aby též jiné v dobrý pořádek uvodil. A tolikéž k umenšení své práce a v rozličných příčinách starostí i soudův zápisy sobě pořádně zapisovati a vyřizovati dáti má. Z kteréž příčiny při tomto městys, poněvadž nejedny věci v dobrý řád uvedeny jsou, uznáváje toho potřebu velikou, aby nějaká správa při spisování kšaftův a vpisování jich do těchto knih byla pro mladší, kteří by do úřadu se dostávali a ode mne na místě J. M. pána sazení kdykoli byli, toto vám poznamenati jsem poručil. Nejprvé, co by kšaft sám v sobě byl, a jaký rozdíl kšaftů pořádných od nepořádných jest, čeho by se od toho, kdož kšaft činiti chce, i kteříž by na něj šli, šetřiti mělo.

Kšaft pak jiného není nic než člověka toho, kdož by o svém statečku jej činiti měl, jistá svobodná a dobrovolná usouzená vůle, před těmi, kdož k tomuž nařízení jsou, oznámená neb sepsaná a kšaftujícího smrtí stvrzená. — Mezi kšafty rozdíl také jest ten, že někteří jsou pořádní, totiž kteříž se podle obdarování a ne proti smlouvám a zadáním činí, nepořádní ti, kteříž proti obdarování, smlouvám a zadáním se činí.

Spůsob při kšaftu toho, kdož by jej činiti měl, tento zachovávan býti má: Když by na sobě těžkost znal a maje statek, dítky i manželku i jiné přátely, to pilně u sebe aby uvažoval, má-li svůj statek svobodný, nezavázán-li jest někomu, jestli komu co dlužen, to aby všecko uváže poznamenati dal. Též komu by svůj statek i jak mnoho neb málo dáti a poručiti chtěl, tak aby po něm o týž statek různic a nevolí i nařikání i klnutí, jakž se

to trefovává, ušel. Protož úřadu, jsa na tom v své mysli ustaven, k sobě prositi dáti má.

Purgkmistr a konšelé při kšaftech takto se chovati mají: Jsa žádán podle obdarování se dvěma konšely nemeškajíc jíti má; pakli by purgkmistr sám nemohl jíti, tehdy na svém místě, jednoho poslati má tak, aby tři z úřadu vždycky byli a písař čtvrtý. Při činění kšaftu toho pilně šetřiti mají, aby nemocného k žádným odkazům nenutili, a to aby nemocného pěkně napomenuli, aby dluhy své i jiných jemu zase sepsati dal. Item tázati ho, není-li svým statkem někomu zavázaný jakýmikoli smlouvami aneb zadáními. Též aby slušnou mírnost v odkazích zachoval, aby potom po smrti na sebe naříkání neměl a nápadníkům příčiny k soudu nedal, kterážto vůle jeho, když se tak spíše, v tajnosti zpečetěna býti má a potom čtena, jakž pořádek, ve 4 nedělích nápadníkům otevřena, po přečtení pak dotázka na nápadníky býti má, dovolují-li. Kšaft tu po dovolení hned do těchto knih zapsán býti má. Proti kšaftům pořádným soudův nedopouštěti, leč by naučení z vyššího práva na to vyšlo. Tento způsob když od vás kamenických se zachovávati bude, užitek tento z toho bude, že všechny věci při právě vašem dobře jíti moci budou, mladší vaši při vás se cvičiti a rozumu nabývati budou. Z toho vám a městečku vašemu poctivost, J. M. pánu pochvala, mně z toho do vás libost a práce umenšení. Naposledy nám všem Boží věčná odplata, kteréž abychom šťastně dočekati mohli, toho nám Pán Bůh dočekati dáti rač.

Datum v středu po sv. Antonínu léta Páně 1.5.7.9.“

Za přečtení kšaftu každá osoba po 2 gr. dáti má, za vepsání do knih každá strana 1 gr.

Z posl. vůlí jsou poznamenány jen dvě, z nichž v druhé¹⁾ Václav Hašek, zdejší soused, poručil r. 1599 na opravu chrámu u Páně 30 zl.

Velmi důležitý jsou zápisy počínající se na 10. listě; nalézámeť tam

1. Opis potvrzení cís. a krále Ferdinanda I. z r. 1560 na odumrt, kterou byla obdržela Kamenice od p. Viléma z Pernštejna, a již ztvrdil pan Jan z Pernštejna a na Helfenštejně r. 1547.

Potvrzení zní: „My Ferdinand, z Boží milosti volený Římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše, a Uherský, Český, Dalmatský, Charvátský král, infant v Hispanii, arcikníže Rakouské, markrabě Moravský, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě, oznamujem tímto listem, že jsme od opatrných purgmistra a konšelův města Třebíče, věrných našich milých, poníženě prošení, abychom jim dolepsaný list,

¹⁾ Stala se za přítomnosti slovatného p. Jana Třebického z Kůru, vrchn. správce.

kterýž sobě od někdy urozeného pána z Pernštejna na odúmrtí daný mají, milostivě potvrditi ráčili. Kterýžto list slovo od slova v sobě takto zní:

„My Jan z Pernštejna a na Helfenštejně, pán a držitel opatství Měřinského, Třebického a probošství¹⁾ i s erby svými a budoucími potomky, držiteli a pány téhož opatství a probošství, oznamujem tímto listem přede všemi, kdož jej uzří nebo čtoucí slyšeti budou, že jsou předstoupili před nás moudří a opatrní purgmistr a rada i všecka obec města Třebíče, věrní poddaní naši milí, žádající nás na místě všech městeček, vsí i dvořákův příslušejících k opatství a probošství prve psanému, abychom jim tu milost učinili a práv i svobod jim potvrdili, kterýmiž by se řídit i spravovati měli, a zvláště při odúmrtích a kšaftích. A při tom jsou nám i list odúmrtí, kterýž mají od nebožtíka dobré paměti urozeného pána, pana Viléma z Pernštejna, pana otce našeho milého, ukázali. Kterýžto list, ačkoli zjevně a světle to v sobě zavírá, aby oni měšťané Třebičtí i předměšťané i podruzi jejich, též městečka i vsi přináležející k opatství Třebickému a probošství Měřinskému statky své mohli svobodně poručiti aneb dávat i za zdravého života neb na smrtné posteli, komuž by se jim zdálo a líbilo; však že v témž listu něco se nám i jim pro opuštěné vidí býti a zvláště při artykuli tomto: Jestliže by pak Pán Bůh na koho smrt dopustiti ráčil, takže by poručenství neučinil, umřel, na koho by takový statek spadnouti neb přijíti měl. A protož my uznávající v tom jejich žádost slušnou, i také že skrze takový nedostatek soudové mnozí a různice by pocházeti mohli, takto jim to napravujem, chtěje tomu konečně, aby se oni tak přitom chovali a na potomní časy budoucí řídili.

Aby mohli tehdy každý z obyvatelův Třebických v městě i na předměstích, též i v městečkách a ve všech k témuž opatství neb Měřinskému probošství náležejících o svém statku zříditi a kšaftovati za zdravého života neb na smrtné posteli dáti aneb poručiti, komuž by se zdálo a líbilo, přivolajíc k sobě na svědomí purgkmistra a z konšelův dva; pakli by purgmistr, majíc potřebu jinou pilnější, osobou svou při tom nemohl býti, teda jiného na svém místě a s ním jiná dva přísežná vyslati má. Též v městečkách a ve vsích nemohli by býti přísežní tři, ale jeden s ním dva člověky hodnověrné, by pak i přísežní nebyli, a to poručenství chceme, aby přede všemi právy stále bylo podle obdarování našeho.

Jestliže by pak toho z obyvatelův města Třebíče neb městeček i tudíž vsí k tomu panství náležejících Pán Bůh smrti neuchoval a že by dědictví (maje) s toho světa šel a poručenství neučinil o statku svém tak, jakž svrchu psáno stojí, a manželka po něm zůstala, ten statek aby na ni připadl, a pakli by bez manželky a dítek

¹⁾ Má státi: opatství Třebického a probošství Měřinského . . .

umřel, tedy takový statek má spadnouti na přátely vlastní toho umrlého, totiž na bratry, sestry; pakli by těch nebylo, tedy na jejich děti, kteříž by byly od nich pořádně pošly, ten statek přijď! Pakli by ani těch přátel nebylo, totiž bratrů, sester neb dětí bratrových a sestřiných, a že by ten umrlý měl otce neb mateř, (na ně) připadnouti má, a jestliže by pak ani otce ani matere nebylo, a byl by živ děd neb bába jeho, takový statek zase na děda a bábu se navrát!

Jestliže by pak takových přátel svrchupsaných zhůru a z důlu po stupních počítajíc do třetího se kolena nenacházelo, teda purgmistr a rada města Třebíče v městě, na předměstí okolo něho a jinde v městěčkách a ve všech často jmenovaného opatství a probošství přísežní takový statek opatřiti mají a polovici toho statku na záduší, na obec, na chudé neb opravy města obrátiti a druhou polovici na přátely další dolů stupujících až do pátého kolena aneb zhůru na pobočné jako na bratra dědova neb sestru pradědovu rozdělití mají, a pakli by se takových přátel pobočných čtvrtého neb pátého kolena nenacházelo, tehdy druhá polovice statku toho při obci zůstaň, jakož svrchu psáno.

Také jsou nás prosili obyvatelé svrchupsaní, abychom jim svolení jejich potvrdili v tom, kdyby některý syna ženil nebo dceru vdával, aby se mezi nimi smlouvy svatební dály. I my znajíce jejich potřebnou žádost a k jejich prosbám slušným jsme se sklonili, a jim ten artykul stvrzujem jako na tento čas pán jejich a tak míti chceme, aby každý z obyvatelův svrchupsaných, nynějších i budoucích, při tom se tak zachovali pro budoucích nesnázi a soudův a takové smlouvy svatební, aby se mezi nimi konečně dály a zapisovaly a na žádných omylech jich nenechávaly, skrze kteréž omyly potomní zmatkové mohli by přijíti, než co se tu smluví, aby stálé bylo, a nad ty smlouvy, aby se žádný více táhnouti nesměl před syny a dcerami vlastními, řádně pošlymi.

Než jestliže by syn ženatý aneb dcera vdaná nejsouc dílný neb dílná statku otce svého neb matere své, a že by otec jeho neb její více synův neb dcer jiných měl, a přitrefilo-by se, že by syn ženatý děti majíc prve umřel, tedy děti toho umrlého, kterýmž by po něm díl pravý v statku tom po dědu neb babce s bratřími a sestrami otce svého neb matere své míti mají, podle řeholy té juristův, totiž kterým právům rozumějí, kterémuž otec neb matka právo má i děti neb synové jejich mají to právo řádné zplození.

Jestliže by pak děti synovy neb dceřiny umřely a let nedojdou, tedy ten statek při bratřích neb sestrách otcových neb mateřiných zůstati má. Také jsou nás prosili zvláště, abychom jim potvrdili, jestliže by se kdy přihodilo, či by se dcera bez vůle otce svého i matere své vdala, aby dílu svého, kterýž by se dostati měl, od nich zbavena byla. I uznávajíc jim věc pilnou

a užitečnou býti, tak jsme učinili a tímto listem jim toho potvrzujem.

Pakli by se která toho neb jiného skutku dopustila nepoctivého, aby taková každá dílu svého, kterýž by se jí od otce neb matere dostati měl, zbavena byla, leč by jí otec neb máti z své dobré vůle dáti chtěli, to při jich vůli buď. Také jsou nás pokorně žádali obyvatelé města Třebíče a předměstí, aby chom s nimi tu milost učinili, což se vdov a sirotkův dotýče, aby chom jich žádnou mocí bez vůle jejich a přátel jejich za žádného neudávali ani úředníci naši, že my shledše na jejich slušné žádosti a prosby, tu milost jim jsme učinili a tímto listem činíme a slibujeme sami za sebe a své budoucí potomky, pány a držitele Třebické, jich při tom zachovati bez porušení, však tak proto bez vědomí a povolení našeho, aby takoví sirotci za žádného zamlouvání nebyli, neproto, abychom sobě na tom jakou kořist pozůstavovali, než aby takoví sirotci opatření byli.

Jestliže by pak jaké různice přišly o takové statky mezi přáteli po příbuzenství anebo mezi jinými lidmi, kteříž by vedle poručenství k takovému jaké právo míti chtěli, chceme aby ty různice radou staršími Třebickými, nynějšími i budoucími, doma mezi stranami rozsuzovány byly, na jich přísahy podle toho spravedlivě a jinam nikam o takové odúmrtí nechceme aby ortelováno bylo.

Toto zvláště vymínjujem, co se jiných sousedův dotýče, kteříž o jiné věci připadité přicházejí, o ty také starší s radou města Třebíče mezi stranami na své přísahy, rozsudky a soudy spravedlivě činili. Jestliže by pak strana která proti tomu rozsudku býti chtěla, to takž od starodávna bývalo, aby při tom zachováno a k vyššímu právu odesláno bylo.

Tomu na svědomí pečeť naši vlastní k tomuto listu přivěsiti jsme rozkázali. Jenž jest dán a psán létha od Narození Syna Božího 1547.““

A jejichžto svrchupsaných Třebických ponížené a pokorné prosbě naklonění jsouce a znajíc slušné i také jejich dobré na tom býti, s dobrým rozmyslem našim, s jistým vědomím, s radou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách a jakožto . . . odúmrtí ve všem jeho znění, položení, punktích, artykulích, klausulích jsme schválili, obnovili a potvrdili, a tímto listem mocně schvalujem, obnovujem a potvrzujem při tom prikazující všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavů markgrabství našeho Moravského, nynějším i budoucím, věrným milým, abyste svrchu oznámené měšťany a obyvatele Třebické i jiné lidi na témž panství v městečkách i ve všech, i nynější i budoucí, při tom při všem, co se v témž odúmrtním listu a tomto našem milostivém potvrzení píše a obsahuje a zavírá, měli i drželi, a neporušitedlně zachovávali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani komu jinému dopouštějíce činili pod

uvarováním hněvu a nemilostivosti naší císařské a skutečného a jistého trestání našeho, budoucích králů Českých a markgrabí Moravských. Tomu na svědomí pečeť císařskou k listu tomuto přivěsiti jsme rozkázali. Dán ve Vídni, ve čtvrtek po Suchých dnech postních létha Božího 1560 a království našich Římského třicátého, a jiných třicátého čtvrtého.“ (10.—12.).

2 Vyměření platu za všelijaké zápisy (na české groše): Kdo grunt koupí, (dá) 1 gr. písari, kdo grunt prodá, rychtáři a starším 1½ gr., stavního 2½ gr.; zápisného vejrunku, kdo peníze neb vejrunk bere, rychtáři a písari z každé kopy míšen-ské 1 d. bílý, kdo je klade, též z každé kopy 1 d. bílý, a když se peníze z práva propouštějí, kdo je bere od rychtáře anebo od starších, má dáti z kopy mís. 3½ bíl. gr.; z toho polovici rychtáři a polovice písari. Rychtář má od každého žalobného bráti 6 bíl. gr. A kdož by žalobného nedal, není mu rychtář (po-vinen) spravedlivého učiniti; než kdo žalobné dá, jest rychtář povinen za dlužníka k své ruce přijíti, a podle práva spravedlivě učiniti. Lépe-li se v tom rychtář opatří, lépe toho užije. Sejde-li co žalobníku, může toho na rychtáři postíhati, a za každého rukojmí, kdož co ručí, má rychtáři dáti 6 gr. bílých. A když jest frejunk, tehda má dáti žalobného každý 12 gr. bílých, a za každého rukojmí, kdo jej postavil, 12 gr. bílých.

3. Čtyry naučení právní od města Znojma, kdež u tamní rady („páni otcové znojemští“) vyhledávalo městečko poučení v právních věcech (16.—19.).

a) „Létha Páně 1549. Jan Loschot, Marek Mečř, Ondřej písar, jsouce vysláni od úřadu ku pánům Znojemským o naučení, takto jsou z plné rady od pánův otcův právních Znojemských naučení vzali a s tím, což na druhé straně zaznamenáno jest.

Z strany rychtáře žalobního. Obstávky žádný rychtář hájiti nemá spravedlivě. Kdo obstaví spravedlivě, toho užive, a kterážkoli v té obstávce klesne, by se pak i smluvily, jest rychtáři a starším pokutou peněžitou povinna podle velikosti a malosti obstávky.

Nedopustil-li by obstávky, tehda ten, kdož chtěl obstaviti, může jinde obstavíc pro nedopomození práva rychtáře se ujíti, a on jemu musí odpovídati. Item. Když strany před právem stanou a společně se snesa o roku odložení na jistý den, má jim právo v tom folkovati, však tak, mohlo-li by právo k tomu času dostačiti. Přes to sneste se strany nebo nesnete. Právo to v své moci má, kdy se jemu vidí, co by postačiti té pře k sly-šení mohlo, jim má den jmenovati, a dni na tom jsou povinni přestati.

Když přespólní ku právu ručiti mají, aby rukojmě postavili, tu domáci a ne z jiného panství, a takové uručení má býti ne na peněžité sumě.

Než do skonání té pře, což komu za právo přijde, aby tomu dosti činil, neb by někdy mohlo se trefiti, že by rychtář neb starší pod mír, jakou sumu zaručit strany a správa vyššího větší suma jmenována byla, ty strany by nechtěly odpovídati z ručení, co jsou uručeni byli.

Item. Při žalobách dlužních má se rychtář tak zachovati. Kdo obžalován jest, má zaručiti do dvou nedělí na hotové peníze, uzná-li se, že by měl čím zaplatiti; pakli by neměl, má základ položití a té má ležeti šest nedělí; nezaplatí-li v těch 6 nedělích, potom má opět rychtář o druhých 6 nedělích základ dáti provolati; kdo by jej chtěl koupiti, nezaplatí-li opět, tehda rychtář třetí 6 nedělí má ten základ šacovati a prodati, a ten kdo jej koupí, má ho 6 nedělí na právě nechati, mohl-li by ten, kdož základ položil, k penězům přijíti a zaplatiti; nezaplatil-li by v těch posledních 6 nedělích, má tomu ten základ zůstati, zač jej koupil, a z toho věřiteli zaplaceno buď.“

b) „Létha Páně 1550. Ondřej bednář, Matěj Skála, Ondřej písař, jsouc vysláni takto z plné rady od pánův otcův znojemských naučení vzali psané pod pečeti jich městskou.

Item. Kdokoli k nám ku právu podá, na toho z obce náklad jíti nemá, než ten, kdo za vězení a popravního mistra žádá, toho se jemu má příti, ale všecko na jeho náklad, jakž z přípisu dole psaného sněmovního snešení vyrozuměti se může.

Jak sú zločinci a zhoubcí zemští od stavu panského a rytířského do měst královských do vězení přijímání, sněmovní snešení.

Vaše Mti páni poslové milí. Vaším Mtem na žádost, kterouž se V. Mt. na nás, co se zločincův a zhoubců zemských dotýče, na místě J. M. pánův stavův panského a rytířského margkrabství tohoto, abychom jim od J. Mti do vězení našeho přijali, vzložiti ráčili. Tuto odpověď dáváme, že Jich Mti všeckno, což nám možné jest, rádi učiniti chceme, jakož jsme i až posavad vždy činívali, a k věznům panu hejtmanovi a pánům soudcím J. Mti kázně i jiné osoby k takovému vězení příslušející dopříti chceme. Však na takový způsob, aby od J. Mti osoby řízené buď z stavu panského neb rytířského k tomu způsobné, kteříž by se J. M. k tomu líbili, k tázání vydání byli, a ti, ač by ten zločinec vinen byl, aby spěšný konec podle vyznání a zásluhy jeho, učiniti dali. Pakli by vinen nebyl a ničehož nevyznal, anebo osoby k tomu vydané zase, odkud přiveden jest, vzíti aneb na spěšný rukojemství (tu mějž, jakž náleží a nejlep rozumy opatříc) dali. I nechtěl-li by jej, pokudž vinen nebyl, vzkázati zase vzíti aneb na rukojemství zase vydati, J. M. se opovídáme, že jeho aneb jich v vězení déle chovati nebudem, a cožkoliv na téhož nebo na ně vynaloženo jest, téhož neb takového vězně vynaloženo bude, to J. M. pan hejtman z peněz zemských témuž městu zase navrátiti povinen byl.

Co se pak jiných zhoubců a zločincův, kteříž od osoby jedné buď z stavu panského neb rytířského do měst královských dodání byli, dotýče, také je na žádost J. M. přijíti chceme tímto způsobem, aby hned ten, kdož takového zločince do kterého města posílá, úředníka neb fojta a konšely své, lidi rozumné, s ním do téhož města a s tím se vším, což podle práva na něho dáti přijde, vypravil, a při tom, co by zločinec v tom vězení protrávil, aby to všecko bez odpornosti všeliké spraviti povinni byli, a ten kdož, aneb ti, kteří s ním vypraveni byli a budou, aby se tak při tázání a při všem, jakž nahoře stojí, zachovali. Když lotr při městě popaden bývá s věcí ukradenou, má-li to zase, komu ukradeno jest, navrátiti, či ku právu aneb rychtáři připadá taková věc. Zloděj oběšen buď, a ukradenou věc, čímž jest (ač jestli přítomen) na žádost jeho navracena býti má, však byla-li by malá věc, muž se tomu, kdož ukradl, milost ukázati buď šilinkem u pranýře a vypovězením z města aneb jiným trestáním i vězením podle velikosti a milosti krádeže. Kdyby ten, komuž ukradeno jest, žádal, aby jemu ten zločinec i s věcí ukradenou propuštěn z práva byl, má-li se to státi, na to naučení, jestliže ten, komuž ukradeno jest, takového zloděje ku právu města podá a potom zase žádá, aby jemu zase propuštěn byl, proti tomu, aby se tak státi nemělo, býti nemáte, leč by v podezření byl, aby se něco jiného většího aneb horšího od něho nevyptalo, tehdy k takovému od vrchnosti podle práva přikročeno býti může.“

c) Item. Znamenává se, **při kterém čase na právích sedati se má, a při kterých nesedati:** V úterý a v pátek sedati, a při těchto nesedati: 2 neděle před a po Velkonoci, item o hodech velkonočních a svatodušních, item o frejuncích, o masopustě a psích dnech. Když den ku právu uložen jest, déle poledne na právě seděti nemáte, leč by rychtář na ten den uložený k přátelskému slyšení a jednání den uložil, tu se celý den rozumí, jestli by jim rychtář hodiny nejmenoval.

O židy. Poněvadž J. M. pán dobré paměti, pan Jan z Pernštejna, pán váš milostivý je od nás vyplniti a vás obdarovati ráčil, aby při vašem městě žádného stání neměli, podle toho obdarování se chovejte, a zvláště, poněvadž nadání vaše ukazují, abyste všech milostí, jako město Znojmo, užívali, a Znojemští a jiná města královská spolu se stavem prelátským margkr. Moravského jiným pánům stavům jsou se jednomyslně a společně opověděli, že židův na gruntech svých trpěti ani do měst pustiti, a žádnému, půjčil-li který bez vůle a vědomí vrchnosti kterému z poddaných jich co, spravedlnosti dopomáhati nechť, tolikéž vy se tak chovejte! V tom ve všem budete-li se tak podle nadání vašich chovati a podle naučení z práva vyššího, který vyjde, řídit i toho neopouštěti, budete od vrchnosti i práva vyššího v potřebách svých opatření.“ Vyšlo z města Znojma pod pečeti v pátek po sv. Jiljí léta 1550.

d) Léta Páně 1549 v úterý po neděli postní Judica Pavel Holzar, Tomáš Molnar, Marek Mečif, Mikuláš Fouska vyslání jsouc, takto z plné rady od pánův Znojemských jsou naučení vzali psané pod pečeti jich městskou: „Když se taková věc přihodí, že dlužník jest před rychtářem obžalován, maje, čím platiti, při tom ostaven bývá; pakli by čím platiti neměl, tehdy má na jistým dobře opatřeným místě na železích chován býti, chlebem a vodou, aby hladem neumřel, a to do dvou nedělí nákladem věřitele jeho, a když 2 neděle minou a věřiteli ještě zaplacení nebylo, tehdy dlužník má na kříži přísahati, že ze všeho, což sobě vydělá a vybejvá, jemu z toho dva peníze schovati a třetí peníz jemu dáti až do zaplacení všeho dluhu; to když by se stalo, dlužník z vězení puštěn bývá, a věritel ze všeho statku, což najde při dlužníku, třetí díl sobě vzíti může. Pakli by při něm tak mnoho našel, že by k placení všeho dluhu stálo, tehdy to pojednou vzíti může, a přišel-li by druhý věritel a zapověděl toho dlužníka u rychtáře, tolikéž jemu jako prvnímu přísahati má, že plátce býti chce. A to z práva vyššího ut supra.“

Z e m a n žaluje-li na městském právě, toho práva řád a právo trpěti má v pokutách a v úrokování. Znamenej, že v každé pokutě milostnej více podle povahy starosti neb mladosti neb povahy má činěno býti.

Urození z městských gruntů mají městské právo trpěti v žalobách i k žalobám odpovídati mají vedle práva.

4. Zřízení Smila Osovského z Doubravice měšťanům poddaným r. 1583.¹⁾

Toto zřízení jest ode mne, Smila Osovského z Doubravice a na Třebíči, vydáno měšťanům poddaným létha 1583 ten pondělí po první neděli Postní, podle kterýchto řízení jim ode mne vydaného to měti chci, aby se podle něho tak chovali, jakž toho artykulové o tom řízení pořádně sepsáni jsou; pakli by je přestupovali, pokutami tolikéž i jiným, jakž v artykulích stojí, trestáni budou.

Přísaha konšelská aneb rychtářská: Přisahám Pánu Bohu všemohoucímu a urozenému pánu, p. Smilovi z Doubravice, pánu na N., pánu svému dědičnému, J. M., že v tom úřadu N. N., k kterémuž jsem nyní povolán, věrně, pravě a spravedlivě se chovati, tajnost rady i v kšaftech spisovaných držeti, v vyslyšení pře, ortele a soudy spravedlivě činiti, vdovy, sirotky i jiné lidi podle jich spravedlností chrániti, zlé, nepoctivé a neřádné věci přetrhovati a tupiti, dobré velebiti a vzdělávati, křivdy a falše žádnému nečiniti, ani jiným toho nedopouštěti a jinač nečiniti pro přízeň ani pro jiné žádné dary, tak k chudým jako k bohatým, domácím neb přesporním bez přijímání osob

¹⁾ Vyšlo tiskem v VII. výroční zprávě c. k. vyšší reálné školy v Brně (1888) prací Adolfa Kubeše. Některé opravy provedeny dle záznamu kamenických.

se chovati. Toho mi dopomáhej Bůh Otec i Syn i Duch Svatý, jeden Bůh na věky požehnaný. Amen.

Přísaha obecních konšelův. Přisahám Pánu Bohu všemohoucímu¹⁾ a urozenému P. P. N. z N. a na N., pánu svému dědičnému, J. M., že v tomto úřadu konšelsství obecního, kterémuž jsem nyní povolán, věrně, pravě se chovati, k řezníkům k sazení masa, k mlynářům, k pekařům, k šenkýřům dohlížeti, falše nedopouštěti činiti, neprohlédajíc v tom na přízeň nebo nepřízeň, ani na dary, tak chudým jako bohatým, domácím neb přespólním bez přijímání osob se chovati. Toho mi dopomáhej Bůh Otec i Syn i Duch Svatý, jeden Bůh na věky Požehnaný. Amen.

Přísaha hajným. Přisahám Pánu Bohu všemohoucímu a urozenému P. P. N. N. a na N., pánu svému dědičnému, J. Mti, že v tomto mém povolání nyní hájenství a sobě svěřeném věrně a spravedlivě se chovati, do lesa, k rybníkům a k lukám s pilností dohlížeti, škod nižádných nedopouštěti dělati, ani jakých myslivostí nedati provozovati, při prodaji lesů spravedlivě se chovati, a kdož buď lesy krad nebo v nich myslivost provozovati chtěl, neb v rybnících ryby lapati, na takové netajiti a jim nic nečiniti pro přízeň nebo nepřízeň ani pro žádné dary. Toho mi dopomáhej Bůh Otec i Syn i Duch Svatý, jeden Bůh na věky Požehnaný. Amen.

Smil Osovský z Doubravice a na Třebíči. Purgkmistře a starší i všechna obec v městě Třebíči i na předměstích! Jakož o tom dobrá vědomost jest, že žádná obec ani místo nejsou v řádu, státi nemohou, a ti na zkázu a zahynutí přicházejí, ale kde jest dobrý řád, taky obec i město dobře stojí a se vzdělává a rozmáhá a dobře o něm pověst všudy jde, tou příčinou chtějíc, aby toto místo vzděláno bylo a v lepší pověst uvedeno bylo, toto zřízení vám vydávám, aby se jedenkaždý podle toho zřízení choval a z něho nevystupoval pod skutečným trestáním v tom zřízení doloženým a vyměřeným.

Item. Předkem vy osoby do úřadu volené a závazkem potvrzené, abyste na Pána Boha pamatovaly i na závazek, který jste nyní učinily, tak abyste zjevných neřádů nedopouštěly, než je se vši pilností přetrhovaly, pamatujíc na ono Písmo, že povolující s činicím jednotejnou pomstu ponosou. V slyšení při soudech a v výpovědích k jednomu každému, k chudému i bohatému, k domácímu i k přespólnímu spravedlivě se chovejte a dlouhých roků pokládání, z čehož vám meškání a chudým lidem nemalé škody přichází, se varujte, leč by se ta věc dostatečně uvážila.

¹⁾ Později (po r. 1038) připsáno: A vysoce urozené P. P. Zdislavě hraběnce z Valdštejna rozené Sezimové z Ústí, jakožto vrchnosti naší milostivé a dědičné, a Jich Opp. P. P. a pánům města tohoto Staro-Radní Kamenice.

Item stará rada ano i předešlá, když by toho pilná potřeba nastala, aby žádání a obeslání raditi a souditi, pomáhejte pod pokutou 1 gr. propadení. A stará rada počet pořádný ze všech sirotčích, obecních peněz příjmů i také vydání nové radě v přítomnosti úředníka mého učiniti a pořádně od sebe bez průtahu odvěďte a takového počtu k regimenu odešlete.

Item. V uložení den k scházení se na rathouz tak, jakž toho rád a obyčej jest, když se na rathouze zazvoní, se scházejte, a to tím raněji pod pokutou 1 gr.

Item. Jedenkaždý konšel všudy a na všech místech se vážně, střízlivě, zanechajíc chození do šenkovních domů, kdež příčiny k opilství bejvají, chovejte tak, abyste byli způsobnější k slyšení, k rozkázání a k rozsouzení při, kteréž by před vámi vedeny byly, a taky, abyste tím byli k příkladu vši obci.

Item. Purgkmistr pečeť města tohoto jakožto drahý klínot sobě svěřenou maje [aby] pilně choval a opatroval a ji bez přítomnosti vši rady aneb co by osob za řadu míti mohl, nepečetil bez dostatečného uvážení tak, aby skrze to město toto škody a posměchu nenleslo. Pakli by se který purgkmistr toho dopustil na škodu a posměch tomuto městu pečetil, takový na statku i na hrdle trestán bude.

Item. Vohně všelijaké buď topením v světnicích, parkáních, v sladovnách i jinde v jakýchkoliv místech, kdež se vohně potřebuje, o ty obzvláště péči míti a kde, u koho buď komíny nebezpečný neb hliněný by byl, aneb jaké místo, kdež se voheň dělá, též nebezpečné bylo, tehdy takové zlé komíny a nebezpečná místa bez meškání opatřena byla, tak aby jedni od druhých pro to neopatření k škodě nepřišli. Pakli by kdo na vaše poručení nedbal a takových nebezpečných míst v času od vás uloženým neopatřil, ten a takový, aby pokutou 1 kopy a šatlavou trestán byl.

Item. Háky, řebříky, konve kožené obecní dobře spravené a v místech příhodných opatřené pohotově míti, a když by Pán Bůh voheň dopustiti ráčil, aby lidé věděli, kde toho hledati, a vy také při ohni lidi pamatujtež a k přetržení ohně napomenutí toho pilni buďte.

Item. Ke všelijakým obchodům aneb řemeslníkům s pilností dohlíďte, tak aby jedenkaždý ve svém obchodu a řemesle všelijaké dílo hodné dělal a při tom všelijaké falše se varoval a v přílišné se vprodávání nedopouštěl.

Item. O vdovy a sirotky, aby dobře opatření a jim jich spravedlnosti nehynulo, mějte pozor, poněvadž i Boží přikázání jest. A tak v summě ve vši a všelijaké spravedlnosti a obecního dobrého všelijakou pilnost mějte.

Item. Rychtář podle spravedlnosti svého úřadu, tak jakž závazek učinil, se chovej, všelijaký neřád neb noční pokřik přetrhni. A když by kdo koho obeslati chtěl, jak k bohatému tak k potřebnému, domácímu neb přespolnímu, k spravedlnosti jeho

bez přijímání osob anebo darů dopomáhej. Všelijaké sváry, různice a nevole přetrhni, neviného ochraňuj, ale křivdu a násilí činícího tresci, nočního dlouhého sedání zvláště po zvonění nedopouštěj, ale po zvonění do šenkovních domů choď, a když pitele [pijáky] vyjdeš, do trestání i s hospodářem do šatlavy vezmi a z trestání nepouštěj, než až pokutu dolepsanou při šenkýřích dá 2 g. A taková pokuta samému rychtáři jíti má, a když by co takového u koho zběhlo, a pro rychtáře posláno bylo, hned jíti neobmeškávej, při svářích a bitvách svévolně buď rvače neb bitce s pilností vyhledávej, a vězením i pokutou podle zasloužení dostatečně tresci. A čeho by sám srovnati nemohl, to na úřad vnes, také her buď o peníze nebo pivo nedopouštěj, ale takové hráče do šatlavy pober.

Item. Platy neb úroky mně náležité podle registříku od písaře mého vydaného, tolikéž za ryby neb obilí zvyupomínej, a v čas uložený na zámek dones a od sebe odveď, i to na dobré minci aby odvozováno bylo.

Od vrchnosti obecním konšelům vydané jak se v povinnosti své chovati mají.

Vy obecní konšelé tak, jakž jste k tomu zvoleni a závazkem potvrzení, k řezníkům, jaká masa mají, s pilností dohlíďte, každé hovado neb brav tučnější dráž, hubenější laciněji sadte, prohlídajíce k tomu, aby i řezník, i ti, jenž masa kupují, právi býti mohli. Která by pak masa buď u domácích aneb přespolečných řezníkův příliš hubena byla aneb s nějakými vadami, aby do špitále aneb, kde by se úřadu vidělo, dána byla.

Také i k pekařům, mlynářům, šenkýřům dohlíďte tak, aby pekaři chléb v slušnosti pekli, aby lidé chudí loupění nebyli. Pakli by chleby malé, chtěc veliký zisk míti, pekli, jim poberte a do špitálu chudým dejte. Mlynáři tolikéž aby míru spravedlivou, tolikéž i šenkýři lidem dávali, v tom ve všem nepatříc na žádné přátelství ani nadání, spravedlivě se chovejte, při odvozování škod jeden druhým dělání pilni buďte, spravedlivě uvozujte a k nápravě přivozujte.

Item. Řezníci abyste v krámích i jinde dobrá masa mívali, a žádný řezník aby žádného masa nesekal, než až podle nařízení obecní konšelé s cechmistry vašimi na ně pohledí a je sadí, také aby žádný masa svého dráž aneb podvrhujíc jiného nesekal; pakli by se toho dopustil, ten aby pokuty k obci 1 kopu gr. čes. dal. Poněvadž v tom nemálé domlouvání jest, že v okolních městech a městečkách dobrá masa a laciněji sekají, to aby napraveno bylo, a obecní konšelé ať na to pilnost mají, tak aby chudí lidé v tom utiskováni nebyli.

Co se bití na šlak dotýče, toho míti nechci, než jedenkaždý jakékoli a kdokoli míti můžeš, bí [bij] a prodávej, a tak to opatrujte, aby to město masa dostatek mělo, což frejunků neb trhovcůh dní dotýče se, že přespoleční řezníci do města vezou a na

šťocích, jakž od starodávna bývalo, sekají podle usazení, těm abyste řeči i skutkem dali pokoj a nižádné překážky nečinili, však, jestli by se který řezník co toho dopustil a jim jakoukoliv překážku činil, jak jemu to váženo bude, nebude ho v tom tajno. Však řezníci přespólní masa svá volně od času velikonočního dopouští se jim prodávati do 20 hodin až do času sv. Václava, a od času sv. Václava až do postu do 22 hodin. Pakli by mimo ten čas uložený déle s masy stáli a prodávali, víte, kterak se k nim podle starobylého obyčeje kterak chovati, neb toho jistou zprávu mám, že řezníci třebičtí zvlášť času podzimního dobytků, volů, skopců, ovec nemálo skoupí, a tu je při městě vypasouc jinam buď do Jihlavy aneb jiných měst, co nejtučnějšího a nejlepšího dobytka, vyprodají a domácímu i mému dobytku nemalou škodu a překážku činí, a, co hubenějšího a horšího dobytka jest, doma zanechají, a skrze to při městě že dobrého masa nemají, a mnozí se na to i domlouvají, že za své peníze zvláště pro hostinské lidi pěkného kusu masa míti nemohou. A protož o tom poroučím, kdož by koliv v tom handlovati chtěl, a takový dobytek na zisk kupovati, ten aby jinde než při městě pásł, anebo pásti dal pod propadením k obci pokuty 1 kopu gr.

Item. Co se pak pasení dobytků těch, kteří řezníci třebičtí pro potřebu města odjinud skupujíc k městu seženou, dotýče, o tom tak poroučím, aby jedenkaždý řezník, co by koliv volův neb skopcův neb ovec skoupil a k městu přihnal, cechmistrům řeznickým v tom se opověděl a oznámil, kolik volův, skopcův, ovec pro potřebu města tohoto přihnal, o tom hned obecním konšelům cechmistrů aby oznámili, a od obecních konšelův jednoho každého řezníka buď voli, skopci a ovce aby zaznamenáni byli. A co kdo z nich který týden zabíjí, konšelé obecní k ouředníku na zámek mému každou sobotu ať odsílají. A tak kteří své dobytky zapsané mají pro opatření města tohoto masy dobrými, budou moci zvláště pásti opatříc se pastýři dobrými, kteří by lidem žádných škod nečinili, voly uherské, co by jich při městě měli, všechny spolu aby se pásli krom skopcův a ovec, ty obzvláště, kteréž by se s jinými sluzovati nemohli, aby pásli. Jestliže by pak který řezník k městu ovce neb skopce jaké přihnal a jich všech zaznamenati nedal a je při městě pásł, k tomu ještě i škody lidem dělal, takový skopci aby mu pobráni byli a nikdy zas navraceni nebyli, a trestán aby podle mého uvážení byl.

Co se pak psů řeznických vašich dotýče, předešle z poručení mého vám jest oznámeno, abyste je vázali, ale vidouc, že se tomu naproti děje, protož, jestliže jich sobě v domích vázati nebudete, o tom starším poručím, aby je vám služebníku městskému pobiti dali, a to pod pokutou k cechu řeznickému 5 kop gr., též i to jest slýchati, že proti mé přísné záповědi měchyře v krámích řezníci psům přivazujete. Protož o tom rychtáři poroučím, kdo by se toho koliv dopustil, aby na to pozor měli, a jej hned do-

statečně vězením jakožto přestupníka poručení mého za 2 neděle trestal; jestli by pak toho rychtář zanedbal, o to k němu zvěda hleděti a jej trestati poručiti dáti chci.

Item. Tolikéž co se prodání masa v den nedělní jako raním jitrem v krámích dotýče, a zvláště, když se na kázání jíti má, o tom poručím, aby se toho více nedálo, nýbrž každý ten, kdož by potřeboval masa, v den sobotní ku potřebě své na zejtřek může sobě vzíti a ne v neděli kromě hospod hostinských; jestliže by kdy toho obzvláštní potřeba nastala a přesporní lidé buď stavu panského nebo rytířského nemálo se sjelo, tu aby témuž hospodáři za peníze jeho pro ty hosti masa prodáno bylo. A kdož by pak v tom podle poručení mého se nezachoval a to na něj se ukázalo a usvědčilo, ten bez milosti mé zůstane, rychtář na to pozor míti má, a kdož by se toho dopustil, ouředníku mému oznámiti má.

Item. A vy všechna obec i jedenkaždý buď v městě neb na předměstích i všickni napořád předkem se P. Boha všemohoucího bojte, na prikázání jeho pamatujte, v řádu Božím a v nařízení církve stůjte, při náboženství ve dny nedělní neb svátky náležitě se chovejte, všelijakých neřádů proti Pánu Bohu všemohoucímu a mému nařízení se nedopouštějte, tak aby vás Pán Bůh všemohoucí zde časně i potom věčně trestati neráčil.

A protož to míti chci, abyste pobožně živi byli bez svárův a různic jedni s druhými, zlého za zlé sobě neodplacujíc, ale v lásce spolu bydlíc a jedni druhé fedrujíc, a zle činícího od toho odvozovati. Úřadův a rychtáře vám k spravování nařízených poslouchejte.

Item ouředníka a služebníky mé, purkmistra a ouředné osoby v poctivostech měti, uctivě náležitě k nim se chovati. Pakli by kdo o mě, pánu svým, na posměch neb zlehčení neb ouředníka a jiných služebníkův mých mluvil, buď také o purkmistru a úřadu neb rychtáři v šenkovních domích na kvasích neb kdekoli jinde zbytečně a nenáležitě, taková věc aby mně hned aneb ouředníku mému oznámena byla; pakli by kdo takové pomlouvání slyšel a mně aneb ouředníku neoznámil, takový i s těmi pomlouváči podle uznání mého skutečně trestán bude. A kdo před ouřadem co činiti má, ten se před tím dnem purkmistru opověz.

Item. Kdo jakou při má a má před ouřad předstoupiti, byl by opilý, nevážně, nepoctivě a lehkomyšlně sobě před ouřadem počínal, takový ať jest hned podle uznání skutečně trestán. Ale kdo co činiti má před ouřadem, ten takový střízlivý předstup, tu vážně uctivě tak, jako na ctnostného člověka se chovej.

item. Když by obec pospolu býti měla buď k obnovení rady aneb jiných obecních důležitých potřeb, tu jedenkaždý bez všelijakých výmluv, jak zvonění bude, do rathouzu se najíti dej; pakli by kdo zanedbal, neb bez opovědi přec odjel neb odšel, ten každý ať dá pokuty k obci 5 gr. bíl. A ta ať není žádnému na-

vrácena. Pakli by kdo z pilné potřeby přes pole odjeti neb odjíti měl, ten aby se purkmistru opověděl, a jak jemu od purkmistra povoleno bude, tak se choval; bude pokuty prázděn.

Item. O tom jest povědomo, že v kterém městě spravedlnost a ctnost milují, že také toho každý, vrchnost, ouředník ba i všecka obec šetří, aby lidi hodné zachování mezi sebe do města přijímali a za spoluobyvatele a sousedy měli.

A protož i já tolikéž míti chci, aby při tomto městě Třebíči, nyní i na budoucí časy, tak zachováno bylo, kdož by kolivěk mezi vámi se osaditi a živiti chtěl, aby žádný bez povolení mého aneb úředníka v městě ani na předměstí se neosazoval, a bude-li v tom mé povolení aneb ouředníka, tehdy ten každý nejprve své dobré chování a poslušnost svou od rodičův svých řádných listem pořádným ukázal; a kdož by takového zachování neukázal, ten aby přijímán nebyl.

Item. Jestliže by pak kdo jakou poskvrnu na poctivosti své měl, takový v žádný ouřad aby volen a vsazen nebyl. Ač se i to nachází, že někteří lehkomyšní a nevážní lidé málo sobě vážíte poctivosti, jenom aby do ouřadu voleni a sazeni nebyli, tomu příčinu dávají, aby se něčeho lehkomyšného dopustili, svých živností hledali a ouřadu prázdni byli; na koho by se to našlo, takový aby dostatečně byl trestán a z města vypověděn, a nikdy zas přijímán nebyl.

Item. O vohně všelijaké buď topení v světnicích, v parkáních, v sladovnách, v barevnách i jinde v jakýchkoliv místech, kde se ohně potřebuje, o to jedenkaždý obzvláštní péči měj. A to takto: Vopatř, aby se ohněm netoliko tobě, ale i jiným škoda nestala, a bylo-li by komu ukázáno a poručeno, aby taková nebezpečná místa opatřil, tak se zachovej, aby o to skutečně trestán nebyl i také pokuty 1 kopu k obci nesložil, a pakli by takovým zanedbáním ohně opatření a od něho oheň vyšel, ten na hrdle trestán bude.

Item. Kdyby Pán Bůh dopustiti ráčil, tak že by oheň vyšel a se rozmáhal, všickni obyvatelé z města a předměstí i s čeládkami hned, jak se zašturmuje, k ohni s sekerami, s řebříky, s háky, s konvemi běžte a takový oheň přetrhujte a haste, však při takovém hájení, co se z ohně vynese, aby bráno nebylo ani krajeno. Pakli by kdo maje hašiti vodou oheň hasil pytle, ten a takový bez milosti jako jiný zloděj oběšen bude. Kterí koně máte, vodu v lejtách a kádích k ohni vozte a tak to opatrujte, aby u souseda hoře i k jiným se nedostal. Také při domích a v domích svých řebříky pohotově mějte a v podkroví tlouky ba i háky k otlokání a roztrhání střech.

Item. Poněvadž se v tom také veliký neřád nachází, že mnozí podzimního a zimního času nočně jdouce do kostela aneb do sboru neb do šenkovních domů pro pivo s třískami a loučí chodí, tak že po sobě uhlí živé neb hlavně nechávají, načež někdy

vítr přichází, a tak skrze to i zapáliti by se mohlo, toho ať více nebývá, a kdožkoli se toho dopustí a s loučí neb třískou postížen bude, pokuty 5 gr. bíl. k obci aby dal. Pakli to úřad a rychtář přetrhovati nebudou, več jim to obrátím, tajno jich nebude; však jeden každý v domě svém lucerny k tomu měj a netoliko po rynku, ulicích a předměstí s lucernou choď, ale také i v domě buď do komor, sladoven, chlívů neb podkroví i kdekoli jinde vše s lucernami chodte.

Item. Nákladníci aneb kteří piva na výstav vaříte, ať každý dobré, příhodné slady dělá a z nich dobrá piva vaří, a což podle uznání úřadu na várku sladu dávatí má, ať dá, a co neb kolik sudů piva z várky vystaviti má, více nevystavuje, aniž také dráž, nežli jest sazeno pivo. Pakli by u některého nákladníka zlý a nevhodný slad nalezen byl, z něho aby nevařil, ale jeho ven odbyl a sladů daných do mlýnů k semlení aby domů nebral, leč mi plat dá a na to cejch míti bude, že jest mi plat zpravil. Pakli by se který nákladník mimo toto vyměření čeho dopustil, tehdy 1 kopu gr. k obci pokuty aby dal.

Item. Šenkýři a ti, kteří na řády piva nebo vína dáváte, ano i do domů, podle nařízení úřadu, po čem buď víno nebo pivo sázeno bylo, spravedlivou míru dávejte, pamatujíce na ono Písmo, kterou měrou měřiti budete, tou měrou vám zase odplaceno bude. Pakli se který šenkýř v tom spravedlivě chovati nebude, ten pokutou 1 kopy gr. k obci propadením trestán bude. Také šenkýři to opatřte, aby pitelé se nevadili a různic žádných nečinili ani se rvali aneb bili neb sekali. Takové sváry v čas přetrhujte a rušte. Pakli by kdo tak nezbedný byl a pokoje dáti jiným neb uručiti by nechtěl, takového pošlouc pro rychtáře do šatlavy dáti a pokoj učiniti. Což se pak nočního dlouhého a zbytečného sedání dotýče, déle aby nebylo než do zvonění, neb se v tom nemalý neřád nachází. Rychtář aby toho pilen byl, a kdož by seděli po zvonění, ty aby do šatlavy i s hospodářem vzal a odtud jich nepouštěl, až jemu hospodář pokuty 5 gr. dá a soused 2 gr., tovaryš vandrovní nebo svobodný 1 gr. Jestliže by pak u některého hospodáře nebo šenkýře rychtář po zvonění žádného nenašel a pokoj že by byl, a šenkýř potom buď že pitele přeschoval aneb skryl aneb do domu pustil, a rychtář by to našel, tehdy hospodáře i s hostmi do šatlavy vezma, aby jich nepouštěl, až pokutu svrchu psanou dvojnásob dají. Jestliže by pak při takovém opatrování rychtář neb který z úřadu buď při rvačkách a bitvách neb nočním přisedání od kohokoli uražen neb zraněn byl, tehdy ten a takový na hrdle i na statku trestán bude, a hospodář neb šenkýř by se tomu díval, tolikéž trestán bude. Však kde jsou domy hostinské a hosté že by sobě poseděti chtěli a podle známosti neb příbuznosti pro některé poslali, ti při tom aby zachováni byli, však aby při tom pokojně se chovali. Též řemeslníci, kteří své hospody mají, v hospodách svých pokojně

a bez pokřiku a všelijakých povykův aby se chovali, kteří veršaty aneb u mistrů díla mají, po zvonění k mistrům svým pokojně šli; pakli by se tak nechovali, tehdy hospodář i s nimi touž pokutou, totiž hospodář 5 gr., tovaryš po 1 gr. pokutováni aby byli.

Item. Fortny, které za domy svými máte a vám od úřadu k zamykání svěřeny jsou, nemilou zprávu mám, že někteří jich zamykati zanedbávajíte a hned nezamykáte, tak že někdo něco lotrovského udělav, tak jak se to trefilo nejednou, věda, že fortna některá neb jich více otevřeno jest, nehledí branou z města vyjít, ale fortnamei otevřenými ven z města vejde. A protož rychtáři aneb osoby v úřadu k tomu dohlíďte, a která fortna otevřena bude, ten, komuž jest svěřena, 10 gr. pokuty k obci aby dal, a ta jemu odpuštěna aby nebyla.

Item. Mlynáři jeden každý chudému i bohatému míru spravedlivou mouky z svých mlýnů dávejte, více nad mýto od starodávna uložené neberte a lidem, kdo prve do mlýna přijde, bez přijímání osob smelte. Také o tom jistou zprávu mám, že někteří mnohým dosti málo mouky dáváte. Však může z 1 mta a 3 měřic žita dáti mouky zase 1 met a 3 měřice míry vrchovat a otrubů 10 měřic, jakž mi i můj mlynář vydává; protož vám o tom příkazuji, abyste se v tom tak chovali. Pakli by který z vás se toho dopustil, buď že míry spravedlivé nevydá aneb jakou v tom faleš provede, ten a takový každý s hrdlem i statkem na mé milosti buď.

Item. Pekáři, kteří bílý aneb rezný chléb na prodej pečete, i jiní všichni pecnáři, abyste chléb, pokudž nejvýše možné, spravedlivě pekli a více lidí mimo spravedlnost drahotou na chlebě nepřetahovali, než při čem byste spravedlivě, aby tak darebná práce nebyla, zůstati mohli. Pakli by se kdo co toho mimo náležitost dopustil, pokutou chleba tak malého pobrání a chudým dání, a uznala-li by se toho příčina, i šatlavou trestán bude.

Item. Co se pak všech a všelikých řemeslníků při tomto městě dotýče, aby jeden každý z každého řemesla dílo hodné podle řemesla svého dělal, tak jakž dobrým řemeslníkům náleží, faleš a oklamání všelijakého se varoval, v prodeji přílišné drahoty nepůsobil, ale lidem v slušnosti prodával. A cechmíři všelijakého řemesla k tomu dohlíďte, aby se dobrá díla dělala a v slušnosti prodávala. Pakli by se který řemeslník co takového dopustil, ten podle řemesla svého trestán buď, pakli by cechmíři komu co takového přehlídli, sami o to trestání budou.

Item. Myslivostí všelijakých, poněvadž i v tom zřízení zemské jest, aby jeden každý všelijak a všemi obyčejí prázden byl; pakli by se kdo jaké myslivosti dopustil a ji provozoval, v tom stížen jsa pokuty mně 10 gr. propadne, k tomu, což má k myslivosti: ručnici, kuši aneb jakýkoli nástroj, pobráno bude, a vězením 4 neděle trestán bude.

Pak tenátky křepelky neb lepem a sítky aby žádný jiných ptáků nelapal pod trestáním skutečným.

Item. Což se vožení obilí s pole a sena do domů vašich dotýče, poněvadž rolí máte a míti chcete, také to opatřte, abyste stodoly za městem k skládání obilí neb sena měli a ani aby žádný do domu svého obilí neb sena nevozil. Pakli se toho kdo dopustí, ten o to od úřadu skutečně trestán bude, než kdo potřebuje v domě svém slámy neb sena, ten to tak opatř a je slož tu, kdež se žádným světlem se nechodí; a pakli by z důležité potřeby jíti pro slámu nebo seno měl, tehda bez lucerny nechod, ale to tak opatř, aby ohněm škoda se nestala.

Tolikéž vy, kteří hostinské domy máte, a časem nočním hosté přijíždějí, tak to opatřte, aby v maštálích aneb při vydávání slámy neb sena bezpečno bylo, a k tomu sami nespolehající se na hauskechta neb jináč dohlíďte.

Všelijakých dřev do domů svých příliš nevozte, aniž svých stavení naplňujte, než co by k potřebě zvláště postačiti mohlo, a to pro nebezpečnost ohně a nesnadnost hájení.

Tolikéž i vy, kteří piva vaříte, abyste víc dřev přes tři vozy nevozili, než taková drva za městem tu, kdež žádné stavení není, je sobě skládati a odtud pomalu k várce sobě voziti máte pod trestáním, jak by se úřadu vidělo.

Item. Co se rybářů, kterým jsem ryby a stavy pronajal, dotýče, vy rybáři těch řek a stavů sami užívejte, žádných jiných k tomu spolku nepřipouštějící ani jiným ryb lapati nedopouštějící.

A lodí své opatřte, aby vám jiní na nich jezdiče v lovení ryb nepřekáželi, a všickni, buď hospodářové, podruhové, vandrovní tovaryši, ano i povaleči, při tomto městě buď ve dne neb v noci lapání ryb těch stavů všelijak prázdni buďte, buď vršemi, čeřeny, sítky, udicemi i jinými rozličnými nástroji. Pakli se toho kdo dopustí a usvědčen neb postižen bude, ten vězí trestán bude, a z věže nevyjde, až mi pokutu 1 kopy položí a dá. Poněvadž jsem některých sobě k potřebě a pohodlí svému bez pronajmutí zanechal a zanechávám, v těch aby mi žádný překážky nečinil, ani žádnými nástroji, jakkoli v noci nebo ve dne, nelapal ryb ani raků, a na těch stavích aby žádný lodí neb svorů neměl.

A proto jestli by kdo v těch stavích svých, hospodář, podruh neb čeled jeho, buď saky, čeřeny neb jinými nástroji na lodích, na svorech nebo na břehu stoje v takovém lapání ryb postižen neb shledán byl, tu jeden každý do věže dán buď, a odtud, buď chudý neb bohatý, nevyjde, až mi 10 fl. položí.

Item. Jakož času letního čeládka i synové vaši v řece se koupávají, a z fraucimoru našeho je viděti, ano i pod mostem, načež lidé tudy chodící a na to hledící nemalou stížnost mají, o tom poroučím, aby opatřeno bylo a zastavěno a přetrženo. A vy hospodáři čeládkám i synům svým poručte, aby takového kou-

pání zanechali; pakli toho nezastavíte a nepřetrhnete, tehdy ti, kteří se koupají aneb čí čeled' šerhou do šatlavy bráni budou, a hospodář, čí syn neb čeled' jest, též do šatlavy aby byl dán.

Item. Co se stavu, který na řece jest, dotýče, tak že téměř napořád rummy, smetím řeku stisňují, a potom koly jedni za druhými do řeky tepají a zapletají, tím mlýnu mému i pile velkou škodu činí: tou příčinou nejednou ode mne i od úřadu třebického poručeno bylo, aby v to nahlídli, kteří řeku tak stisňují, a koly takové vytahovati rozkázali a je k tomu přidrželi, takovou věc až do dneška poručím, a úřadu, aby hned z jara v to nahlédli a to tak opatřili, aby takové koly vytaženy a břehy rozšířeny byly. Pakli toho úřad zanedbá, več jim to obrátím, jich tajno nebude.

Item. Jak někteří na rynku kamení, dříví, hnoje, rummy a jiné nečistoty před domy svými skládají, čehož na ten čas k stavení a jiným potřebám nepotřebují, tolikéž za fortny smetí vynášejí, a tudy řeku těmi nečistotami stisňují, protož aby bylo místo vyhledáno a vykázáno, kam by takové nečistoty vynášeny neb vrženy byly, poručím. Pakli by se toho kdo dopustil, buď že by na rynku před domem nepotřebuje toho odkládati neb odvésti nedal, aneb i jinde toho na škodu řece zanechal, ten a takový v tom postižen neb osvědčen jsa, pokuty bez všelijakých výmluv 1 kopu aby dal.

Item 10 m. Kamení aby nikde na škodu cestám a silnicím i rolím lámáno nebylo, obecní konšelé k tomu dohlídati povinni budou; než kdeby bez škody cestám a rolím bylo, aby sobě kámen lámali dali.

Item. Pokud ryby mé na rybnících nebo haltěřích na prodeji jsou, žádný ryb odjinud aby nebral a nekupoval pod žádným vymyšleným fortem, buď že by jinde do sádek neb rybníčků selských kdekoli neb na panství mém aneb kdekoli jinde vsazoval. Jestliže se toho kdo dopustí a ryby jinde bez vůle mé aneb úředníka mého kupovati a při městě Třebíči je prodávati bude na překážku těm, kteří ode mne ryby mají, ten každý mně pokuty 10 fl. propadne, k tomu věží týden trestán bude, a z věže nevyjde, až těch 10 fl. mně položí a dá.

Item. Také o tom jistou zprávu mám, že mnozí z tovaryšů vandrovních s tulichy, kordy neb jinými zbraněmi po městě chodí, protož aby jeden každý mistr kteréhokoli řemesla tovaryšům svým oznámil, aby s tulichy neb jinými zbraněmi po městě ani jinde nechodili; pakli by který tak se nezachoval a s takovými zbraněmi chodil, tehdy rychtář neb některá osoba z úřadu aby jemu je vzal a nevracel.

Item. Co se podruhů neb nájemníků dotýče, kteří u nás v podružství jsou aneb nájemného jsou, ti všichni aby k městu se připovídali a zapsáni byli, kde který podruh nebo

nájemník aneb u koho jest, neb o tom jistá zpráva jest, že se tu času zimního přechovávají při městě a časem jarním neb v létě v pilná díla jinam přes pole odcházejí na díla, a doma tu, kde se přes zimu přechovávali, zůstati nechtějí, a někteří, než by dělali, toulek, her, regrací, zahálek hledí. O tom poroučím a to míti chci, aby jim takové více trpěno nebylo, kteří jinam na díla odcházejí a doma při městě dělati nechtějí, aby tam, kde v létě dělají, též v zimě byli domácí tuláci, zahaleči, ožralci, a i hráci; takové věci aby jim trpěny nebyly, úřad aby v to bedlivě nahlídal a podle toho nařízení tak se choval; také, aby to nařídil, po čem by a kterých časů za den platiti měli, a mně o tom všem neb úředníku mému oznámeno bylo. Také aby žádný mimo uložení víc na den nedával a tím dělníkův od jiných neodvracel.

Item. Co se pak psancův a šupcův a loupežníkův zemských i rozličných škody jiným činících dotýče, poněvadž pak i v zřízení zemském nařízeno jest, ač by kdekoliv u koho postižení aneb nalezení byli, ti a taková aby bez prodlívání vyzdvížení a do vězení dáni byli, a u žádného fedrování a přechovávání aby nebyli. A jestli by jaký pokřik byl, takových hubců honiti, abyste honili a k místu připraviti pomáhali; jestližeby pak kdo věda o takovém honění a pokřiku nepomáhal, pokutu zřízením zemským vynesenu propadnouti má.

Item. Co se pak dotýče, že mnozí hospodářové, a zvláště kteří mnohá léta na domích jste, domy zlé, pusté a na spadnutí máte a jich neopravujete, vy úřad k tomu dohlíďte, aby takové zlé a pusté domy opravovali, a cožkoli v nich potřebného, zdělati dali.

Item. Jestližeby kdo smilství aneb cizoložství se dopustil, což proti Pánu Bohu a jeho přikázání ano i proti řádu křesťanskému jest, a to nalezeno a usvědčeno bylo na kohokoli, takový pro takový zlý a nešlechtný skutek ode mne dostatečně trestán bude, a což na něj jaké pokuty uložím, tu podniknouti povinen bude.

Item. Co se pak žen klevetných a těch, které jiné pomlouvají, hanebně a nestydatě lají a jiných na poctivosti dotýkají a rády se vadí, dotýče, jestliže se která toho dopustí a jedna s druhou neb s kýmkoli vaditi a tak nestydatě chovati se bude, což proti Pánu Bohu a lásce křesťanské ano i dobrému řádu jest, takové na dostatečné rukojmě aby vzaty byly a úředníku aby oznámeno bylo, tehdy podle uznání a uvážení takové košem aneb jakýmkoli trestáním trestány aby byly.

Item. Poněvadž mnozí skrze rukojemství k nemalým škodám a těžkostem přicházejí, nevědouce ani se nerozmýšlejíce, co v tom přijíti může, jestliže jeden za druhého slíbí, protož chci, aby taková rukojemství s rozvážením se dala, a kdož za koho slíbí, aby věděl, jak a zač slibuje, chce-li se budoucích těžkostí vyvarovati.

Item. Peníze sirotkům po rodičích jich náležité, ty aby pospolu na hotově chovány a opatrovány byly, tak aby, když by sirotci k místům přišli a se zasazovali, k živnostem svým jich potřebovati a míti mohli a aby jim vydány byly.

Item. Poněvadž na odúmrti od Jeho Milosti Císařské obdarování a potvrzení máte, při tom abyste se podle znění téhož obdarování chovali, a jestližeby Pán Bůh kterého z vás nemocí navštívití ráčil, tak že by žádné naděje z té nemoci k povstání nebylo, ten jedenkaždý o svém statečku, kteréhož mu Pán Bůh propůjčiti ráčil, zřízení nebo kšaft pořádný aby učinil tím neprodávaje, až by snad paměti pozbyl a mluvití nemohl, k tomu od úřadu a přátel napomínán aby byl, neb skrze takové nečinění pořízení anebo-li kšaftu nemalí zmatkové, soudy ano i škody přicházejí. A kdož by pak neučiniv kšaftu umřel, ten statek po něm pozůstalý inventován a sepsán a úřadem opatřen aby byl, a komuž by spravedlivě co náleželo, vydáno aby bylo.

Item. Listové zachovací aby od úřadu lidem řádně vzešlým a dobře zachovalým, však s bedlivým uvážením dáni byli, též i synům vašim od dobrých rodičův a dobře chovalých poslým, když i sami dobře se chovali, abyste je však, když by pořádně ode mne byli propuštěni, dávali, a to řádem aby se dalo.

A protož, poněvadž má vůle a nařízení vám vědomo jest, jest ta jistá naděje, že se dle těchto již vám oznámených artikulův poslušně chovati budete, tak jakž dobré a věrné poddané náleží, z ničeho toho nevystupující. A pakli byste sobě aneb kdo z vás takového zřízení mého lehce vážili a proti tomu co takového před se brali, pokut a trestání již oznámených neujdete.“

Povinnost posla p. rychtářova. Létha 1643 v sobotu den sv. Valentina za úřadu Tobiaše Mertla, toho času p. primátora, Jana Hanzlíka, Jana Randule a jiných starších toho roku a za rychtářství p. Tomáše Dopity toto nařízeno jest, kterak páně rychtářův posel, totiž biřič, při práci své se chovati má, a co za jeho práci, od koho bráti by měl, tuto pořádně poznamenáno jest.

Předně ku p. rychtářům a k pánům starším i jiným sousedům a lidu obecnímu uctivost všelijakou ať zachová. A kdyby komu toho posla potřebí bylo, aneb byl by při panu rychtářem, tedy v šatlavě aneb v rathouze má se dáti najíti. Senkovních domů má se varovati, s sousedy ani s čeládkou nemá řadovati ani píti. Služby hotové roční 13 kop jemu se dává. Od vyzvonění frejunku 15 gr.

Od šatlavy, jak přes práh překročí, za den a za noc jistec i rukojmě (dá) 1 gr. český; osoba mužského a ženského pohlaví, která by z domnění do vězení vzata byla, a k ní se nic nepřivedlo, za noc a za den dá 1 gr. čes.; a kdo by tu osobu do vězení dal, povinen tu osobu z vězení vyplatiti. Strany pak krádeže osoby obojího pohlaví, když by s jistinou popadeni byli

a zas z vězení propuštění, dá 1 kopu. Od osoby lidské a vypo-
vědění neb biřičem vyvedené žádných šatů z ní bráno býti nemá,
než za noc a za den 1 gr. Která by osoba od mistra byla vy-
mrskaná, buďto že by jí byl cejch připálen aneb nebyl, buď
ženského neb mužského pohlaví, poněvadž pro zlé skutky trpí,
co by koliv jejího statečku zůstalo, to jí hindrováno ani zdržo-
váno býti nemá; nebo k tomu p. rychtář ani posel žádného
práva nemá. Od nevěsty a ženicha nepoctivého, od obou 1 kopu.
Přespolní člověk škůdce svého do vězení připravíc, a chtěl by
jeho vyzdvihnouti, povinen jest od něho dáti 1 kopu.

Jestliže by kdo koho před pana rychtáře obsílal, dá poslu
obsílky 1 kr. a posel to povinen opatřiti, aby se obsílající buď
stavil, a nenašel-li by jeho doma, má v domu jeho poručiti buď
manželce nebo čeledi, aby jemu o tom oznámeno bylo, jak domů
přijde, aby před p. rychtáře se dostavil. A když by se tak ne-
zachoval a posel pro něj více chodil, takové obsílky spraviti a
od p. rychtáře trestán býti má. A ten, kdož se obsílati dá, po-
vinen jest obsílky i škody obsílajícímu napravit.

Jestliže by pak jaká nepravost při obsílání při poslu se našla,
pan rychtář pro takovou věc má jej strestati.

Když by u vězení byla osoba ženského pohlaví, má se k ní
posel uctivě chovati; pakli by se tak nezachoval, bude pokuto-
ván podle zásluhy.

Přísa ha židovská.

Žid má přísahati sám druhý a takto: Ten žid, kterýž při-
sahá, má státi bosýma nohama na sviňský kůži vnově (odřené)
toliko v košili; a druhý žid má státi proti němu a tvrditi jeho
přisahu.

Přisahající má takto mluvit:

Jakož jsem nařčen od N., že jsem statek jeho, totiž klenoty
tyto a tyto, šaty tyto a tyto tak, jakž jest od N. mluveno a proti
mně vedeno, k sobě přijal, a jej má, o něm vím, přísahám
Pánu Bohu, kterýž stvořil nebe i zemi i všeckny věci, kteréž
v nich jsou, přísahám skrze všecka jména svatá, kteráž napsal
Mojžíš, služebník jeho, přísahám skrze patery Mojžíšovy, v nichž
jest napsáno desatero přikázání jeho, kterážto jest sám Bůh svou
pravou rukou napsal a mně křivě přísahati zapověděl, že já toho
statku N. nemám ani těch klenotův ani šatův, jakož on N. praví,
aniž jsem jich od něho N. ani od žádného jiného toho k sobě
nepřijal, toho nemám, aniž jsem měl. Toho mi dopomáhej Bůh,
jeho jest počátek i konec, jehož jest jména Adonay.

Druhý žid:

Jakož jsi přísahu učinil, že s tím statkem N. nejsi vinen a
jeho jsi k sobě nepřijal aniž jsi jeho v své správě choval ani
v svých stěnách ani svých zdech ani v své zemi ani žádná čeleď
tvá, jestliže pravě přísaháš, tak tobě pomáhej Pán Bůh ten,

kterýž z ničehož stvořil nebe i zemi, hory i doly, povětří i vody, listí i trávu, také i tebe; jestliže nepravě a křivě přísaháš, dejž Pán Bůh tobě za dobrořečení zlořečení, tak aby tobě tvá modlitba, kteráž jest v knihách „Faffrkasy n“ napsaná, nic neprosněla, aby na tě žádná milost Boží nepřišla, ale aby usechl jako hory Gelboe, kteréž proklel David, na kterýchž zamordován jest Saul a tři synové jeho, ale aby tě napadlo Malchy Melech a přestoupilo na tě.

„**Mýto** při městě Třebíči podle snesení sněmovního, které se léta 1604 v pondělí po Invocavit, 8. března, stalo v městě Brně, takto bylo polepšeno:

Z míry obilné $\frac{1}{2}$ peníze¹⁾, z vědra vína 1 peníz bílý, z vozu mlíčného 2 groše bílé, z fůry ořechů 2 gr., z fůry herynků, rybího sádla, slaných ryb a medu 3 pen., z vozu suken 2 gr., kdo sukna na kočím veze, 1 gr., kdo na kárce veze sukna, $\frac{1}{2}$ gr., z vozu plátna 2 gr., z vozu soli 2 gr., z vozu třísla 1 gr., z vozu hrnců 1 gr., (z vozu náčiní dřevěného 1 gr.), z vozu konopí i jiného předita 2 gr., z vozu peří 2 gr., z vozu orkafu kožišnického 2 gr., z vola 2 peníze bílé, z krávy 1 gr., z koně, z klisny, které se kdekoliv na prodej vedou, 2 pen., forman z prázdného vozu $\frac{1}{2}$ gr., (z fůry všelijakého čerstvého i suchého ovoce 1 gr.), z fůry železa neb ocele $1\frac{1}{2}$ gr., z centnýře vlny, loje a jiných věcí, které se na trhu prodávají, 1 pen., z drobných kůží (z desátku) $\frac{1}{2}$ pen., z vozu prken $\frac{1}{2}$ gr., z hovězí kůže, buď že se veze nebo nese, 1 pen., z jednoho tisíce šindelů 1 gr., kdo na zádech k městu věci k prodeji nese, 2 pen., (z jednoho věderce starého piva $\frac{1}{2}$ gr., z jednoho sudu bílého piva 1 pen.).²⁾

Vyměření zemských lánů v markrabství Moravském extra zemské buchhalterii.

Věděti se má, že do první classy aneb dílu taková role po-
tažena býti mají, kde se pšenice aneb dobré žito rodí, do 2.
classy anebo dílu, kde žádná pšenice a špatné žito roste aneb
se rodí, do 3. classy anebo dílu, kde to dokonce žádná pšenice,
něco špatného žita, nýbrž samý oves se rodí.

Při těch polích aneb rolích, které do 1. a 2. classy patří,
počítá se na jednu míru tvrdého obilí 600 sáhů a do rolí 3.
classy patřící, poněvadž míra jarého obilí většího místa potře-
buje, počítá se 700 sáhův.

Na jeden zemský lán do třech trat v první classy počítá se
vejsevky 100 měř, do druhé classy 125 m., do třetí 150 m.
A tak se počítá na jeden lán v první classy 60.000 sáhů, do
druhé 75.000, do třetí 105.000 sáhův.

¹⁾ Fr. Kameníček ve svých Zemských sněmích (I. díl, 289.) má 3 peníze.

²⁾ Viz Listy ze západní Moravy z r. 1887. — Fr. Kameníček, Zemské sně-
my, I., 289; — Dr. Fr. Dvorský v Třebickém okr. ve Vlastivědě, str. 92. — V zá-
vorkách uvedené položky nemá rukopis Kamenický a dr. Fr. Dvorský.

Přísaha kostelníkův při městys Staré Radní Kamenici ke zvonům.

My N. kostelníci přísaháme Pánu Bohu všemohoucímu a vždycky neposkrvněné P. Marii, Matce Boží, i všem Božím Svatým a Jich O. P. P. P., že chceme a máme tento úřad kostelnický nám nyní svěřený, věrně a pravě spravovati, ke cti a chvále Velebnosti Božské vždycky vésti, nad klenoty kostelními a zádušními každého času pilnost míti a je náležitě opatrovati, škod se varovati a dobrého zádušního hleděti, ano i, co by nám k práci naší povinné od D. C. H. pana faráře poručeno bylo, nic nezanedbávati, svých představených starších všelikterak a ve všem poslušni býti, a to tak činiti pro žádné dary neb přátelství neb nepřátelství. K tomu nám dopomáhej Pán B. V., M. Boží a všickni svatí. Amen.

Přísaha cech mistrův soukenických v městys Staré Radní Kamenici.

Přísaháme Pánu Bohu všemohoucímu, Blahoslavené Panně Marii i všem Božím Svatým, ano i Jich vzácným Opatrnostem, panu purkmistru, pánům městys Staré Radní Kamenice, že chceme a máme podle artikulův sobě nařízených a svěřených v této povinnosti naší cechmistrovské na nás vzložené, ve všech punktech beze všech a všelijakých výminek a bez umenšení důchodův J. V. H. M. pána našeho milostivého a dědičného, též obce poctivé zdejší, obecného dobrého při témž poctivém řemesle bez umenšování týchž důchodův, každého času spravedlivě, pokojně a náležitě, bez všelijakých hadruňkův a nesnází se chovati a jiné v tom řídití a spravovati. K čemuž nám dopomáhej P. B. V., Matka Boží a všickni svatí. Amen.

Přísaha písaře radního.

Přísahám Pánu Bohu všemohoucímu, Panně Marii, Matce Boží, i všem Božím Svatým, a Jich Opatrnosti, p. purkmistru a pánům radním, že chci v této své službě písařské na mne vzložené věrně, spravedlivě se chovati, v přijímání a vydání obecným všelijakém pilný pozor a spravedlivý činiti, tajnost v radě, v kšaftích náležitě zachovati, nic obecného dobrého v službě té nezanedbávati, a to tak činiti neprohlídajíce na žádné dary anebo přízeň. Toho mi dopomáhej P. B. V., Matka Boží i všickni svatí. Amen.

Přísaha konšelův obecních (z r. 1675).

Přísahám P. B. V., Panně Marii, Matce Boží, a všem Svatým a vysoce urozenému pánu, panu Frant. Augustinovi, sv. Římské říše hraběti z Valdštejna etc., a Jich opatrnosti p. primátoru pánům, že chci a mám tento úřad konšelský sobě svěřený věrně, pravě a spravedlivě vésti, k vahám, mírám, loktům, též k mlynářům, pekařům, řezníkům dohlídati, při vycházení na pole meze a jinší podobné věci spravedlivě činiti a ve všem se tak náležitě chovati, neprohlídajíce na žádné dary neb přátelství aneb ne-

přátelství. Toho mi dopomáhej P. B. všemohoucí, Matka Boží a všickni Boží svatí. Amen.

Na některých vnitřních a na posl. 7 listech jsou zapsány z l. 1619—1692 „paměti a porovnání“ mezi sousedy, „vyznání“ některých zlých lidí na právě kamenickém.

Důležit jest zápis na 2. listě od konce: L. P. 1621 učiněna paměť tato v přítomnosti celého úřadu v městys Staré Kamenici: Poněvadž skrze vpád polský mnohé veliké věci obecní a zvláště paměti starodávni k zmaření přišly, teď se zase pro budoucí úřady, co by tak za svou práci úřední (aby dle spravedlnosti práva pokračováno a postupováno bylo) míti měli, když by tak zasedání v příčině věznův hrdelních aneb jakýchkoliv jiných bylo, 1 kopu mor., kolikráte by koliv sedli, buď poddaných neb nepoddaných bez výminky, za každé zasednutí takovou kopu složenou míti mají. — V jinších pak věcech a pracích podle velikosti aneb malosti dle uznání přijímati mohou a mají. To se proto činí, aby budoucně pro ublížení lidí více se nepřitahovalo. Též od gruntovních zápisův bez výjimky jako i když se role, louky, zahrady prodají, po 6 gr. dávati mají, a písařům od zapisování, jak se uzná, obzvláště platiti se má.

IV.

Rejstra k zapisování kupův na grundy (R.)

v městys Staré Kamenici založená za správy urozeného pana Bořivoje Bořka Nepoliského z Záchrašťan a na Snětu, ty časy úředníka na Třebíči, za úřadu Jana Němčíka. L. P. 1578. — Zápisy sahají do 2. pol. 18. stol.

Obsahují 489 listův in folio, z nichž mnoho jest nepopsaných. Ježto nápis na deskách „**Knihy obce městečka Kamenice MDXLVII**“ jest starší než vnitřní, zdá se, že registra kupův jsou druhou vložkou do desk.

Ze zápisův jsou důležité:

Při zápisích trhův aneb gruntův toho se pilně šetřiti má, aby všeliký trh tak, jakž smlouva o sumu, závdavek i placení se stane, a při tom, jsou-li jaké výměnky, to vše pořádně aby se poznamenalo, i rukojmě osoba napřed stavena býti má. — Od zápisu na grunt každá strana 3 kr. písaři dáti má ničímž nevymlouvajíc (1.).

Paměť věčné památky hodná. — Letha 1614 v pátek, den sv. Jakuba, Pán Bůh požehnati ráčil obci městyse tohoto Kamenice, že jest z milosti vrchnosti své dědičně, vysoce urozené paní, paní Kateřiny Osovské z Valdštejna na Třebíči a Červené Lhotě etc., obdarování a privilegium na kollaturu téhož městyse a záduší jejího dosáhla, a to prostředkováním dvojicthodného kn. Jakuba Petrozelína Kunštátského, správce církevního v městě Třebíči. Kteréhožto obdarování originál anebo list hlavní pro lepší bezpečnost dán jest k schování k věrné ruce pro potomky panu purgkmistru, pánům města Třebíče.¹⁾ (Byl toho času primasem Jan Weys, purgm. Řehoř Rezník.) Od nich pak výpis a extrakt toho

¹⁾ Dosud jest v archivě městském. Viz 3, poznámku na str. 29.

všeho pod pečeti městskou větší do městys Kamenice, podobně i do městys Vladislavě a Červené Lhoty (nebo to obdarování i na ty fary svědčí) vydán jest. Jest-li by kdy potřeba nastala hlavní list vyzdvihnouti, aby potomci přinesa pánům Třebíčánům a odvedouc takový výpis pod pečeti jejich, jim zase mohli a moc měli to učiniti. — Ta pak věc, poněvadž jest věčné památky hodna, má od nás i od potomkův našich (s děkováním srdečným vždycky Pánu Bohu) velice a draze nad všecky poklady ve zdejší vážena býti. Stalo se za purgkmistra Jana Smejkal, jeho spoluradních Tomáše Chropáče, Václava Bednáře, Jana Prukna, Pavla Čapka, Pavla Bednáře, Štěpána Tkadce, Tomáše Sládka a Andreasa Mlejnského z Brodu Německého toho času písaře radního městys svrchupsaného. Letha a dne ut supra. — Za správce církevního (totiž v Kamenici) toho času dvojctihodného kn. Matěje Aydy Domažlického, kterýž v jednání nadepsaného obdarování osobně mnoho a velice nápomocen byl.¹⁾ — (2.).

R. 1593 koupil uroz. pan Jakub Vilímovský z Vilímovic, úředník na Třebíči, . . 100 zl. na gruntu Mikuláše Hruřovce za hotových 24 zl. (24.).

Svobodný dvůr v Řehořově. — R. 1601 stal se zápis prodeje dvoru Řehořovského; náležel před tím (již r. 1585) dvořákovi Janovi, jenž si dožádal při J. M. pánu, aby kšaft a poručenství své, kteréž o statku svém zřídil, zůstávalo při městysi Kamenici. Kdyby dvůr byl prodán, měly se peníze purkrechtní pokládati na právě kamenickém. Jiřík, syn jeho, měl za manželku Dorotu, dceru Šebestiana Nadějovského, zdejšího souseda, a prodal dvůr t. r. za 1600 zl.²⁾ uroz. vládkovi Petrovi Studnickému z Benešova, J. M. C. fořtmistru panství Pardubského, panu uci svému; 300 zl. zaplacen o ihned; splátky (= vejrunky) se platily o Vánocích. Jiříkova matka slula Anna, sourozenci: Nikodém, Vojtěch, Petr, Rosina a Jakub.

R. 1606 byl p. Petr Studnický mrtev, a splátky kladla Zuzanna, vdova po něm. Od r. 1614 splácel po 30 zl. dědicům na dvůr uroz. a statečný ryt. Hynek Grün ze Stürzenberka na Meziříčku, jemuž prodal r. 1618 Václav Kamberda, manžel Kateřiny, dcery Vojtěchovy, jí náležitý podíl 188 zl. za hotových 80 zl. R. 1636 dne 26. května uroz. paní Veronika Hodická roz. z Náchoda a na dvoře v Řehořově koupila na žádost Jakuba Řehořovského, souseda a spoluradního kamenického, poslední peníze jemu náležité po bratřích, 60 kop. za hotových 30 kop. (37.—39.). Tím dvůr se octl v jejich rukou.

Dne 28. července 1636 stala se smlouva trhová na svob. dvoře v Řehořově, že pí. Veronika prodala dvojctih. P. Hubertovi Holichterovi, rektoru jesuitské kolleje v Jihlavě, ku pravému svob. jmění a dědičnému užívání dvůr svůj svobodný v dědině Řehořově i s tou povinností manskou podle nadání J. M. p. Vratislava z Pernštejna za 1200 zl. — Po zrušení řádu byl dvůr

¹⁾ „Všeho do Boží vůle“ bylo heslem svrchupsaného radního písaře, jež zapsal i do rohu 2. listu.

²⁾ 1 zl. = 30 bílým gr.; 1 bílý gr. = 7 bíl. denárům.

prodán, a upravena v něm dědičná pošta, jejíž posl. majitelem byl Fr. Semsch, za něhož rozprodána všechna dvorská pole.¹⁾

R. 1590 při času sv. Fabiána a Šebestiána prodal Marek Šot mlýn „Václavíkovský“ Mertlovi, mlýnáři z Staré Hory, za 450 zl.; r. 1592 odkoupil jej Václav Koktáček (odtud zv. „Koktáčkův“) za touž cenu. Byl na něm ještě r. 1611. (17. a 18.).

L. P. 1588 v úterý, den památky Všem Svatých, Jan Kremláček na místě Urbana, svého syna, prodal mlýn „Matějovský“ s přísl., jakž Urban téhož mlýnu užíval, Valentinovi či Valovi z Rybného, bratru rychtáře z Rybného, za 600 zl. Byl na něm r. 1596; po něm násl. roku kladla vejrunk vdova. (19.).

Na 448.—450. listě poznamenán výpočet obec. zahrad z r. 1643, kteří jich sousedé užívají, a co z nich který platu dává. Dostávalo se z nich celkem 20 kop a 18 bíl. gr. — Poslední listy obsahují některé smlouvy a přátelská porovnání (na př. r. 1612 mezi Ondřejem, synem † Jana Hňupa, někdy svob. dvořáka ve Vilímovičkách, a Martou, pozůstalou vdovou, na místě dítek malých (Jana a Zuzanny) pozůstalých; r. 1637 mezi Dobíášem Mertlem a Martinem Zábranským, písařem radním kameňickým (úř. na Třebíči Simeon Žlutický z Lomnice). (489.).

V.

Kniha opisů posled. vůlí z l. 1787—1826 (1—159 listů folio) a svateb. smluv od r. 1786—1824 (1—269 str. folio).

Zápisy jsou psány česky; jediná nadace Konopáskova německy.

Jan Konopásek, prefekt a prof. historie na c. k. Tereziánské akademii ve Vídni, z dětinné lásky a vděčnosti zakoupil r. 1820 za 25 zl. na věčné časy hrob svého † otce Matyáše Konopásky, kamž měly přijíti i kosti jeho matky Alžběty roz. Ráckovy, a založil 25 zl. mešní nadaci, aby z úroku se sloužila mše sv. (fol. 124.).²⁾

VI.

Knihy sirotčí sirotkův obecních.

Obsahují 27 listů folio; zápisy počínají se r. 1566. Vloženo jest v sešit několik listů s nápisem: „Letha (15)73 za úřadu Tomáše, rychtáře Václava Bártova s staršími jich založena tato rejstra gruntů prodávův obecních, kteréž náleží k ubci Kamenické.“ Na přední straně poznamenáno, že za úřadu Jakuba pekaře s staršími jeho, rychtáře Jana Němčíka podle vyhledání peněz sirotkův obecních nedostává se 17½ kopy míš. a 7 bíl. gr.

¹⁾ Bočkova sbírka, č. 10.396. a 10.397. — Aug. Kratochvíl, Svobodné dvory na Mor., 33.

²⁾ Pomník jeho otce pohozen leží u hřbit. zídky.

VII.

Opis **Nového práva** útrpného a hrdelního pro království České, markrabství Moravské a knížectví Slezské. Anno M. DCC. VIII.

VIII.

Obecní účty.

Velmi důležité na poznání blahobytu obyvatelů v Kamenici jsou dochované

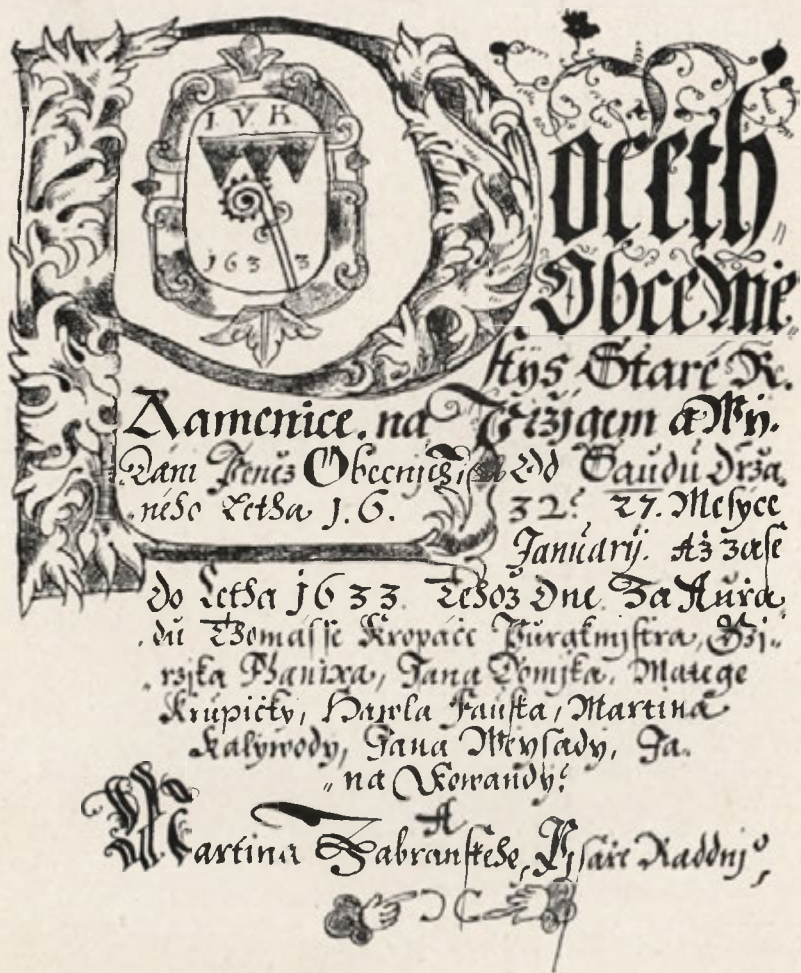
- a) obec. účty z let 1565—1574, 1577—1579, 1620, 1622—1645, 1649—1655, 1657—1659, 1661, 1664, 1666, 1670, 1674—1676, 1679—1680, 1684, 1689—1690, 1699—1700, 1704;
- b) účty na příjem a vydání ječmene na slady z r. 1642, 1643, 1657—1661;
- c) rejstřík kontribuční z r. 1642—1646 a 1648; (viz obec. účty na t. roky!);
- d) rejstřík na zapisování sirotčích peněz r. 1654;
- e) rejstřík, v němž se některé příjmy, též i vydání pro dostatečnější vyrozumění specifice pokládají r. 1655. (Viz obec. účty z t. r.).

Některé (1632—1666) z účtů (psané hlavně za Martina Zábranského, písaře radního) jsou ozdobeny pěkně psanými iniciálkami „P“ a „R“. (obr. 20.).

Ad a) R. 1565 dělal příjem 284 zl. 2 $\frac{1}{2}$ gr. 1 $\frac{1}{2}$ d., vydání 135 $\frac{1}{2}$ zl. 2 gr. 3 d.; onen plynul z platu z obce 6 zl. 8 gr., z šenku z rathouzu 4 zl. 6 gr., ze zisku na soli 28 zl., z platu z lázně 4 zl. 12 gr., ze skoupených peněz na domích, z cihelny 1 $\frac{1}{2}$ zl. 2 gr., z rybníků 26 zl. 1 $\frac{1}{2}$ gr. 1 $\frac{1}{2}$ d. (rybníčka nad Matějem, Hulovského, nad Štěpánovým, Dolního); vydalo se: na rozličné potřeby obecní 60 zl. 12 gr. 1 d. (za slepice 4 gr. 4 d., od petlic ke dveřím 2 gr., za zámky visuté 15 gr., od měrice nové 4 gr., za papír a vosk 23 $\frac{1}{2}$ gr. 1 $\frac{1}{2}$ d., od pobíjení rathouzu 6 gr.), na cihelnu 24 $\frac{1}{2}$ zl. 5 gr. 2 d. (od peci děláni 7 zl. 3 gr., za 5 tisíc šindeláků 2 $\frac{1}{2}$ zl., za 4 tisíce šindele 3 $\frac{1}{2}$ zl. 7 gr.), na vojenské nástroje 4 $\frac{1}{2}$ zl. 7 gr. (od ručnic spravování a za formy a za klicky 2 zl. 10 gr., za košiny 20 gr.), na správu fary, školy a hodin 9 $\frac{1}{2}$ zl. 4 $\frac{1}{2}$ gr. (horolovníku = orlovníku za řízení hodin 2 zl.), strany faráře jednání a dosílání do Prahy a stěhování 20 zl., pro obec. potřeby, buďto starší aneb konšelé když do Třebíče jezdili, 3 zl.

R. 1566 přijalo se 255 zl. 6 gr. 3 d.; vydalo se 139 zl. 14 gr. $\frac{1}{2}$ d.: úrok z radnice 13 gr., za 3 slepice úroční 3 gr. 3 d., za vejce úroční 10 d., za sýry 5 gr., písaři služby 12 zl., rektorovi 2 zl., útrata při soudu 7 zl., za papír a vosk 20 gr. 2 d., od spravování hodin 2 zl. 1 $\frac{1}{2}$ d., náklad na rybníky 3 $\frac{1}{2}$ zl. 5 $\frac{1}{2}$ gr. $\frac{1}{2}$ d., na kašny a trouby 8 zl. 8 gr. 3 d., vojákům dáno

5 zl. 8 gr. 2 d., útraty při cihelně, při faře (4 zl. 5 gr.), při škole a lázni činily 201½ zl. 4 gr. 3 d., kameníku od tesání kamene na pranýř 7 zl. 4 gr., ponocnému od ponocování 51½ zl., 6 gr. 3 d., pastýři 21½ gr. 1½ d.

Obr. 20. Iniciálka „P“ k účtům z r. 1632 s městským znakem.

R. 1567 čteme ve vydání: „Když J. M. pán ráčil býti v Kamenici při příjezdu Jeho Velebnosti císařské, utraceno 1 zl.“; při slibování člověčenství J. M. pánu útrata obnášela 1½ zl. 2 d., za dvojí jízdu na Třebíč o kněze a při posluhování doma 2½ zl., 8 gr. 2 d., od pobíjení fary 1½ gr., rektorovi za službu 2 zl., při obnovení úřadu utraceno 18 gr.; v příjmu zisk ze soli 32 zl. 11½ gr. (1 bečka soli za 1 zl. 12 gr.).

R. 1568 vydáno knězi Sixtovi za vozík kočí 9 zl. 71/2 gr., za almaru k ručnicím a za truhlici na vozík 22 gr., při půjčívce peněz J. M. pánu doložilo se 16 zl.; když pan Šimon Vídeňský při prodeji gruntu Čermákovského byl v Kamenici, utratilo se 1 zl. 61/2 gr.; dvakrát jezdic na Třebíč s kn. Sixtem starší i z obce 2 zl. 7 gr.; když J. M. pán ráčil býti v Kamenici s p. Albrechtem, obnášela útrata 6 zl. 81/2 gr.

R. 1569 když J. M. pán býti ráčil na lovu před hody vánočními v Kamenici, počtlo se útraty všelijaké noclehem 41/2 zl. 2 gr., a když před sv. Martinem dvěma noclehy, vydáno 8 zl. 91/2 gr.

R. 1571 měla odvésti stará rada nové zvlášť na kata sebraných 7 zl.; ty se vyhledaly, že za Janem Čermákem zůstaly; od Václava, mlynáře z mlejna „Součkovského“, první peníze (10 zl.) splaceny; ještě t. r., když p. úředník býti ráčil v Kamenici s purkrabím přes noc, ježto mlýn sirotčí „Součkovský“ ráčil prodávati Mertlíčkovi z města Jihlavy, útrata byla 21/2 zl. 6 gr.; tehdy koupil zdejší úřad od Václava mlynáře peníze, které měl na mlýně „Součkovském“, 100 zl. za 48 zl. Má klásti Mertl z Staré Hory za ten mlýn r. 1572 při sv. Duše příštím 10 zl. při soudě; a tak má platiti rok od roku při každém soudě. V pondělí po sv. Dorotě a první neděli v pústě, když starší jezdili na horu o kněze (faráře třebického), dáno 1 zl. 15 gr. 3 d.; formanům, kteří pro faráře jezdili při sv. Jiří do Třebíče, vyplaceny 41/2 zl., a když kněze na faru přivezli, obdrželi sud piva (v ceně 501/2 gr.), chleba za 12 gr., masa za 15 gr., paštiku za 31/2 gr. a koření za 4 gr.; při soudě kamenickém se utratilo 16 zl.

R. 1572 odvedla stará rada 1 zl. 29 gr., kteréž zaplatili za pokutu rukojmové za 3 osoby, jež měly lámati po 3 léta kámen k vápenici Jakubovi pekařovi, a neučinily toho; koupeny na vězně pouta a řetěz k nim za 2 zl. 5 gr.; rektorovi z žádné povinnosti, než z lásky dán 1 zl., písaři za službu 10 zl.; kn. Martinovi na skla k faře 11/2 zl. 4 gr. 1 d.; tehdy opraveny obec. váhy za 9 gr., trdlice udělána za 5 gr.

R. 1574 byla míra ovsa za 12 gr., násl. roku jen 6 gr. T. r. poznamenávají se vydání na opravu radnice (zvonec zjedнан z Vel. Meziříčí), školy, fary a lázně po ohni.

R. 1577 utráceno o soudu 16 zl.; kn. Kašpar obdržel služby 53 zl. — V příjmu vyskytuje se i „jarmarečné po oba jarmarky“ 2 zl. 9 gr., ve vydání „od frejunku obojího jarmarku“ poslu 2 zl. 9 gr. Ježto zároveň 15 zl. 211/2 gr. dáno, „když se pro faráře jezdilo . . . i od kněze od fůry“, vzala na sebe obec vybírání farního desátku a dávala místo něho faráři určitý plat; odtud účetní položka „Za obilí desáteční“.

R. 1578 kn. Kašparovi služby 59 zl. 24 gr.; při obec. soudě se utratilo 16 zl.

R. 1579 koupena velká váha do rathúzu na vážení vlny za 3½ zl.; od váhy dělání ke koši pro nezvedené ženy 8 gr., a za koš na ni 4 gr. Útraty s mistrem popravním, jsou v Kamenici do třetího dne, 12 zl. 29 gr. 4½ d., ale rektorovi na pomoc školy jen 2 zl.!

Účty z r. 1620 psal Jeremiáš Horáček, jenž své heslo „Prach a popel jsme“ poznamenal na první stránku. T. r. činil příjem 707 zl. 1 gr. 5½ d. (posudné z radnice 2 zl., výdělek solní 9 zl. 19 gr. 6½ d., nájem z lázně 2 zl., za desátek 162 zl. 22 gr.), vydání 428 zl. 21 gr. 4½ d., k němuž patřilo: Kn. Matějovi, jenž se sem t. r. přestěhoval, a sirotkům † (po sv. Filipu a Jakubu) kn. Jiříka i s pivem 97 zl. 15 gr., 22 m. žita, 6 m. ječmene a 1 m. pohanky, písaři 14 zl., rektorovi 3, hodináři 4, voňákovi 3, vytykači 3, skladači 2, poslu rychtářskému 10 zl.; na mistra popravního při vyvedení z městys Anny Hostákovské 6 zl. 18 gr. vydáno, na trdlici a zvonění dvojího frejunku 23 gr., při odvozování peněz na vartíře k zámku Třebíči utraceny 4 gr., koupeny 3 muškety za 7 kop 16 gr. 1 d., při odjezdu úřadu k p. děkanovi do Starče útraty 14 gr. 2 d., a při vypravení se úřadu do Lhoty ku kn. Matějovi 24 gr. 1 d.; týž se sem přistěhoval o sv. Lukáši.

Po stavovské porážce na Bílé Hoře „dáno vojákům z lidu císařského z velikého přinucení a ze strachu ztracení hrdel našich 165 zl. = 141 kopě 12 gr. 6 d.“

R. 1622 v příjmu udáno ze skály vápenné od Tomáše Cvrčka a Jiříka Randule za 2 léta 2 zl.; vojákům fedruňku 18 zl. 29 gr. 3 d.

Od r. 1623 vine se ve vydání položka (celkem i s fedruňky 586 zl. 7 gr. 4 d.) na vojáky (Vlachů Isulanovi Holýmu 108 zl. 25 gr. 6 d., 2 kumpáním rejtharů, kteří táhli k munstruňku do Chrudimě, 181 zl. 16 gr. 5 d.). Výdělek solný dělal 179 zl. 6 gr. 3 d., příjem za desátek 193 zl. 17 gr. 1 d.; dělana klada do šatlavy za 2 zl. 17 gr. 1 d.

R. 1624 počalo se opět vařiti v obec. pivovaře. Vojáci hejtmana Streithoršta vyrabovali radnici a šatlavu, sůl pobrali a nadělali škody za 205 zl. 3 gr. 3 d.

Když J. M. pán ráčil býti v Kamenici noclehem r. 1625, utraceno 13 gr.; kn. Matějovi darováno 1 m. žita; přijato mimo jiné 2 zl. od vybírání z míst o jarmace.

Odtud — 1627 poznamenán fedruňk kněžím neb kněžím vyhnáným.

R. 1628 dávána almužna zajatým od Turků, prosícím na chrámy, vojákům a vypovězeným lidem; od slévání nového cimbalu 6 zl. 8 gr., od spravování rybníka velkého a splavu nového dělání, jehož povodeň strhla, tesaři 7 zl. 13 gr.; přijato od Randule z vápenice 1 zl.

R. 1630 přijato za trávu z kněžských luk 1 zl. pro obec.

R. 1632 byla libra masa za 3 kr., tele 1 zl. 12 kr., 1 m. ovsu 7 gr., pro vojsko sud piva, 4 m. ovsu a kopa vajec koupeno vše za 4 zl. 15 kr., 75 lib. telecího masa 2 zl. 15 kr.; mistru popravnímu od ztrestání 2 osob pardusem a cejchem 6 zl. 20 gr. 1 d.

Dle register¹⁾ za r. 1636 dělal příjem 137 zl. 19 gr. 3 d. (z nájmu rathouzu 4 zl. 20 gr.), vydání 93 zl. 25 gr. 2 d.

R. 1637 od přivezení p. rektora dáno 1 zl. 15 gr., 2 kně-zovkám jdoucím z Trenčína 1 gr. 2 d., 2 kantorům vyhnaným z Prahy 2 gr. 4 d.

Účty obec. za r. 1638 a 1639 psal J a k u b K a č e r o v s k ý²⁾, písař radní. — Získ z obec. várek činil 77 zl.; od trdlice obecní spravování 6 gr. 3 d. vydáno; r. 1639 mládežnické škol-skému služby 3 zl.,

R. 1640³⁾ zavdáno Johanesevi rektorovi (starému) 5 zl.; dáno Tobiášovi rektorovi služby za $\frac{1}{4}$ léta 22 gr. 3 $\frac{1}{2}$ d.

R. 1642⁴⁾ počíná se opět položka užitku z cihelny; bylať t. r. obnovena. Od r. 1643 schvalovány účty úřed. na Třebíči.

R. 1644 zjednán jest tesař, aby udělal chlebné krámce, a vy-stavěna kněžská dřevěná roubená a podezděná stodola; koupen kalendář hospodářský za 21 kr.

R. 1645 přijato, když švédská armáda v Lukách ležela, od některých lidí přesporních, kteří se v městečku s dobyt看em při-chránili, 36 zl. 13 kr. Pro bezpečnost náhlého vojenského pře-padení byly v ulicích š r a ň k y postaveny a ř e t ě z y nataženy; mezi položkami jest i plat zámečníkovi z a z á m k y, kliky a šrouby k šraňkům. Mimo kalendář hospodářský ku potřebě obecní koupen za 7 kr. Malý kalendář.

R. 1650 činil příjem 985 zl. 1 kr. (z obec. mlýna, valchy, várek, radnice, obec. rybníkův, z míst při jarmacích, ze zahrad obec., peněz kontribučních), vydání 903 zl.; poslovi právnímu při jarmace Nalezení sv. Kříže od frejunku vyzdvihování a snímání 18 kr.

R. 1652 opravena fara za 155 zl. 57 kr. 3 d.; koupen býk neb hospodář do obec. stáda za 5 zl. 39 kr. Násl. roku opět vydáno na faru 55 zl. 57 kr. T. r. pronajat prodej soli Pavlovi Coufalovi tak, že obdržela obec 5 zl.

R. 1657 užitke z obec. cihelny činil 7 zl. 30 kr.

R. 1659 koupeno do školy rektorovi 6 sáhů drva po 15 kr. a 12 borovic na trouby ke kašním po 2 $\frac{1}{2}$ kr.; dáno od

¹⁾ Na titulní list napsal Martin Zábranský, radní písař: Cuncta licet perdam, Valeant: modo coelica servem. Nedbám, bych ztratil, kde co mám, když jen víru ctěně zachovám.

²⁾ Má rovněž dvojversí od téhož písaře: Wer zum Himmelreich ist erkoren, den stechen täglich Distel und Dornen.

³⁾ Účty r. 1640 a 1641 napsal Pavel Baptista Muthyn, radní písař.

⁴⁾ Písař Martin Zábranský napsal na titulní list: Facile reprehendere quam immitare. — Snázeji štrafovati, nežli skutkem toho vykonati. — Čiň věrně a pravě, neboj se císaře ani krále.

udělání tří pilířů pod dolní kašnou u pivovaru 1 zl. 18 kr. a rektorovi Karlovi na cestu, když odsud měl jíti, 30 kr.

R. 1661 z krámců v chlebových přijato od hokynářek 1 zl.; koupení 2 hospodáři (= býci) do obec. stáda za 8 zl. 15 kr.; některým podruhům, kteří okolo pranýře místo pro hrnčíře srovnávali, dáno na chléb 4 kr.; zedníkovi Matoušovi od spravování celého pranýře dole i nahoře dle smlouvy 1 zl. 24 kr.; kováři od železného lokte do něho zasazeného 2 kr., za korouhvičku na pranýř 21 kr., od spravení té korouhve kováři a za železo na sloupek 8 kr.; lamačům, kteří kámen na krchově škodný v cestě proti dveřím vylámali, na pivo od obce 30 kr.; kantorům zpropitného na Boží Tělo s jejich pomocníky 30 kr., za věnce k nebesi, kterouž úřad nad monstrancí nosil, 5 kr.; koupeno 8 sáhů březových dřev po 12 kr. na faru; tovaryši tesařskému, kterýž na kostelní věži báni dával, k žádosti jeho na pár střevíc a na 1 máz vína, kterýž na té báni vypil, darováno 45 kr.

R. 1664 dáno kostelníkům, že proti mračným časům letního dnem i nocí musili zvoniti, soudek piva za 1 zl. 30 kr.; koupeno rektorovi do školy 6 sáhů dřeva po 15 kr. Utraceno s p. děkanem meziříčským, když p. pátera uvozoval, budouce tu do 3. dne, za všelijaká viktualia, víno, pivo, pálené, masa a jiné věci 7 zl. 21 kr.; na Boží Tělo rektorovi s žáky po vykonání procesí 30 kr.

R. 1666 vyplaceno od správký dveří u mučírny 18 kr., kováři od udělání řetěze ke 2 novým kladám pro vězně 38 kr., tesařům od 2 těch klad udělání 1 zl. 30 kr., kováři od udělání preclíku na klady pro ruce; přidáno od obce k žádosti p. patera na pomoc od věcí viktualních pro duchovní a jinší přesporní lidi a officíry při držané pouti o sv. Jakubě za 4 zl. 17 kr.; sousedům, když se spravedlnost naše obnovovala, že trámu zdvihati pomáhali, darováno chleba za 1 zl. 30 kr., 3 zedníkům od obnovování té spravedlnosti, zazdívání trámu a obmítání celé 3 zl. 15 kr., popravnímu mistru od potrestání 3 zlých lidí 15 zl. 32 kr.

R. 1670 od udělání dřeva pro váhu a koš na Dolním rybníku postavený pro trestání budoucí dán 1 zl.; pro p. officíry J. M. pána při držaném soudě pro uctění jich a pro posudek obecný držaný čítalo se 15 zl., od 10 sáhů dřeva k faře učiněných 7 zl. 10 kr.

Od r. 1675 vyskytuje se položka: 2 hlásným za rok 15 zl., 2 hotařům za 9 nedělí, kteří louky a obilí hlídají, 4 zl. 3 kr.

R. 1676 dáno hodináři od hodin na pul orloje předclávání podle smlouvy 12 zl., a konšelům a některým z úřadu, kteříž k topení přihlíželi na konec masopustu piva dle obyčeje starého za 35 kr.

R. 1684 vydány 3 kr. tesaři od vyklizení klady ze světničky v rathouze po vězních.

R. 1689 obnovena cihelna nákladem 23 zl. 32 kr.

Násl. roku dáno sousedům, kteří vývozy po povodni a k rybníku Dolnímu struhu prohazovali, 1 zl. 25 kr.

R. 1700 dáno p. faráři za drva 1 zl. 10 kr., kostelníkům, co proti mračnům zvonili, 3 zl. 30 kr., varhaníkovi (= rektorovi) služby 14 zl., 4 m. žita a 4 sáhy drva.

Posl. účty z r. 1704 vykazují příjem 289 zl. 21 kr., vydání 170 zl. 4 kr. (od mostku k faře spravování, úrok ze „Špitálské zahrady“ 18 kr. 4 d., na soud držení a posudek vydáno 15 zl., za 2 sudy piva k soudu a obec. posudku 14 zl.).

Ad b). Odtud se dovídáme, že libra hovězího neb skopového masa r. 1642 byla za 3 kr., kráva za 7 zl., vůl 6 zl. 33 kr., jalovice 6 zl.

Ad d). Jsou v nich některé zápisy (z l. 1653—1671) sirotčích peněz.

Kronika obecní ze XVI. stol. se ztratila, a 3 zajímavé „Černé či smolné knihy“ (zápisy útrpného práva), ač je p. nadučit. Pátek ještě r. 1887 měl v ruce, zhořely brzy potom v domě býv. starosty Kašpara Lavičky.

B. Listingy.

1. Na Třebíči, v neděli po sv. Bartoloměji 1529. — Jan z Svin, úředník na Třebíči, píše rychtáři a konšelům kamenickým, aby oznámili hned do všech dědin a vsí, které ku právu kamenickému přísluší, aby úrok sv.-Václavský a jiné všechny poplatky na klášter daly tu neděli před sv. Křížem, poněvadž jich potřebí na války. (Orig. český).

2. Na Dunajovicích, v pondělí, den památky sv. Kateřiny, 1535. — Fridrich z Náchoda a na Dunajovicích žádá obce (Kam.) o výňatek všeho statku po † Jiříkovi Krejčím, poddaným jeho. (Orig. český).

3. Ve Vídni, ve čtvrtek po Suchých dnech postních 1560. — Císař a král Ferdinand I. potvrzuje nadání na odúmrtí pana Jana z Pernštejna a na Helfenštejně z r. 1547. — Opis na papíře (58×51) bez podpisu císařova. Text viz v III. knize „Kšaftové“. (Opis český).

4. V Třebíči, v pondělí po sv. Kunhutě 1568. — Smil Osovský z Doubravice na žádost poddaných z Kamenice ponechává nějaké zahrady, polní trati, louky, kopaniny a stodoly, pronajímané posud za roční plat, za dědičné, a daruje obci Kamenické 2 rybníčky nad městečkem. (Opis něm.).

5. V Milívště, v úterý po neděli Oculi 1579. — Purkmistr a rada města Milévská přimlouvají se za Šimona, syna Jakuba Vnuka ze vsi Staňkova, aby mu v živnosti v Kamenici nebylo bráněno, že by posud neměl listu řádného narození, a slibují,

že, jakmile J. M. pán přijede domů, žádaný list zachovací se ihned pošle do Kamenice. (Orig. český).

6. Na Třebíči, v pondělí Provodní 1581. — Albert Rottštejský z Rottštejna, úředník na Třebíči, oznamuje rychtáři kamenickému, aby všechny chalupníky, jakž při městys Kamenici, tak i při dědinách, kteří chalupy na obci přistavěné mají a žádného platu J. M. pánu nedávají, poznamenané na zámek odeslal. Poroučí, aby Smrčenští, Vržanovští a Radošovští do panského mlýna nosili, a Václav Bartoňů by 7 slepic přinesl J. M. paní dle dřívějšího rozkazu. (Orig. český).

7. Na Pernštejně, v neděli před Památkou sv. Pavla na víru obrácení 1581. — Mikuláš Kytlice z Rudolce, úředník na Pernštejně, a Jan Doubravnický z Klečan, žádají od purkm. a rady městys Kamenice o výpis vyznání, kteréž učinili zločinci v Kamenici o synech Ondřeje Královce z Jaroměřic, ježto žadatelé s Jírou a Mikulášem, syny téhož Ondřeje, při právě jaroměřickém měli co činiti. (Orig. čes.).

8. V Lukavci, v pondělí po sv. Michalu archandělu 1583. — Purkmistr a konšelé městečka Lukavce přimlouvají se u zdejšího úřadu, aby dítkám po † Mikuláši Stuchlovu, „který způsobem právním svůj konec r. 1582 v Kamenici vzal,“ šaty, nádobí a něco hotových peněz bylo vydáno. (Orig. čes.).

9. V Pelhřimově, v úterý po sv. Ondřeji 1585. — Purkmistr a rada města Pelhřimova přimlouvají se za Matěje Dopitu, syna † Jana Kamenického, býv. souseda pelhř., aby mu dopomohli k dědictví 100 kop míš., jež měl odkázaných od Václava Dopity, bratra Jana Kamenického, a strýce Matěje Dopity. (Orig. čes.).

10. V Staré Kamenici, 1585 v pondělí po neděli, jež slove Jubilate. — Vyznání Jana ze vsi Stáje před právem kamenickým. (Čes. orig.).

11. (V Čáslavi), v úterý po památce Všech Svatých 1585. — Šimon Chalupa a Jiřík Macháček, býv. (1584) úředníci na dvoře Špitálském při městě Čáslavě, podávají zprávu o pluháři a čeledínu Matěji Chlupů, že se choval věrně, řádně a poctivě. (Orig. čes.; pečeti úředníků dochovány).

12. (V Jemnici), v pondělí, den sv. Školastiky 1586. — Purkmistr a rada města Jemnice oznamují purkmistrovi v Kamenici, že † Honz Zima, na ten čas soused jemnický, máje umřítí vyznal všechny dluhy, mezi nimiž i 7 míš. kop u Chvály, souseda kamenického, jež žádal aby byly odvedeny Jiříkovi z Horních Věžních (Věžnic?). — (Čes. orig.; pečeť jemnická dochována).

13. Na Tavíkovcích, v úterý po neděli Květné 1587. — Filip Pemdra, úředník na Polici, píše o spravedlnost v Kamenici po Kateřině, manželce Jana Březiny, poddané J. M. paní ze vsi Tavíkovíc a vdovy po † Matějovi, mlynáři na mlýně Podhrázňm. (Čes. orig.).

14. V Třebíči, v středu po neděli Květné 1587. — Purkmistr a rada města Třebíče žádají o zprávu, proč byl do vězení dán Pavel Škarydův, a jak z vězení byl propuštěn. (Čes. orig.; pečeť městská dochována).

15. Na Třebíči, to pondělí před Hromicí 1588. — Smil z Doubravice oznamuje zdejšímu purkmistrovi a starším, že posílá se svou žádostí (o zapůjčení peněz a posudné) Jeremiáše purkrabího, a naděje se, že žádost bude splněna. (Čes. orig. a opis).

16. Smil Osovský z Doubr. žádá obyvatele Kamenické, aby mu nějakých peněz na dluhy zapůjčili a pak dávali posudné do smrti jeho z každého sudu piva po 3 gr. bíl. aneb z každé várky 20 gr. bíl. (Čes. orig.; pečeť s podpisem p. Smila dochována).

17. Vidimovaný opis (bez data) části privileji (co se týká odúmrti) města Kamenice potvrzených Janem z Pernštejna (... Pakli by se toho která ... — do konce) z r. 1547, a císařem Ferdinandem z r. 1560.

(Podepsáni purkmistr a rada městyse Měřína [obec. pečeť dochována]. Jsou to 2 listy [folio] z nějaké knihy, do níž se opisovala obdarování daná Kamenici. Ku konci opsán konec dopisu Smila Osovského z Doubravice ke Kamenickým, v němž žádá, aby mu bylo dáváno posudné.).

18. V městysi Staré Kamenici, v úterý po Třech Králích 1600. — Vyznání Doroty, dcery Jana Nabírala z Hodova, jež se dvakrát dopustila smilstva a zabila nemluvnátko. Vyznala to i před trápením i na trojím trápení. (Čes. orig.).

19. Na Třebíči, v středu po Třech Králích 1600. — Jan Třebický z Kúru, purkrabí na Třebíči, poroučí purkmistrovi a starším v Kamenici, aby uvězněného u nich Václava, pacholka, poddaného pana z Biskupic, propustili z práva. (Čes. orig.).

20. Na Třebíči, dne 10. Julii 1600. — Purkrabí Jan oznamuje purkmistrovi a starším městečka Kamenice v příčině 3 zločincův: Doroty, Filipa a Jana Severů. (Čes. orig.).

21. V Menším městě Pražském, v neděli ... 1601. — Zahrádecký ze Zahrádek (?) přimlouvá se za propuštění z vězení svého poddaného Mikše, syna Václava Kloboučníka z města Jičina. (Čes. orig.; pečeť p. Zahrádeckého dochována).

22. V Kamenici, v úterý den sv. Jiří 1602. — Petr Studnický z Benešova, fořtmistr panství Pardubského, upozorňuje purkmistra, že jest asi zapsáno to v městské knihy, že na dvůr řehořovský položil 30 zl. (Nikodémovi na díl 10 zl., Anně, manželce po Janovi, dvořákovi řehořovském, 20 zl.). (Čes. orig.; pečeť Studnického zachována).

23. V zámku Třebíči, v sobotu po neděli Invocavit 1605. — Revers podepsaný i pečeti větší kamenickou opatřený, kterým J. M. pán přivolil, aby poslední vůle byla uznána za správnou, ač by se dala r. 1599 bez přítomnosti úřadu kamenického. (Čes.

orig.; pečeť kamenická jest nejstarší známou ze 16. stol.; opis nečitelný, znak jasný).

24. V sobotu po Středopostí r. 1608. — Vyzdvižení (111 zl. 20 gr.) z truhlice sirotčí v městečku Kamenici p. Pavlem Žitavským, úředníkem na Třebíči, peněz sirotčích z rozkazu uroz. p. Smila Osovského z Doubravice. (Čes. orig.).

25. Některé poslední vůle z let 1610—1767. (Čes. originály).

26. V Holešově, v úterý po neděli Květné (t. j. 14. dubna) 1615. — Purkmistr a rada města Holešova vydávají Matějovi Smykovi svědectví o poctivém zrození jeho. (Čes. orig. na perg.; pečeť holešovská dochována).

27. V Jihlavě, v pondělí po první neděli postní 1617. — Augustin Jilko, měšťan a koželuh v Jihlavě, upomíná obec Kamenickou o dluh 30 kop míš., jež půjčil jeho otec Jiřík Tuček, měšťan a hrnčíř, za času, „jak ta bouřka Moravská povstala“. (Čes. orig.; pečeť Jilkova dochována).

28. V městě Třebíči, dne 21. září 1620. — Jan Rábl, rychtář přísežný města Třebíče, přimlouvá se o vložení zápisův do knih purkrechtních na odvedení od Václava Kamerdy, souseda jejich, za dluh povinný Honzovi „Woňgkhovi“ 104 zl. 19 gr. 31½ d. na penězích předních a Tobiášovi Nerovi 30 zl. (Orig. čes.; pečeť dochována).

29. V Třebíči, dne 30. září 1620. — Jan Rábl, rychtář přísežný města Třebíče, žádá, aby jistina Václavem Kamerdou vykázaná Honzovi „Woňgkhovi“ a Tobiáši Nerovi, sousedovi trebickému, do knih městských kamen. byla vložena a výňatek týchž zápisův z knih přinesen týmž Václavem do Třebíče pro ně. (Orig. čes.).

30. V Kamenici Staré, v pátek po Památce rozeslání apoštolův s kázáním evangelium 1624. — Přiznání („schuldprýfem“) purkmistra a rady městyse Kamenice Staré, že jsou dlužni 70 zl. slovuťnému Tomanovi Světečkovi, měšťaninu jihlavskému. (Orig. čes.).

31. V Měříně, v pondělí před sv. Pavlem na víru obrácení 1638. — Jan Pavlů a Michal Bartošovský potvrzují, že Tomáš Kořínek řemesla sladovnického jsa r. 1629 ve službě J. M. pí. hraběnky míval list zachovací, jež ztratil při ohni v Kamenici. (Orig. čes.; pečeti obou vystavitelův listu dochovány).

32. R. 1642. — Částečná vydání na vojsko t. r. (od 6.—23. pros. byli zde 123 vojáci). (Čes. orig.).

33. R. 1642. Útraty, které vzešly Staré Radní Kamenici s vojskem nepřátelským od 1. ledna do 31. pros. 1642. (Čes. orig.).

34. Z Třebíči, dne 7. listopadu 1642. — Pavel Vodička, úředník na Třebíči, píše a upomíná zdejšího purkmistra a konšely, aby vachtmistrovi dávali 2 tolary denně, jakž měli poručeno. (Čes. orig.; pečeť Vodičkova dochována).

35. Z Třebíče, dne 11. prosince 1642. — Pavel Vodička, hejtman na Třebíči, poučuje kamenický úřad, jak by si měl počínati s vojáky, kteří leží v Kamenici. (Čes. orig.).

36. Některé svatební smlouvy z r. 1644—1763. (Čes. orig.).

37. R. 1646. — Všecka obec městyse Staré Radní Kamenice prosí (Zdislavu) hraběnkou z Valdštejna za odpuštění úrokův a platů za r. 1645, ježto t. r. veliké škody utrpěli vpádem švédským. (Čes. orig.).

38. V Třebíči, dne 20. ledna 1648. — Zdislava hr. z Valdštejna na žádost povoluje, že smějí Kameničtí svým nákladem privilegia v Brně u zemských desk vyhledati, jí ukázati, aby se mohla pak rozhodnouti. (Orig. něm.; vlastnoruční dopis s podpisem hraběniným). (Něm. orig.).

39. Asi r. 1648. — Vincenc Julius Luneus, kaplan třebický, píše Zdislavě hr. z Valdštejna o příjmech fary v Kamenici. (Orig. čes. porušený).

40. R. 1651. — Pořad várek obecních a sousedských. (Čes. orig.).

41. Na Židlochovicích, dne 12. prosince 1652. — (Uroz. p. Jan Foltýn) Boček, úředník ze Židlochovic, píše primátorovi Tomáši Pruknerovi, aby Tomáše Dopitu a jiné do radního domu zavolali a hleděli je usmířiti a potom, aby je propustili. (Čes. orig.; pečeť Bočkova dochována).

42. R. 1653. — Rejstříky na příjmy a vydání z důchodu nákladnického. (Čes. orig.).

43. Na zámku Třebickém, dne 13. dubna 1655. — Jakub Maytner, kuchmistr na Třebíči, prosí uroz. p. Jana Foltýna Bočka Blučinského, hejtmana panství Třebického, aby svůj domek v Kamenici mohl prodati Martinovi Zikmundovi. (Čes. orig.).

44. 1659. — Poznamenání prodaných věcí z řemesla soukenického za 7 zl. (Čes. orig.).

45. (V Staré Radní Kamenici), dne 20. Juni 1661. — Porovnání rozepří, hněvův a kyselosti mezi Janem Macků a Jiřikem Skalou, mlynářem, oběma sousedy zdejšími. (Čes. orig.).

46. L. P. 1666 dne 30. Julii. — Vyznání a rozsudky nad Jakubem Myslivcem, Havlem Kracou a Janem Lavičkou. (Čes. orig.).

47. R. 1666. — Poznamenání sousedův kamenických a jejich dávek a desátkův. (Čes. orig.).

48. Na zámku Třebickém, dne 21. srpna 1666. — Úředník Jan Pech oznamuje purkmistrovi a radě některé pokyny stran rozsudku v právě útrpném a oznámení jeho vrchnosti. (Čes. orig.).

49. R. 1666—1684. — Fr. Aug. hr. z Valdštejna dává mistrům řemesla starého krejčovského v Kamenici cechovní artikule. (Čes. opis).

50. S. R. Kamenice, dne 22. června 1668. — Purkmistr z Kamenice oznamuje, že Jiří Kalousek se k ničemu nepřiznal a ničeho nevyznal. (Čes. orig.).

51. (V Kamenici), dne 2. července 1669. — Poznamenání vyznání Jiříka Vostála, kteréž se sběhlo s Jiříkem Skalou. (Čes. orig.).

52. V Kamenici, 1670 a 1676. — Propuštění z vězení osob (Jana Kolářů a Jakuba Tesařů), když byly slíbily, že nikdy více neučiní na cti utrhaní. (Čes. orig.).

53. R. 1670. — Rejstřík sousedův; co který ze sousedův kontribuce vydal za půl léta r. 1670. (Čes. orig.).

54. V Kamenici, dne 31. ledna 1670. — Matěj Příhoda přišel do vězení, protože proti primátorovi a manželce p. Pavla Bumálka, spoluradního zdejšího, z opilství mluvil zle. Byl propuštěn, ale místo pokuty musil neprodleně nadělati 5 sáhů drv na obec. potřebu. (Čes. orig.).

55. 1670 dne 25. února. — Urovnání pře mezi obcí Starou Kamenicí a dřívějším primátorem kamenickým Jiřím Švarcem. (Orig. něm.; Kamenice jmenuje se v listě „Alt Kamenitz“).

56. R. 1670 dne 5. října. — Dva případy, v nichž utrhači na cti, „jest-li by ještě jednou se toho dopustili“, pokuty 20 kop mor. musí zaplatiti. (Čes. orig.).

57. V Třebíči, dne 24. ledna 1671. — Uroz. pán Jiří Koskanda, hejtman panství Třebického, oznamuje, že Plesíka, souseda kamenického, z vězení propustil se závazkem, aby obě strany mezi sebou pokoj měly a zachovaly; porušení pokoje se mělo trestati 10 zl. pokuty do důchodů J. M. pána. (Čes. orig.; pečeť hejtmanova se dochovala).

58. (Kolem r. 1672?). — Purkmistr a rada kamenická prosí vrchnost (Fr. Aug. hr. z Valdštejna), aby mimo 2 předešlé jarmarky obdrželi ještě 2 na den sv. Jakuba a sv. Tomáše, a před každým jarmarkem trhový na koňský a jiný dobytek. (Čes. orig.).

59. R. 1660 dne 8. srpna a 1672 dne 18. června. — Porovnání, dle něhož ženy pro svůj nestoudný jazyk dají nejen trest peněžitý (po 10 kopách), ale i od posla právního 3 lžíce kolomasti na místě k tomu náležitém na rynku musí snísti. (Čes. orig.).

60. V Kamenici, dne 27. června 1673. — Jan Albert Berg z Rainfelta ponechává svou poddanou Mariannu Havlovou, vdovu po † Mikuláši Havlovi, vrchnosti třebické za poddanou. (Něm. orig.; malá pečeť pána z Rainfelta dochována).

61. R. 1675. — Poznamenání útrat (44 zl. 58 kr.) vzešlých (od 4. srpna do 12. října t. r.) v příčině želivských poddaných. (Čes. orig.).

62. V Kamenici, dne 9. prosince 1675. — Říha Maštera z Kameničky byl puštěn na svobodu z vězení, v němž byl pro svůj některý výstupek; „kdyby se tak nezachoval“, byla určena pokuta až 50 tolarův, jež měli vyplatiti rukojmové. (Čes. orig.).

63. Na Třebíči, dne 21. Martii 1676. — Jan Losnitzer píše Kamenickým o masných krámcích; není prý potřebí na ně kopy vrátnic, ale stačí úplně 30 kusův. (Čes. orig.; pečeť Losnitzrova dochována).

64. V královském městě Brně, dne 13. listopadu 1677. — Nařízení od král. úřadu hejtmanského zemského markrab. Morav., dle něhož ortelové a souzení mělo se díti dle vyšších instancí, jak jest psáno v císař. nařízení ze dne v Eberdorfě 25. září 1677. (Čes. opis).

65. V Jihlavě, dne 18. prosince 1677. — Patent o kriminálních a civilních souzeních. (Čes. opis).

66. R. 1680. — Dopis obce Kamenické vrchnosti stran zločince z panství jesuitů jihlavských. (Čes. koncept).

67. R. 1680. — Výslech na útrpném právě s Jiřím Skákálikem z Rybného, poddaným jesuitů jihlavských, pro mnohé zločiny. (Čes. a něm. orig.).

68. V Olomouci, dne 30. srpna 1683. — Štola nařízená biskupským úřadem kamenickému faráři. (Čes. orig. a opis).

69. R. 1683 dne 26. prosince. — Examen Václava Kasala z Věžnice, Václava Huly a Honse Rumla, dragouna z Luk, stran přepadení židův a zabití žida. (Čes. orig.).

70. R. 1684 dne 17. května. — Výňatek z protivného psaní a z originálu, kterýž úřadu kamenickému proti J. M. p. hraběti psal Martin Ant. Vylliš, hejtman vrchní polenský. (Čes. orig.).

71. R. 1684 dne 15. června. — Poznamenání mušketův (14) obecních; kteřížto sousedé aneb obyvatelé takové za sebou mají a přijali téhož dne a roku. (Čes. orig.).

72. R. 1687, 1704, 1726, 1744, 1758. — Poznamenání kostelníkův. (Čes. orig.).

73. V Jihlavě, dne 3. srpna 1688. — Jan Albrecht, rektor S. J., píše p. primátorovi kamenickému, že pošle svého písaře, aby jemu (t. j. Skákálikovi) učinil spis, jenž ať se hned odešle. (Čes. orig.).

74. R. 1690. — Akta soudu a právního jednání s Janem Procházkou z Vladislavě. (Čes. orig.).

75. R. 1690. — Soudní akta s Janem Kavalírem, kovářem kamenickým. (Čes. a něm. orig.).

76. Na zámku Třebickém, dne 2. června 1691. — Úředník Martin Möller píše, aby reversy kováře Kavalíra německy se přeložily a do Třebíče se jemu poslaly; všechny zlé skutky jeho a činy aby se popsaly v němčině, a to pod pečeti obecní, poněvadž je míní ukázati a dáti J. M. p. hraběti. (Čes. orig.).

77. R. 1692 dne 18. června. — Porovnání mezi Martinem Pletkú a Honzem Králem. Kdyby kdo z nich zase nějaké křiky začal, měl platiti 5 kop ke chrámu Páně a 5 kop k obec. dobrému. (Čes. orig.).

78. R. 1692—1722 a 1723. — Právní jednání se svob. dvořáky ve Vilímovicích v příčině kacířstva (Karlem Nečasem, Václavem Klusákem, Samuelem Krčálem, Mikulášem Kolářem, Jiříkem Trutnerem). (Něm. a čes. orig.). Velmi důležité!!

79. Na zámku Třebíči, dne 7. února 1693. — Martin Möller píše primátorovi města Kamenice, „že toho žida vartovati nemusejí, ale v poutech může v světnici zůstávati. Jest-li ale vydání spojené s jeho uvězněním v Brtnici, když ty koně ukradl, 10 zl., jež se mu sníží na 6 zl., zaplatí a dá revers, že na zdejším panství více nebude handlovati, že z arestu může býti puštěn“. (Čes. orig.).

80. V Staré Radní Kamenici, dne 2. dubna 1693. — Revers Ašra Hiršla, žida z Třebíče, kterýmž přislubuje, že „obchodu na panství nebude provozovati, a že prázděn panství chce býti“. (Čes. orig.).

81. R. 1697 dne 13. dubna. — Examen s Pavlem Hadáčkem z Kameničky. (Čes. orig.).

82. R. 1697. — Bratři Adam a Jakub Hadáckové z Kameničky přimlouvají se u p. Jana Fr. z Kršovic (ne z Křovic?), hejtmana v Třebíči, za propuštění bratra jejich Pavla Hadáčka, jenž hřešil proti 7. Bož. přikázání, a jenž za to okovy ve vězení byl svázán. (Čes. orig.).

83. V Staroradní Kamenici, dne 24. října 1697. — Purkmistr a rada městyse Kamenice udávají schodek, že jsou od Vánoc do sv. Jana 3 domy pusty, což v sumě činí 5 zl. 38 kr. (Něm. orig.).

84. R. 1698 (kolem 3. února). — Jíra Kočí slibuje, že se ujme gruntu pustého „Beranovského“; bylť totiž v žaláři, že se ho nechtěl ujmouti. (Čes. orig.).

85. S. R. Kamenice, dne 23. září 1701. — Purkmistr a rada kamenická hájí sebe u vrchnosti proti žalobě zdejšího souseda Rudolfa Příhody pro odňaté pole jemu. (Čes. orig.).

86. R. 1702 (asi). — Obyvatelé a celá obec městyse Staroradní Kamenice zavazují se platy, a „cokoli útrat by požadováno bylo od krále a císaře, platiti“. (Čes. orig.).

87. R. 1702 dne 10. března. — Smlouva mezi obcí a býv. primátorem p. Kylysem (= Jiljím) Lamentzem. (Čes. orig.; pečeť Jiříka Pruknara dochována).

88. V Lukách, dne 27. července 1705. — Fr. Jakub Naxa, správce v Lukách, potvrzuje, že zpráva, jako by lucký soused Matouš Blažek nějak pomluvil primátora kamenického Tomáše Kozlíčka, nezakládá se na pravdě. (Čes. orig.).

89. V Kamenici, dne 27. srpna 1706. — Vilém Malý, zdejší soused, nadal Bartoloměji Kremláčkovi za to, že přišel k němu úřadem jsa vyslán prohlídati studni, jako by v ní choval ryby. Slibuje, že se toho více nedopustí. (Čes. orig.).

90. Na zámku Třebíči, dne 11. dubna 1711. — Oznamuje se, že obec Kamenická přijme jednoho vojáka od regimentu na 8 dní, jemuž se má dáti vychování. (Čes. orig.).

91. R. 1712. — Právní jednání se židem Jakubem Slezákem či Schlesingrem na právě útrpném v Staroradní Kamenici. (Čes. a něm. orig.).

92. R. 1713, 1734 a 1735. — Platy obce Kamenické na mundry, rekruty a výzbroj. (Čes. orig.).

93. V Jihlavě, dne 13. listopadu 1716. — Matouš Weiner, rychtář města Jihlavy, oznamuje městečku Kamenici, že na oběšení a pak upálení zlosyna pošle k nim kata, jemuž se musí zaplatiti nejen cesta do Kamenice, ale i jistá kauce musí býti složena, že opět bude dovezen zpět. (Něm. orig.; pečeť městská dochována).

94. R. 1716. — Právní jednání s Bartolomějem Kremláčkem z krádeže. (Čes. a něm. orig.).

95. S. R. Kamenice 1717. — Zápis smlouvy mezi Václavem Vostálem a Jiříkem Sovou, mlynáři pod Kamenicí. (Čes. orig.).

96. R. 1718 dne 13. února. — Porovnání před magistrátem mezi p. Václavem Puknarem, rychtářem městyse Kamenice, a Šimonem Bumbálkem, sousedem kamenickým; vznikla různice, že Šimon Bumbálek urazil nectnými slovy a sáhnutím na osobu Václava Puknera. (Čes. orig.).

97. V Staroradní Kamenici, dne 28. června 1721. — Úřad kamenický svoluje Pavlovi Dostálovi místo obecní pod rybníkem „Nad Poláckovým“ mlýnem pro přestavění pily a vystavění jahelky za ročních 7 zl., prken řezání k potřebě obecní a osvobození vší roboty. (Čes. orig. a opis).

98. V Staroradní Kamenici, dne 17. srpna 1723. — Pavel Jaša, rychtář svobodníkův z Horních Vilímovic, a Matěj Voda, dvorák vilímovský, slibují dovésti Jiříka Trutěu, kdykoliv by bylo třeba na právě kamenickém. (Čes. orig.).

99. V Staré Kamenici, dne 2. října 1723. — Josef Karel Streit, zdejší farář, potvrzuje, že Vít Pařízek a Matěj Peštál, oba z Radošova, vyznali katol. víru a odřekli se kacířství, pro něž delší čas uvěznění byli, a 9 zl. pokuty že zaplatili. (Něm. orig.).

100. V Brně, dne 15. listopadu 1723. — Karel Dressner, přísežný zemský advokát, píše arestantům v žaláři kamenickém sedícím, že žádost o osvobození z arestu jest vyřízena, a dekret již napsán; mělo se jen poslati 6 zl. za taxi a poslovi plat za půl druhé míle. (Čes. orig.).

101. Asi počátek 18. stol. — Lukáš Mečíř, soused kamenický, žádá, aby mu obec dovolila, aby zapsán byl mezi nákladníky. (Čes. orig.).

102. V městysi Staroradní Kamenici, dne 23. prosince 1723. — Jos. Karel Streit, farář zdejší, potvrzuje, že z Radošova Tomáš Peštal a ze Smrčného Mikuláš Čaha odřekli svůj kacířský blud a vyznali katol. víru v kostele kamenickém na den sv. Martina, biskupa. (Čes. opis).

103. Asi r. 1724 neb 1725. — Žádost Ondřeje Turnovského, posla právního, na p. primátora o zvýšení služby, ježto důchod jeho či accidenc (totiž suché dny) v okolních obcích byl zmenšen a ujat, a práce přibývá vždy více. (Čes. orig.).

104. Na zámku Třebickém, dne 22. dubna 1724. — Hejtman Fridrich Kirpal oznamuje, že Jiří Vostál, jenž tupil vrchnost. úřady, pokud se neukáže nevinnost jeho, má zaplatiti 10 zl. neb vězením dvounedělním býti potrestán. (Čes. orig.; pečeť Kirpalova dochována).

105. V Třebíči, dne 3. května 1724. — Cechmistři řemesla kovářského v Třebíči žádají, aby si zřídili kováři v Kamenici počestný cech. (Čes. orig.; pečeť cechovní zachována).

106. Na zámku Třebickém, dne 13. prosince 1724. — Fridrich Kirpal, hejtman na Třebíči, upozorňuje měšťany, aby Pavla Dočekala z Kamenice, jenž se prý u svob. dvořáka ve Votíně zdržuje, jakmile dostanou, přivedli na kancelář do Třebíče. (Čes. orig.).

107. Obyvatelé Staré Radní Kamenice žádají p. Fridricha Kirpala, hejtmana na Třebíči, aby nebyl zvyšován plat z poplatných rolí a luk, a v případě zvýšení by mohli rekurovati k J. M. pánu. (Čes. orig.).

108. V zámku Duchcově, dne 20. března 1725. — Jan Josef hr. Valdštejn potvrzuje úmluvu se zdejšími sousedy. (Čes. orig.; vlastnoruční podpis hraběcí).

109. V zámku Třebickém, dne 21. března 1725. — Fridrich Kirpal, hejtman panství Třebického, píše primátorovi o propuštění a vyplacení Václava Klusáka. (Čes. orig.).

110. V Teplicích, dne 28. června 1725. — Jan Jos. hr. Valdštejn dává 200 zl. na faru a k tomu tačky „potřebné na jeho panství vynalezené k stavení materialie beze všeho platu“. (Čes. orig.).

111. V Jihlavě, dne 13. července 1725. — Krajský úřad jihlavský (Fr. Jos. Heisler sv. p. z Heidersheimba, kraj. hejtm.) nařizuje primátorovi a radě kamenické, aby Jiřík Beneš, bývalý svobodník votínský, jenž seděl ve vězení v Kamenici (a na druhý den na kraj. úřad byl volán), ihned byl propuštěn, a primátor, rychtář a 2 ze starších radních sem na král. úřad přišli o 7. hod. ráno. (Čes. orig.; pečeť kraj. hejtmana dochována).

112. V Staré Radní Kamenici, dne 1. listopadu 1727. — Matěj Grčál (= Krčál) přiznává, že si vypůjčil obec. peněz 100 zl. na 6%; za to zastavil grunt či hospodu svoji. (Čes. orig.; pečeť Grčálova dochována).

113. V radním domě v Staré Radní Kamenici, dne 18. ledna 1728. — Smlouva na 3 léta o nájem obec. mlýna mezi Janem Skalou a obcí Kamenickou. (Čes. orig.; menší obec. pečeť dochována).

114. Dne 19. května 1728. — Vyměření pozůstalosti po † Václavovi Fortelném; — smlouva mezi zedníky a obcí o stavbu školní. (Čes. orig.).

115. R. 1728. — Právní jednání s Matějem Puknerem pro vraždu. (Čes. a něm. orig.).

116. Na Hradě Pražském, dne 13. června 1729. — Václav hr. z Kokořova oznamuje do Kamenice, že dobrozdání o kamenickém právé ku kriminál. jurisdikci jest vypraveno a císaři odesláno; za to se mu má poslati taxa 5 zl. 45 kr. (Orig. něm.; podpis hr. z Kokořova zachován).

117. Asi r. 1729. — Purkmistr a rada městyse Staré Radní Kamenice žádají vrchnost (Jana Jos. hr. z Valdštejna), aby dítky na řemesla schopné na jejich naučení propustiti ráčil beze všeho platu (jak dříve bývalo až po čas předešlého hejtmana p. Fridricha Kirpala). (Čes. orig.).

118. V Brně, dne 23. července 1731. — Zemský komorník, kancléř v markrab. Moravském upozorňuje, aby privileje měst a městeček se daly potvrditi v 6 měs., poněvadž by jinak ztratily platnosti. (Čes. opis).

119. V Třebíči, dne 8. září 1731. — Jihlav. kraj. hejtmanem se oznamuje, že v 6 měs. nutno přihlásiti se o potvrzení cís. privilejův. (Něm. a čes. opis).

120. V Brně, dne 9. ledna 1732. — Michael Josef Höffel, zemský advokát, píše Kamenickým, co se vše musí zaříditi, aby dostali potvrzení svých starých privilejův. (Něm. orig.).

121. V městysi Staro Radní Kamenici, dne 26. února 1732. — Smlouva nájemná (na 3 léta) obec. mlýna mezi mlynářem Lukášem Jelínkem a obcí. (Orig. čes.; menší obec. pečeť dochována).

122. V Staro Radní Kamenici, dne 11. října 1732. — Obchodní smlouva mezi Karlem Hamřákem a Václavem Chmelíčkem; onen prodal tomuto voľa za 10 zl. 45 kr.; pokud by peníze nebyly zaplacený, ponechal mu Chmelíček pole za Strážkou k cestě smřčenské pod 2 m. (Čes. orig.).

123. V Staro Radní Kamenici, dne 28. února 1734. — Účty s koupeným vejrunkem od manželky † Václava Čermáka na domě Martina Puknara. (Čes. orig.).

124. V Staro Radní Kamenici, dne 5. listopadu 1734. — Smlouva o nájem obec. mlýna mezi mlynářem Lukášem Jelínkem a počestnou obcí Kamenickou. (Čes. orig.; pečeť obec. dochována).

125. V Jihlavě, dne 10. prosince 1734. — Josef Suchánek přeje purkmistrovi a radě kamenické šťastných vánoc a nového roku. (Něm. orig.).

126. Ve Velké Bíteši, dne 20. července 1735. — Bernard Bičovský, komisař, oznamuje zdejšímu rychtáři a purkmistrovi, že 21. července přijdou do Kamenice 3 kumpanie husarů, a jak se mají na to připravit. (Něm. orig.).

127. Na zámku Třebíči, dne 30. listopadu 1736. — Fr. Jos. Storch, hejtman na Třebíči, oznamuje úřadu kamenickému, aby v rozepři mezi Jakubem Kočím a Matějem Krčálem byl vzat pod přísahu poslední. (Čes. orig.).

128. V Staré Radní Kamenici, dne 7. září 1749. — Smlouva o nájem (na 3 roky) obec. mlýna mezi obcí a mlynářem Matoušem Skálou. (Čes. orig.; obec. menší pečeť dochována).

129. V městysi Staro Radní Kamenici, 29. září 1749. — Smlouva mezi obcí Kamenickou a Tomášem Kramářem, rathouským, o nájem radnice. (Čes. orig.; obec. menší pečeť dochována).

130. V Jihlavě, dne 13. prosince 1750. — Královský hejtman (Jan Leopold ryt. Schmeltzdorf) kraje Jihlavského oznamuje, že obnova rady, právního úřadu i stavení sirotkův a gruntovní účty se sice smí na obyčejném místě dle starého obyčeje konati, ale vše ostatní (traktace a hodování) „musí odpadnouti“. (Čes. orig.).

131. V Brně, dne 9. června 1751. — Jan Kaiser žádá o půjčení 60 zl. od p. primátora a starších městyse Kamenice se slibem, že $\frac{1}{2}$ zaplatí o Všech Svatých, $\frac{1}{2}$ o Novém roce. (Čes. orig.).

132. 1751 dne 24. listopadu. — Porovnání mezi Pavlem Pruknerem, sousedem Staro-Radní Kamenice, a sirotky po † Janovi Coufalovi, zdejším též sousedovi, Janem a Mariannou. (Čes. orig.).

133. V Brně, dne 29. prosince 1751. — Josef Satka, cís. král. buchalter, posílá výstavky na obec. účty z r. 1741 a 1742, aby dle nich Matouš Prukner, býv. kontribuční kamenický, zařídil svou odpověď do 14 dní. (Čes. opis).

134. V Staroradní Kamenici, dne 14. dubna 1752. — Smlouva nájemná o obec. mlýn mezi obcí a Karlem Dočekalem. (Orig. čes.; obec. menší pečeť dochována).

135. V Staro Radní Kamenici, dne 18. dubna 1752. — Smlouva nájemná o obec. mlýn mezi Matějem Fouskem a obcí Kamenickou. (Čes. orig.).

136. V městysi Staro Radní Kamenici, dne 16. června 1752. — Smlouva Jakuba Přibyla s Martinem Kolářem; bylť zastavil onen tomuto pole pod 2 m. v 7 zl., pokud by těch peněz nezapltil. (Čes. orig.).

137. V Staroradní Kamenici, dne 7. října 1754. — Obligace Tomáše Fuxa na 12 zl., jež obdržel za zahradu „u lomů“, kterou koupil Kašpar Pruknař. (Čes. orig.).

138. V Staroradní Kamenici, dne 18. listopadu 1754. — Porovnání mezi vdovou (macechou) po † Jiříkovi Skálovi a synem Fridrichem Skálou. (Čes. přepis).

139. V Brně, dne 16. prosince 1756. — Jos. Jiří hr. z Valdštejna odpovídá na žádost Kamenických (dto. 29. října) strany platu za dovolení učení řemeslu. (Čes. přepis).

140. V Kamenici, dne 18. února 1759. — Primátor, purkmistr a rada potvrzují, že v Kamenici nejsou vozkové ani obchodníci tabákem. (Něm. přepis).

141. V Staro Radní Kamenici, dne 30. června 1759. — Kvittance na 24 zl., jež byly dány Janem Krulem, sousedem zdejším, sestře jeho Teresii. (Čes. orig.).

142. Co přijal býv. kam. primátor daně za r. 1759 a 1760? (Něm. orig.).

143. R. 1761 dne 24. března. — Tomáš Sládek prosí, aby domek jeho na obci vystavěný byl vložen do knih městských. (Čes. orig.).

144. R. 1761 dne 24. března. — Václav Šimonovský žádá obec o zapsání svého baráku, vystavěném na počestné obci, do knih městských. (Čes. orig.).

145. R. 1761 dne 24. března. — Martin Čeloud žádá o zapsání svého baráku, vystavěného na počestné obci, do městských knih. (Čes. orig.).

146. R. 1761 dne 24. března. — Jiřík Kolář žádá o zapsání domku na obci vystavěného do městských knih. (Čes. orig.).

147. R. 1761 dne 24. března. — Josef Čaha prosí purkmistra a radu o zapsání domku do knih městských purkrechtních. (Čes. orig.).

148. Pořádnost na čtyrnedělní sbírku (87 zl. 35 kr.), kterou složití musili sousedé v Kamenici. (Čes. orig.).

148. V Staroradní Kamenici, dne 27. května 1763. — Barbora, vdova po Jos. Hladkém, postupuje grunt svůj chalupnický svému zeti Pavlovi Baráčkovi, vymínujíc si jen světničku. (Čes. orig.).

150. Výňatek, co z kontribučenských peněz do rozličných sbírečných peněz jest vydáno za r. 1764 a 1765. (Čes. orig.).

151. Na zámku Třebickém, dne 17. března 1764. — Poznámání spisů, které se kamenickým sousedům „dnes dole položeného datum k jejich obec. a kontrib počtům od r. 1757 a 1763

od býv. primátora Fr. Krčála z vrchnost. kanceláře vydaly“. — Tyto spisy odeslány vrchnostenské kanceláři dne 18. srpna 1764. (Čes. orig.).

152. R. 1765. — Individuální výpis, co každý při městě Kamenici má platiti. (Čes. opis).

153. V Staroradní Kamenici, dne 24. ledna 1765. — Kontrakt o nájem obec. mlýna mezi obcí a Matějem Jelínkem. (Čes. koncept).

154. V Staroradní Kamenici, 13. června 1765. — Obec vypočítává, že v l. 1758—1763tých na c. k. dávky vydala 5506 zl. 51 kr. 3 d. (Čes. orig.).

155. R. 1765 dne 21. června. — Porovnání mezi Kateřinou, vdovou po † Václavovi Vostálovi, a Janem Vostálem, synem, oběma sousedy městyse Staro Radní Kamenice. (Čes. opis).

156. V Jihlavě, dne 28. září 1765. — Účet kancelisty Jana Kolíska z města Jihlavy znící na Jana Gärtlera, obec. písaře v Kamenici, za papír a poplatek za sepsání protokolu a relace. (Čes. orig.).

157. V Jemnici, dne 30. září 1765. — Frant. Heppall upomíná obec za 38 zl., jež mu dlužila za chmel. (Čes. orig.).

158. V Staro Radní Kamenici, dne 6. července 1766. — Smlouva mezi Jiříkem Navrkalem a Janem Pelikánem strany místa na vystavění chaloupky. (Čes. opis).

159. V Staro Radní Kamenici, dne 10. listopadu 1766. — Primátor, purkmistr, rychtář a rada dávají pod pečetí pas Karlovi Gärtlovi, obec. písaři, a Matějovi Orlíčkovi, zdejšímu měšťanovi, kteří byli posláni do Brna jako zástupci obce Kamenické. (Čes. orig.; jediný otisk rychtář. pečeti!).

160. V městys Kamenici, dne 27. listopadu 1767. — Smlouva mezi vdovou Annou Mašterkou a zetěm jejím Frant. Pruknerem. (Čes. orig.).

161. R. 1767. — Karel Gärtler, býv. písař kamenický, hájí sebe před vrchností, že jest nespravedlivě ve vězení. (Něm. orig.).

162. Na zámku Třebíči, dne 22. května 1777. — Robotní poznamenání městyse Kamenice z r. 1777. (Čes. a něm. opis).

163. V Měříně, 19. prosince 1777. — Anton Zalejský, děkan měřínský, oznamuje kamen. rychtáři, že knihu „Cathalogus testium veritatis“, jež se našla na radnici v Kamenici, a již obdržel od p. faráře a p. kaplana Němce, a jež byla kacířskou, odeslal konsistoři. (Čes. orig. a lat. opis).

164. V Brně, 16. listopadu 1781. — Císař Josef II. prodlužuje svobodné vyvolení si staré nebo nové roboty, ježto robotnímu patentu z r. 1775 bylo mnohými lidmi špatně rozuměno. (Čes. tisk).

165. Ve Vídni 1. listopadu 1782. — Josef II. vydává patent o zrušení poddanství. (Čes. opis).

166. Císař. král. patenty o různých věcech z r. 1782 a 1784. — Na př.: R. 1782 vědomost dána zedníkům (mistrům i tovaryšům), kdo by chtěl jíti „k festunku Plesu“ stavěti; t. r. zapověděna kniha „Krátké promemoriana Jejich Eminencí p. kard. arcib. vídeňského“. (Čes. opis).

167. V Kamenici kolem r. 1782. — Kameničtí sousedé prosí, aby dodatečně do protokolu sepsaného stran úročních polí ve vrchnost. kanceláři v Třebíči s jejich plnomocníky v zájmu pravdy hlavně ještě násl. důkaz byl vložen: „Známo vůbec jest, že městys Kamenice do r. 1500 svobodné město bylo, a že do panství po tom roku přišla, a že ta pole již před r. 1500 dávno ve vlastnictví měla; dále tato pole v zem. katastru byla zanešena jako jejich, což by se nebylo stalo, kdyby byl vrchn. úředník odpo- roval při měření všech polí, ježto byl přítomen“. (Čes. orig.).

168. Ve Vídni, 17. června 1796. — Císař František II. uděluje Kamenici 5 výročních a 5 dobytčích trhův. (Něm. orig. na perg.).

Ve Vídni, 17. června 1796.

Císař František II. jako král Český uděluje městečku Kamenici 5 výročních a dobytčích trhů, ježto dřívějších 5 trhů ztratili pro nepotvrzení.

Wir Franz der Zweite, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König von Germanien, zu Ungarn, Böhme, Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Podomerien und Jerusalem, Erzherzog zu Österreich, Herzog zu Burgund und zu Vothringen, Großherzog zu Toskana, Großfürst zu Siebenbürgen, Herzog zu Mailand, Mantua, Parma &c., gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol: Bekennen wir öffentlich mit diesem Briefe und thun kund Jedermanniglich, daß Uns die Gemeinde des zur Herrschaft Trebitsch gehörigen Markts Kamenitz Zglauer Kreises in Unserm Erbmarcgrafthume Währen allerunterthänigst gebeten: Wir geruheten ihr auf ihre bis auf gegenwärtige Zeit immer ungehindert ausgeübte fünf Jahrmärkte, welche aber wegen unter der Regierung Unserer glorwürdigsten Vorfahrer anzusuchen unterlassener Bestätigung dermalen ganz erloschen sind, ein neues Privilegium zu ertheilen und zu ihrer besseren Subsistenz zugleich eben so viele am Tage vor jedem Jahrmarkt abzuhaltende Viehmärkte zu verleihen. Da Uns nun Unsere einvernommene Landes Behörde hierauf allerunterthänigst einzurathen kein Bedenken getragen, und Wir dabei gnädigst erwogen haben, daß diese Märkte der Stadt Gemeinde Kamenitz zum ungemeinen Vortheile gereichen, den umliegenden Marktberechtigten Ortschaften aber dadurch kein Nachtheil zugehe, So haben Wir in diese allerunterthänigste Bitte in kaiser. königlichen Gnaden gewilliget und derselben mit wohlbedachten Muth, gutem Rathe und rechtem Wissen fünf Jahrmärkte, und zwar

den ersten auf den Osterdienstag,
den zweiten auf den Tag Sti Jacobi Majoris,
den dritten auf den Tag Sti Wenceslai,
den vierten auf den Tag des heiligen Apostels Thomas,
den fünften auf den Tag der heiligen Simon und Judas,

dann eben so viele am Tage vor jeden Jahrmarkt abzuhaltenbe Viehmärkte (jedoch Unseren landesfürstlichen, obrigkeitlichen, und sonst Jemandes Rechten ohne Nachtheil und Schaden, dann ohne Abbruch der izzigen oder künftigen Landesverfassung, endlich unter der ausdrücklichen Bedingniß, daß keiner der Jahr- oder Viehmärkte an einem Sonntage, sondern immer an den vorhergehenden oder darauf folgenden Werkstage abgehalten werden solle) allergnädigst verliehen. Thun dies auch hiemit wissentlich und in Kraft dieses Briefes als regierender König zu Böhme und Marggraf zu Mähren. Meinen, setzen, ordnen und wollen, daß die Gemeinde des Markts Kamenitz diese ihr neu verliehene fünf Jahr- und eben so viele Viehmärkte nun und hinfüro an den ausgesetzten Tagen halten und sich derselben nach der bestehenden Markts Gewohnheit gebrauchen könne und möge. Und gebieten hierauf allen und jeden Unseren nachgesetzten Obrigkeiten, Inwohnern und Unterthanen, weissen Standes, Würde, Amts oder Weesens sie in Unserm Erbmarcgraffthume Mähren sind, besonders aber Unserm königlichen Landes Gubernium daselbst hiemit gnädigst, daß sie die Gemeinde des Markts Kamenitz bei diesem ihr neu verliehenen Jahr- und Viehmärkte schützen und handhaben, darin selbst nicht hindern, noch Jemand anderm dagegen etwas zu unternehmen gestatten sollen, bei Vermeidung Unserer schweren Strafe und Uluade. Das meinen wir ernstlich. Zu Urkund dieses Briefs besiegelt mit Unserm kaiser-königl. und erzherzoglich anhangenden grösseren Insiemel. Der geben ist in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien den 17. Monats- tag Junius nach Christi unsers lieben Herrn und Seeligmachers gnadenreicher Geburt im 1796, Unserer Reiche des römischen im 4. und der erbländischen im 5. Jahre.

Franz m. p.

Procopius comes Lazanský,
Regis Boh. Supus et A. A. prous Cancellarius.

Ad Mandatum Sacrae Caes.^o Regiae
Majestatis pprium

Johann Joseph Grohmann.

Orig. na pergameně (71 × 47 + 8) má zachovanou cis. pečet.

169. Příjem z kořalky za r. 1797 (dělal 77 zl.). (Čes. orig.).

170. V Jihlavě, 18. března 1797. — Ant. Bedřich hr. Mitrovský oznamuje třebic. vrchn. úřadu povolení 5 jarmarkův a trhů na dobytek v Kamenici, a upozorňuje, aby „taxa a štemple“ se zaplatily. (Něm. orig.).

171. V Kamenici, dne 25. března 1806. — Obec městečka Kamenice žádá, aby vrchnost. louky i na dále za jistou činži byly ponechány sousedům zdejším. (Čes. orig.). — Jos. hr. Valdštejn (V zámku Třebickém 26. dubna) odpovídá česky, že žádných luk nepronajme (což se dalo, když takové louky za sekání a vození sena nestály), nýbrž sám je bude obracet k vrchn. užtku.

172. V Jihlavě, dne 22. ledna 1808. — Výměr jihl. kraj. úřadu ve sporu obce Kamenické s Třeb. vrchností. (Něm. orig.).

173. V Kamenici, dne 20. března 1808. — Městečko Kamenice se odvolává k zems. guberniu z výměru krajského úřadu, co se týká činž. a zakatastrovaných polí, luk, lesů a chrašin již od vrchnosti ujatých neb ujatu býti majících. (Něm. orig.).

174. R. 1811. — Útraty při konskripci r. 1811 . . . dělaly 250 zl. 1 kr. (Čes. orig.).

175. V Jihlavě, dne 18. prosince 1812. — Jihlavský krajský úřad oznamuje Kamenické obci, že, ježto se tak dlouho vleče soud s vrchností o činž. pole, jich má užívati do rozhodnutí. (Něm. orig.).

176. V Lukách, dne 12. ledna 1814. — Správce Luckého panství svoluje, aby Tomáš Vališ mohl sloužiti u Filipa Kratochvíle v Kamenici za pacholka po celý rok. (Něm. orig.).

177. V Jihlavě, dne 7. září 1815. — Krajský úřad v Jihlavě píše obci Kamenické, že lesní ohraničení, o něž se vede pře, má zůstati netknuto až do vyšš. rozhodnutí. (Něm. orig.).

178. V Jihlavě, dne 1. prosince 1815. — Krajský úřad v Jihlavě oznamuje rozsudek zem. gubernia v rozepři s vrchností o činž. pole. (Čes. a něm. opis.).

179. V Kamenici, dne 17. září 1838. — Josef Novák z Kamenice žádá vrchnost o povolení zapsati 20 zl. k. m. kauce na jeho dům č. 82. v Kamenici; bylť si pronajal dolní místnosti na radnici za ročních 61 zl. 12 kr. (Něm. orig.).

180. V Kamenici, dne 28. prosince 1838. — Leopold Müller, zvolený listovní a obec. písař, se zavazuje, že chce dle vůle úřadu vše věsti a knihy pro nebezpečí ohně v pořádku v t. zv. kase držeti. (Čes. orig.).

181. V Kamenici, 21. srpna 1853. — Josef Hašek, farář, a Karel Orel, kaplan v Kamenici, žádají na představenství, aby zakročilo nějak proti nepořádkům při službách Božích na hřbitově a v sínce. (Čes. orig.).

182. Bez datum. Přísežní formule obec. hajného.

Přisahám Pánu Bohu všemohoucímu, Neposkvřené Panně Marii a mém představeném, panu primátoru, celé počestné obci, v mém povolání hájenském a sobě svěřeném věrně a spravedlivě se chovati, do lesa obecního s pilností dohlížeti, škod nežádných nedopouštět, pro prodaje lesů spravedlivě se chovati, a, kdož by buď v lese krad, takové lidi netajiti, a jinač nečiniti pro přízeň nebo nepřízeň ani pro žádný dary. Toho mi dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch Svátý, jeden Bůh na věky požehnaný. Amen. (Čes. orig.).

183. Bez datum. Přísaha před soudem Vavřince Rychlého z Kameničky.

Já N. N. přisahám P. Bohu všemohoucímu a vždycky Neposkvřené Panně Marii, Matce Boží, i všem Božím svatým, že jsem ty šavle nesl, a s takovými šavlými na cestě jsa usnul, a tu mně, nevím, jakým způsobem, se ztratila, a abych království Božího nedostal a tváře Boží na věky nespátril, jinač říci nemohu. K čemuž mně dopomáhej Bůh všemohoucí, Matka Boží i všichni Svátí. Amen. (Čes. orig.).

184. Bez datum. Znění přísahy očišťující.

Já N. přísahám Pánu Bohu všemohoucímu, v Trojici nerozdílnému, neprohlídaje na žádné dary neb nedary, neušetřujíc bratrství ani kmotrovství, buďto jakého přátelství, přízně neb nepřítzně; jakož jsem narčen od N. N., že jsem těmito věcmi, jakož jest mluveno a proti mně vedeno, že já tímto nařskem vinen nejsem, závazkem svým stvrditi a na to přísáhati chci a přísahám, že jsem práv a zůstávám práv i moji domácí všichni. Jestliže bych pak v této přísaze mému svědomí pravdu zatajil a křivě přísahal aneb mluvil zapírajíc a vědouce o tom, i zapíral bych samou nepravostí učinění cti a svědomí, víceji bych zapíral, na tuto přísahu N. N. Boha na nebi, dokonalou svatou Trojici, k čemuž bych neprávě přísahal, Boha Otce, Boha Syna, Umučení jeho, Boha Ducha svatého, andělův jeho i všechněch svatých ani spasení a království Božího dojíti, ani spasení a království ani na těle, duši míti a těšiti se nechci, raději milému Bohu a jeho svatým slovům, všemu tomu, což Božská důstojnost činiti poroučí, bych povinen byl a činiti měl, odříkám a chci se oddat s tělem i s duší, statkem i slovy i se vším vtipem svým čertům i jeho tovaryšům do propasti pekelné, na věky při nich zůstávati, kdežto žádného vysvobození a retuňku není a na věky býti nemůže. Nežádám žádné pomoci velebné svátosti skrze sv. zpověď a pokání ani přímluvy na nebi ani na zemi buďto Nejčistotnější Blahoslavené Panny Marie, Boha Syna, Jeho svaté útrpnosti hořkou smrt a krve prolévání, to radostné a veselé zmrtvýchvstání a vysvobození všechněch Boha bojících a pod způsobem všech svatých apoštolův, kazatelův a učitelův lítost a žalost nade mnou ztracena buď, žádná křesťanská modlitba za mne u Boha k platnosti býti nemá, nýbrž zlořečení na mne nechť jest, od slunce, měsíce a hvězd i od čtyř živlův nebeských nade vším stvořením zemským. To mluvím N. N. a zavírám s potvrzením mých úst, s rozumem mého srdce, s vědomím mých očí a duši, nikdy víc co dobrého spatřiti a viděti ani slyšeti na věky nežádám. Naproti tomu, že bych pak samou pravdu mluvil a přísahal, to mne k spasení dopomáhej Bůh Otec, Bůh Syn, Duch Svatý, Matka Boží a všickni Svatí. Amen.

185. Tiskopisy různých nařízení císaře Karla VI., Marie Terezie a Josefa II.

P o z n á m k a. V obecní truhlici příf. a přiškol. obce Kameničky dochovala se perg. listina z r. 1595, kterou Smil Osovský z Doubravice tamním poddaným odpustil desátek obilný snopný jarý a ozimý za roč. 40 zl. 55 kr. — Listina slovně zní:

Já Smil Osovský z Doubravice a na Třebičízi, pán a pravý diedic panství Třebického i se svými erby a budaucími potomky známo činím tímto listem vůbec přede všemi, že jsou předstoupili přede mne rychtář a konšelé na místě vši obce ze vsi Malé Kameničky, lidé a poddaní moji věrní, milí mne za to ponížené

a poddaně se vši náležitostí a uctivostí žádajíc, abych jim tu milost učinil, a od desátku obilného snopného jarého i ozimného, kterým mi dávati a do stodol mých svážeti povinni jsou, upustil. Což já znajíc takovou žádost jejich slušnou býti a seznajíce to, že jim takové desátky pracně a s velikou obtížností svážeti přicházejí, a chtějíce tomu, aby se tíž lidé tím snázeji a lépe živiti mohli, s dobrým rozmyslem a vůlí svou jim nahoře psaným lidem a poddaným svým ze vsi Malé Kameničky tuto milost činím a tomu chci, aby oni tíž lidé moji svrchu psaní hned od datum tohoto listu a obdarování mého mně, erbům mým ani budoucím pánům a držitelům panství Třebického takovým desátkem obilným snopným jarým a ozimným více povinni dávati nebyli nyní i na časy budoucí a věčné, nýbrž aby sobě jedenkaždý z nich takové obilí sklídíce, kdy by se jim koli líbilo a zdálo, do stodol svých bez mé, erbův mých a budoucích pánův držitelův panství Třebického všelijaké překážky volně svážeti mohli a moc měli. Proti čemuž jsou se zase tíž lidé poddaní moji nahoře psané vsi za takové dobrodiní ode mne jim učiněné uvolili a tímto listem uvolují, aby oni, dědicové i budoucí potomkové jejich za takový desátek obilný snopný jarý a ozimný mně, erbům mým i budoucím pánům držitelům často psaného panství Třebického tetěž vsi Malé Kameničky platu stálého každého roku při svatém Václavě, počnouc hned léta dole psaného, po čtyřicíti zlatých padesáti pěti krejcařích též od držitelův panství Třebického aby potahování více nebyli na časy budoucí a věčné. Tomu na jistotu a dotvrzení toho všeho, co se v tomto listu píše, já nahoře psaný Smil Osovský z Doubravice pečeť svou vlastní s svým jistým vědomím a vůlí k tomuto listu jsem přivěsiti a přidáviti dal. Jenž jest dán a psán na Třebíči, v středu před památkou Očišťování Panny Marie, léta od Narození Syna Božího tisícího pětistého devadesátého pátého počítajíc.

(Originál [42 × 39½ cm] jest bez pečeti, jež vůbec nebyla přivěšena; opis listiny se dochoval z času, kdy Jindřich Procházka byl rychtářem, a Ondřej Cejnek pulmistrem.)

Ukazatel z dějin a arch. knih:

I. Jmenný:

kn. **A**dam, far. netínský, 62.
 Arklebice, 9, 10.
 kn. **Ayda** Matěj (neb Pešina) Domažlický, 31, 63, 92, 97.

kn. **B**akovský Jiřík, farář veselský, 62.
 Batouchovice, 10.
 Bedřich Falcký, 15.
 ur. p. z **Benešova** Studnický Petr, 92, 102.

Benetice, 9, 10, 29, 32, 33, 34.
Bergmann Josef, 35.
Bitovice (= Bitovčice Horní), 9, 10;
 — dvořák 62, 66.

Blížkov, 9.
Blučina, 9.
 uroz. p. **Boček** (Blučinský) Foltýn, 65, 104.

Bochovice, 32.
 kn. **Borovský** Jiří, 31.
 z **Boskovic** pání, 6, 7; — **Arkleb Vranovický** (= Třebický z Boskovic), 7; — **Jan Jetřich**, 7, 64.

Brancouzy, 32; — dvořák 63.

Brno, 5, 15.

Brodek, 35, 58.

Budíkovice, 8.

na **Budíně**, část městečka, 1.

Bureš Václav, 32, 63.

Cardeli Josef, 35.

Cupor z **Monoslu** Mikuláš, vévoda **Sedmíradský**, 5.

Čechtín, 8, 10, 13.

uroz. p. **Čeněk**, úř. na Třebíči, 64.

Černá, 9, 10.

Černická Zhoř v. **Zhoř Černická**.

Červená Lhota, 5, 8, 10, 13, 24, 28, 29, 31, 32, 92, 97.

uroz. p. z **Českého Ostrova** **Videňský Šimon**, 65, 96.

Čihalín, 8, 10.

Čichov, 8, 13, 33.

Čiměř, 9, 10.

Dědkov, 9.

Dobrkovice, 10.

kn. **Domažlický** Matěj, 29, 63, 92.

z **Doubřavice** **Osovští** pání, 11, 22;

— **Osovský** **Burian**, 10, 11, 13; —

Smil, 11--13, 15, 30, 48, 51, 61, 62, 75, 76, 100, 102, 103.

uroz. p. **Dvořecký** **Diviš**, 65; —
 z **Dvorcev**, 65.

Ferdinand I., 7, 8, 11, 68, 100, 102;
 — II., 15; — kníže, 8.

František II., 20, 44, 114, 115.

uroz. p. z **Gložku** **Falkenhon** **Křištof**, 29.
 z **Guth** **Michal**, nadřpán, 5.

Hartikovice, 9.

Hašek **Josef**, 35, 116.

sv. p. z **Heidersheim** **ba** **Heisler** **Fr. Jos**, 109.

Hilzer **Jos.**, zvonář v **Jihlavě**, 26, 27.

z **Hlivic** **Valentin** **Těnoch** v. **Těnoch** **Valentin**.

uroz. p. **Hodický** **Václav**, 65.

P. Holichter **Hubert** **S. J.**, 92.

Horní Smrčné, 13.

kn. **Horský** **Daniel**, 29, 62.

Hostákov, 10.

kn. **Hořepnický** **Kašpar** **Albin**, 29, 61, 96.

uroz. p. z **Hustiřan** **Bukovský** **Megnuš**, 65.

Chlum, 8, 10, 13, 29, 31, 32, 34; —
 dvořák, 62.

Chlumeck, 9.

Chrapinov, 10.

Chroustenský z **Malovar** **Jan**, 29;
 — **Rafael**, 29; — **Václav**, 28, 65.

kn. **Jakub**, 30; — kn. **Jakub**, farář
 lucký, 63.

Jamenský statek, 8.

Jamně, 9, 10.

kn. Jan, 29; — biskup Pětikostelský, 5, 28; — dvořák řehořovský, 25.
 Janotík Václav, 33.
 Jeclovský dvořák, 62.
 Jemnice, 7.
 Jeremiáš, purkm třeb., 12.
 Jersín, 9.
 Jihlava, 28.
 kn. Jiří, 28, 29, 96; — Borovský, 30, 31; — děkan z Polné, 61; Jiří král, 5.
 Josef II., 24, 117.

Kamenice, 1, 2, 4—8, 10—15, 17—20, 24, 29, 32—38, 67, 90.
 z Kamenice Jakub, 57.
 Kamenička (= Kam. Malá), 9, 10, 13, 23, 33, 34, 35, 37, 38, 65; — dvořák, 61, 65, 66.
 Kamenický Jan, 15; — Tobiaš, 15.
 Karel VI., 117; — rektor, 99.
 Kirpal Václav Fridrich, 18, 19.
 z Klečan Doubravnický Jan, 101.
 Kliment Petr, 35.
 Kochanov, 9, 10.
 Kojetín (= Kojatin), 9; — pustá ves, 10.
 uroz. p. z Kojetína Florian, 65.
 Kokštajn, pustý hrad, 9.
 Konešín, 5, 9, 10, 28.
 Konopásek Jan, 93.
 hr. z Kokořova Václav, 110.
 uroz. p. Koskanda Jiří, 105.
 Kouty, 8, 13, 33.
 Kozlany, 9.
 Kozlov, 9, 10.
 Kožichovice, 9.
 Kracovice, 10.
 Kranář (= Krommer) Frant., 57.
 Kratochvíl Aug., 35.
 Krejčík Jos., sochař v Praze, 27.
 Kremláček Leopold, 37.
 Kroček Martin, 35.
 z Kršovic Jan Fr., 107.
 Krulla Martin, 37.
 uroz. p. z Kružce Stříbský Jan 65.
 uroz. p. z Kůru Třebický Jan, 61, 102.
 uroz. p. Kytlica Daniel, 65, 101.

uroz. p. Libenský Khesler Jan, 65.
 uroz. pí. z Lichtenburka Bítovská Eliška, 11, 13.
 z Lichtenštejna Karel, olom. biskup, 33.
 Liščí, část městečka, 1.
 z Lomnice Jaroslav, 6; — Vaněk, 6; — na Meziříčí a Náměšti, 10.
 z Lomnice Žlutický Simeon, 61.
 Luky, 5, 9, 10, 28, 98.
 Luneus Vincenc Julius, 32, 104.
 Maria Terezia, 24, 117.
 Martin, lazebník, 1; —, kněz, 29, 96.

Matlotius (= Matlok) Martin Jos., 33.
 Matyáš, uher. král, 5, 15.
 Maximilian, král, 8, 11.
 Mezeříčko, 9, 10.
 Měřín, 9; — probošství, 5, 8—10, 69.
 Mikuláš, rektor, 63.
 Milíkov, 9.
 uroz. p. Mrakeš Petr, 65.
 Mráz Jan, olom. biskup, 5.

uroz. pí. z Náchoda a na dvoře v Řehořově Hodická Veronika, 92; — a na Dunajovicích Fridrich, 100.
 Nehradov, pustá ves, 10.
 uroz. p. z Nešvic Scheibersdorf Křištof, 62.
 Netín, 9.
 Nová Ves, 8; —, pustá ves, 9.

Orel Karel, 35, 116.
 Osovský viz z Doubravice.

Páral Ignác, 35.
 Pátek Alois, 37.
 Pavlínov, 9.
 uroz. p. Pech Jan Rudolf, 65.
 z Pernštejna páni, 6, 7, 10; — Jan Bohatý, 7, 8, 68, 69, 100, 102; — Vilém, 7; — Vratislav, 8, 29, 92.
 kn. Petrides Adam, 29, 62.
 uroz. p. Petrovský Bohuslav, 65.
 kn. Petrozelin Kunštátský Jakub, 15, 91.
 z Pihavého Jan, 32, 63.
 uroz. p. Pišely Frant. Václav, 66.
 uroz. p. z Plotiště Zachař Zikmund, 65.
 Pocoucov, 8, 10.
 Polná, 5, 15.
 Popůvky, pustá ves, 10.
 Požďátka, 10.
 Prosenín (= Prosyn), zaniklá ves, 4, 9, 10, 23, 35, 58.
 Předboř (= Předvoř), 9.
 Přibyslavice, 32.
 Přímělkov. dvořák, 63.
 Ptáčov, 10.
 Pustina, 9, 10.

Racek Jan, 35.
 Račerovice, 8.
 Radičovice, 9, 10.
 Radošov, 9, 13, 33, 34. — Radošovští, 11, 101.
 z Rainfelta Berg Jan Albert, 105.
 Rejchmberk v. z Želetic.
 kn. Romenec Václav, děkan polenský, 62.
 uroz. p. z Rottštejna Rottštejnský Albrecht, 11, 13, 61, 101.
 Rudíkov, 32.
 Rybné, 9.
 Rychyřka, zaniklá ves, 9, 10.

Řehořov, 9, 10, 28, 29, 33—35; —
dvůr, 62, 92, 102, 103.
Řípov, 8.

Sattler Bernard, 34.

Sax Frant., 37.

ryt. **Schmeltzdorf Jan Leopold**, 111.
Sedlec, 9, 10.

Semsch Frant., 93.

z **Sezimova Ústí Zdislava** v. z **Vald-
štejna**.

kn. **Sixt**, 29, 96.

z **Skal Krašovský Jan**, 61.

Smrčné Dolní, 32, 33; — **Horní viz
Horní Smrčné**.

Smrčenští, 11, 101.

Smrk, 9, 10.

Slavičky, 9, 10.

Sokolí, 8.

Sokolníky (= **Sokolnice**) 9, 10.

Solický Vavř. Ignác, 33.

Stáje, 9, 10.

uroz. p. ze **Standelberka Zezulka
Václav**, 33.

uroz. p. **Stránecký ze Stránc** Jan st.,
10, 28.

Streit Jos. Karel, 34, 36, 109.

Strítěž, 10.

Střížov, 9, 10, 29.

Studeneč, 9, 10.

Studnice, 9, 10.

Svatoslav, 9, 10; — zaniklá ves, 9, 33.

Světlá či Světlá, zaniklá ves, 9.

z **Svin Jan**, úř. na **Třebíči**, 7, 100.

kn. **Šimon**, 32, 63.

uroz. p. ze **Šlejnic Šlejnic na Hostimě
Ladislav**, 31.

Špitálský dvůr u Časlavě, 101.

uroz. p. ze **Štěkře Volbram Jan Adam**,
62.

ze **Šternberka páni**, 7; — **Zdeněk**, 6.

uroz. p. z **Stürzenberka a na Lu-
kách Grün Matouš**, 61; ryt. — a na
Meziříčku Hynek, 92.

Švédská armáda, 98.

Telnice, 9.

Těnoch Valentin z **Hlivic**, 36, 61.

Těšík Jos., 35.

hr. **Thurn Jarolím**, 15.

Trnava, 8, 10.

Třebický klášter neb opatství, 5—8,
13, 28, 69; — panství (statek), 8,

15, 21, 30, 31; — zámek, 13, 14, 19, 21.

Třebíč, 5, 6, 8, 10, 11, 13—15, 24,
28, 32, 33, 69—71, 89, 91, 95.

Třesov, 9.

Tučapy, 10.

Turci, 7.

Týn, 8.

z **Ústí Sezimova Zdislava**, 16, 17, 32,
76, 104; v. z **Valdštejna**.

Václav II., 5.

Valdík, 9.

hr. z **Valdštejna Adam**, 15, 16; —
Adam Frant., 16, 17; — **Albrecht**,
15; — **Antonín**, 21; — **Arnošt**, 20;
— **Arnošt**, 21; — **Emanuel Filibert**,
19; — **Frant. Arnošt**, 19; — **Frant.**
Jos., 18, 47, 48; — **Frant. Adam**,
20; — **Frant. Augustin**, 17, 44, 48,
53, 90, 104, 105; — **Jan**, 21; — **Jan**
Josef, 18, 36, 109, 110; — **Jan Václ.**,
18; — **Josef**, 21; — **Jos. Jiří**, 19; —
Jos. Karel, 20; — **Jos. Vincenc**, 21;
— **Karel Arnošt**, 18; — **Karel Ferd.**,
18; — **Kateřina**, 13, 15, 21, 22, 29,
31, 35, 91; — **Kristián**, 21; — **Rudolf**,
15, 16, 32; — **Vincenc**, 19; — **Vinc.**,
21, 26; — **Vojtěch**, 21; — **Brtnický
Zdeněk**, 31.

Valter Jan, 36; — **Leopold**, 36.

Vel. Meziříčí, 28.

Věstonovice (= **Městonovice**), 9.

Větrovský Adam, 36.

uroz. p. **Včelník Václav**, 65.

Věžnice Bahenná, 9.

Vickov, zaniklá ves, 8, 10.

z **Vilímovic Vilímovský Jakub**, 61, 92.

Vilímovičky (= **Horní Vilímovice**),
9, 33, 34; — **dvořák**, 62, 93, 107, 108.

Vinkler Jan, 35.

kn. **Vít**, farář **lucky**, 62.

Vladislav (městečko), 9, 10, 13, 24,
29, 92.

z **Vlatovic Vlatovský Jiřík**, 29.

Vodička Pavel, třeb. hejtman, 17.

Vojkovice, 9.

Vokřešice, 8

Votín, 9.

Vozranov, zaniklá ves, 9, 10.

Vranov, 7.

Vratislav, 15.

Vržanov, 4, 9, 10, 13, 23, 33—35,
37, 38; — dvůr, 63, 65.

Vržanovští, 11, 101.

Výčapy, 9.

Vyškovský Ignác, 35, 58.

Zábranský Martin, ob. písař, 31, 67,
94, 95.

z **Zahrádek Zahrádecký Jindřich** na
Višňovém, 31, 102.

ze **Záchrašťan Bořivoj Bořek Nepo-
liský**, úř. na **Třebíči**, 14, 61, 64, 65,
67, 91.

Zachystal, varhanář v **Třebíči**, 27.

Zalejský Antonín, měřin. děkan, 32, 113.

z **Zápolie Emerich**, 5.

uroz. p. ze **Zdenína Bohuslav**, 65.

Zhorzovo, zaniklá ves, 9.
Zhoř z Hanzelínu (= Houseci = Černická), 5, 9, 28; — Malá, 9; — Pivcova, 9.
Zikmund, oltářník u sv. Jakuba v Brně, 5, 28.
Zvěstoňovice, 33.

z Žab Žabský Bohuš, 28.
z Želetic Rejchmberk Petr, 31.
z Žerotína Bohunka, 13, 14; — Karel, 13, 15.
Židlochovské panství, 8.
Žitavský Pavel, 61.

II. Věcný:

Berně královská, 66.
Čas na právích sedati, 74.
Catalogus testium veritatis, 32.
Cechy, 17, 24, 46–57; — kovářský, 51; — kožesnický, 56; — krejčovský, 17, 24, 53; — mlynářský a pekařský, 46–50; — řeznický, 46; — říšský, 56; — ševcovský, 50; — soukenický, 24, 41, 42, 51, 53; — ovní pečeti, 46, 47, 50, 51, 56.
Cena obilí, 16; viz Drahota neb láce.
Cihelna obecní, 39, 40, 42, 94, 98, 100.
Dávky vrchnosti, 11, 12, 18, 23, 24.
Depitát farský, 31.
Desáteční obilí, 42, 96.
Desátky, 8, 9, 10; — farské, 28, 29, 32–34, 39, 97; — biskupské, 5, 28.
Domů počet, 1, 4.
Drahota neb láce, 16, 20, 33, 42, 43, 98, 100.
„Drevní“ dávka poddaných, 10.
Duchovní správa, 28–38.
Fara, 19, 29–33, 35, 36, 40, 94, 96, 98; — chud. ústav, 35; — obročí, 35; — pozemky, 32, 33; — louky, 97.
Faráři, 24, 28–36, 96, 100.
Frejunkt, 97, 98.
Hajný obec., 38; jejich přísaha, 76.
Hlásni, 99.
Hodinář, 43, 94, 97, 99.
Hodiny na radnici, 40, 42, 43, 94.
Hrnčíři, 99.
Hřbitov, 25, 99.
Chmelnice, 45, 46.
Chudobinec (špitál), 35, 58.
Jarmarečné, 96.
Jarmarky, 18–20, 44, 96, 98.
Jména místní, 1; — rodinná, 1, 3, 38, 39, 41.
Jmění kostelní, 35.
Kaplani, 35.
Kaple sv. Anny, 28, 34, 35.
Kašny, 38, 40, 43, 44, 98, 99.

Katastr obec., 4.
Klada, 45, 99.
Knihovna farní, 35; — školní 38.
Knihy cechovní, 46, 47, 50, 51; — kšaftů, 12, 19, 57, 67, 93; — svat. smluv, 12, 19, 61, 93; — městské, 13, 64; — purgkrechtní 63; — sirotčí, 93; — černé či smolné, 100.
Kostel farní, 25, 28, 68; — níci, 33, 38, 100; — jejich přísaha, 90; — ní podací (patronátní právo), 8, 9, 13, 15, 29–31, 35, 91, 92; — ní věž, 99.
Koš pro nezvedené ženy, 45, 97.
Krámy chlebové, 48, 98, 99; — masné či řeznické, 23, 24, 66.
Kronika třebická, 34.
Kříže, 25, 28.
Kšafy, 67, 68.
Lány zemské, 89; jich vyměření, 19.
Lazebník, 1, 22, 56.
Lázeň, 1, 14, 23, 35, 39–41, 66, 94, 96, 97.
Lesy, 24.
Lovení rybníků, 11.
Lutheranismus, 28–34.
Majestáty, 44, 68.
Manové třeb. kláštera, 10.
Matriky, 35.
Mládenec školní, 98.
Mlynáři, 23, 61, 78, 73.
Mlýny, 1, 11, 14, 23, 56, 96; — obecní, 17, 39–41, 51, 98.
Mučírna, 44, 99.
Mýto, 89.
Náboženství, 4, 28–33, 35.
Nápisy na býv. panském sídle, 22.
Národnost obyv., 4.
Názvy částí městečka, 4.
Obec. jmění, 22, 40; — účty, 94–100.
Obchody, 57.
Obrana proti Švédům, 17, 98.
Obstávka, 73.
Oltáře, 27, 28; — ník u sv. Jakuba v Brně, 5.
Odúmrtní právo, 7, 8, 11, 19, 69–71, 87.
Ohně, 14, 19.
Opevnění kostela, 5.

Panský dům býv., 17, 21, 22.
Pastoušky, 43.
Pastýř, 95.
Pečeť cechovní, 46, 47, 50, 51; —
 obecní, 40; — rychtářská, 40, 47.
Pekaři, 78, 83.
Písař radní, 39, 40, 62, 63, 65, 67, 72,
 90, 94, 95, 97, 98; — jeho přís., 90.
Pivovar, 12, 14, 15, 19, 22, 30, 40, 42.
Platy farářovy, 28, 29, 31, 32; — na
 všeliké zápisy, 72.
Poddanství, 7-9, 11, 17, 22-24.
Polesní oves, 23.
Ponocný, 38, 95.
Poprava, 14; — popravní mistr (kat),
 45, 97, 99.
Porybný obec., 38.
Posel právní, 39, 98.
Povodeň, 20, 100.
Pranýř, 44, 95, 99.
Právní naučení, 72-75.
Právo kamenické, 8, 13, 65; — soudní,
 34, 44, 45; — tržní, 44.
Pravé a dědičné užívání kláš. statků, 8.
Prímator, 24, 29.
Privilegia obce, 17.
Přifaření, 32, 35.
Příjem učitelův, 36, 37, 96-100.
Přísaha souken. cechmistrův, 90.
Prodej vína, 24; — soli, 8, 39, 64,
 94, 97, 98.
Propouštění dětí poddaných na ře-
meslo, 19.
Průmysl, 57.
Pusté domy, 4, 14, 65; — role, 4.
Radnice, 1, 14, 15, 19, 22, 24, 39, 40,
 43, 44, 50, 61, 94, 96, 97, 98, 99.
Raiffeisenka, 58.
Registra k zapisování kupův na grundy,
 12, 91.
Rektor, 40, 61, 95, 97, 98, 99, 100.
Robota, 23.
Rodáci, 57, 58.
Ruční práce, 38.
Rybníky, 20, 24, 38-40, 94, 98.
Rychtář, 24, 39, 72, 73, 80, 87; —
 jeho přísaha, 75; — ský posel, 87,
 97; — jeho povinnost, 87, 88.
Řemesla, 56, 57.
Řezníci, 78, 79.
Sádky, 39.
Sbor bratrský v Třebíči, 13, 15.
Sladovna, 24.
Silnice, 1, 45.

Síročí knihy, 11; — peníze, 100.
Soud kamenický, 13, 94, 96; — obec,
 38, 96.
Spolky, 44.
Stodola obec., 40, 42.
Stříbr. fond, 35.
Svatební smlouvy, 8, 12, 19, 64.
Šafranice, 65.
Šatlava, 87, 97.
Šenkovní domy, 87.
Šenkýři, 78, 82.
Šibenice, 45.
Škola, 14, 36-38, 40, 94, 96; — ní bu-
 dova, 37, 38.
Spitál, 40, 41; — zahrada, 100.
Šraňky v ulicích, 17, 98.
Štoloové poplatky, 33.
Trati polní a luční, 46.
Trdlice, 45, 97, 98.
Trh na koně, 18.
Účty obec., 11, 38, 94-100.
Urbář z r. 1556, 22; — z r. 1573, 23;
 — 19.
Urbariální přiznání, 24.
Úroky poddanské, 5, 7.
Úřad obecní, 33, 38, 43, 61, 66, 80.
Útrata při obnově fary, 19, 95; —
 právního úřadu, 19.
Valcha (soukenická), 39, 40, 41, 51, 98.
Válečné výdaje, 16, 17, 97.
Válka 30letá, 4, 15-17, 35, 43; —
 s Turky, 7, 11.
Vápenice, 40, 96, 97.
Varhany, 23; — nik, 33, 36 (v. rektor).
Várky obec., 93.
Visitační zpráva z r. 1662, 32.
Vodovod, 43, 44.
Vpády nepřátelské, 15, 19, 35.
Záduši, 15, 25, 26, 35.
Zákupní rychty, 8, 9.
Zaniklé vsi, 4, 8-10, 58.
Zástava Třebic. kláštera, 6, 8.
Znak městečka, 5; — na býv. panském
 sídle, 22.
Zvony, 26, 27, 66.
Zřízení selské, 12; — poddaným
 měšťanům, 12; — Smila Osovského,
 75-87.
Železný loket, 45, 99.
Židé, 74; jejich přísaha, 88, 89.
Živnosti, 1, 3, 4, 24, 45.

Opravy a doplňky.

- Str. 11. na řádku 20. s hora přidej: Týž uvolil se r. 1576 platiti po 40 zl. ročně na bratrské gymnasium v Ivančicích.
- „ 21. „ „ 13. „ vynechej tečku po slově „panstvím“.
- „ 36. po „ 13. z dola vlož větu: V l. 1729—1741 byl zde varhaník a rektorem Pavel Počta.
- „ 57. na „ 22. „ čti místo slova 100 : 100 (5 symfonií, 8 harmonií, 6 pochodů, 5 koncertů na housle, 18 kvintet, 69 kvartet, 2 dueta a m. j.)
- „ 61. „ „ 12. s hora čti Rottštejnského z Rottštejna místo Kottštejnského z Kottštejna.
- „ 65. „ „ 17. „ čti Dvořecký místo Dvorecký.

Seznam obrazů.

Obráz	Strana
1. Pohled na městečko Kamenici od kostela	1
2. Púdorys Kamenice	2
3. Pohled na Kamenici od západu	3
4. Bývalý Třebický klášter, dnes zámek — sídlo býv. vrchnosti	6
5. Znak pánů ze Šternberka	7
6. „ „ z Pernštejna	—
7. „ „ z Boskovic	—
8. „ pánů Osovských z Doubravice	10
9. „ „ z Žerotína	15
10. „ „ z Valdštejna	16
11. „ hrabat z Valdštejn-Vartenberka	20
12. Bývalé sídlo paní Kateřiny z Valdštejna	21
13. Okolí farního kostela	25
14. Pohled na kostel od severu	26
15. Vnitřek (hlavní oltář) kostela v Kamenici	27
16. Rybník „Zdarsák“	39
17. Pečeť městečka Kamenice z r. 1608	40
18. Radnice v městečku Kamenici	42
19. Cechovní pečeti z Kamenice. (Kreslil uč. Metoděj Chatrný.)	47
20. Iniciálka „P“ k účtům z r. 1632 s městským znakem .	95

Přílohy: J. Ex. Jos. hr. Valdštejn-Vartenberk (titulni).

Bývalé mausoleum pánů Osovských z Doubravice
na Třebíči v kapuc. zahradě v Třebíči 13

Náhrobky rodiny Osovských z Doubravice v klášterní
kapucinské zahradě v Třebíči 13

Rodokmen rodu hrabat Valdštejn-Vartenberků. (Dle
Biografisches Lexikon des Kaiserthums Österreich,
a Gothajského almanachu) 16

OBSAH.

Předmluva.

Dějiny.

	Strana
I. Poloha a rozloha	1
II. Jak se kdy jmenovalo městečko?	4
III. Dějiny: a) Kamenice majetkem Třebického kláštera (x—1468).	
b) Kamenice v zástavě u pp. ze Šternberka, Lomnice, Pernštejna a Boskovic.	
c) Kamenice majetkem pánů z Pernštejna.	
d) Páni Osovšti z Doubravice.	
e) Páni z Valdštejna	5
IV. Poddanské poměry	22
V. Kostel, kaple a kříže	25
VI. Duchovní správa. — Školství	28 a 36
VII. Správa obecní	38
VIII. Tržní a krevní právo	44
IX. Živnosti	45
X. Rodáci	57
XI. Dobročinné ústavy	58

Městský archiv.

A. Knihy:	61
I. Knihy smluv svatebních	61
II. Městské knihy	64
III. Kšařtové	67
IV. Rejstra k zapisování kupův na grunty	91
V. Kniha opisů posl. vůlí a svateb. smluv	93
VI. Knihy sirotčí	93
VII. Opis Nového práva útrpného a hrdelního	94
VIII. Obecní účty	94
B. Listiny (1—185)	100
Ukazatel: I. Jmenný	119
II. Věcný	122
Opravy a doplňky	124
Seznam obrazů	125
Obsah	126

Z péra téhož autora vyšlo:

1904. Šlechtická jména z rychtářských knih v Ivančicích (Časopis mor. musea zem., IV., 58—70). —
Ivančický okres (Vlastivěda Moravská, Brno, str. 368). —
1905. Luteránská škola ve Vel. Meziříčí (Časopis Matice Mor., XXIX., 197—202). —
1906. Ivančice, býv. král. město na Moravě (Ivančice, Musejní spolek v Ivančicích, str. 432). —
Archiv městečka Mohelna (Stráž [v Třebíči], VIII., č. 16 —18). Též samostatně (Popovice, str. 16). — Rozdáno. —
Archiv městečka Měřina (Popovice, str. 30). — Rozdáno. —
Jan Plachetský, lékařského umění doktor (Stráž, VIII., č. 28).
Udělování měst. práva ve Vel. Meziříčí (Stráž, VIII., č. 29).
Písemné památky na zámku v Černé (Stráž, VIII., č. 32 —45). Též samostatně, ale rozšířeně (Popovice, str. 84), — Rozdáno. —
Archiv Pravlova a Prostoměřic, městeček na Moravě (Popovice, str. 60). — Rozdáno. —
Poměr pánův Albrechta a Jana Černohorského z Boskovic na Bučovicích k Jednotě bratrské (Časopis mor. musea zem. VI., 313—315).
1907. Památka na oslavu 150iletého vystavění kostela sv. Antonína Padovanského v Dol. Kounicích (Dol. Kounice, str. 16). —
O vinářství v Dolních Kounicích (Výroční zpráva Matice Dolno-Kounické, 25—39). —
Archiv Dolních Kounic, města na Moravě (Popovice, str. 70). — Rozdáno. —
Vel.-Meziříčský okres (Vlastivěda Mor., Brno, str. 472). —
1908. Bývalý svobodný dvůr ve Vážanech při Mor. Prusích (Časopis mor. musea zem., VIII., 329—333). —
1909. Velké Meziříčí (tamž, str. 22). —
1910. Okres Židlochovský (Vlastivěda Mor., Brno, str. 364). —
Horenská práva dědiny Sobotovic na Židlochovsku (Čas. Mat. Mor., XXXIV., 379—390).
Svobodné dvory na Moravě od 17. století podnes (Časopis mor. musea zem., X., 1—24, a 177—189). — Též samostatně (Popovice, str. 37). —

